

Általános iskolások pályaválasztása 2020

*Elemzés a
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
számára*

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet

Budapest, 2020. november

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan non-profit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI – Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

Általános iskolások pályaválasztása 2020
Elemzés a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara számára

Az elemzést írták:

Magyar Éva (elemző)

Szell Krisztián, PhD (elemző, MKIK GVI)
e-mail: krisztian.szell@gvi.hu

Tóth Katalin (elemző, MKIK GVI)
e-mail: katalin.toth@gvi.hu

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina
ügyvezető igazgató, MKIK GVI
e-mail: fruzsina.nabelek@gvi.hu

Kézirat lezárva: 2020. november 30.

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Cím: 1054 Budapest, Szabadság tér 7.
Tel: 235-0584
e-mail: gvi@gvi.hu
internet: <http://www.gvi.hu>

Tartalom

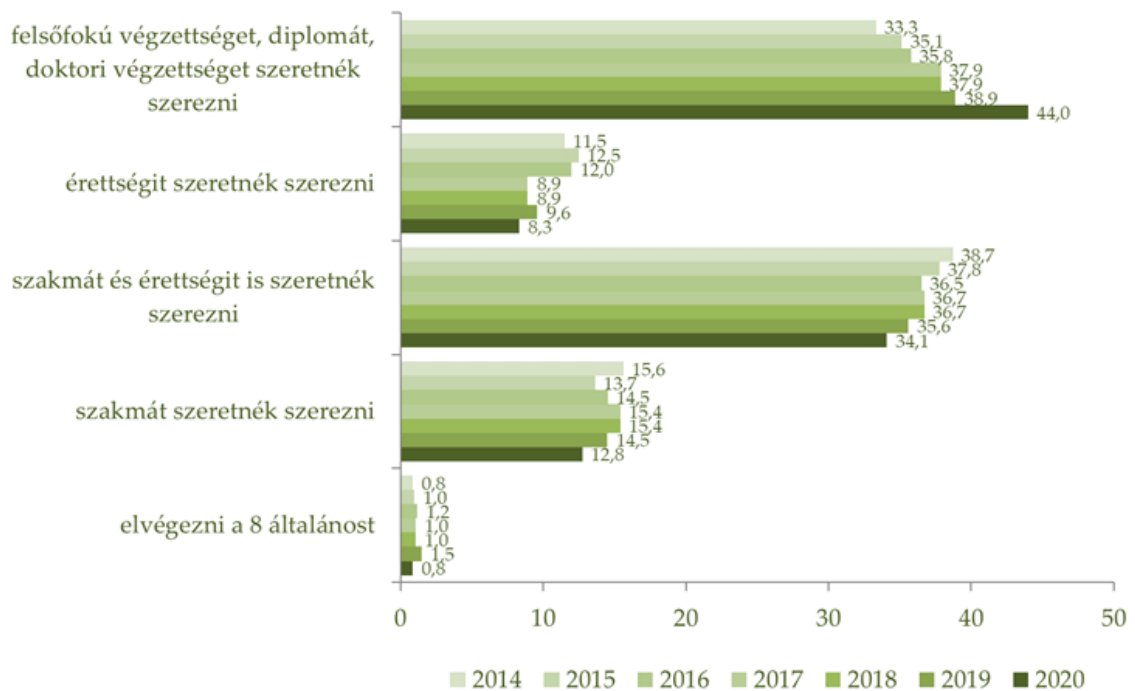
Összefoglaló	4
Bevezetés.....	9
1. A tanulói minta jellemzői	12
2. Továbbtanulási tervek, célok	29
2.1. Továbbtanulásról való tájékozódás.....	31
2.2. Továbbtanulási tervek és megvalósulásuk	40
2.2.1. Iskolatípus-választás.....	40
2.2.2. Legmagasabb iskolai végzettségre vonatkozó tervek	49
2.2.3. A továbbtanulási tervek megvalósulása.....	71
3. Szakma- és pályaválasztás	76
3.1. Érdeklődési kör, tehetség	78
3.2. Szülői tanácsok.....	99
3.3. Munkával kapcsolatos tervek	109
4. Pályaorientációs profilok elemzése.....	130
4.1. Gép- és fémipar	136
4.2. Építészet, tervezés, faipar	138
4.3. Mezőgazdaság.....	140
4.4. Humánszolgáltatás.....	142
4.5. Fehérgalléros munkakörök	144
4.6. Művészet és szórakoztatás	146
4.7. Szolgáltatás	148
5. Következtetések.....	151
Ábrajegyzék.....	154
Melléklet 1: Mintavétel és súlyozás	162
Melléklet 2: A 2020. évi adatfelvétel kérdőíve.....	165

Összefoglaló

- A tanulmány a pályaválasztás előtt álló, nyolcadik osztályos általános iskolás tanulók továbbtanulással, szakma- és pályaválasztással kapcsolatos terveit, céljait, valamint szüleik ehhez kapcsolódóan felmerülő tanácsait, szándékait vizsgálja. Az eredmények a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara 2020-as országos pályaaorientációs vizsgálatán alapulnak.
- A korábbi évektől eltérően a 2020. évi adatfelvételre nem a tavaszi, hanem az őszi félévben, és nem a hetedik, hanem a nyolcadik évfolyamos általános iskolai tanulók körében került sor. További változás, hogy a papír-alapú kérdőíves felmérés mellett lehetőség volt a kérdőívek online lekérdezésére is: a kérdőívek kitöltését 5 megyei kamara (Bács-Kiskun, Budapest, Heves, Pest és Vas) online keretek között, a többi területi kamara hagyományosan, papír-alapon oldotta meg. Mindezen változtatások szükségességét a járványhelyzet indokolta. Az adatfelvétel változásait fontos figyelembe venni az idősoros eredmények összehasonlításakor és értelmezésekor.
- A pályaaorientációs vizsgálat adatfelvételének keretében 10 163 nyolcadik osztályos tanuló töltötte ki a kérdőívet. A tervezett mintát a 2019–2020-as tanév nappalis 7. évfolyamos általános iskolai tanulóinak – akik a felmérés idején túlnyomó többségben már 8. osztályba jártak – megye és településtípus szerinti megoszlása alapján alakítottuk ki. A mintát utólag súlyoztuk, figyelembe véve (1) az iskola elhelyezkedését megyei bontásban, (2) az iskola településének típusát, (3) az iskolának a 2019. évi kompetenciamérésen elért átlagos eredményét, (4) valamint az iskolában tanuló hetedikes tanulók létszámát. A rendelkezésre álló adatok 10 010 tanuló esetében tették lehetővé a súlyozást, így eredményeink 10 010 fő adatain alapulnak. Módszertani megfontolásokból a végső, elemzett adatbázis súlyozott elemszámát 9 000 főben határoztuk meg.

- A nyolcadik osztályos tanulók túlnyomó többsége (92%) foglalkozott már a továbbtanulás kérdéseivel. Közülük a legtöbben (89%) a szülőikkel való beszélgetést választották a tájékozódásra, 56%-uk osztályfőnöki órán, 55%-uk barátokkal, ismerősökkel beszélgetett a továbbtanulásról. 30%-uk használja az internetet, mint pályaválasztással kapcsolatos információforrást. Pályaválasztási rendezvényeken a tanulók alacsony arányban vettek részt: általános iskolai pályaválasztási rendezvényen a diákok 15%-a, középiskolai tájékoztatón, nyílt napon 8%-uk, kamarai rendezvényeken a tanulók 4%-a beszélgetett a pályaválasztás kérdéséről. A pályaválasztási rendezvényeken való részvétel korábbi évekhez viszonyított visszaesésében a járványhelyzet is szerepet játszik.
- A tanulók 42%-a az általános iskola után gimnáziumban szeretne tovább tanulni. Körülbelül felük szeretne szakmát szerezni: 30%-uk szakképző iskolában, 17%-uk pedig technikumban/szakgimnáziumban tanulna tovább. A nyolcadik évfolyamos tanulók 12%-a ugyanakkor még nem gondolkozott a továbbtanuláson.
- A tanulók 34%-a felsőfokú végzettséget, diplomát, 6%-uk doktori végzettséget szeretne szerezni. 31%-uk szakmát és érettségit, 12%-uknak a szakmaszerzés, 8%-uknak pedig az érettségi megszerzése a célja. A tanulók 1%-a gondolja úgy, hogy legfeljebb a 8 általánost szeretné befejezni, 10%-uk pedig azt válaszolta, hogy még nem tudja, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szeretne elérni. A tanulók iskolai végzettségre vonatkozó tervei nem változtak jelentősen az elmúlt évek során: 2014 óta nő a felsőfokú végzettség elérését megcélzó tanulók aránya, ugyanakkor csökken azoké, akik szakma és/vagy érettségi megszerzésére törekednek.

Ö1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2014–2020

Forrás: GVI, 2014–2020

- A legtöbb diák idegen nyelvek tanulásában (32%), csapatsportban (28%), rajzolásban, festésben (28%), számítógép kezelésében, informatikában (27%), sütésben, főzésben (27%), valamint emberi kapcsolatok kialakításában és kommunikációban (27%) mondta magát tehetségesnek.
- A tanulók többségének (68%) azt a tanácsot adták a szülei, hogy szerezzen olyan szakmát, amivel szívesen foglalkozna. A tanulók több mint kétötödének (43%-ának) pedig azt javasolták szülei, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel jól tud majd keresni. Az adatok arra is rámutatnak, hogy minél magasabb a családban tapasztalt legmagasabb szülői iskolai végzettség, annál valószínűbb, hogy a szülők a gyerekekre bízzák a szakmaválasztással kapcsolatos döntés meghozatalát.

- A jövőbeli foglalkozások tekintetében a sportolás (21%), a művészeti ágak (20%), az informatika (20%), a sütés-főzés (20%) a legnépszerűbb a diákok körében, továbbá az állatgondozás (17%) is igen népszerű. Az elmúlt években rendre a sport, a művészet, az informatika, sütés-főzés és az állatokkal való foglalkozás volt a legnépszerűbb irány a tanulók számára, míg a bútorkészítés, a fémekkel való foglalkozás és a növénytermesztés a legkevésbé népszerű.
- Az előző évek felméréseiben is tapasztalható tendenciákhoz hasonlóan a munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős, megyék, településtípus és nemek szerinti eltéréseket mutatnak, továbbá a szülők iskolai végzettsége is fontos befolyásoló tényező. Az elmúlt évekhez hasonlóan az látható, hogy a tanulók általában olyan foglalkozásokat szeretnének űzni, amelyhez olyan szintű iskolai végzettség szükséges, ami igazodik a családjukban tapasztalható legmagasabb szülői végzettséghez: a szellemi foglalkozásokat általában a magasabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják vonzónak, a fizikai foglalkozásokat az alacsonyabb végzettségűeké.
- Kiemelkedő azon diákok aránya, akik a jövőbeli munkájukkal kapcsolatban fontosnak tartják, hogy szeressék azt a munkát, amit végeznek: több mint felük ezt választotta a három legfontosabb szempont egyikeként (55%). Emellett a második legfontosabb tényezőként a magas kereset jelent meg, ezt a diákok csaknem fele választotta (49%), míg harmadikként a munkatársakkal való jó kapcsolat (33%).
- A diákoknak tág elképzelésük van jövőbeli szakmájukról, és jellemzően ehhez az elképzeléshez illeszkedő, egymáshoz hasonló 3 szakma-, illetve foglalkozástípust tartanak vonzónak.

- Elemzésünk szerint 7 fő foglalkozási terület (gép- és fémipar; építészet, tervezés, faipar; mezőgazdaság; humánszolgáltatás; fehérgalléros munkakörök; művészet és szórakoztatás; szolgáltatás) körvonalazható a tanulók együttes jelölései alapján. Ezen felül 4 további olyan foglalkozástípus is van (informatika; kutatás, tudomány; sport; rendvédelem), amelyek vagy önmagukban egy jól elkülönülő foglalkozásterületet jelölnek, vagy teljes mértékben függetlennek mutatkoztak bármely más foglalkozás választásától.

- A humánszolgáltatás, a fehérgalléros munkakörök, illetve a művészet és szórakoztatás területét az előnyösebb családi háttérrel rendelkező, az iskolában jobban teljesítő tanulók választják nagyobb arányban. A gép- és fémipar, illetve a szolgáltatás foglalkozási terület a kevésbé előnyös körülmények közül érkező, az iskolában rosszabb eredményeket elérő tanulók számára vonzóbbak. Az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterületre többféle szempontból tekintenek a tanulók (és szüleik), ezzel összefüggésben elsősorban a legkevésbé, illetve a leginkább jó kulturális családi háttérrel rendelkezők látnak benne nagyobb perspektívát. A mezőgazdasági területet választók csoportja mind a családi háttér, mind az iskolai teljesítmény tekintetében közepesen jó helyzetűnek tekinthető.

- Az adatok alapján összességében kijelenthető, hogy a szülők kulturális tőkéje, tapasztalatai és tanácsai jelentősen befolyásolhatják a fiatalok továbbtanulásra, szakmaválasztásra vonatkozó döntéseit.

Bevezetés

A 2014 óta minden évben sorra kerülő országos pályaaorientációs vizsgálat a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) szervezésében valósul meg. A 2020. évi kutatás során a tanulói kérdőívek kismértékben módosultak, továbbá a járványhelyzet következtében változás történt az adatfelvétel módszertanában is, ugyanakkor a kutatás alapkonceptiója nem változott.

Az MKIK területi hálózata segítségével a kérdőíves adatfelvétel az egész ország területén 2020. szeptember 7. és október 30. között zajlott. Tehát a korábbi évektől eltérően a kérdezésre nem a tavaszi, hanem az őszi félévben, és nem a hetedik, hanem a nyolcadik évfolyamos általános iskolai tanulók körében került sor. További változás, hogy a papír-alapú kérdőíves felmérés mellett lehetőség volt a kérdőívek online lekérdezésére is. Ennek megfelelően a kérdőívek kitöltését 5 területi kamara¹ online keretek között oldotta meg, a többi pedig a hagyományos, papír-alapú kitöltést szervezte meg. Mindezen változtatások szükségességét a járványhelyzet indokolta.

A kérdőíves felmérés tartalmi és módszertani változásai következtében az előző évek adatfelvételeivel való összevetés nem lehet teljes körű, így csak néhány fő trendet emelhetünk ki az elmúlt évek adatfelvételi eredményeiből. A tartalmi és módszertani változásokat fontos figyelembe venni az összehasonlító eredmények értelmezése kapcsán.

Összesen 10 163 nyolcadik osztályos tanuló töltötte ki a kérdőívet. A tervezett minta a 7. évfolyamos tanulók iskoláinak megyéje és településtípusa szerint került kialakításra, melynek kiszámításához a kérdőíves adatfelvétel előkészítésének időpontjában rendelkezésre álló 2019 októberi köznevelési statisztikai adatgyűjtés (KIRSTAT) adatait használtuk. A tervezett mintát tehát úgy alakítottuk ki, hogy a 7.

---

¹ Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Pest Megyei és Érd Megyei Jogú Városi Kereskedelmi és Iparkamara, Vas Megyei Kereskedelmi és Iparkamara.

évfolyamos tanulókra országosan reprezentatívnak legyen tekinthető. A mintát utólag súlyoztuk, figyelembe véve (1) az iskola elhelyezkedését megyei bontásban, (2) az iskola településének típusát, (3) az iskolának a 2019. évi kompetenciamérésen elért átlagos eredményét, (4) valamint az iskolában tanuló hetedikes tanulók létszámát². A rendelkezésre álló adatok 10 010 tanuló esetében tették lehetővé a súlyozást, így eredményeink 10 010 fő adatain alapulnak. Ugyanakkor a tervezett 9 000 fős elemszám, valamint a megvalósult minta területi kamarák szerinti megoszlásának tervezettől való eltérése miatt – mely főként az online kérdezés eredménye volt – a végső, elemzett adatbázis súlyozott elemszámát 9 000 főben határoztuk meg.³

Jelen tanulmány célja feltérképezni a pályaválasztás előtt álló általános iskolás tanulók továbbtanulással, szakma- és pályaválasztással kapcsolatos terveit, céljait, valamint feltárni szüleik ehhez kapcsolódóan felmerülő tanácsait, szándékait.

A tanulmány első fejezete a kérdőíves vizsgálat tanulói mintájának azon legfontosabb jellemzőit, háttértényezőit ismerteti, amelyek befolyásolhatják a tanulók pályorientációját is. Így kitér a minta megyei, regionális és településtípus szerinti megoszlására, a megkérdezett tanulók nem és kor szerinti eloszlására, életkörülményeikre és iskolai teljesítményükre, valamint szüleik iskolai végzettségére és munkaerőpiaci státuszára is.

A tanulmány második fejezetében a továbbtanulási terveket és célokat vizsgáljuk meg. A fejezetben feltérképezzük a tanulók továbbtanulási terveit és azok megvalósulását.

A harmadik fejezet a szakma- és pályaválasztás témaköreit elemzi. A fejezet körüljárja az általános iskolások érdeklődési területeit, a szakma- és pályaválasztással kapcsolatos szülői tanácsokat, valamint a diákoknak a munkáról alkotott elképzeléseit.

---

² Ennek kapcsán megjegyezzük, hogy azért a hetedikes tanulók számát vettük alapul, mert a 2019 októberi köznevelési statisztikai adatgyűjtésben (KIRSTAT) szereplő hetedikes tanulók száma – nem pedig a nyolcadikos tanulók száma – határozza meg a 2020 őszi tanévben megjelenő nyolcadikos tanulók számát.

³ A mintavétel és a súlyozás alapelveit lásd az *1. számú mellékletben*.

A negyedik fejezet azt vizsgálja, hogy a tanulók milyen jövőbeli foglalkozásokat jelöltek meg jellemzően együtt, s elemzi, hogy milyen jellegzetességgel bírnak az így kialakított, eltérő pályorientációs profillal rendelkező tanulói csoportok.

A tanulmányt a főbb következtetések levonásával és az esetleges további, jövőbeli kutatási irányok felvázolásával zárjuk.

1. A tanulói minta jellemzői

A tanulók továbbtanulási szándékait, szakma- és pályaválasztását számos tényező befolyásolhatja. Jelen fejezet a minta azon jellemzők, háttértényezők szerinti megoszlását vizsgálja, amely alapvetően meghatározhatja a tanulók pályaeorientációját, s amelyet az elemzés későbbi fejezeteiben is részletesen vizsgálunk.

Az országos pályaeorientációs kutatás az MKIK területi hálózata segítségével valósult meg. Az 1.1. táblázat az egyes területi kamarák által megkérdezett tanulók, valamint a súlyozott minta – amely az elemzés alapja – számát és megoszlását mutatja be.

1.1. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya kérdező kamaránként, 2020

Kamara	Megvalósult minta		Súlyozott minta	
	elemszáma	%-os aránya	elemszáma	%-os aránya
Bács-Kiskun KIK	872	8,6	451	5,0
Baranya KIK	414	4,1	332	3,7
Békés KIK	296	2,9	288	3,2
Borsod-Abaúj-Zemplén KIK	648	6,4	661	7,3
Budapest KIK	1506	14,8	1404	15,6
Csongrád KIK	348	3,4	340	3,8
Dunaújváros KIK	197	1,9	173	1,9
Fejér KIK	212	2,1	203	2,3
Győr-Moson-Sopron KIK	336	3,3	312	3,5
Hajdú-Bihar KIK	495	4,9	504	5,6
Heves KIK	282	2,8	288	3,2
Jász-Nagykun-Szolnok KIK	390	3,8	375	4,2
Komárom-Esztergom KIK	297	2,9	279	3,1
Nagykanizsa KIK	59	,6	54	0,6
Nógrád KIK	177	1,7	166	1,8
Pest KIK	1564	15,4	1298	14,4
Somogy KIK	340	3,3	277	3,1
Sopron KIK	94	,9	96	1,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg KIK	594	5,8	591	6,6
Tolna KIK	249	2,5	185	2,1
Vas KIK	286	2,8	234	2,6
Veszprém KIK	310	3,1	311	3,5
Zala KIK	197	1,9	180	2,0
Összesen	10163	100,0	9000	100,0

Forrás: GVI, 2020

Az 1.2. táblázatból látható a tanulók megyék szerinti megoszlása. Az arányok tükrözik az egyes megyékben tanuló nyolcadik osztályos általános iskolai diákok országos szintű arányait, feltételezve, hogy a rendelkezésünkre álló 2019–2020-as tanév hetedik évfolyamos tanulói adatai jól közelítik a jelenleg nyolcadik osztályba járók adatait.

1.2. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya megyénként, 2020

Megye	Válaszadók	
	száma	százalékos aránya
Budapest	1404	15,6
Baranya	332	3,7
Bács-Kiskun	451	5,0
Békés	288	3,2
Borsod-Abaúj-Zemplén	661	7,3
Csongrád-Csanád	340	3,8
Fejér	376	4,2
Győr-Moson-Sopron	408	4,5
Hajdú-Bihar	504	5,6
Heves	288	3,2
Jász-Nagykun-Szolnok	375	4,2
Komárom-Esztergom	279	3,1
Nógrád	166	1,8
Pest	1298	14,4
Somogy	277	3,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	591	6,6
Tolna	185	2,1
Vas	234	2,6
Veszprém	311	3,5
Zala	234	2,6
Összesen	9000	100,0

Forrás: GVI, 2020

A tanulói minta regionális megoszlását tekintve a legtöbb tanuló Közép-Magyarországról került be (30%), melyet Észak-Alföld követ (16%). Az Észak-Magyarország, Észak-Alföld és Közép-Dunántúl régiókban tanuló diákok aránya meghaladja a 10%-ot, míg Dél-Dunántúl és Nyugat-Dunántúl esetében alatta marad. (1.3. táblázat)

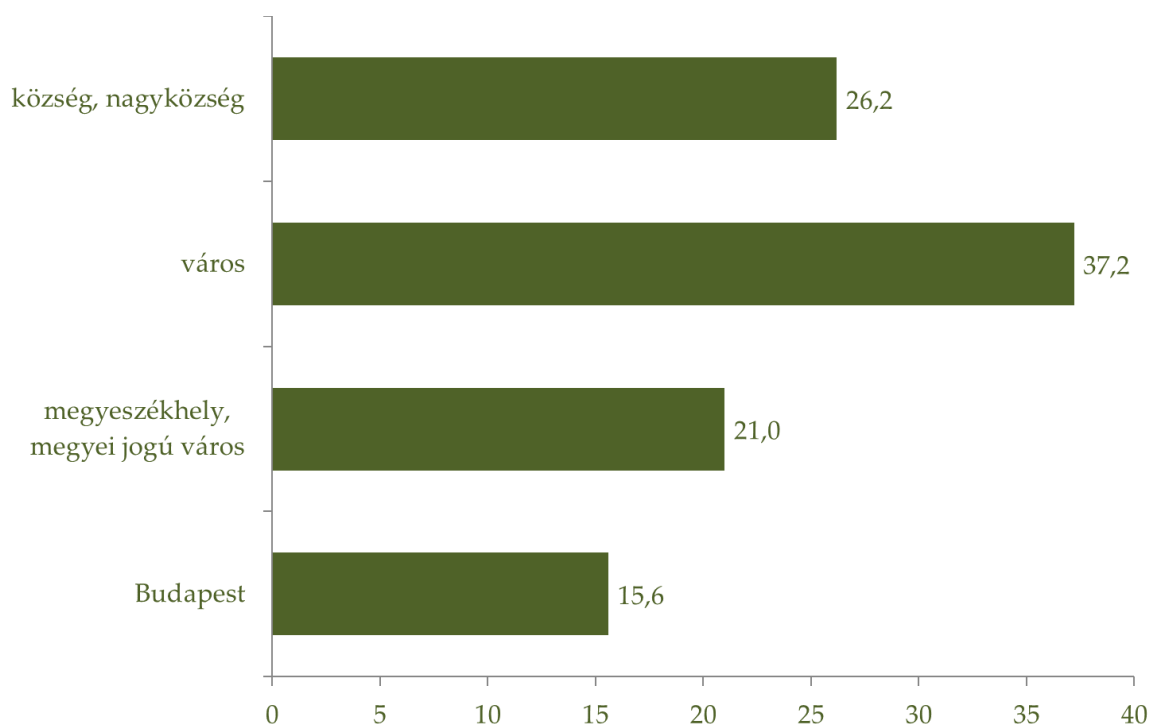
1.3. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya régióként, 2020

Megye	Válaszadók	
	száma	százalékos aránya
Közép-Magyarország	2701	30,0
Közép-Dunántúl	966	10,7
Nyugat-Dunántúl	876	9,7
Dél-Dunántúl	794	8,8
Észak-Magyarország	1114	12,4
Észak-Alföld	1469	16,3
Dél-Alföld	1079	12,0
Összesen	9000	100,0

Forrás: GVI, 2020

A mintába kerülő tanulók többsége (37%-a) városi iskolában tanul, míg egynegyedük (26%) községi, egyötödük (21%) megyeszékhelyen vagy megyei jogú városban található iskolában, több mint egyhetedük (15%) fővárosi iskolában tanul. Ezek az arányok megfelelnek a nyolcadik osztályos általános iskolai tanulók iskolájának településtípusa szerinti országos arányoknak. (1.1. ábra)

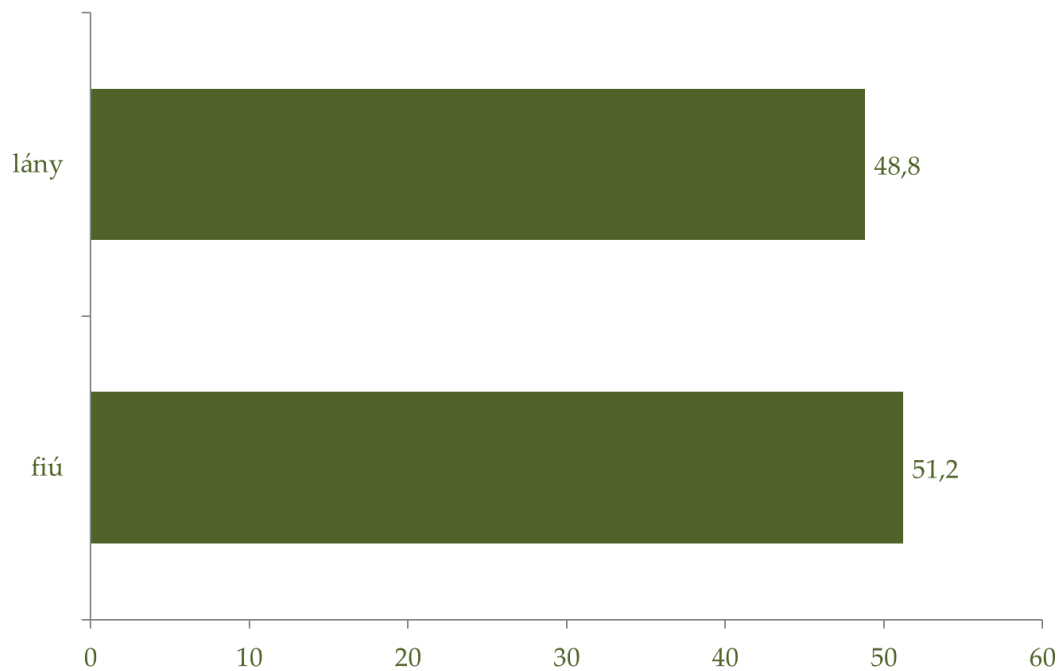
1.1. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa szerint (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=9000)

Az 1.2. ábrán látható, hogy a mintába közel egyenlő arányban kerültek be lányok és fiúk, ami így reprezentálja a nemek arányát az elmúlt tanévben még hetedik, jelenleg már nyolcadik osztályosok körében (49, illetve 51%).

1.2. ábra: A tanulók megoszlása nemük szerint (százalék), 2020

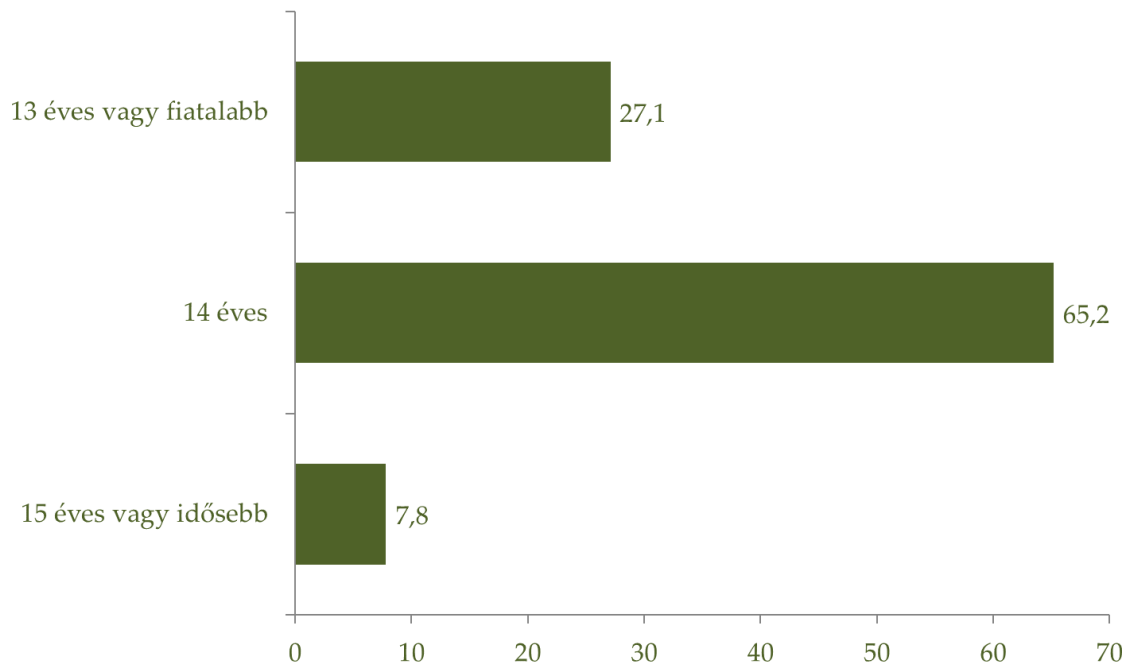

Forrás: GVI, 2020 (n=8900)

A mintába került tanulók többsége (65%-a) 14 éves volt a kérdés idején, kicsivel több mint egynegyedük (27%) 13 éves vagy fiatalabb, míg kevesebb mint egytizedük (8%) 15 éves vagy idősebb. (1.3. ábra)

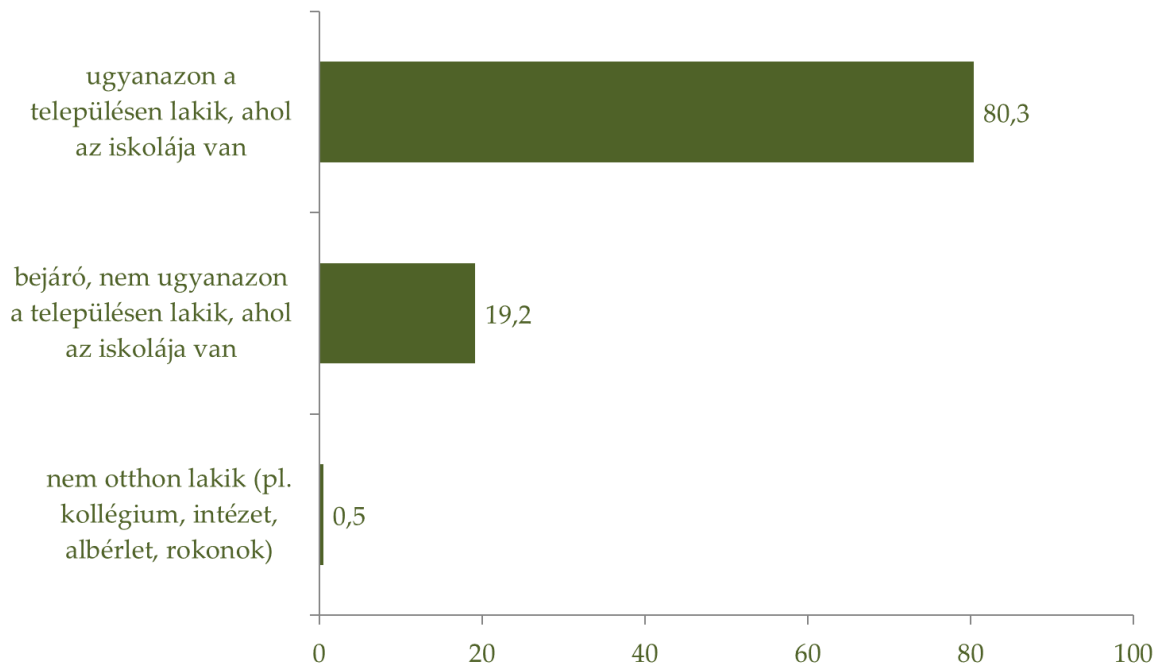
1.3. ábra: A tanulók megoszlása életkoruk szerint (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8918)

A mintába került tanulók többsége (80%) ugyanazon a településen lakik, ahol az általános iskolája van, míg közel egyötödük (19%) bejáró, azaz naponta utazik a két település között. Nagyon kevés (0,5%) a mintában azoknak a diákoknak az aránya, akik nem otthon laknak. (1.4. ábra)

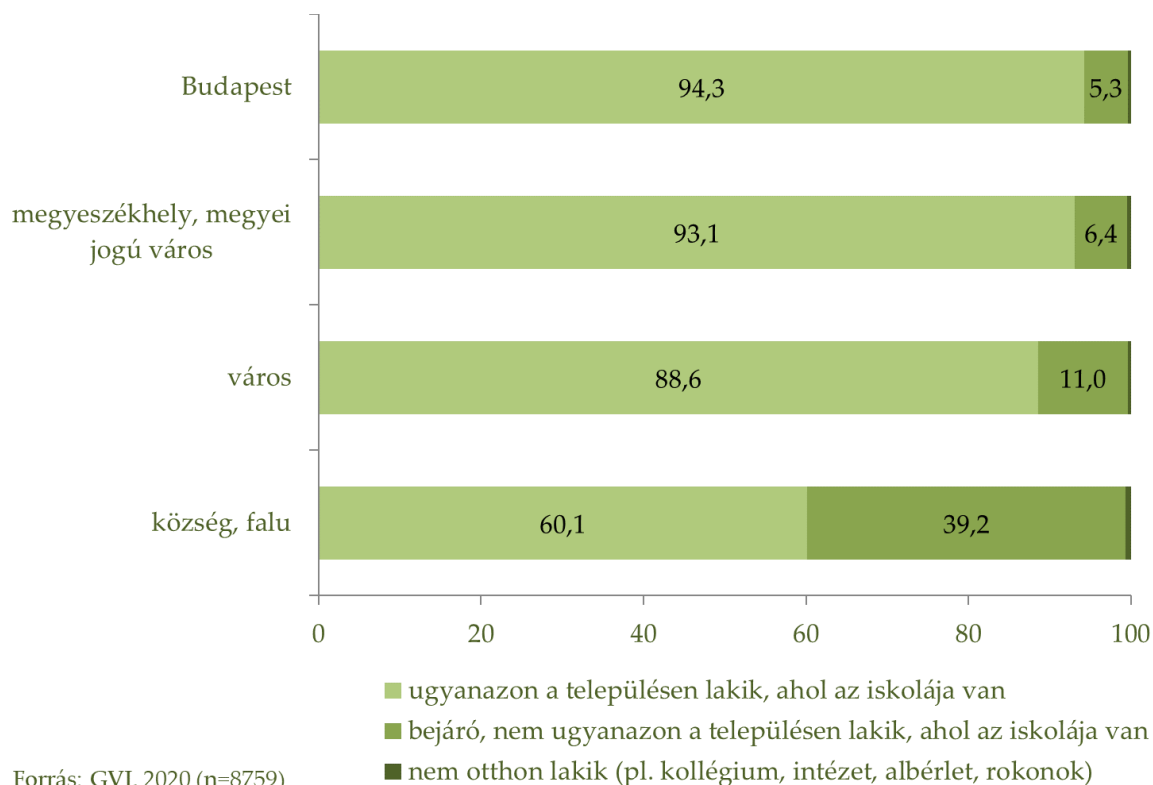
1.4. ábra A tanulók megoszlása lakóhelyük és iskolájuk elhelyezkedése szerint (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8862)

Településtípustól függetlenül jellemző, hogy a diákok legnagyobb arányban ugyanazon a településen járnak általános iskolába, ahol laknak. Legnagyobb arányban a községben, faluban lakó diákok azok, akik minden nap bejárnak egy másik településen lévő iskolába (39%). Városban lakó tanulók esetén a bejárók aránya 11 százalék, míg megyeszékhelyen és Budapesten ez az arány 10 százalék alatti. Községben, faluban lakó általános iskolások esetén sem jellemző, hogy a tanulók az iskola miatt máshol (pl. kollégiumban, albérletben, intézetben, rokonoknál) laknak (0,6%). (1.5. ábra)

1.5. ábra A tanulók megoszlása lakóhelyük és iskolájuk elhelyezkedése településtípus szerint (százalék), 2020

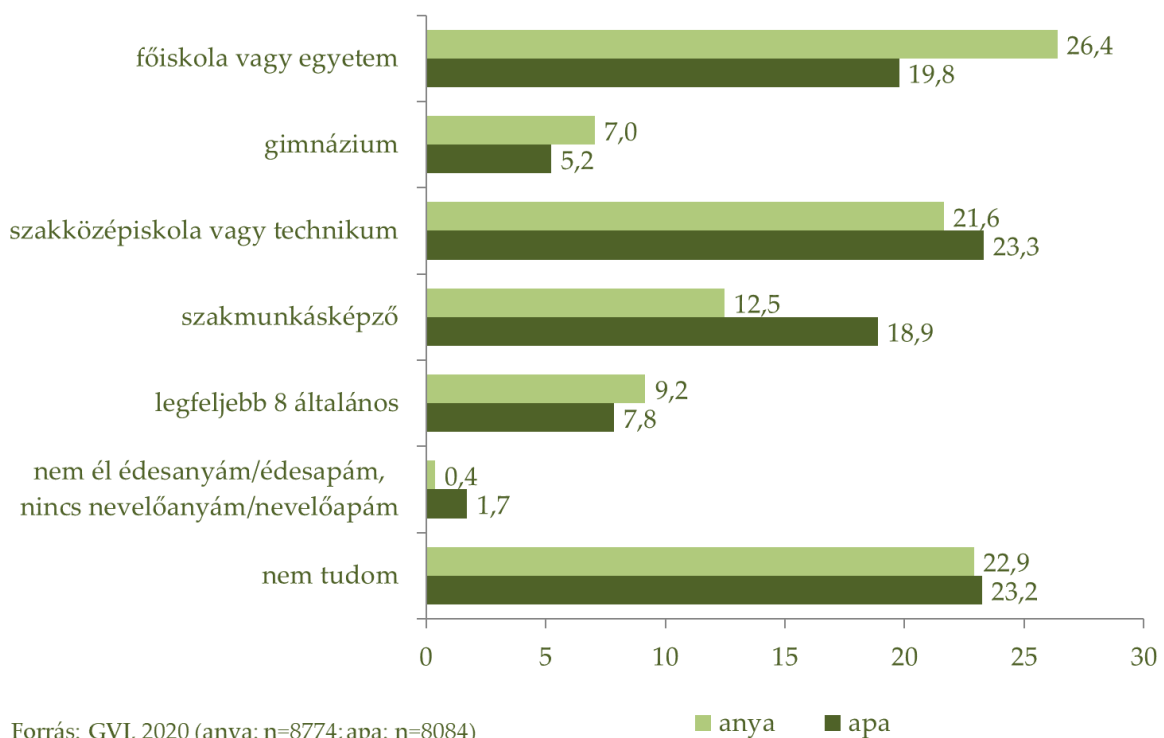

A mintába került gyerekek több mint egytizedének (14%) nincs testvére, négytizedének (40%) egy, több mint egynegyedüknek (26%) kettő testvére van. Három van annál több testvére a tanulók egyötödének (20%) van. A kisebb községben, falun lakó tanulóknak több testvérük van, mint a Budapesten vagy megyeszékhelyen lakó diákoknak.

A tanulói kérdőívben mindkét szülő iskolai végzettségére rákérdeztünk. A mintában 26% azon tanulók aránya, akik édesanyja/nevelőanyja valamilyen felsőfokú végzettséggel rendelkezik. 22%-uk esetében szakközépiskolai érettségi, 13%-uk esetében pedig szakmunkásképző bizonyítvány az anya legmagasabb iskolai végzettsége. A tanulók 9%-ának édesanyja/nevelőanyja legfeljebb a 8 általános iskolai osztályt fejezte be, míg 7%-uk esetében gimnáziumban szerzett érettségit. Az apa iskolai végzettségét vizsgálva a mintába került tanulók között a legnagyobb arányban olyanokat találunk, akik édesapja/nevelőapja szakközépiskolában szerzett érettségit (23%). A tanulók közel egyötödének (19%) édesapja/nevelőapja szakmai végzettséggel

rendelkezik, de nincs érettségije. A diákok 20%-ának édesapja/nevelőapja főiskolai vagy egyetemi diplomát szerzett, 8%-ának viszont csak 8 általános iskolai osztályt végzett el. A legkevesebben azok a diákok vannak a mintában (5%), akiknek az édesapja/nevelőapja gimnáziumban érettségizett. Az adatok alapján az is kijelenthető, hogy a megkérdezett 7. évfolyamos tanulók több mint egyötöde nem ismeri az édesanyja/nevelőanyja (23%), illetve az édesapja/nevelőapja (23%) iskolai végzettségét. (1.6. ábra)

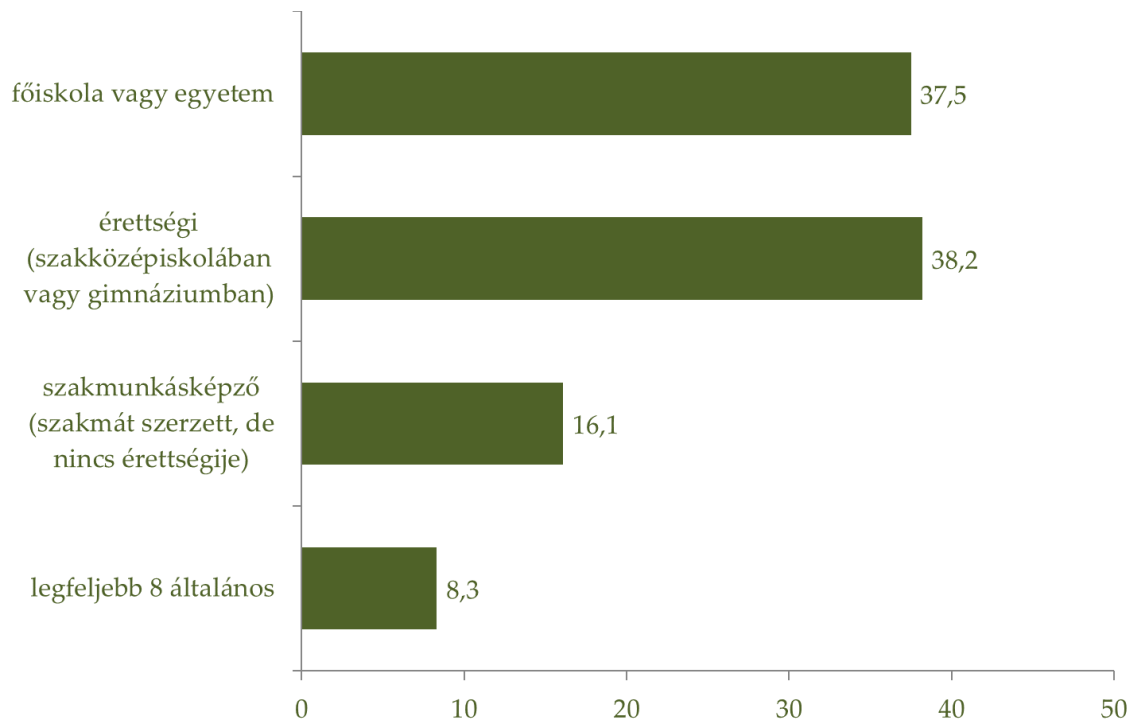
1.6. ábra A tanulók megoszlása szülei legmagasabb iskolai végzettsége szerint (százalék), 2020

Amennyiben a két szülő iskolai végzettségét úgy vetjük össze, hogy a szülők között mi a legmagasabb iskolai végzettség – mely esetben az érettségizett szülőket összevontuk függetlenül attól, hogy gimnáziumban vagy szakközépiskolában érettségiztek –, akkor látható, hogy a válaszadó tanulók csaknem négytizede (38%-a) esetében vagy az egyik, vagy mindkét szülő legfeljebb gimnáziumi vagy szakközépiskolai érettségivel rendelkezik (de nincs felsőfokú végzettségű a családban). A megkérdezett tanulók közül közel ugyanekkora arányban (38%) vannak

azok, akik esetében a családban legalább az egyik szülő rendelkezik felsőfokú végzettséggel. Ennél lényegesen kevesebb azon tanulók aránya, akik szülei között a legmagasabb iskolai végzettség a szakmunkás bizonyítvány (16%), illetve akiknek mindkét szülője legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezik (8%). (1.7. ábra)

1.7. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy mi a legmagasabb iskolai végzettség a (velük együtt élő) szülei között (százalék), 2020

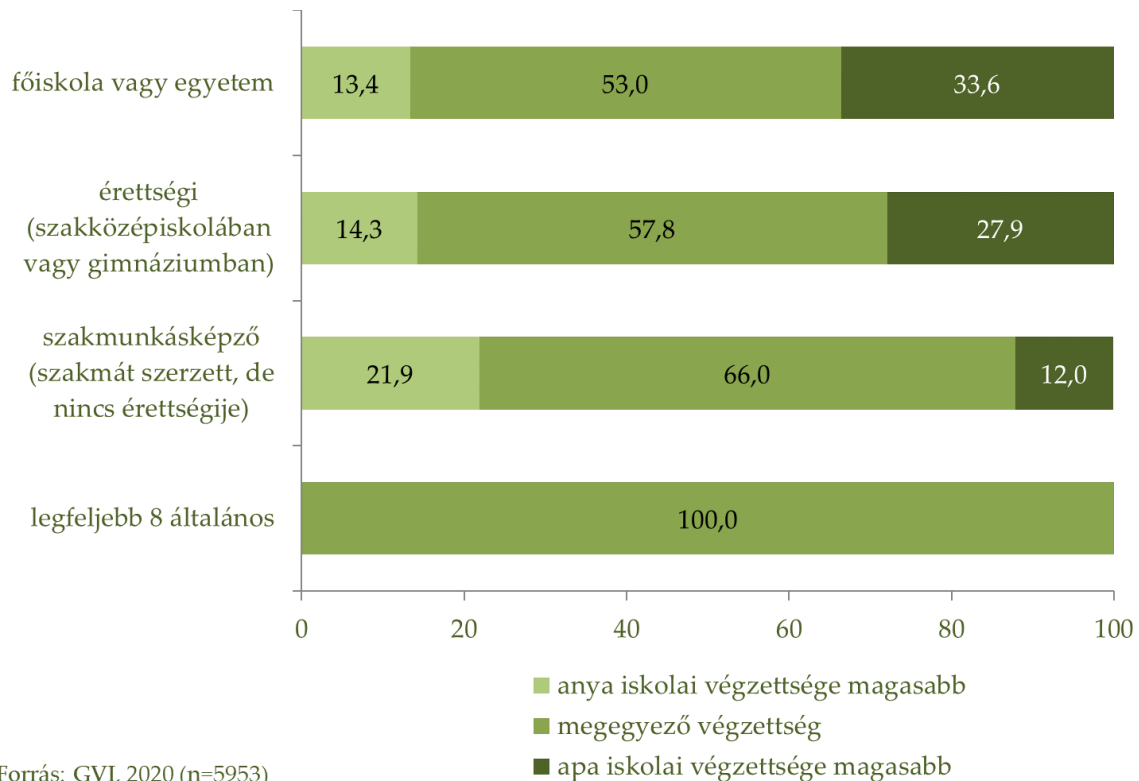

Forrás: GVI, 2020 (n=7387)

A rendelkezésre álló adatok alapján a megkérdezett tanulók hattizedénél (60%) megegyezik a szülők legmagasabb iskolai végzettsége, több mint egynegyedüknél (26%) az apák, 14%-uk esetében pedig az anyák iskolai végzettsége magasabb. Azokban a családokban, ahol a felsőfokú végzettség, illetve az érettségi a legmagasabb iskolai végzettség a szülők körében, ott nagyobb arányban az apák végzettsége határozza meg a családban tapasztalt legmagasabb iskolai végzettséget: diploma esetén a családok több mint egyharmadában (34%), érettségi esetén több mint egynegyedében (28%) az apák végzettsége magasabb, mint az anyáké. Ezzel szemben, ahol a szakmunkásképző bizonyítvány a legmagasabb iskolai végzettség, ott az anyák

végzettsége a meghatározóbb: ezen családok több mint egyötödében (22%) az anyák végzettsége magasabb az apákénál. (1.8. ábra)

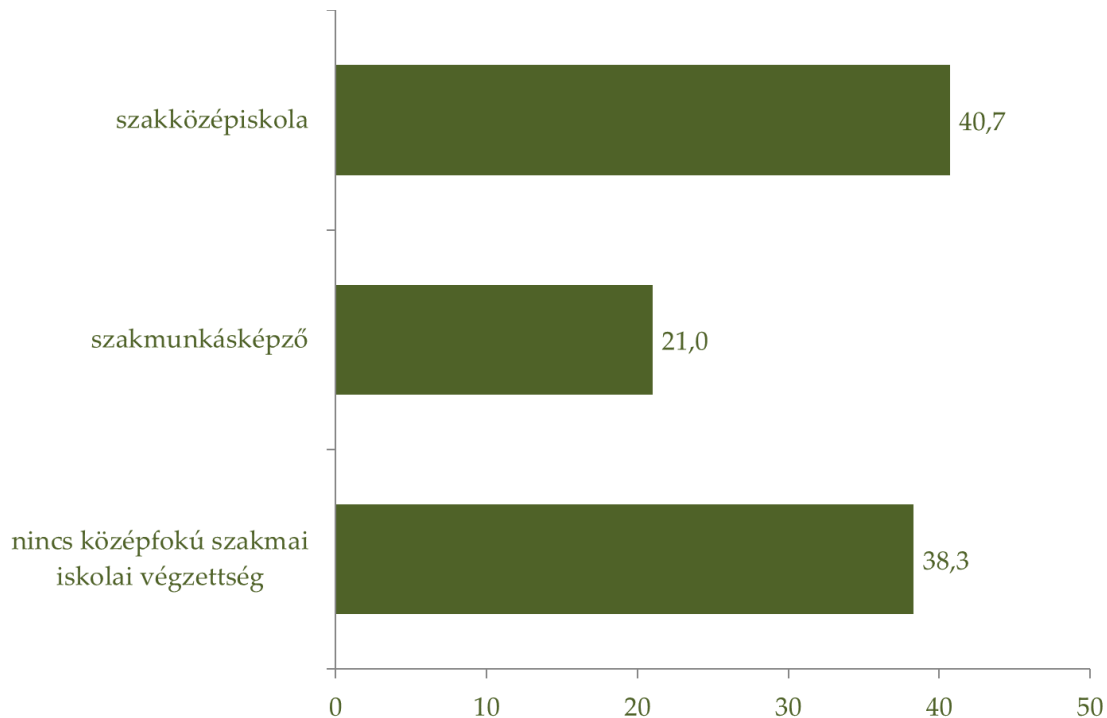
1.8. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy mi a legmagasabb iskolai végzettség a (velük együtt élő) szülei között figyelembe véve a szülők végzettségbeli különbségét (százalék), 2020

A családban tapasztalható legmagasabb iskolai végzettség némiképp elrejtí a szakmai végzettség jelenlétét a családban. Ezért azt is megvizsgáltuk, hogy van-e középfokú szakmai iskolai végzettség az egy háztartásban élő szülők között, és ha igen, akkor mi a legmagasabb ilyen végzettség, szakmunkásképző vagy szakközépiskola. Fontos tehát kiemelni, hogy ebben az esetben nem a családban tapasztalt legmagasabb iskolai végzettséget, hanem a legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettséget vizsgáljuk. A megkérdezett tanulók kevesebb mint négytizede (38%-a) esetében nincs középfokú szakmai iskolai végzettség a velük együtt élő szülők körében (azaz a szülők 8 általánossal és/vagy felsőfokú diplomával rendelkeznek), kicsit több mint négytizedükénél (41%) szakközépiskolai érettségi,

egyötödüknél (21%) szakmunkás bizonyítvány a szülők között a legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettség. (1.9. ábra)

1.9. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy van-e és ha igen, akkor mi a (velük együtt élő) szülei között a legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettség (szakmunkásképző vagy szakközépiskola) (százalék), 2020

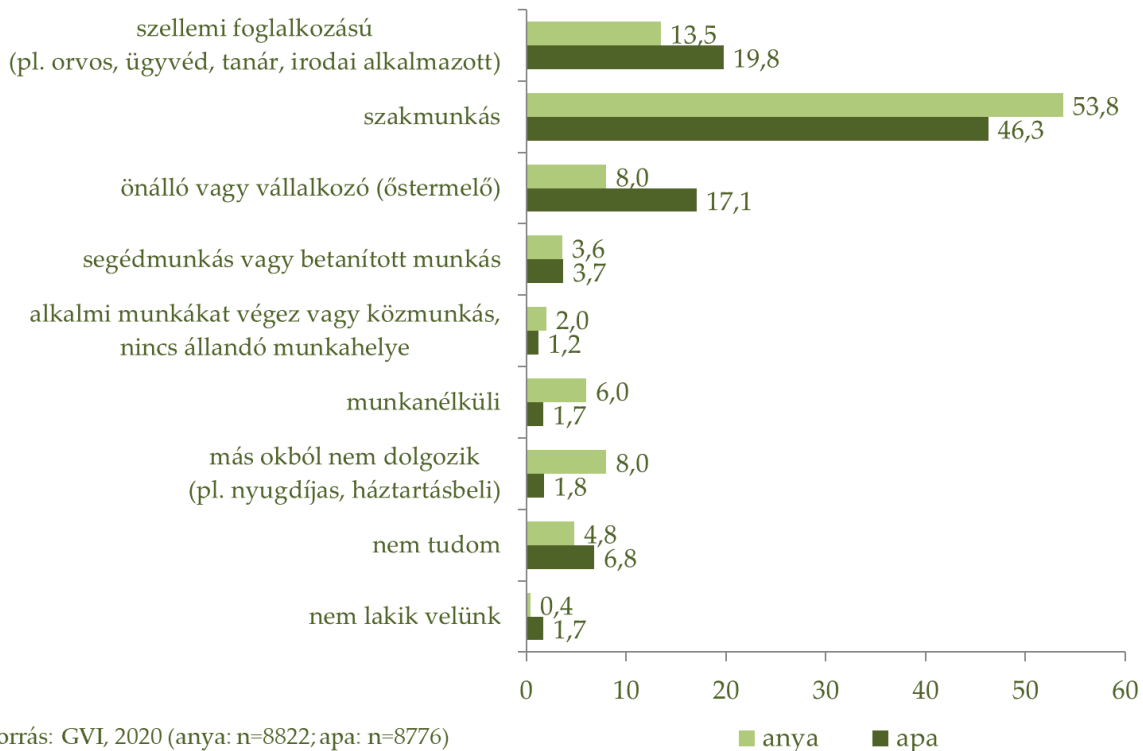

Forrás: GVI, 2020 (n=7387)

A tanulói kérdőívben szintén mindkét szülő foglalkozási státuszára irányultak kérdések. A legtöbb tanuló édesanyja/nevelőanyja szakmunkásként (54%) dolgozik. Ennél jóval kevesebb azon tanulók aránya, akiknek édesanyja/nevelőanyja szellemi foglalkozásuként dolgozik (14%). A tanulók között alacsony arányban vannak azok, akiknek édesanyja/nevelőanyja vállalkozó (8%), segéd vagy betanított munkás (4%), illetve alkalmi munkákat végez vagy közmunkás (2%). A mintába került tanulók 14%-ának édesanyja/nevelőanyja nem dolgozik, vagy azért, mert munkanélküli (6%), vagy egyéb ok miatt (8%). A tanulók édesapjának, nevelőapjának körében az anyákhoz hasonlóan a legmagasabb a szakmunkásként dolgozók aránya (46%). A tanulók édesapjának/nevelőapjának egyötöde dolgozik szellemi foglalkozásuként (20%), és közel egyötödük vállalkozóként (17%). A mintába kerülő tanulók

édesapjának/nevelőapjának körében a munkanélküliek aránya és az egyéb ok miatt nem dolgozók aránya is 2%. Azon tanulók aránya, akik nem tudták bekegategorizálni, hogy mit dolgoznak szüleik az anya foglalkozását tekintve 5% és az apa foglalkozását tekintve 7%. (1.10. ábra)

1.10. ábra: A tanulók megoszlása a szülők foglalkozása szerint (százalék), 2020

Kérdőívünkben tíz alapvető szükségletre vonatkozó állítást szerepeltettünk a, melyek az 1.11. ábrán láthatók. Az eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezett diákok között 95% felett van azok aránya, akikre igaz az, hogy: van otthon internet (wifi) elérésük, van egy olyan nyugodt helye otthon, ahol meg tudja írni a házi feladatát, illetve több, mint egy pár jó állapotú cipője van. 90% felett van azok aránya is, akikkel még soha nem fordult elő, hogy a szüleik anyagi helyzete miatt ne tudtak volna elmenni egy iskolai programra, és akiknek van zsebpénze. A diákok kilenczétére (90%) jellemző az, hogy naponta legalább háromszor étkezik. A tanulók 88 százalékára jellemző, hogy évente legalább egyszer el szoktak utazni a családjukkal pihenni, és 87 százalékra jellemző, hogy megvannak a sportoláshoz, hobbijaihoz

szükségek dolgai, felszerelései. Ugyanakkor már csak 72% azon tanulók aránya, akiknek van a tankönyvein kívül legalább egy saját könyve, és érezhetően kevesebb az olyan diák, aki minden nap eszik friss gyümölcsöt vagy zöldséget (65%).⁴

1.11. ábra: A tanulók megoszlása az alapvető szükségletre vonatkozó állításokra adott válaszai szerint (százalék), 2020

Ha megvizsgáljuk, hogy a felsorolt tíz alapvető szükséglet közül mennyi elégül ki, illetve mennyiben szenvednek hiányt („depriváció”⁵) a diákok, láthatjuk, hogy a tanulók 36%-a mindegyik felsorolt szükséglet⁶ esetében pozitív választ adott, tehát egyiktől sincs megfosztva, további 31%-uk egy, 18%-uk két, 9%-uk pedig három olyan szükségletet említett, amelyben hiányt szenved. Négy vagy annál több szükséglet a tanulók 6%-ánál marad kielégítetlenül. Elemzésünkben utóbbiakat tekintjük szegényeknek (depriváltaknak), hozzáátve, hogy ez egy szűkített definíció, hiszen a

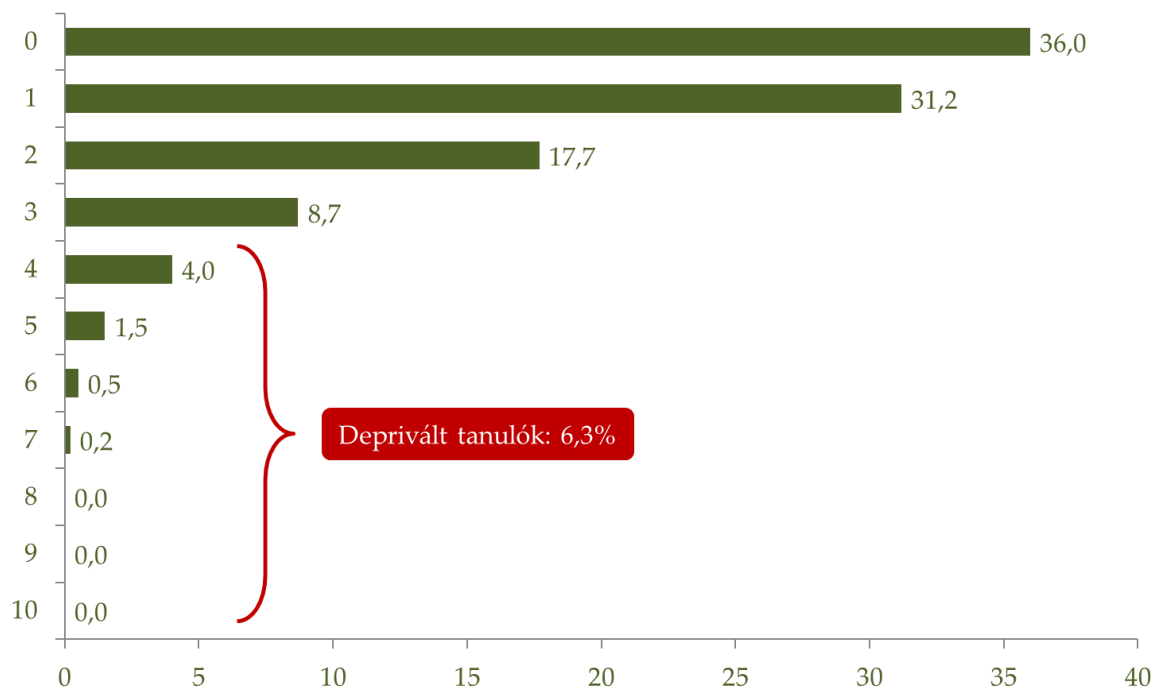
⁴ Megjegyezzük, hogy itt csak a tényeket vizsgáltuk, a lehetőségek vizsgálata ennél magasabb arányt mutathat.

⁵ A depriváció valamitől való megfosztottságot jelent.

⁶ A válaszhiányokból adódó torzítás kiküszöbölése érdekében az elemzésből kihagytuk azokat a tanulókat, akik a felsorolt 10 szükségletből kevesebb mint 9-re adtak érdemben választ.

felsorolt alapszükségletekből már akár 2–3 hiányzó is elégséges indikátora lehet a nélkülözésnek. Tehát azokat, akik 0–3 közötti szükségletet jelöltek meg kielégítetlenként nem tekintjük depriváltként, míg azokat igen, akik négyet vagy többet. Így az érdeemben válaszoló diákok 6%-a (558 fő) depriváltként tekinthető, 94%-uk pedig nem. (1.12. ábra)

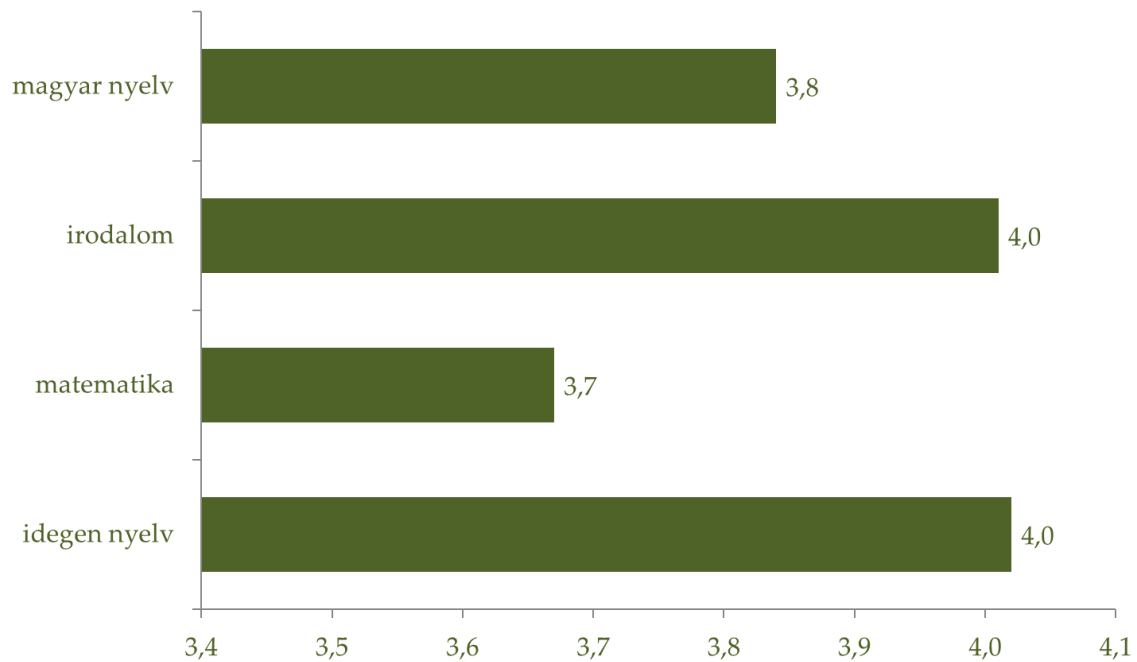
1.12. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hány alapvető szükséglet esetében tekinthetők depriváltként (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8709)

A tanulók pályaeorientációját nagymértékben befolyásolhatják az iskolában elért tanulmányi eredményeik is. A megkérdezett tanulók a legrosszabb félévi tanulmányi eredményt matematikából (3,7) és magyar nyelvből (3,8) érték el, míg az irodalom és az idegen nyelvi félévi érdemjegyek már elérik a négyes átlagot (egyaránt 4,0). (1.13. ábra)

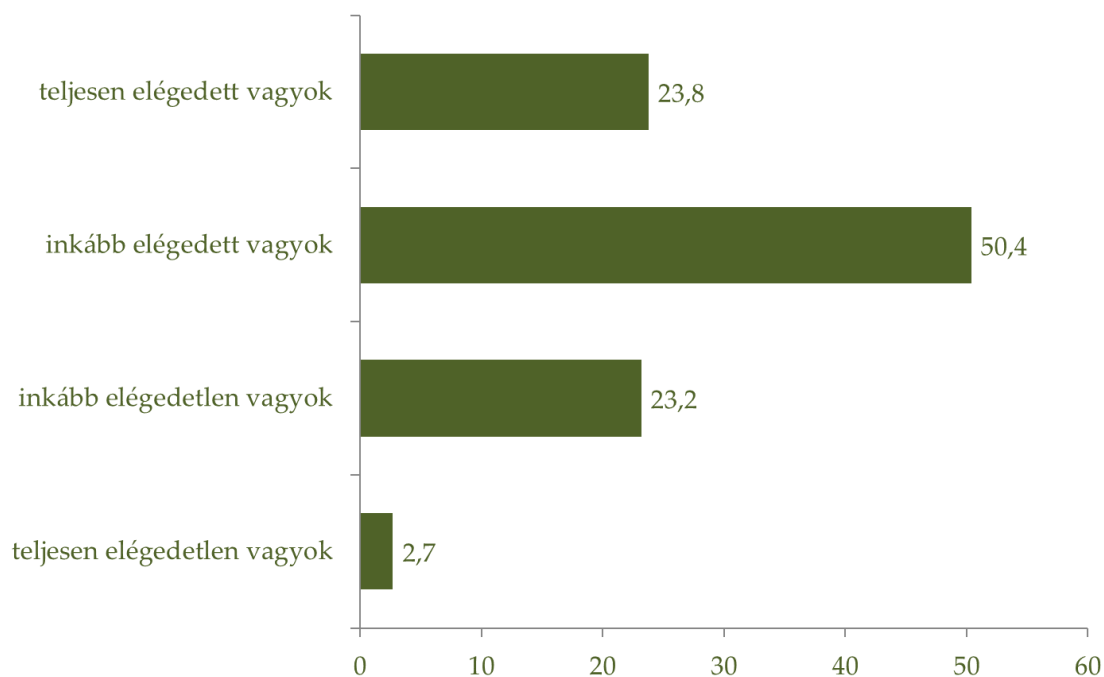
1.13. ábra: A tanulók félévi eredményei a főbb tantárgyakból (átlag), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8500-8765)

Az iskolai teljesítmény szubjektív értékelése kapcsán a válaszok azt mutatják, hogy a tanulók csaknem háromnegyede (74%) inkább vagy teljes mértékben elégedett az iskolai teljesítményével, míg kicsivel több mint egynegyedük (26%) inkább vagy teljesen elégedetlen (1.14. ábra). Az iskolában kapott érdemjegyek erősen tükrözik az iskolai teljesítménnyel kapcsolatos szubjektív elégedettséget. Vagyis igen erős az érdemjegyek és a szubjektív elégedettség közötti pozitív összefüggés: minél jobb a tanuló félévi átlaga, annál elégedettebb az iskolai teljesítményével.

1.14. ábra: A tanulók elégedettsége az iskolai teljesítményükkel (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8747)

A mintába került tanulók 13%-a bukott már meg általános iskolai tanulmányai során félévkor vagy év végén. 7%-uk félévkor bukott meg, 4%-uk év végén, de pótvizsgálással teljesítette az évet és 3%-uk azoknak az aránya, akik év végén megbuktak és évet is ismételték.

2. Továbbtanulási tervek, célok

Főbb eredmények

- A nyolcadik osztályos tanulók túlnyomó többsége (92%) foglalkozott már a továbbtanulás kérdéseivel. Közülük a legtöbben (89%) a szülőikkel való beszélgetést választották a tájékozódásra, 56%-uk osztályfőnöki órán, 55%-uk barátokkal, ismerősökkel beszélgetett a továbbtanulásról. 30%-uk használja az internetet, mint pályaválasztással kapcsolatos információforrást. Pályaválasztási rendezvényeken a tanulók alacsony arányban vettek részt. Általános iskolai pályaválasztói rendezvényen a diákok 15%-a, középiskolai tájékoztatón, nyílt napon 8%-uk és kamarai rendezvényeken (Szakmavilág, Szakma Sztár Fesztivál, roadshow, pályaorientációs táborok) a tanulók 4%-a beszélgetett a pályaválasztás kérdéséről. A pályaválasztási rendezvényeken való részvétel korábbi évekhez viszonyított visszaesésében a járványhelyzet is szerepet játszik.
- A tanulók 42%-a az általános iskola után gimnáziumban szeretne tovább tanulni. Körülbelül felük szeretne szakmát szerezni: 30%-uk szakképző iskolában, 17%-uk pedig technikumban/szakgimnáziumban tanulna tovább. A nyolcadik osztályos tanulók 12%-a ugyanakkor még nem gondolkozott a továbbtanuláson.
- A budapesti diákok több, mint 60%-a gimnáziumba szeretne menni, míg a technikumot/szakgimnáziumot és a szakképző iskolát többségében a községi iskolában tanuló diákok választanák.

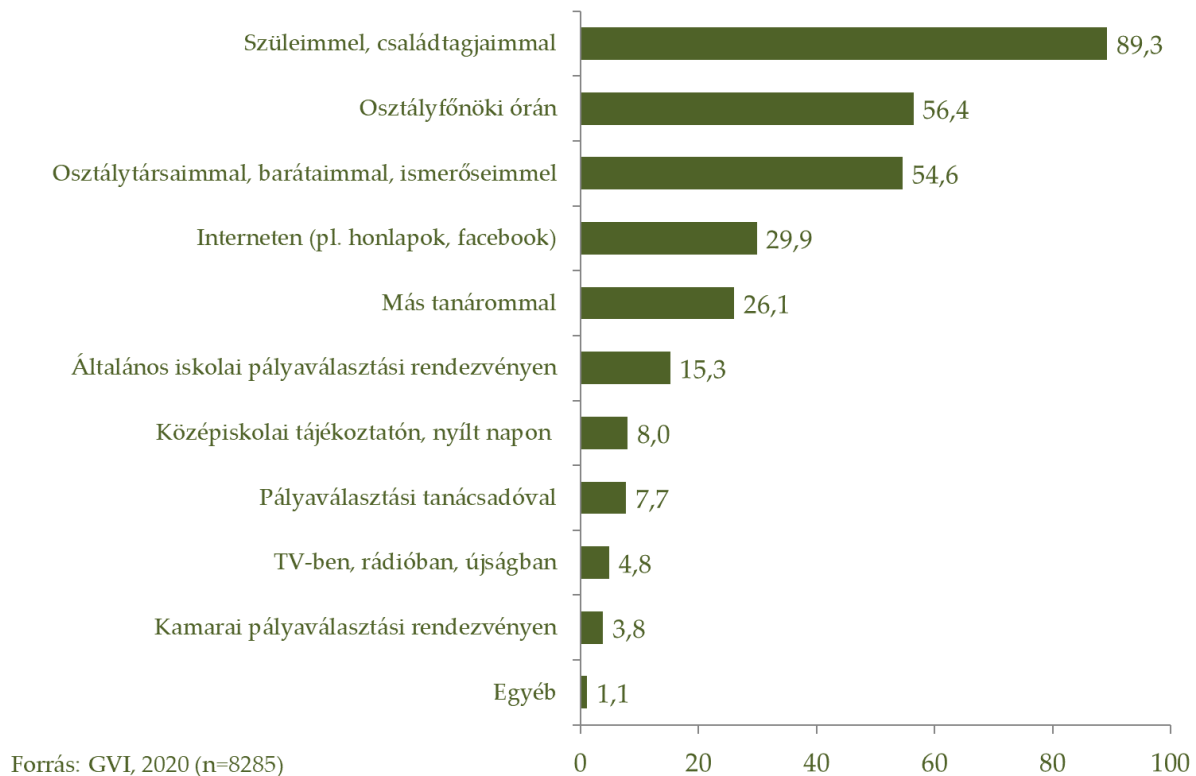
- A szülők legmagasabb iskolai végzettsége a megkérdezettek körében nagyrészt tükrözik a tanulók általános iskola utáni továbbtanulási terveit: a diplomás szülők gyermekeinek többsége gimnáziumban szeretne továbbtanulni, míg a szakközépiskola a szakmunkásképzőt vagy legfeljebb a 8 általánost befejező szülők gyermekei körében népszerű. Hasonló összefüggés figyelhető meg a tanulók által tervezett legmagasabb iskolai végzettség esetében is.
- A tanulók 34%-a felsőfokú végzettséget, diplomát, 6%-uk doktori végzettséget szeretne szerezni. 31%-uk szakmát és érettségit, 12%-uknak a szakmaszerzés, 8%-uknak pedig az érettségi megszerzése a célja. A tanulók 1%-a gondolja úgy, hogy legfeljebb a 8 általánost szeretné befejezni, 10%-uk pedig azt válaszolta, hogy még nem tudja, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szeretne elérni. A tanulók iskolai végzettségre vonatkozó terveit nem változtak jelentősen az elmúlt évek során: 2014 óta nő a felsőfokú végzettség elérését megcélzó tanulók aránya, ugyanakkor csökken azoké, akik érettségi, illetve szakképzettség és érettségi megszerzésére törekednek.
- A szülők 27%-a azt tanácsolja a gyermekének, hogy szerezzen szakmát és érettségit is. A szülők 23%-a szeretné, hogy gyermeke diplomás legyen., 2%-uk doktori végzettséget szeretne gyermekének. 9% javasolja azt a gyermekének, hogy tanuljon szakmát, 8% pedig azt, hogy szerezzen érettségit. A szülők 0,5%-a szeretné, ha gyermeke az általános iskolát végezné el. A szülők 20%-a gyermekére bízta a választást, míg a tanulók 10%-a mondta azt, hogy még nem beszélgettek otthon a továbbtanulásról.
- A tanácsok összefüggésben vannak a szülők iskolai végzettségével, a szülők hasonló végzettséget javasolnak a gyermekeiknek, mint amilyen nekik van.

A fejezetben a tanulók szemszögéből mutatjuk be a továbbtanulásról való tájékozódás forrásait és a továbbtanulás témakörét. Utóbbi kapcsán kitérünk arra, hogy a tanulók milyen továbbtanulási utakban gondolkodnak, illetve, hogy az előző év felmérése alapján körvonalazódott továbbtanulási tervek, iskolai utak mennyiben valósultak meg.

2.1. Továbbtanulásról való tájékozódás

Vizsgálatunk kitért arra, hogy hol került szóba a tanulók pályaválasztása. A diákok 92%-a válaszolt úgy, hogy már szóba került a pályaválasztása, mindössze 6%-uk esetében nem került elő ez a téma, 2%-uk nem válaszolt a kérdésre. Azon diákok közül, akiknél már szóba került a pályaválasztás témája 89%-uk szüleikkel, családtagjaikkal beszéltek a pályaválasztásról. A válaszadók több mint fele beszélgetett az osztályfőnöki órán (56%) és osztálytársaival, barátaival (55%) a továbbtanulásról, 30%-uk használta az internetet, mint információforrást az iskolaválasztással kapcsolatban. Több, mint a válaszoló diákok egynegyede osztályfőnökén kívül más tanárral is beszélgetett a pályaválasztásról (26%), 15%-uk mondta azt, hogy általános iskolai pályaválasztási rendezvényen is beszélgetett a kérdésről. Jóval kevesebben vettek részt középiskolai tájékoztatón, nyílt napon (8%). 7%-uk beszélgetett a továbbtanulási terveiről pályaválasztási tanácsadóval. A televíziót, rádiót, újságokat csak 5%-uk említette, mint információforrás. Kamarai pályaválasztási rendezvényeken (Szakmavilág roadshow, Szakma Sztár Fesztivál, pályaaorientációs táborok) a válaszók 4%-a beszélgetett a továbbtanulás kérdéséről. A kamarai pályaválasztási rendezvényeken való, korábbi évekhez képesti alacsonyabb részvételben a járványhelyzet is szerepet játszik. (2.1.1. ábra)

2.1.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. A százalékokat azon diákok arányában közöljük, akiknél már szóba került a pályaválasztás témája.

A 2.1.1. táblázat első oszlopában látható, hogy minden megyében a diákoknak legkevesebb 79%-a foglalkozott már a pályaválasztás kérdésével, Nógrád megyében (79%) a legalacsonyabb az arányuk, míg Zala (98%) megyében a legmagasabb. A táblázat további oszlopaiban azon 8 285 diák százalékában értendőek az arányok, akik már foglalkoztak a pályaválasztás témájával. Szülőikkel, családtagokkal legkisebb arányban (81%) Baranya megyében, leginkább pedig Tolna megyében (94%) került szóba ez a téma a tanulók körében. Osztályfőnöki órán legnagyobb arányban (65%) Veszprém megyében, legkisebb arányban pedig Nógrád (18%) beszélgettek a diákok a témáról. Kamarai pályaválasztási rendezvényen a különböző megyékben tanuló diákok nagyon eltérő arányban vettek részt, a legkisebb arányban Somogy és Nógrád megyében vettek részt a tanulók (mindkét megyében 0,8%), míg Heves megyében a válaszadók 16%-a, Vas megyében 12%-uk.

2.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2020

	Szóba került a pályaválasztás	Szüleimmal, családtagjaimmal beszélünk róla	Osztályfőnöki órán beszélgettünk róla	Osztálytársaimmal, barátaimmal, ismerőseimmel beszélünk róla	Interneten (pl. honlapok, facebook) olvastam róla	Más tanárral beszélgettünk róla
Budapest	95,7	93,3	63,1	58,1	33,1	29,1
Baranya	92,6	81,3	51,5	53,8	41,0	23,8
Bács-Kiskun	93,7	91,7	60,7	56,1	28,9	25,5
Békés	94,9	86,8	53,0	49,7	28,6	15,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	88,3	85,9	50,0	50,2	29,8	21,5
Csongrád-Csanád	96,7	86,6	58,9	54,0	32,2	31,3
Fejér	97,8	91,7	53,2	53,8	30,1	27,5
Győr-Moson-Sopron	96,9	92,7	53,7	54,1	26,9	28,5
Hajdú-Bihar	95,5	91,9	64,5	56,2	38,1	32,7
Heves	87,8	84,1	56,3	57,1	28,5	19,8
Komárom-Esztergom	96,0	84,6	55,4	51,9	36,5	23,4
Nógrád	79,0	88,0	17,9	41,5	14,2	10,7
Pest	95,7	89,8	61,5	61,8	20,0	21,3
Somogy	93,6	91,7	54,5	54,6	27,0	25,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	94,3	88,0	49,1	51,8	19,4	23,3
Jász-Nagykun-Szolnok	95,4	82,9	59,8	52,3	30,3	34,3
Tolna	96,3	94,4	58,8	57,5	24,0	20,8
Vas	94,0	92,7	61,4	50,0	23,7	25,5
Veszprém	96,0	84,9	65,2	62,1	35,9	24,3
Zala	97,6	89,8	54,3	61,1	25,3	32,0

Forrás: GVI, 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az első oszlopban N=8 815, a további oszlopokban N=8 285.

2.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2020 (folyt.)

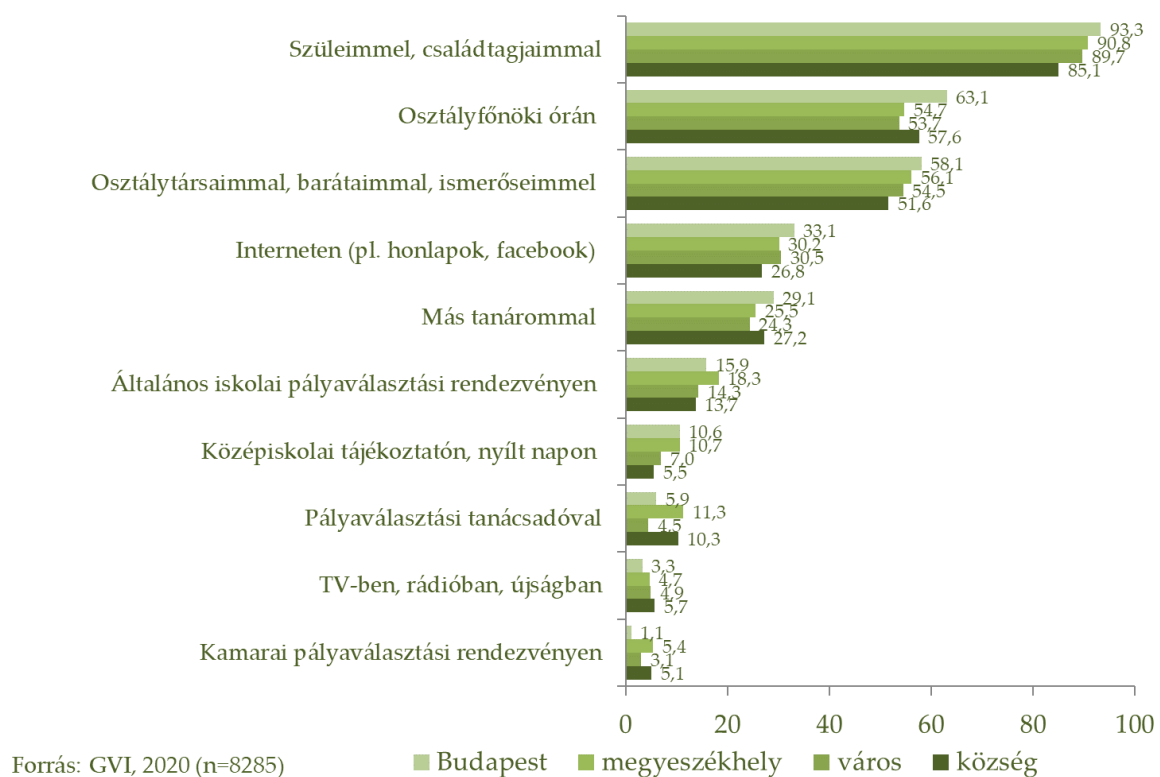
	Általános iskolai pályaválasztási rendezvényen beszélgettünk róla	Középiskolai tájékoztatón, nyílt napon vettem részt	Pályaválasztási tanácsadóval beszélgettünk róla	TV-ben, rádióban hallottam, újságban, kiadványokban olvastam róla	Kamarai pályaválasztási rendezvényen beszélgettünk róla
Budapest	15,9	10,6	5,9	3,3	1,1
Baranya	14,1	15,1	5,1	4,0	4,3
Bács-Kiskun	20,9	9,7	15,2	3,8	3,0
Békés	17,5	6,6	15,6	4,3	3,8
Borsod-Abaúj-Zemplén	9,4	6,4	2,2	6,7	4,6
Csongrád-Csanád	16,9	9,0	13,2	4,4	7,7
Fejér	17,9	11,6	20,1	5,2	0,9
Győr-Moson-Sopron	10,9	6,5	9,9	6,4	4,7
Hajdú-Bihar	17,1	4,3	5,1	5,1	5,3
Heves	25,7	7,8	15,8	9,7	16,3
Komárom-Esztergom	21,8	6,1	3,9	5,9	5,2
Nógrád	2,8	1,1	1,9	1,2	0,8
Pest	6,6	4,0	19,1	6,8	2,3
Somogy	13,0	7,4	4,9	4,2	0,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg	9,2	4,9	3,3	7,2	3,6
Jász-Nagykun-Szolnok	11,8	6,0	9,8	4,6	4,8
Tolna	12,3	15,5	2,2	3,1	7,2
Vas	26,9	10,1	9,2	3,1	12,0
Veszprém	14,0	8,8	3,5	5,8	4,3
Zala	28,9	3,3	3,7	6,9	2,4

Forrás: GVI, 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az első oszlopban N=8 815, a további oszlopokban N=8 285.

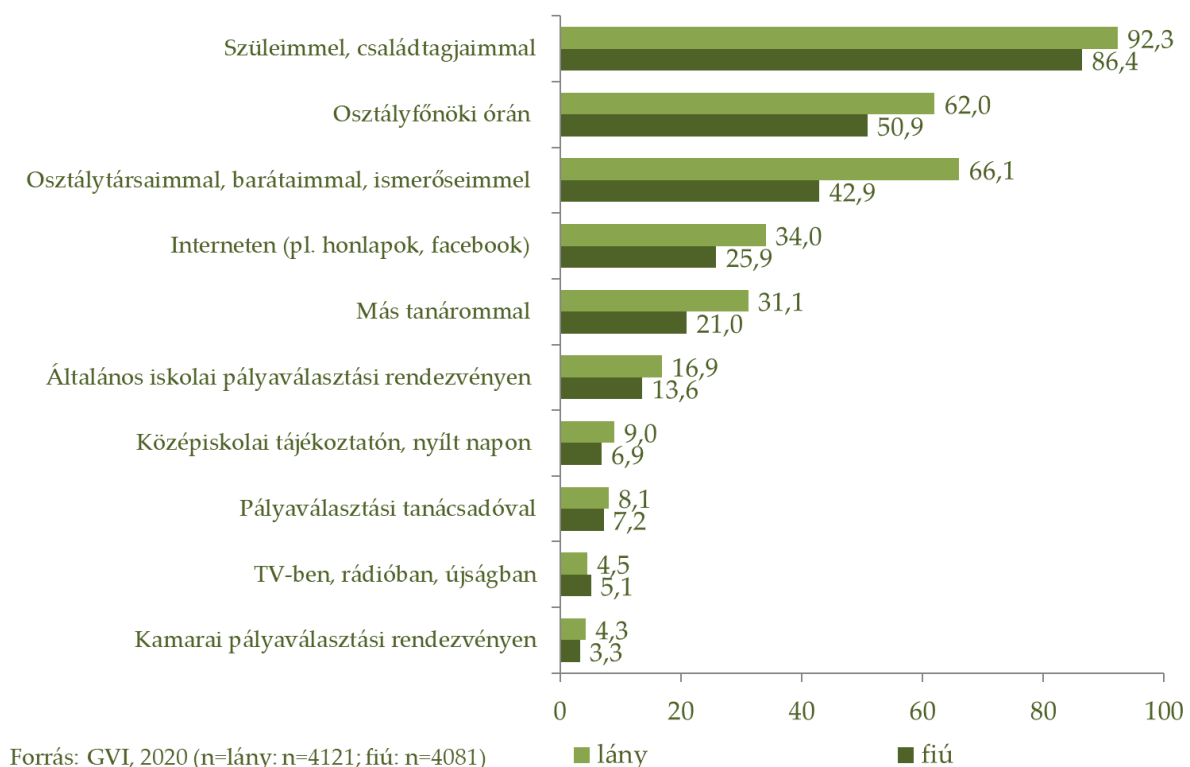
A településtípusonkénti eltérések kismértékűek a szerint, hogy hol került eddig szóba a pályaválasztás. A tanulók iskolájának településtípusa szerint az látható, hogy a községekben általános iskolába járó tanulók alacsonyabb arányban beszélgetnek szüleikkel, családtagjaikkal a pályaválasztásukról, mint nagyobb településeken tanuló diákok, de ez az arány az ő esetükben is 85% feletti. A budapesti általános iskolákban a tanulók nagyobb arányban találkoztak a témával az osztályfőnöki órán (63%), mint kisebb településeken (megyeszékhelyen 55%, városban 54% és községben 58%). Pályaválasztási tanácsadóval való beszélgetés jellemzőbb volt megyeszékhelyeken (11%) és községekben (10%). Kamarai pályaválasztási rendezvényeken is nagyobb arányban vettek részt a tanulók megyeszékhelyeken (5%) és községekben (5%), mint Budapesten (1%) vagy városban (3%). (2.1.2. ábra)

2.1.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya). 2020

Nemenkénti bontásban az látható, hogy a lányok körében az összes vizsgált forma esetén gyakoribb, hogy azon a módon szóba került már a pályaválasztásuk. A legnagyobb különbség a lányok és a fiúk között a szerint mutatkozik, hogy az osztálytársaikkal, barátaikkal beszélgettek-e az iskolaválasztásról (23 százalékpont). Emellett osztályfőnöki órán (11 százalékpont különbség) és más tanárokkal (10 százalékpont különbség) is kevesebbszer merült fel a fiúk esetén a pályaválasztás témája. (2.1.3. ábra)

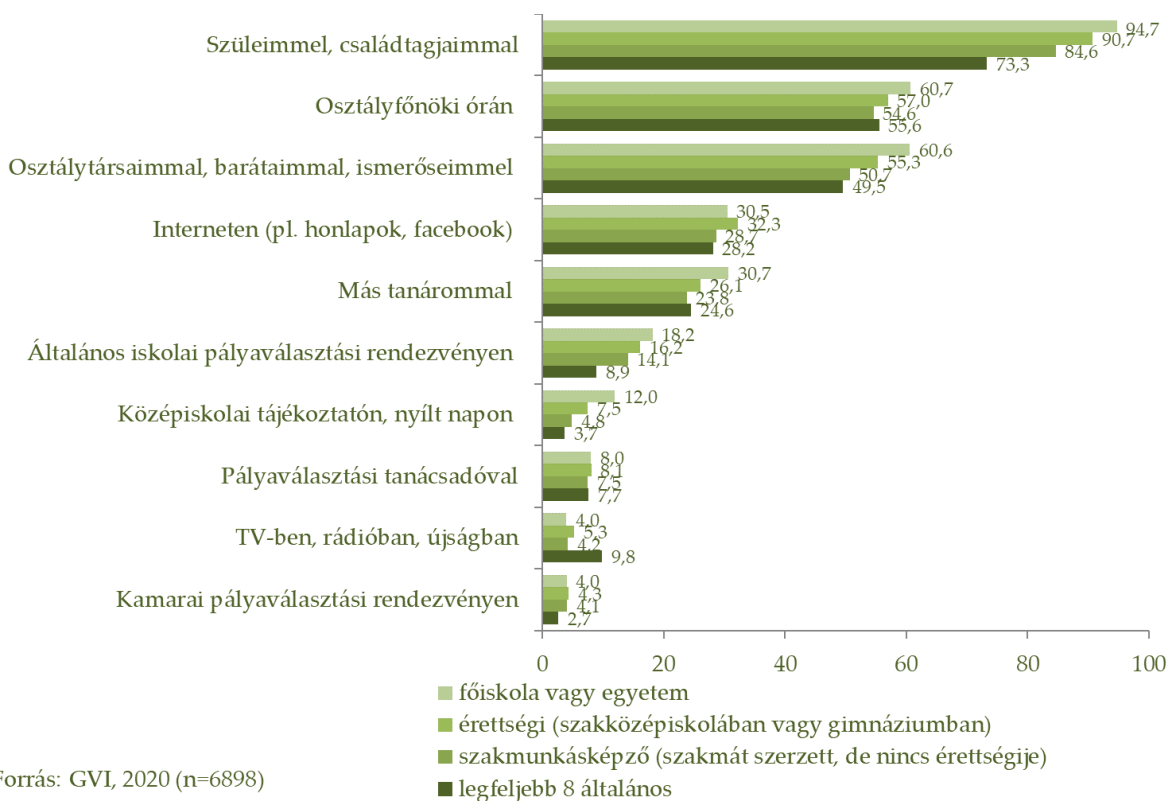
2.1.3. ábra: A tanulók megoszlása nem és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020

A szülők iskolai végzettsége szerint áttekintve a tanulók pályaválasztásáról való beszélgetés szintereit látható, hogy a szülőkkel, családtagokkal való beszélgetés annál gyakoribb, minél iskolázottabbak a tanuló szülei. A különbség a főiskolai vagy egyetemi végzettségű szülők gyermekei és a legfeljebb 8 általános iskolai végzettségű szülők gyermekei között aszerint, hogy beszélgetnek-e családon belül pályaválasztásról 21 százalékpont. Az alacsonyabb végzettséggel rendelkező szülők

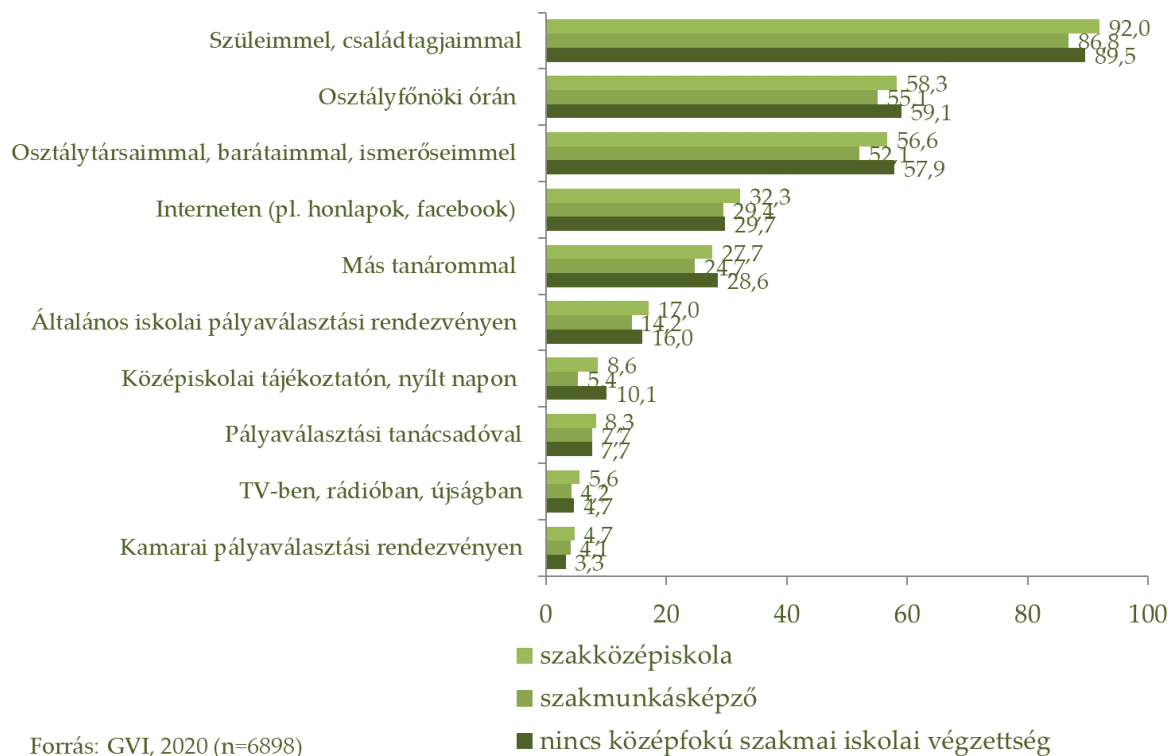
gyermekai kortársaikkal is alacsonyabb arányban beszélgetnek a továbbtanulásról, körükben nagyobb arányban jellemző a televízióból, rádióból, újságból való tájékozódás. Általános iskolai pályaválasztási rendezvényen és középiskolai tájékoztatón, nyílt napon a főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkező szülők gyermekei magasabb arányban vettek részt, mint az alacsonyabb végzettséggel rendelkező szülők gyermekei. Más intézményi megoldásokok (osztályfőnöki óra, pályaválasztási, kamarai pályaválasztási rendezvények) esetén a szülők iskolai végzettsége szerint nem látható jelentős különbség. (2.1.4. ábra)

2.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020

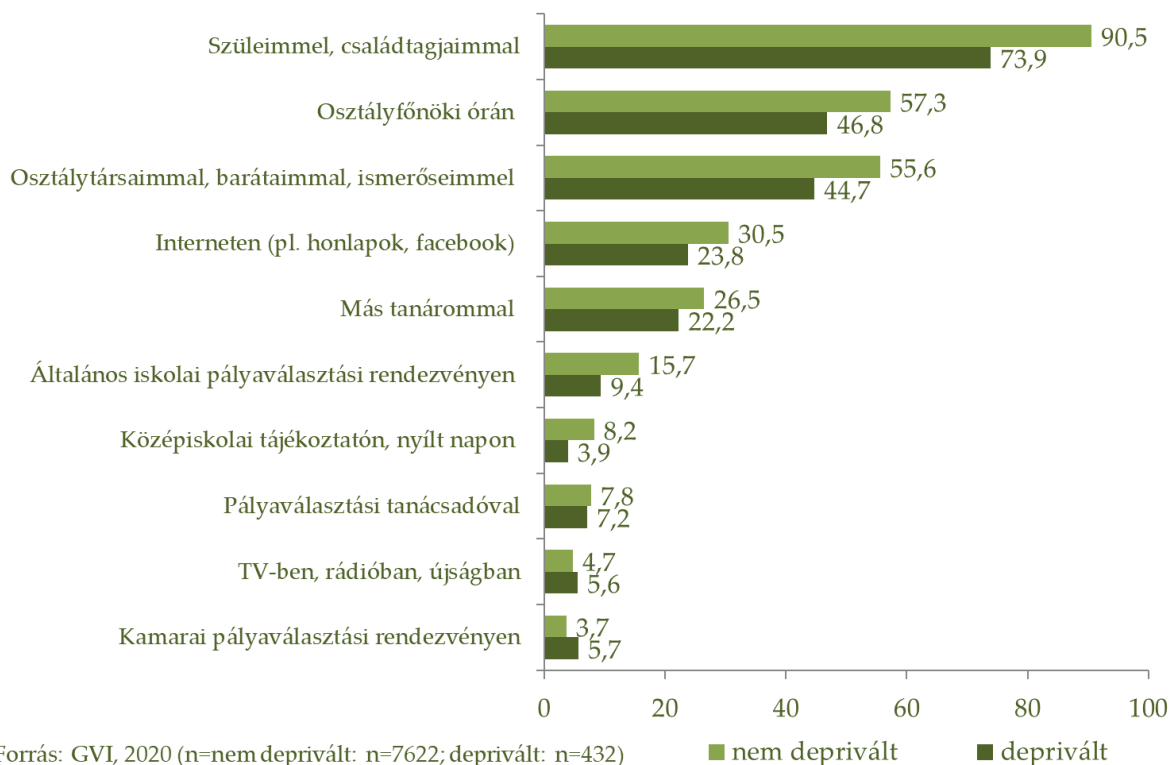
Ha a szülők részletesebb képzettségi háttére szerint, a középfokú szakmai végzettség összefüggésében vizsgáljuk azt, hogy a tanulók pályaválasztása milyen fórumokon került már szóba, nem rajzolódnak ki egyértelmű különbségek. (2.1.5. ábra)

2.1.5. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szülei legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020

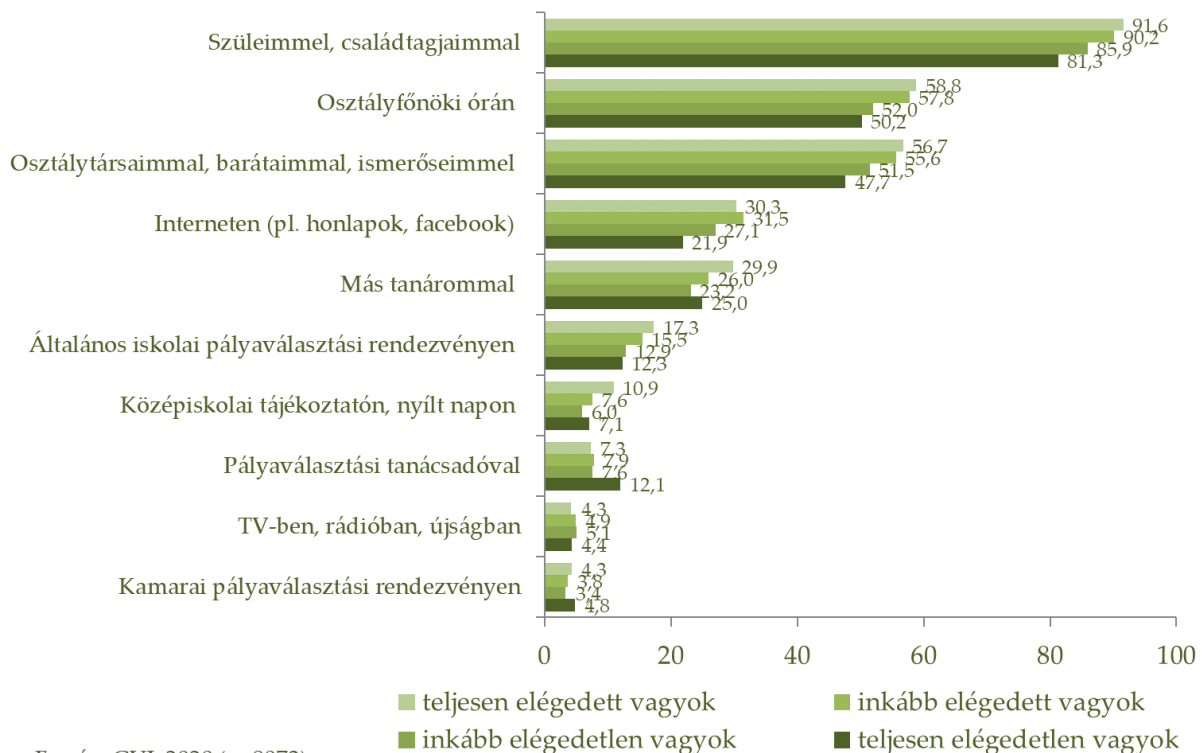
A deprivált helyzetű tanulók esetén minden fórumon alacsonyabb az említések aránya, kivéve a TV-ből, rádióból, újságból való tájékozódást és a kamarai pályaválasztási rendezvényeken való részvételt, ezen tájékoztatói formákat hasonló arányban használják a deprivált és nem deprivált helyzetű tanulók. A deprivált helyzetű gyerekekkel családon belül ritkábban beszélnek a pályaválasztásról (a különbség 17 százalékpont a nem deprivált társaikhoz viszonyítva). Osztályfőnöki órán és osztálytársaikkal, barátaikkal is ritkábban merül fel a továbbtanulás témája (mindkét forma esetén 11 százalékpont a különbség), mint nem deprivált helyzetű gyerekek körében. (2.1.6. ábra)

2.1.6. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020

A tanulók iskolai teljesítményének önértékelését összevetve azzal, hogy milyen módon került szóba pályaválasztásuk kérdése, látható, hogy minél inkább elégedettek a diákok teljesítményükkel, annál jellemzőbb, hogy családjukban vagy kortársaikkal beszélgettek a pályaválasztásról. Interneten, facebookon a tanulmányi teljesítményükkel elégedett tanulók nagyobb arányban olvasnak a pályaválasztásról, és magasabb arányban vesznek részt általános iskolai vagy középiskolai pályaválasztási rendezvényeken. A pályaválasztási tanácsadóval való beszélgetés a tanulmányi teljesítményükkel elégedetlenebb diákokra jellemzőbb. A médiából való tájékozódás a pályaválasztás témakörében és a kamarai rendezvényeken való részvétel viszont nem függ össze az iskolai önértékeléssel. (2.1.7. ábra) Ezek az eredmények összefüggenek a 2.1.4. ábrán fentebb bemutatott, a szülő iskolai végzettségnek és a pályaválasztás kommunikációs színtereinek összefüggésére vonatkozó tapasztalatokkal is, nem pusztán önmagukban értelmezhetők.

2.1.7. ábra: A tanulók megoszlása iskolai teljesítményükkel való elégedettségük és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8073)

Nem figyelhetőek meg jelentős különbségek a szerint, hogy milyenek a tanulók átlagos félévi érdemjegyei és hogy hol került eddig szóba a pályaválasztásuk kivéve, hogy az általános iskolai pályaválasztási rendezvényeken és középiskolai tájékoztatókon, nyílt napokon a valamivel jobb tanulók vesznek részt.

2.2. Továbbtanulási tervek és megvalósulásuk

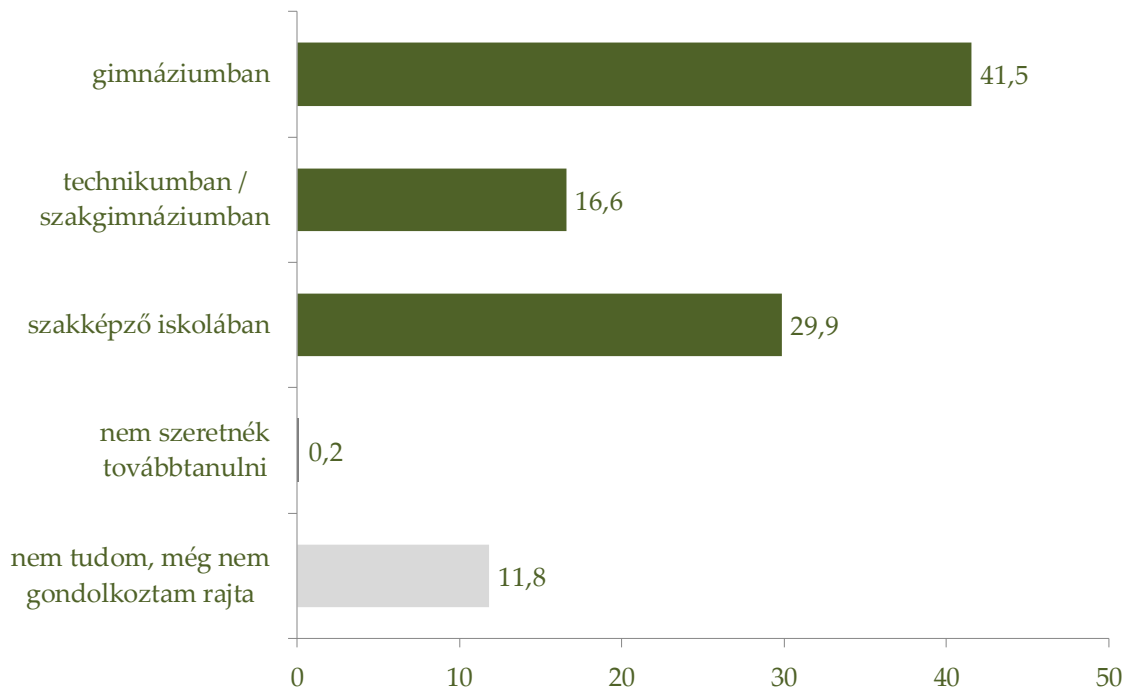
2.2.1. Iskolatípus-választás

A kérdés kitért a tanulók saját továbbtanulási terveire is. A megkérdezettek többsége (42%) az általános iskola után gimnáziumban szeretne tovább tanulni. Körülbelül felük szeretne szakmát szerezni: 30%-uk szakképző iskolába, 17%-uk pedig technikumba/szakgimnáziumba menne tovább. A tanulóknak kevesebb, mint 1%-a válaszolta azt, hogy nem szeretne tovább tanulni az általános iskola elvégzése után. A

nyolcadik évfolyamosok viszonylag jelentős része, 12%-uk ugyanakkor még nem gondolkozott a továbbtanuláson. (2.2.1. ábra)

2.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8823)

A továbbtanulási tervek tekintetében szignifikáns különbségek figyelhetőek meg az egyes megyék tanulói között. A budapesti végzős évfolyamba járók több, mint 60%-a, a Zala megyei tanulók több mint fele (55%) gimnáziumban szeretne továbbtanulni, míg Bács-Kiskun (29%) és Csongrád-Csanád (31%) megyében kevesebb, mint harmaduk. A technikumot/szakgimnáziumot a legnagyobb arányban (a tanulók 31%-a) Fejér megyében választanák, míg a legkisebb arányban (10%) Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Ezzel párhuzamosan a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei diákok 36%-a tanulna általános iskola után szakképző iskolában, míg Budapesten ez az arány 20%. Tolna megyében tanulnának a legtöbben szakképző iskolában a nyolcadikosok közül (40%). A továbbtanulást nem tervezők aránya minden megyében 1% alatti. Azoknak az aránya, akik nem gondolkoztak még a továbbtanuláson Komárom-

Esztergom (24%) megyében a legmagasabb, míg Zala megyében a legalacsonyabb (7%). (2.2.1. táblázat)

2.2.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék, N=8822), 2020

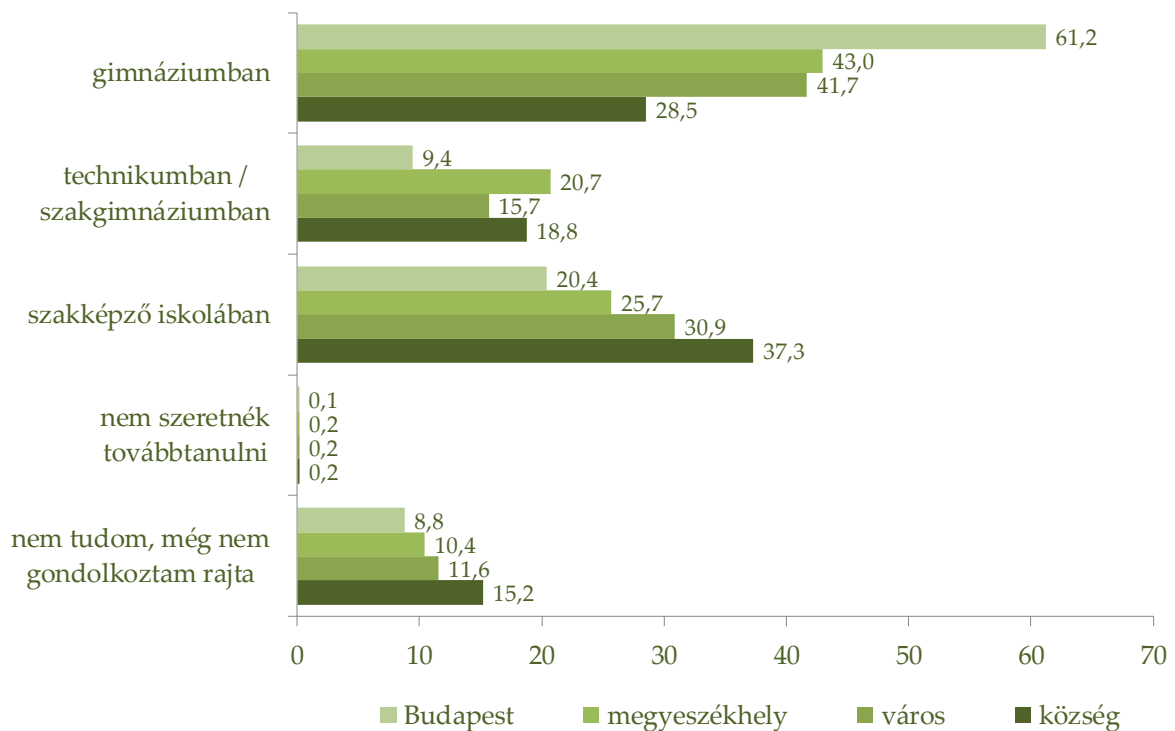
	szakképző iskolában	technikumban / szakgimnáziumban	gimnáziumban	nem szeretnék továbbtanulni	nem tudom, még nem gondolkoztam rajta
Budapest	20,4	9,4	61,2	0,1	8,8
Baranya	35,6	14,0	41,3	0,3	8,8
Bács-Kiskun	29,4	29,6	29,1	0,5	11,5
Békés	26,6	26,6	33,2	0,3	13,3
Borsod-Abaúj- Zemplén	36,3	9,9	40,7	0,0	13,1
Csongrád- Csanád	30,7	26,9	31,0	0,6	10,7
Fejér	27,1	31,2	34,1	0,0	7,6
Győr-Moson- Sopron	26,3	25,6	38,2	0,0	9,9
Hajdú-Bihar	33,1	21,0	35,7	0,0	10,2
Heves	31,8	19,3	37,6	0,0	11,3
Jász-Nagykun- Szolnok	32,2	13,6	36,3	0,5	17,3
Komárom- Esztergom	24,8	8,8	42,3	0,0	24,1
Nógrád	23,0	16,8	42,9	0,0	17,4
Pest	30,6	16,0	41,1	0,2	12,0
Somogy	35,9	17,4	31,5	0,4	14,9
Szabolcs- Szatmár-Bereg	35,7	10,4	37,9	0,2	15,9
Tolna	39,5	18,9	30,3	0,0	11,4
Vas	35,5	14,9	39,9	0,0	9,6
Veszprém	36,0	13,5	39,9	0,0	10,6
Zala	24,7	13,9	54,5	0,0	6,9

Forrás: GVI, 2020

A továbbtanulási tervek területi különbségei a településtípus szerint is megmutatkoznak. A Budapesten, megyeszékhelyen és városokban tanulók jelentősen magasabb arányban mennének gimnáziumba (Budapest: 61%, megyeszékhely: 43%,

város: 42%), mint a községekben (29%) tanuló diákok. A technikumot/szakgimnáziumot a megyeszékhelyen (21%) és a községben (19%) lakó diákok választanák a legnagyobb arányban, a főváros esetében a technikumot/szakgimnáziumot tervezők aránya 9%. Szakképző iskolát legnagyobb arányban a falusi diákok választanák (37%), míg Budapesten a szakképző iskolát megcélzók aránya 20%. A községekben tanuló diákok között vannak a legnagyobb arányban azok is, akik még nem gondolkoztak a továbbtanuláson: közel 15%-uk nem tudja még, hogy az általános iskola után hol szeretne tanulni. (2.2.2. ábra)

2.2.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020

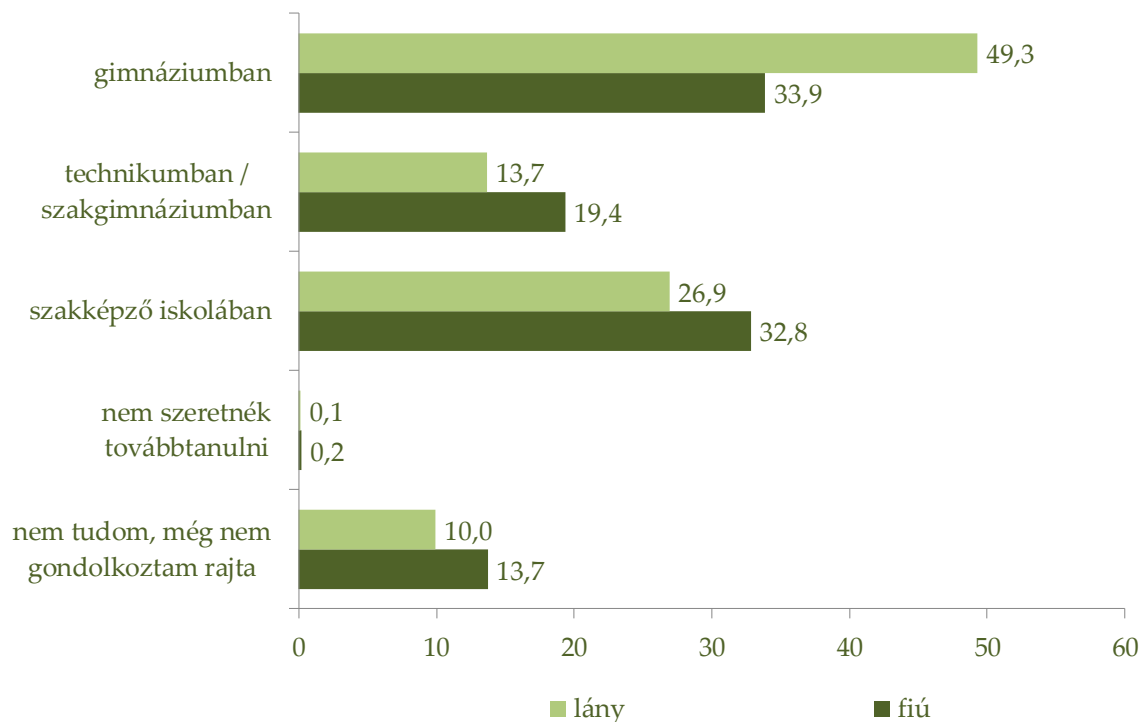

Forrás: GVI, 2020 (n=8822)

A fiúk és a lányok továbbtanulási tervei között az előző évekhez hasonlóan szignifikáns különbségek figyelhetők meg. A lányok többsége, 49%-uk gimnáziumban szeretne továbbtanulni, míg a fiúknál ez az arány 34%. A fiúk körében népszerűbb cél a szakmaszerzés, 33%-uk szakképző iskolában (a lányoknak 27%-a), 19%-uk pedig technikumban/szakgimnáziumban (a lányoknak 14%-a) tanulna tovább

az általános iskola után. Emellett a fiúk 14%-a azt válaszolta, hogy még nem gondolkozott az általános iskola utáni tervein, míg a lányoknál ez az arány 10%. (2.2.3. ábra)

2.2.3. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020

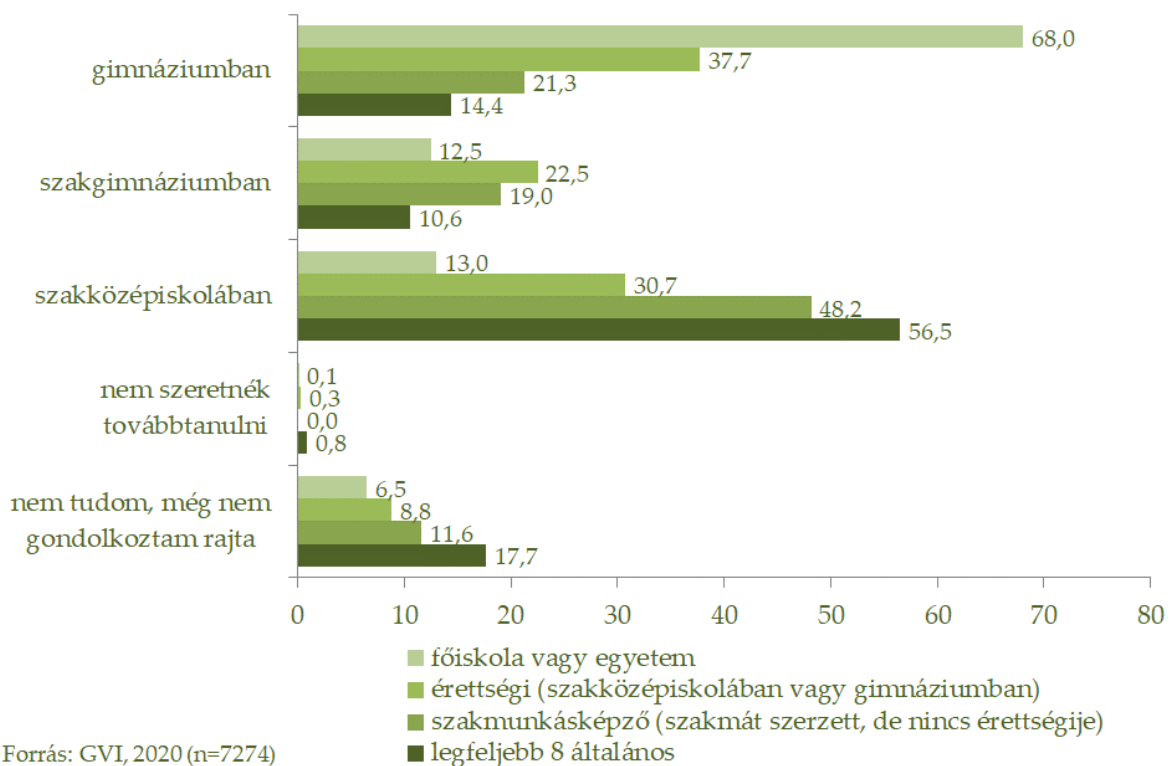

Forrás: GVI, 2020 (lány: n=4444; fiú: n=4287)

A szülők legmagasabb iskolai végzettsége a megkérdezettek körében nagyrészt tükrözik a tanulók általános iskola utáni továbbtanulási terveit. A főiskolát vagy egyetemet szerzett szülők gyermekeinek 68%-a gimnáziumban szeretne továbbtanulni, további 13%-uk pedig technikumban/szakgimnáziumban. Az érettségit szerzett szülők gyermekeinek 38%-a, a szakmunkás végzettségűek 21%-a, a legfeljebb 8 általánossal rendelkező szülők gyermekeinek pedig mindössze 14%-a választaná a gimnáziumot. A technikumot/szakgimnáziumot a legnagyobb arányban az érettségivel rendelkező szülők gyermekei választanák (23%), míg a szakmunkásképzőt végzett szülők gyermekeinek 19%-a, a legfeljebb 8 általánossal rendelkezőkének pedig 11%-a. Szakképző iskolába elsősorban az alacsonyabb végzettségű szülők gyermekei mennének: azoknak a gyerekeknek, akinek a szülője

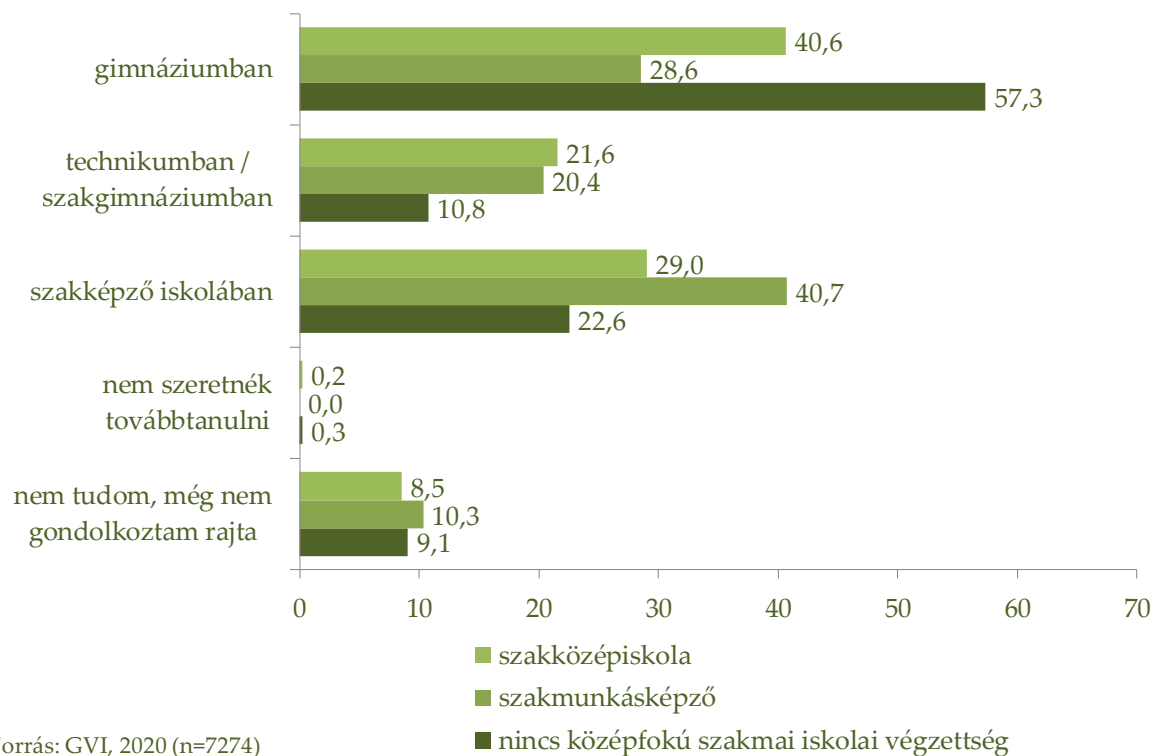
legfeljebb 8 általánossal rendelkezik 57%-a választaná ezt az iskolatípust, a szakmunkás szülők gyermekeinek pedig 48%-a, míg az érettségizett szülők gyermekeinek csak 31%-a, a diplomások gyermekeinek pedig mindössze 13%-a menne szakképző iskolába. Szintén az alacsonyabb végzettségű szülők gyermekei között a legmagasabb azoknak az aránya, akik nem szeretnék továbbtanulni, illetve azoké, akik még nem gondolkoztak a továbbtanuláson. (2.2.4. ábra)

2.2.4. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020

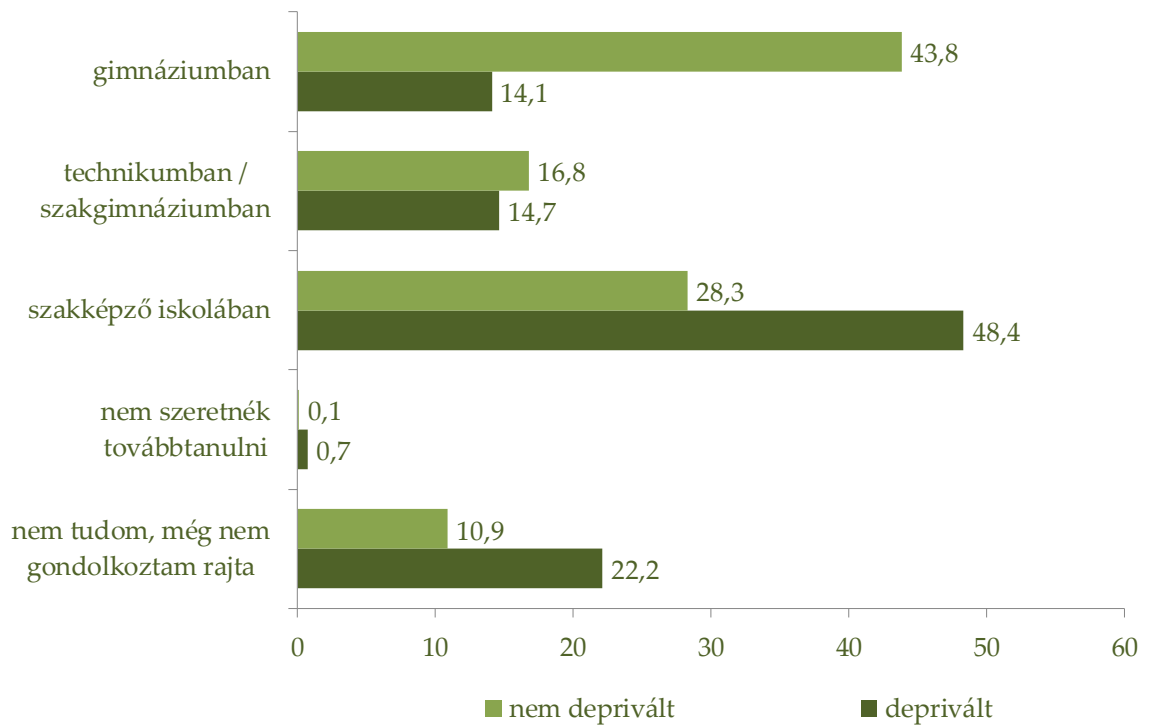
Látható tehát, hogy a gimnáziumot többségében azok a tanulók választanák, akiknek a szüleinek nincs középfokú szakmai végzettsége (diplomás, érettségizett vagy legfeljebb 8 általánossal rendelkezők), míg a technikumot/szakgimnáziumot a szakközépiskolát végzett szülők gyermekei, a mai szakképző iskolát pedig a szakmunkásképzőt végzetek gyermekei választanák a legnagyobb arányban az általános iskola befejezése után. (2.2.5. ábra)

2.2.5. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szülei legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020

Szignifikáns különbség van a deprivált és nem deprivált helyzetű gyerekek között a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után. A deprivált helyzetű gyerekeknek csupán 14%-a tervezi, hogy gimnáziumban folytatja tanulmányait, ami a nem deprivált tanulókhoz képest 30 százalékpontos eltérés. A deprivált helyzetű tanulók legnagyobb arányban szakképző iskolában képzelik el a jövőjüket (48%), körükben magas azok aránya is, akik még nem gondolkodtak a pályaválasztáson (22%). (2.2.6. ábra)

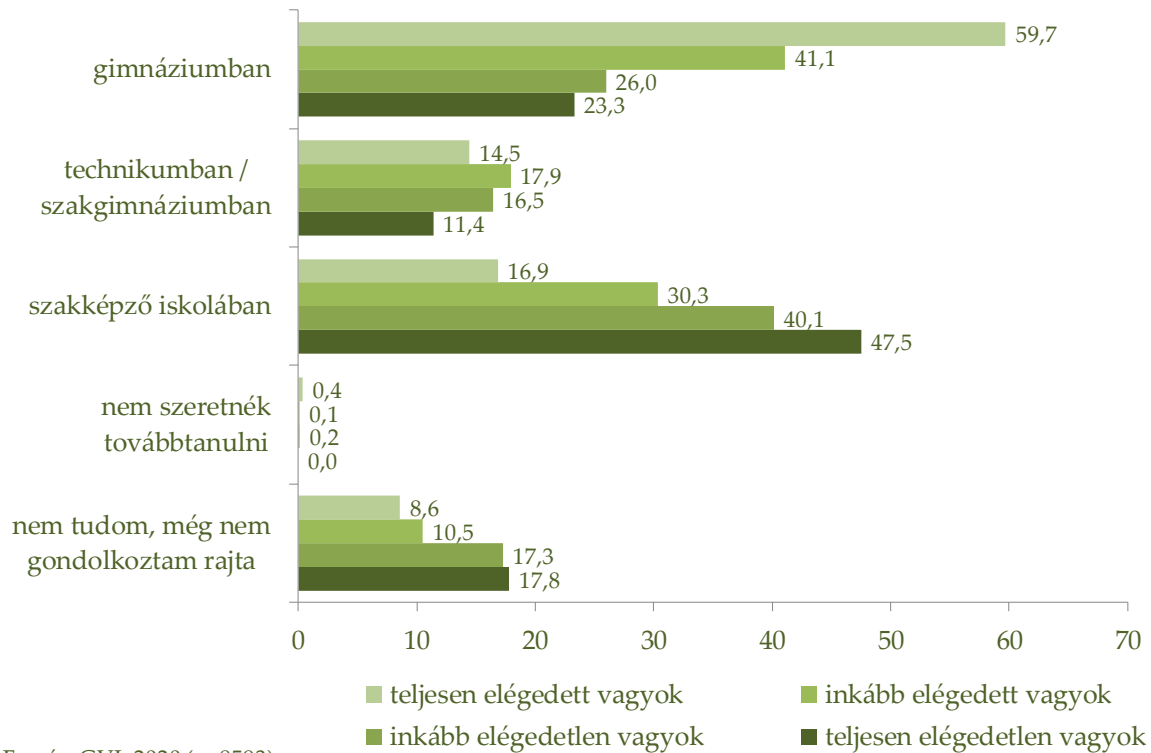
2.2.6. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (nem deprivált: n=8011, deprivált: n=546)

A továbbtanulási tervek összefüggést mutatnak azzal is, hogy mennyire elégedettek a tanulók az iskolai teljesítményükkel. Azoknak, akik teljesen elégedettek a teljesítményükkel 60%-a gimnáziumban szeretne továbbtanulni, míg a kevésbé elégedett tanulók alacsonyabb arányban választanák ezt az iskolatípust, a teljesen elégedetleneknek például csak 23%-a gondolkozik gimnáziumi továbbtanuláson. A technikum/szakgimnázium esetében a különbség kevésbé jelentős. Szakképző iskolába ezzel szemben egyértelműen inkább azok mennének, akik teljesen elégedetlenek (48%), vagy inkább elégedetlenek (40%) az iskolai teljesítményükkel. Körükben magasabb azoknak az aránya is, akik még nem gondolkoztak az általános iskola utáni továbbtanuláson, mint azok körében, akik elégedettek a teljesítményükkel (17% és 18%). (2.2.7. ábra)

2.2.7. ábra: A tanulók megoszlása iskolai teljesítményükkel való elégedettségük és a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020

A 2.2.8.-as ábra alapján a tanulók átlagos féléves érdemjegyei és a között, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után látszik, hogy a jobb osztályzatokkal rendelkező diákok szeretnék gimnáziumba menni, míg a rosszabb érdemjegyekkel rendelkezők szakképző iskolába, vagy nem szeretnék továbbtanulni. Azoknak a tanulóknak is, akik még nem gondolkodtak el a pályaválasztáson rosszabbak az átlagos félévi érdemjegyeik, mint akik gimnáziumban terveznek továbbtanulni.

2.2.8. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után, 2020

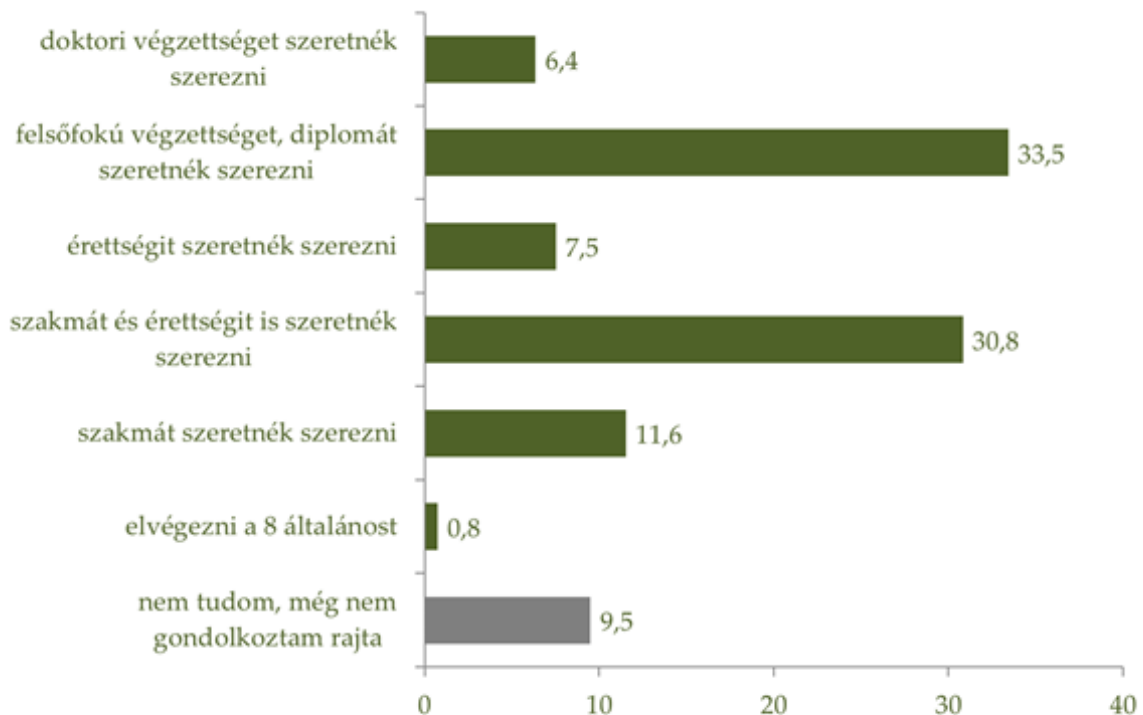

Forrás: GVI, 2020 (n=7898–8093)

2.2.2. Legmagasabb iskolai végzettségre vonatkozó tervek

A tanulókat kérdeztük arról is, hogy mi az a legmagasabb iskolai végzettség, amit szeretnének elérni. Többségük (34%) felsőfokú végzettséget, diplomát, míg 6%-uk doktori végzettséget szeretne szerezni. 31%-uk szakmát és érettségit szeretne, 12%-uknak a szakma szerzés, 8%-uknak pedig az érettségi szerzés a célja. A tanulók 0,8%-a gondolja úgy, hogy legfeljebb a 8 általánost szeretné befejezni, 10%-uk pedig azt válaszolta, hogy még nem tudja, hogy mi a legmagasabb végzettség, amit szeretne elérni. (2.2.9. ábra)

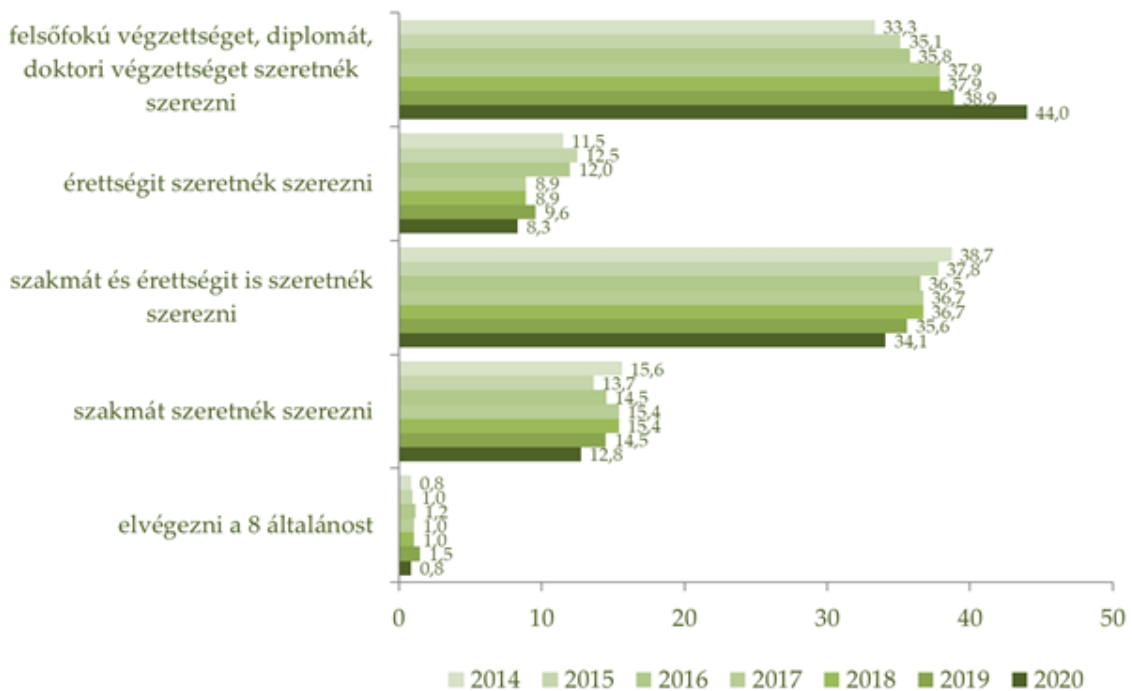
2.2.9. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8877)

A tanulók iskolai végzettségre vonatkozó tervei nem változtak jelentősen az elmúlt évek során. Ugyanakkor 2014 óta folyamatosan nő azoknak a tanulóknak aránya, akik felsőfokú végzettséget szeretnének elérni (2014-ben 33%, 2020-ban 44% volt a diplomát célként megjelölők aránya). Emellett 2014-hez viszonyítva, csökken azoknak az aránya, akik a szakképzettség és érettségi megszerzésére törekednek. A szakmaszerzést célként megjelölők aránya a vizsgált években 13–16% között mozgott, míg a legfeljebb 8 általános megszerzésére törekvők aránya minden évben 1–2% volt. Az érettségi megszerzését célként kitűzők aránya 2014 és 2016 között 12% körül alakult, 2017 után azonban 8–10% volt. (2.2.10. ábra)

2.2.10. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2014–2020

Forrás: GVI, 2014–2020

Megjegyzés: A korábbi években a tanulókat arról kérdeztük, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni általános iskola után, mely kérdés válaszaival megfeleltethetők a 2019-ben kért legmagasabb elerendő iskolai végzettségre vonatkozó kérdés válaszaival. A „kb. 5–6 évig, hogy szakmunkás bizonyítványom és érettségim legyen” és a „kb. 4–5 évig, hogy szakközépiskolai érettségim legyen” válaszlehetőségeket a 2019-es „szakmát és érettségit szeretnék” válasz alatt összesítettük. A „kb. 5–7 évig, hogy technikus végzettségem legyen” és a „nem tudom” válaszlehetőségeket nem vettük bele az összehasonlításba, ezeket a válaszokat itt hiányzó válaszként kezeltük. Ennek megfelelően a súlyozott érvényes válaszok száma a vizsgált évekre vonatkozóan a következőképpen alakulnak: $n_{2014}=8\ 851$, $n_{2015}=8\ 401$, $n_{2016}=8\ 593$, $n_{2017}=8\ 709$, $n_{2018}=8\ 443$, $n_{2019}=8\ 145$, $n_{2020}=8034$. 2020-ban a válaszlehetőségek közé került az, hogy „doktori végzettséget szeretnék szerezni”, amit összevontan, a „felsőfokú végzettséget, diplomát szeretnék szerezni” válaszokkal együtt szerepeltetünk.

A megyei különbségek 2020-ben a legmagasabb megcélzott iskolai végzettség esetében is megmutatkoznak. A Budapesten tanuló diákok 55%-a szeretne diplomát vagy doktori végzettséget szerezni, Győr-Moson-Sopron megyében 47%, Zala megyében 46%, míg Vas, Somogy és Baranya megyében a legalacsonyabb, 30% körüli ez az arány. Az érettségi megszerzését a Pest és a Veszprém megyei tanulók célozták meg legmagasabb (10%) és a Zala és Somogy megyeiek a legalacsonyabb (5%) arányban. Szakmát és érettségit a Vas megyében tanulók szeretnék a legnagyobb arányban (39%), de ez a célja a Tolna és Békés megyei diákok 38%-ának is. A Budapesten tanulóknak ezzel szemben csak 21%-a tervezi, hogy szakmát és érettségit

is szerez. Csak szakmát a Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében tanuló nyolcadikosok 19%-a szeretne, míg a budapestieknek mindössze 4%-a. Azoknak az aránya, akik legfeljebb az általános iskolát szeretnék befejezni Baranya megyében a legmagasabb (2%) és Győr-Moson-Sopron, Hajdú-Bihar és Nógrád megyében a legalacsonyabb (mindhárom megye esetén 0%). Azok aránya, akik még nem tudják, hogy mi a legmagasabb végzettség, amit szeretnének elérni, Komárom-Esztergom megyében (15%) és Zala megyében (13%) a legmagasabb. (2.2.2. táblázat)

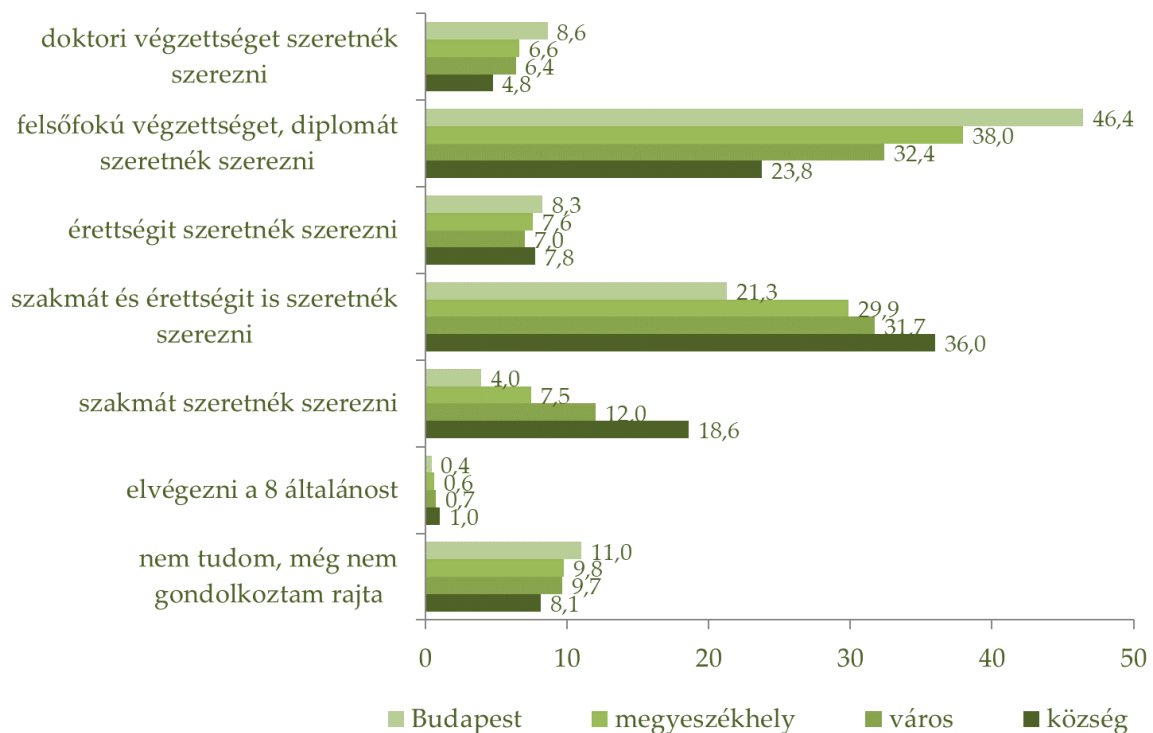
2.2.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék, N=8 877), 2020

	elvégezni a 8 általánost	szakmát szeretnék szerezni	szakmát és érettségit is szeretnék szerezni	érettségit szeretnék szerezni	felsőfokú végzettséget, diplomát szeretnék szerezni	doktori végzettséget szeretnék szerezni	nem tudom, még nem gondolkoztam rajta
Budapest	0,4	4,0	21,3	8,3	46,4	8,6	11,0
Baranya	2,1	15,6	36,1	6,7	27,2	4,6	7,6
Bács-Kiskun	0,5	12,4	35,5	8,8	28,3	5,4	9,0
Békés	0,7	12,8	37,8	6,3	29,2	5,2	8,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	1,1	16,6	30,8	5,6	31,4	5,9	8,5
Csongrád-Csanád	0,9	10,9	35,3	6,8	32,6	6,2	7,4
Fejér	0,8	10,1	32,1	7,2	32,1	6,6	11,1
Győr-Moson-Sopron	0,0	8,9	26,1	8,6	39,2	7,9	9,4
Hajdú-Bihar	0,0	13,0	36,1	7,4	30,5	6,2	6,8
Heves	0,7	17,1	30,4	6,8	32,9	5,0	7,1
Jász-Nagykun-Szolnok	1,6	12,9	35,2	6,5	28,5	5,9	9,4
Komárom-Esztergom	0,4	11,0	31,6	6,3	29,4	6,6	14,7
Nógrád	0,0	13,9	31,3	5,4	30,1	7,8	11,4
Pest	0,9	9,4	30,5	10,3	32,8	6,0	10,1
Somogy	0,4	19,3	36,7	4,7	26,5	5,1	7,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1,5	18,8	29,2	6,0	28,0	7,5	9,0
Tolna	1,1	9,3	38,3	6,6	29,0	6,0	9,8
Vas	0,4	14,4	38,9	7,4	27,5	2,6	8,7
Veszprém	0,7	12,4	31,6	9,8	29,6	6,5	9,4
Zala	0,4	9,6	27,0	4,8	42,6	3,0	12,6

Forrás: GVI, 2020

A nagyobb településeken jellemzően magasabb azoknak az aránya, akik felsőfokú végzettséget szeretnének szerezni. Budapest mellett a megyeszékhelyeken tanulók esetében a legmagasabb azoknak az aránya, akik diplomát szeretnének (46% és 38%), míg a községi iskolákban tanulók esetében a legalacsonyabb (24%). Doktori végzettséget is a budapesti tanulók szeretnének legnagyobb arányban szerezni (9%). Szakmát és érettségit jellemzően a községi iskolák tanulói szeretnének szerezni, 36%-uk, míg a városi diákok esetében 32%, a megyeszékhelyeken tanulónál 30%, a budapesti diákoknál pedig 21% ez az arány. A szakmaszerzés esetében hasonló irányú tendencia látható (a községi diákok 19%-a szeretne szakmát szerezni, a budapestiekénél 4% ez az arány). Azoknak az aránya, akik még nem tudják, hogy mi a legmagasabb végzettség, amit szeretnének elérni ezzel szemben Budapesten a legmagasabb (11%), míg a községi általános iskolákban tanulók esetében a legalacsonyabb (8%). (2.2.11. ábra)

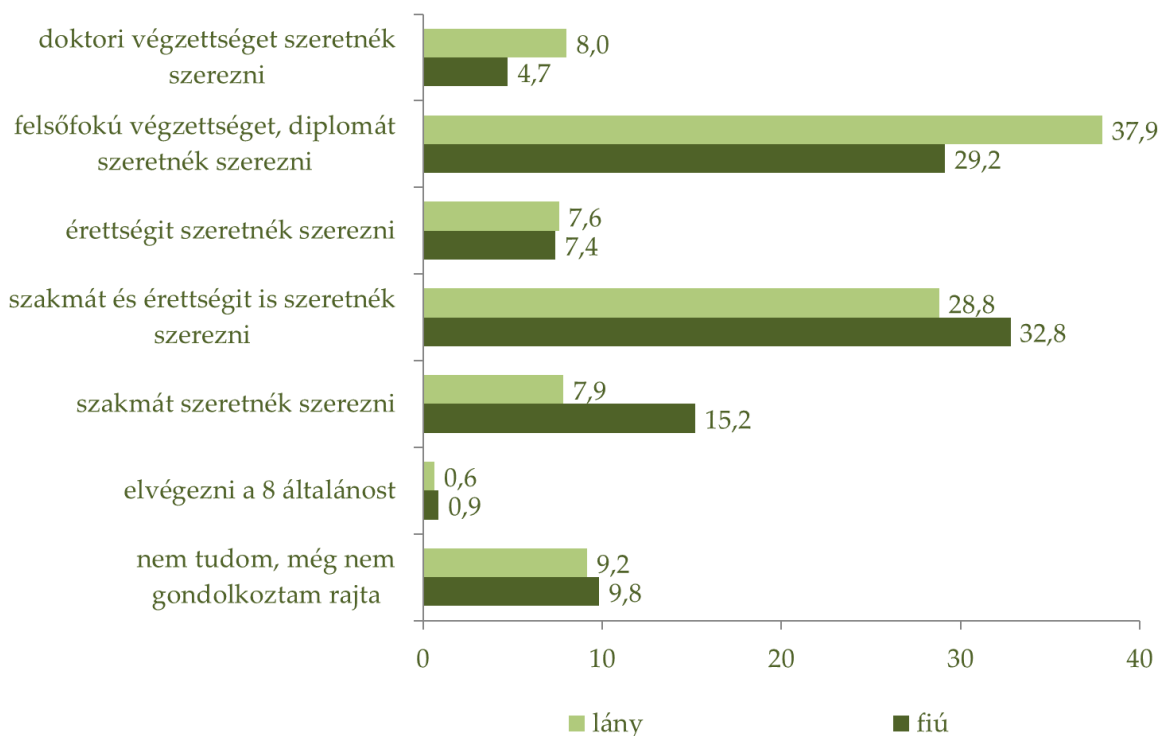
2.2.11. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8877)

Megfigyelhető az is, hogy a lányok magasabb arányban szeretnék diplomát szerezni (38%), mint a fiúk (29%), és doktori végzettség szerzését is nagyobb arányban tervezik (lányok: 8%, fiúk: 5%). A fiúk ezzel szemben magasabb arányban szeretnék szakmát szerezni: 33%-uk szakmát és érettségét szeretne (lányok: 29%), további 15%-uknak (lányok: 8%) pedig a szakmaszerzés a végzettségi célja. A fiúk között kis mértékben magasabb azoknak az aránya, akik legfeljebb a 8 általánost szeretnék befejezni (fiúk: 0,9%, lányok: 0,6%), és azoknak, akik még nem gondolkoztak azon, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szeretnék elérni életük során (fiúk: 10%, lányok: 9%). (2.2.12. ábra)

2.2.12. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnék elérni életük során (százalék), 2020

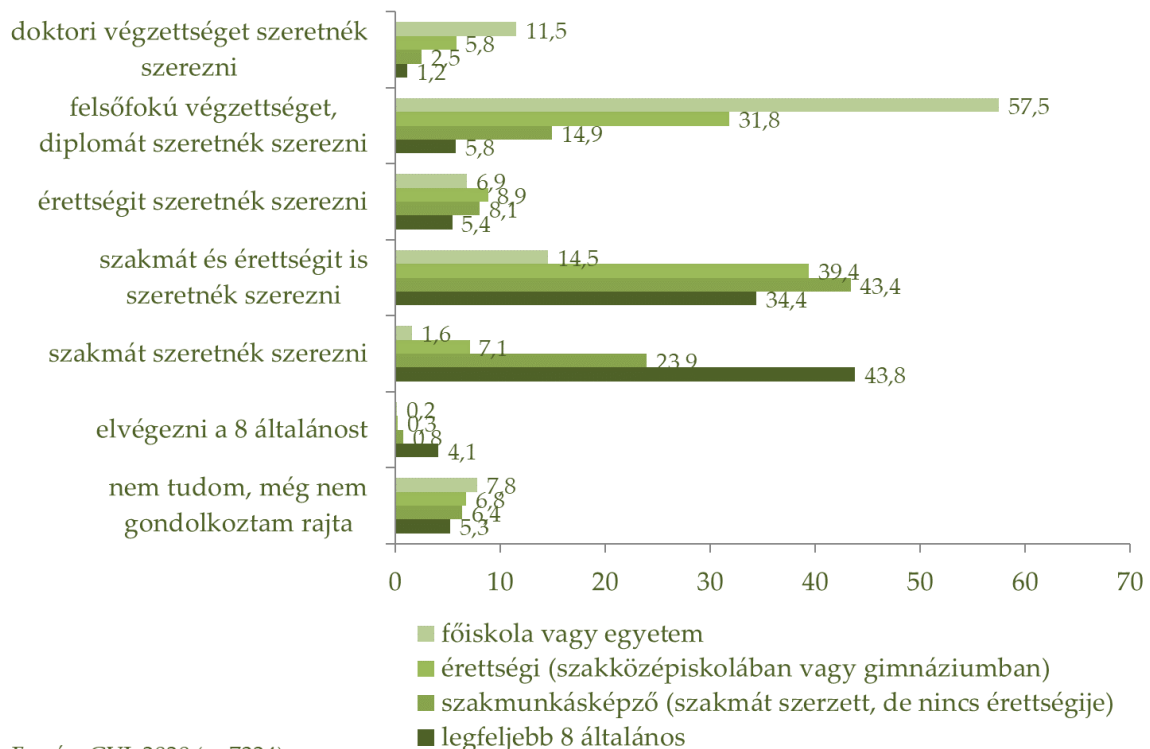

Forrás: GVI, 2020 (lány: n=4305 fiú: n=4476)

A tanulók legmagasabb végzettségre vonatkozó tervei az előző évekhez hasonlóan összefüggést mutatnak a szüleik legmagasabb iskolai végzettségével. A diplomás szülők gyermekeinek 58%-a szintén diplomát szeretne szerezni, 12%-uk doktori végzettséget szeretne. Diplomás szülők gyermekeinek 15%-a szakma és érettségi szerzésen, csak érettségi szerzésen 7%-uk gondolkozik, csak

szakmaszerzésen pedig mindössze 1,6%-uk. Azoknak az aránya pedig, akik nem szeretnék általános iskola után továbbtanulni elhanyagolható (0,2%). Azok között, akiknél a szülők legmagasabb végzettsége szakközépiskolai vagy gimnáziumi érettségi, a legtöbben szakmát és érettségit szeretnék szerezni (39%-uk), de közöttük a legmagasabb azoknak az aránya is, akik csak érettségit szeretnék (9%). Emellett 39%-uk gondolkozik diplomaszerzésen, 6%-uk doktori végzettség elérésén. 7%-uk szerezne szakmát, és esetükben is nagyon alacsony azoknak az aránya, akik csak az általános iskola befejezését célozzák meg (0,3%). A szakmunkásképzőt végzett szülők gyermekeinek többsége a szülőknél magasabb végzettséget szeretnék elérni: 15%-uk egyetemi vagy főiskolai diplomát szerezne, 3%-uk doktori végzettséget szeretne szerezni. Szakmunkásképzőt végzett szülők gyerekei legtöbben (43%-uk) szakmát és érettségit szeretne, 24%-uk gondolkozik szakmaszerzésen, 8%-uk érettségi szerzésen és 0,8%-uk gondolja úgy, hogy nem szeretne az általános iskola után továbbtanulni. A legfeljebb 8 általánost végzett szülők gyermekeinek 44%-a szakmát, 34%-uk pedig szakmát és érettségit szeretne szerezni. Mindössze 6%-uk tervezi azt, hogy főiskolán vagy egyetemen fog tanulni, és 1%-uk szeretne doktori végzettséget szerezni. A legfeljebb 8 általánost végzett szülők gyermekeinek 4%-a azt gondolja, hogy az általános iskola után nem szeretne továbbtanulni. Azoknak az aránya, akik még nem tudják, hogy milyen végzettséget szeretnék elérni, a magasabb végzettségű szülők gyermekeinél a legmagasabb. (2.2.13. ábra)

2.2.13. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020

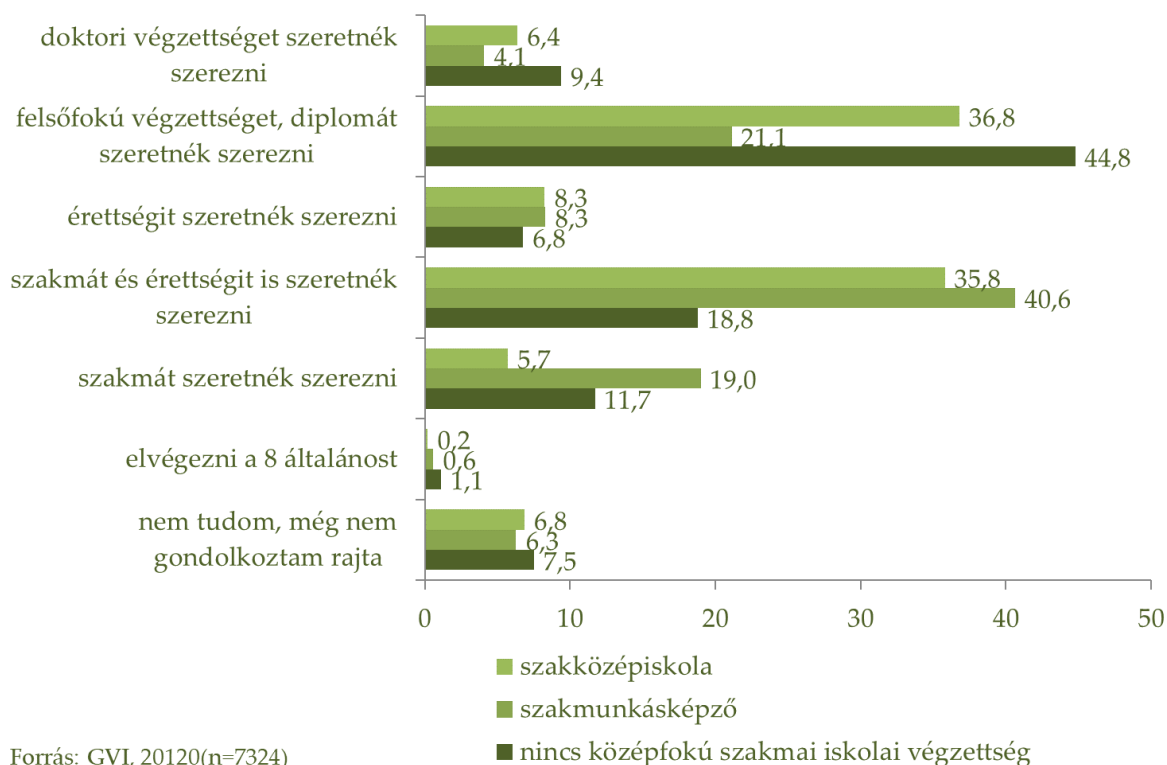

Forrás: GVI, 2020 (n=7324)

A szakközépiskolát végzett szülők gyermekeinek 37%-a, a szakmunkásképzőt végzetteknek 21%-a szeretne felsőfokú végzettséget, míg azok esetében, akiknél a szülőknek nincs szakmai végzettsége, 45% ez az arány. Azoknak a szülőknek a gyermekei, akiknek nincs szakmai végzettsége doktori végzettséget is magasabb arányban szeretnének elérni (9%, míg szakközépiskolai végzettségű szülők gyerekei esetén 6%, szakmunkásképzőt végzett szülők gyerekei között 4% ez az arány). Szakmát és érettségit a szakközépiskolát végzett szülők gyermekeinek 36%-a, a szakmunkásképzőt végzetteknek 41%-a, a szakképzettséggel nem rendelkező szülők gyermekeinek pedig 19%-a szeretne. A szakmaszerzést érettségi nélkül leginkább a szakmunkásképzőt végzett szülők gyermekei tekintik célnak (19%). (2.2.14. ábra)

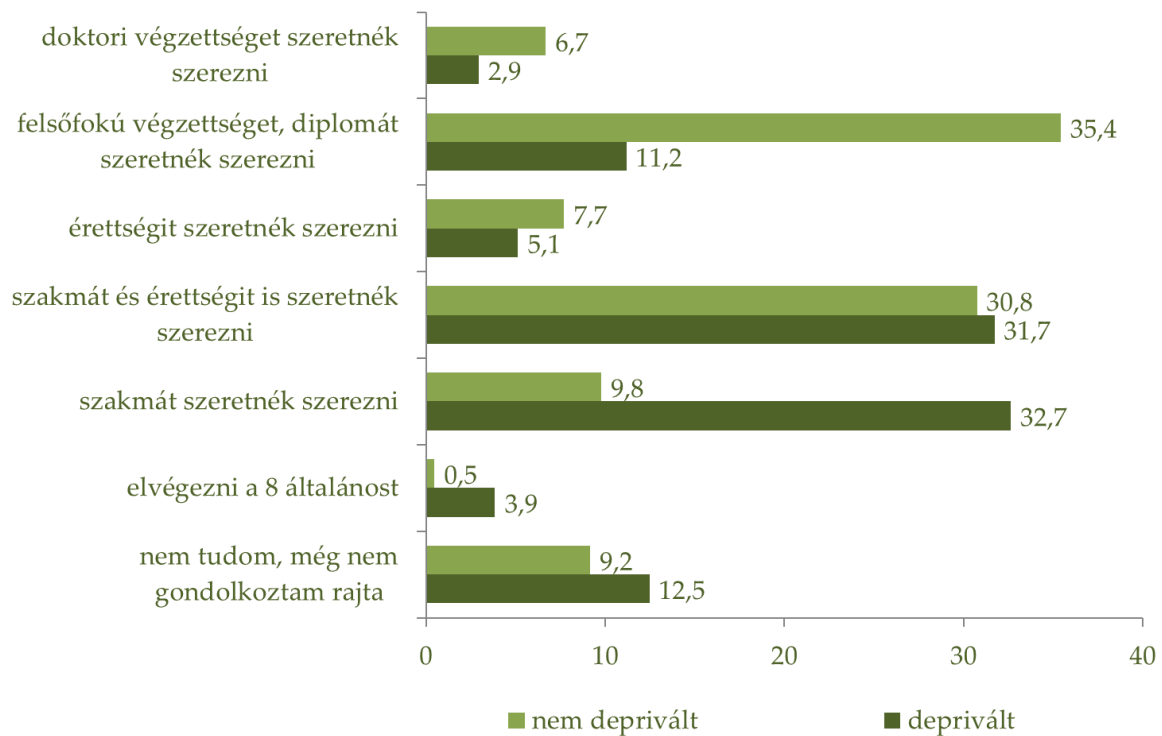

2.2.14. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020

A deprivált és a nem deprivált helyzetű tanulók között jelentős különbség tapasztalható a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során. Felsőfokú végzettséget a deprivált helyzetű tanulóknak csupán 11%-a tervez elérni, ami 24 százalékpontnyi különbség a nem deprivált helyzetű tanulókhöz képest. Doktori végzettség elérését a deprivált helyzetű tanulók 3% tervezi, míg a nem deprivált helyzetű tanulóknak 7%-a. A deprivált helyzetű tanulók közül legtöbben szakmát (33%) vagy szakmát és érettségit (32%) szeretnének szerezni. A deprivált helyzetű tanulók körében 4% azok aránya, akik számára 8 általános iskola elvégzése a terveik szerint a legmagasabb iskolai végzettség, míg 13%-uk még nem gondolkodott ezen a kérdésen. (2.2.15. ábra)

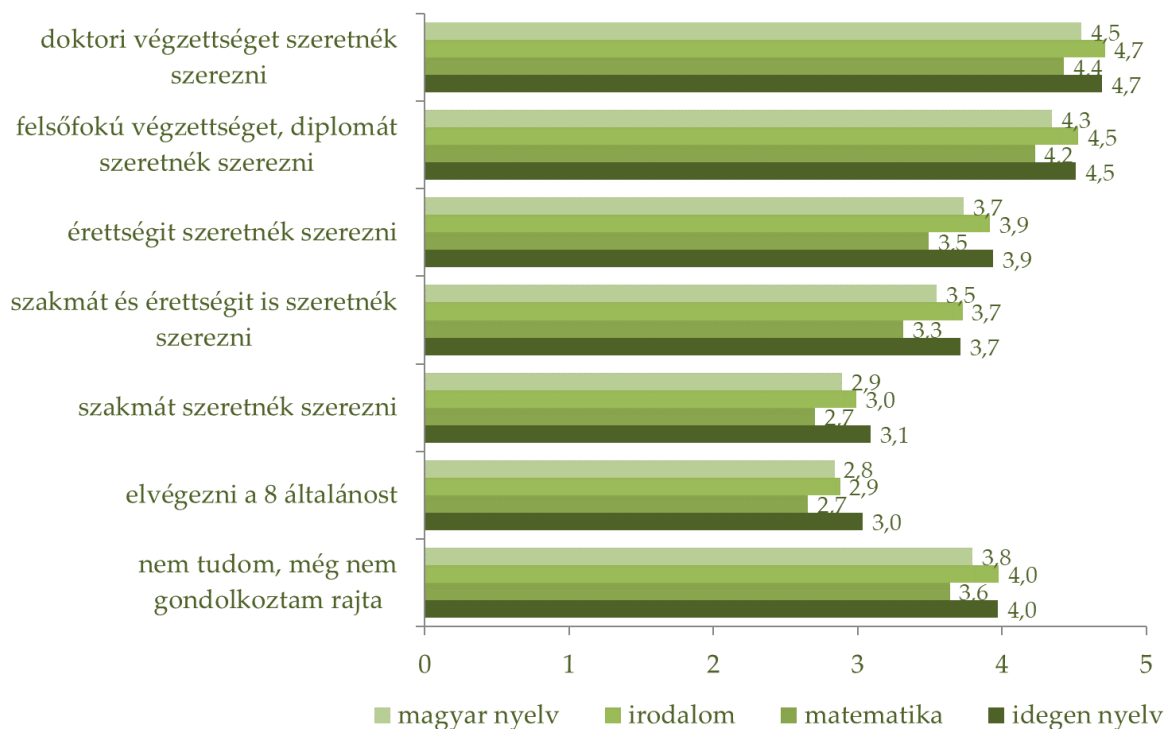
2.2.15. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (nem deprivált: n=8074 deprivált: n=545)

A tanulók által megcélzott legmagasabb iskolai végzettség összefüggést mutat a tanulmányi eredményekkel. Doktori és felsőfokú végzettséget jellemzően a magasabb tanulmányi átlaggal (4,2–4,7 közötti átlagok) rendelkező nyolcadik évfolyamosok szeretnének elérni, míg azoknak az átlaga, akik legfeljebb a 8 általánost szeretnék befejezni 3-as idegen nyelvből és 3-as alatt van magyar nyelvből, irodalomból, matematikából és is. Az érettségit megcélzó diákok átlaga 3,5–3,9 között, a szakmát és érettségit célként kitűzőké pedig 3,3–3,7 között alakul a vizsgált tantárgyak esetében. Azoknak, akik szakmát szeretnének szerezni, matematikából 2,7, nyelvtanból 2,9, irodalomból és idegen nyelvből 2,9–3 az átlaga. (2.2.16. ábra)

2.2.16. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020

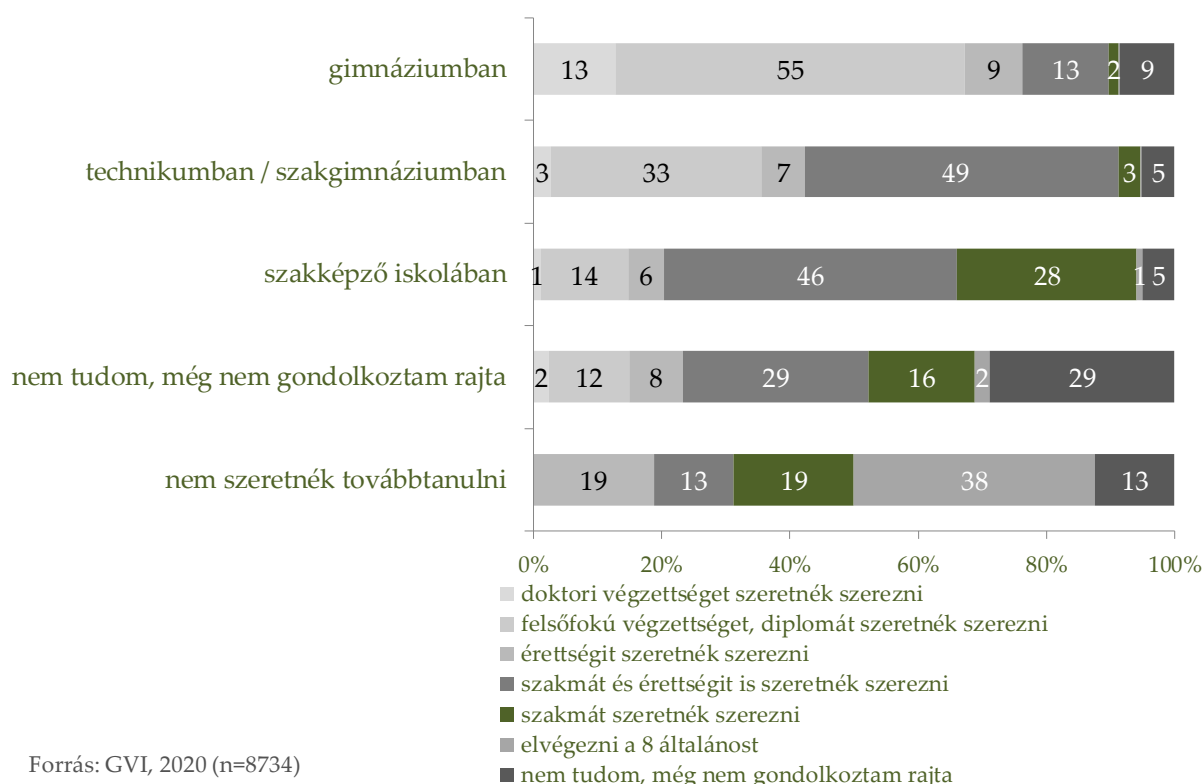

Forrás: GVI, 2020 (n=8406-8657)

Azoknak a tanulóknak a többsége (55%-a), akik az általános iskola után gimnáziumba szeretnének menni, később felsőfokú végzettséget szeretne szerezni, 13%-uk pedig a doktori végzettséget célozza meg. További 9%-uk gondolja úgy, hogy érettségit, 13%-uk érettségit és szakmát is szerezne, 9%-uk pedig még nem tudja, hogy milyen végzettséget szeretne elérni. A technikumot/szakgimnáziumot tervezők 36%-a gondolkodik továbbtanuláson a középiskola után, 7%-uk érettségizésen, 49%-uk pedig szakmát és érettségit szerezne, 5% pedig nem tudja még, hogy mi a legmagasabb végzettség, amit szeretne elérni. Azoknak, akik az általános iskola után szakképző iskolába mennének tovább, 46%-a szakmát és érettségit is szeretne, 28%-uk viszont csak szakmát akar szerezni. Emellett az ilyen iskolatípusban tanulni akarók 6%-a gondolja azt, hogy szeretne érettségit, 15%-a pedig azt, hogy szeretne felsőfokú végzettséget szerezni. Az általános iskola befejezését megcélzók többségének a 8 általános megszerzése a legmagasabb végzettségi célja (38%), 13%-uk azonban még nem tudja, hogy milyen végzettséget szeretne, 13%-uk pedig gondolkodik a

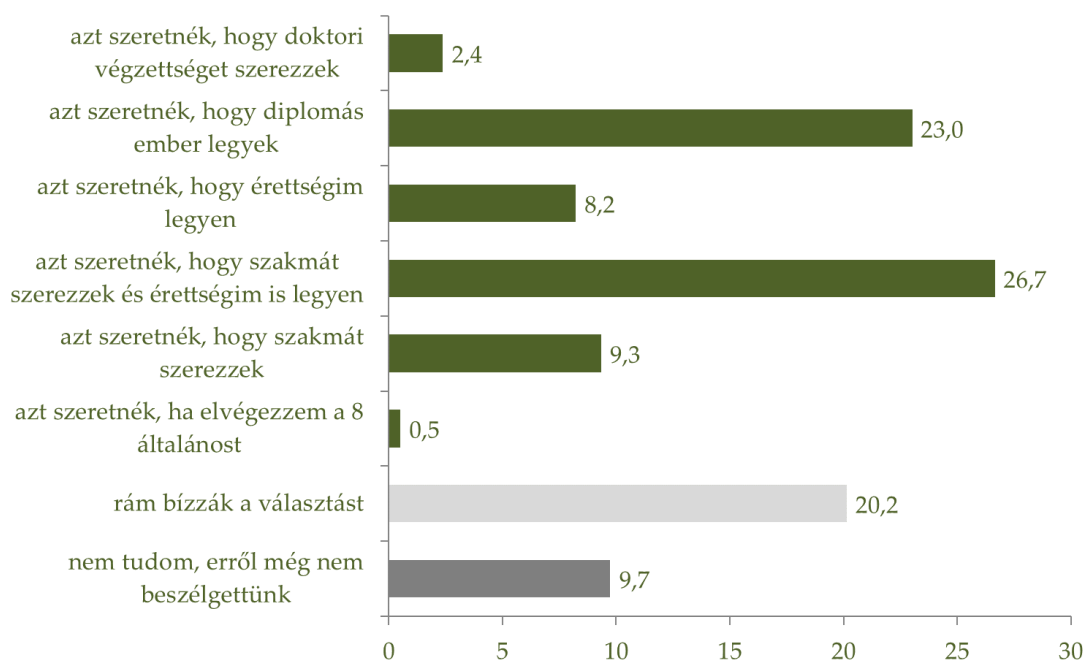
szakmaszerzésen, 19%-uk az érettségien. Azok, akik még nem tudják, hogy milyen iskolatípusban tanulnának tovább, 29%-a még azt sem döntötte el, hogy milyen végzettséget szeretnének. 29%-uk azonban tudja, hogy szakmát és érettségit, 12%-uk azt, hogy felsőfokú végzettséget, 16%-uk pedig azt, hogy szakmát mindenképpen szeretne szerezni. (2.2.17. ábra)

2.2.17. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után, illetve, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020

A szülők több mint egynegyede (27%) azt tanácsolja a tanulóknak, hogy szerezzenek szakmát és érettségit is. A diákok elmondása alapján 23%-uk szeretné, hogy gyermekük diplomás legyen, 2%-uk doktori végzettséget szeretne gyermekének. 9% javasolja azt a gyermekének, hogy tanuljon szakmát, 8% pedig azt, hogy szerezzen érettségit. Kevesen, a szülők 0,5%-a szeretné, ha a gyermeke csak az általános iskolát végezné el. A szülők 20%-a gyermekére bízta a választást, míg a tanulók 10%-a mondta azt, hogy még nem beszélgettek otthon arról, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szüleik szeretnének számukra. (2.2.18. ábra)

2.2.18. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8848)

A végzettségre vonatkozó szülői tanácsok között jelentős eltérések figyelhetőek meg megyei bontásban. A diplomaszerzést leginkább a budapesti gyerekeknek javasolják, 32%-uk válaszolta azt, hogy a szülei azt szeretnék, hogy diplomás ember legyen. Győr-Moson-Sopron és Zala megyében a szülők 27%-a szintén ezt javasolja, míg Vas megyében a gyerekek mindössze 14%-ának, Komárom-Esztergom megyében 16%-ának javasolták a szülei, hogy diplomát szerezzon. Doktori végzettség megszerzését a legnagyobb arányban a Jász-Nagykun-Szolnok megyei szülők javasolják gyermekeiknek (4%). Az érettségi megszerzése kapcsán kiegyenlítettebbek az arányok a megyék között, a legnagyobb arányban Budapesten (11%), a legkisebb arányban pedig Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (4%) kapták ezt a tanácsot a tanulók. A legtöbb megyében a tanulók többsége azt a tanácsot kapta, hogy szakmát és érettségit is szerezzon, a legnagyobb arányban a Jász-Nagykun-Szolnok megyei (33%) és a Tolna megyei (32%) gyerekeknek tanácsolták ezt a szülők, a legkisebb arányban pedig a budapesti (17%) tanulóknak. Azt, hogy a gyermek csak szakmát szerezzon a legnagyobb arányban Somogy megyében (16%) tanácsolták a szülők, míg a legkisebb arányban a fővárosban (3%). Azon szülők aránya, akik azt tanácsolták,

hogyan a gyermekük az általános iskolát fejezze be minden megyében nagyon alacsony. Azok aránya, akik nem beszélgettek még otthon a legmagasabb végzettségről, Komárom-Esztergom megyében a legmagasabb (20%) és Csongrád-Csanád megyében (6%) a legalacsonyabb. (2.2.3. táblázat)

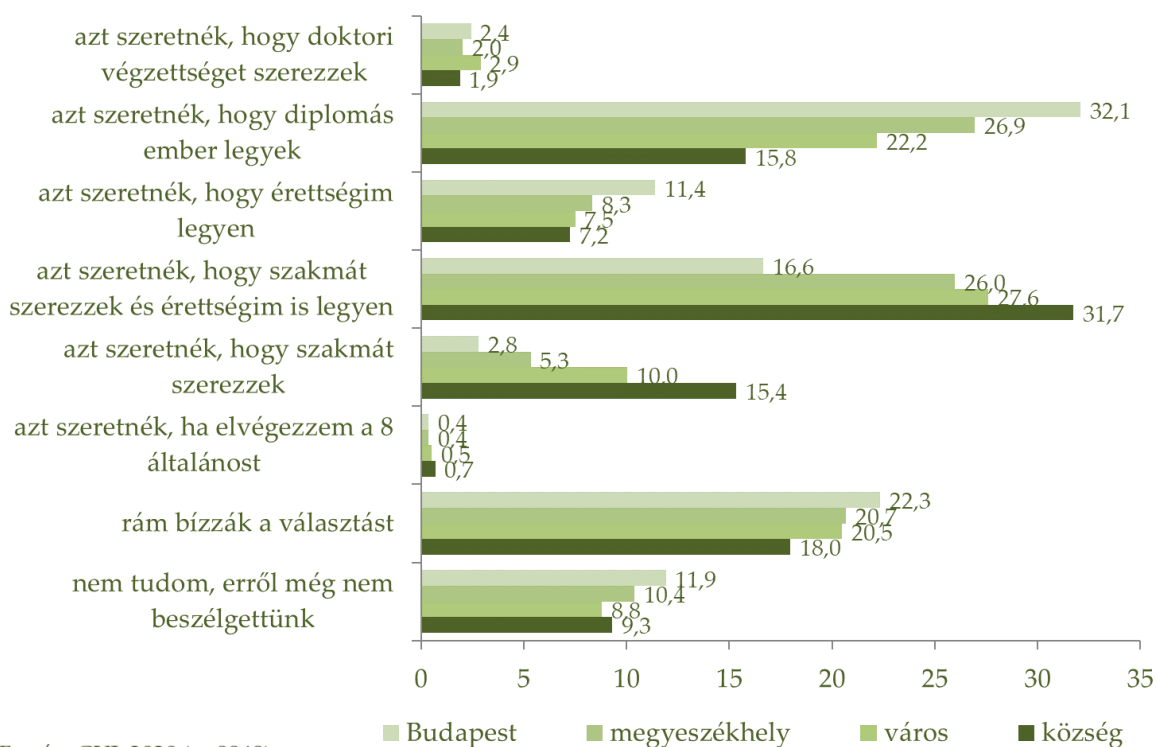
2.2.3. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek (százalék, N=8 848), 2020

	azt szeretnék, hogy elvégezzem a 8 általánost	azt szeretnék, hogy szakmát szerezzek	azt szeretnék, hogy szakmát szerezzek és érettségim is legyen	azt szeretnék, hogy érettségim legyen	azt szeretnék, hogy diplomás ember legyek	azt szeretnék, hogy doktori végzettséget szerezzek	rám bízzák a választást	nem tudom, erről még nem beszélgettünk
Budapest	0,4	2,8	16,6	11,4	32,1	2,4	22,3	11,9
Baranya	1,2	12,9	31,3	8,3	18,7	1,5	16,9	9,2
Bács-Kiskun	0,9	10,0	30,5	10,2	18,0	1,8	19,8	8,9
Békés	0,3	10,7	31,1	7,3	19,7	1,7	18,3	10,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	0,6	13,4	29,2	6,7	22,9	3,4	15,6	8,2
Csongrád-Csanád	0,3	9,2	30,3	8,3	20,2	3,9	21,7	6,2
Fejér	0,3	7,2	29,3	9,1	24,3	2,9	19,2	7,7
Győr-Moson-Sopron	0,5	7,9	24,8	9,2	26,8	2,2	19,9	8,7
Hajdú-Bihar	0,0	8,8	31,2	8,4	23,4	2,2	19,0	7,0
Heves	0,7	14,4	26,7	6,1	21,3	2,5	21,3	6,9
Jász-Nagykun-Szolnok	0,5	10,6	32,7	5,7	18,3	3,5	19,1	9,5
Komárom-Esztergom	0,4	8,4	23,1	8,4	15,8	2,2	22,0	19,8
Nógrád	0,0	13,3	19,9	6,0	20,5	2,4	27,1	10,8
Pest	0,6	8,2	26,9	8,9	21,3	2,0	21,4	10,7
Somogy	0,4	16,3	30,4	5,8	17,4	2,2	19,9	7,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	0,7	15,0	27,5	3,9	25,2	2,9	16,6	8,3
Tolna	1,1	7,7	31,7	7,1	19,7	2,2	20,2	10,4
Vas	0,4	11,7	29,6	7,4	14,3	0,9	27,0	8,7
Veszprém	0,6	10,6	28,4	7,4	23,9	1,9	18,7	8,4
Zala	0,0	5,6	24,2	7,8	26,8	1,3	21,2	13,0

Forrás: GVI, 2020

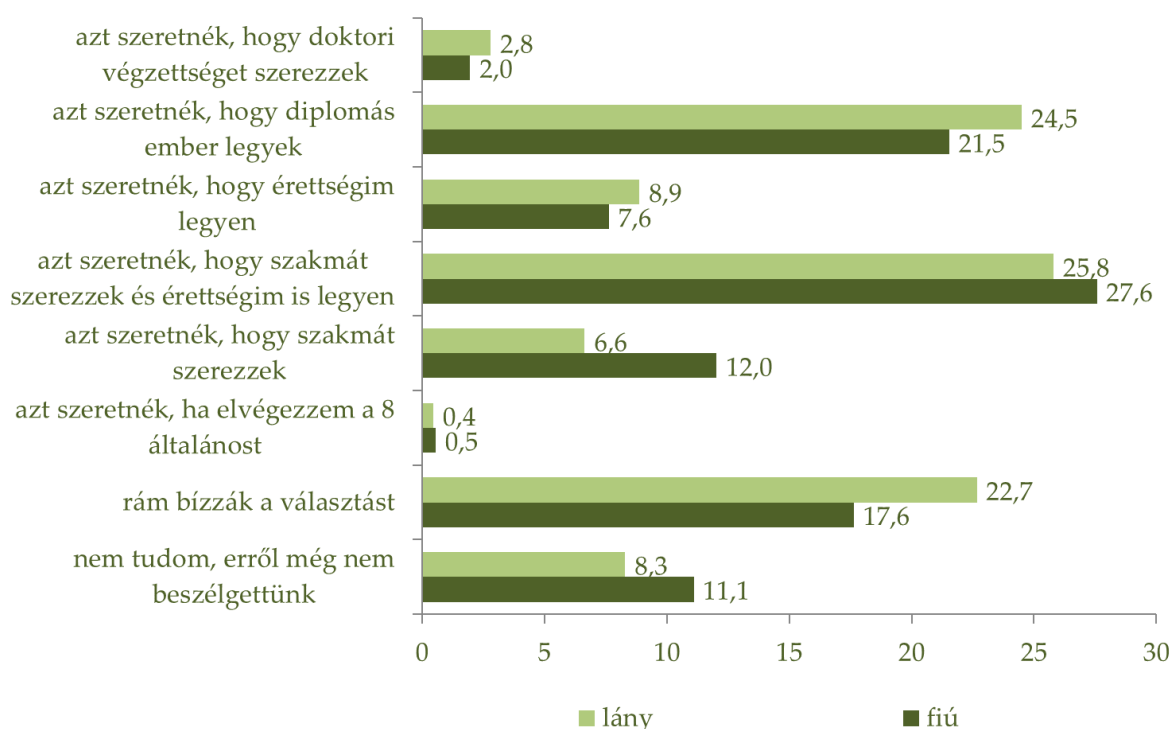
A szülők tanácsai a végzettségre vonatkozóan eltérnek attól függően is, hogy a tanulók milyen településen járnak iskolába. A Budapesten működő iskolába járó gyerekeknek a legnagyobb arányban azt javasolják a szülők, hogy szerezzenek diplomát (a budapestiek 32%-ának). A megyeszékhelyen tanulók 26%-ának azt javasolják, hogy szerezzenek diplomát, 26%-ának azt, hogy szakmát és érettségit is szerezzenek. A városi iskolába járók esetében 28%-nak azt tanácsolják a szülei, hogy szerezzenek érettségit és szakmát, 10%-uknak pedig azt, hogy szerezzenek szakmát (érettségi nélkül). A községi iskolába járó gyerekek többségének, 32%-ának azt javasolják a szülei, hogy szerezzenek szakmát és érettségizzenek is, 15%-uknak azt, hogy szakmát tanuljanak, és 16%-uknak azt, hogy diplomás emberek legyenek. Abban, hogy a doktori végzettség elérését a szülők milyen arányban javasolják nincsenek településtípus szerint jelentős eltérések. (2.2.19. ábra)

2.2.19. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020

A fiúk és a lányok a továbbtanulást illetően némileg eltérő tanácsot kapnak a szüleiktől. A lányoknak nagyobb arányban javasolják, hogy szerezzenek diplomát (3 százalékpont különbség) és kis mértékben magasabb arányban azt, hogy szerezzenek érettségit (1,3 százalékpont különbség). A fiúknak kis mértékben nagyobb arányban javasolják azt, hogy szerezzenek érettségit és szakmát is (lányok: 25,8%, fiúk: 27,6%), és jelentősen több fiúnak javasolják a lányokhoz képest azt, hogy szerezzon szakmát (lányok: 7%, fiúk: 12%). A lányok esetében nagyobb az aránya azoknak is, akikre a szülők rábízják a döntést (lányok:23%, fiúk: 18%), és kisebb azoké, akik még nem beszélgettek otthon legmagasabb végzettségről (lányok: 8%, fiúk: 11%). (2.2.20. ábra)

2.2.20. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020

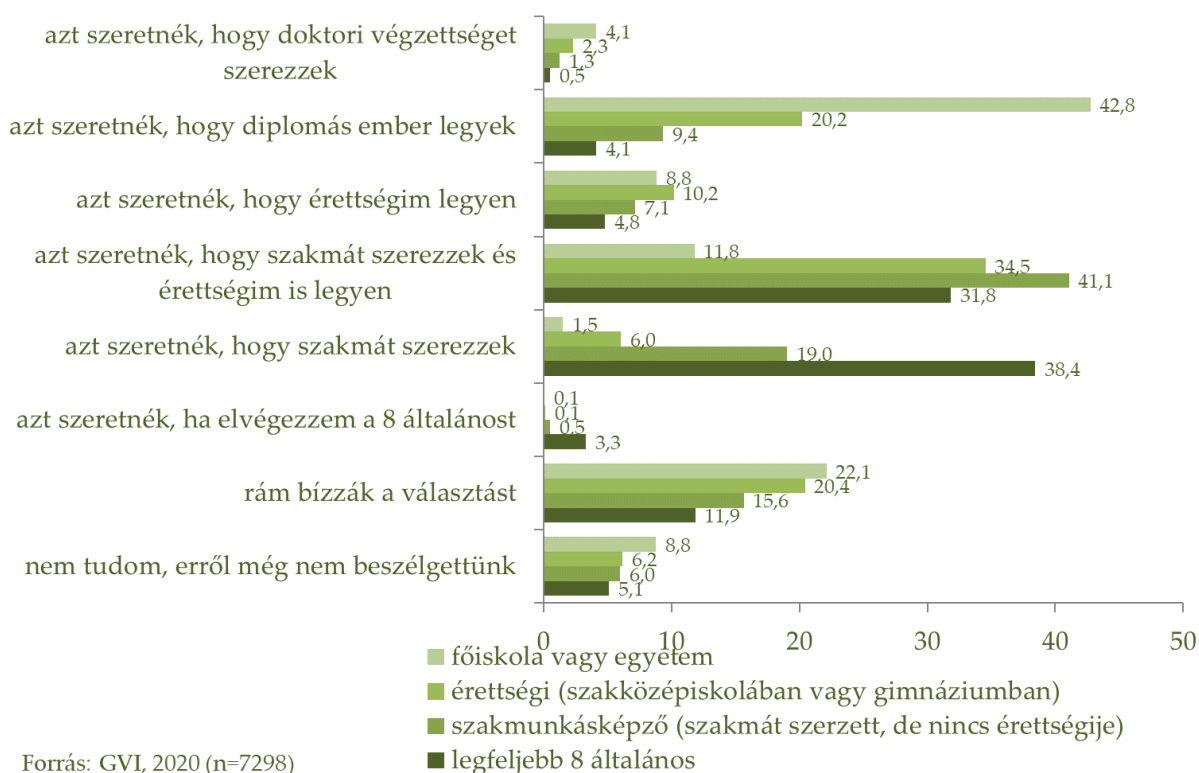
Forrás: GVI, 2020 (lány: n=4297; fiú: n=4461)

A szülők iskolai végzettsége összefüggést mutat azzal, hogy milyen továbbtanulásra vonatkozó tanácsot adnak a gyermeküknek. A diplomás szülők 43%-a gyermekének is felsőfokú végzettséget tanácsol, 4%-uk doktori végzettséget szeretne gyermekének. 9%-uk szeretné, ha gyermeküknek legalább érettségije lenne, 12%-uk pedig azt, ha szakmát és érettségit is szereznének. A diplomás szülők 1,5%-a elégedne

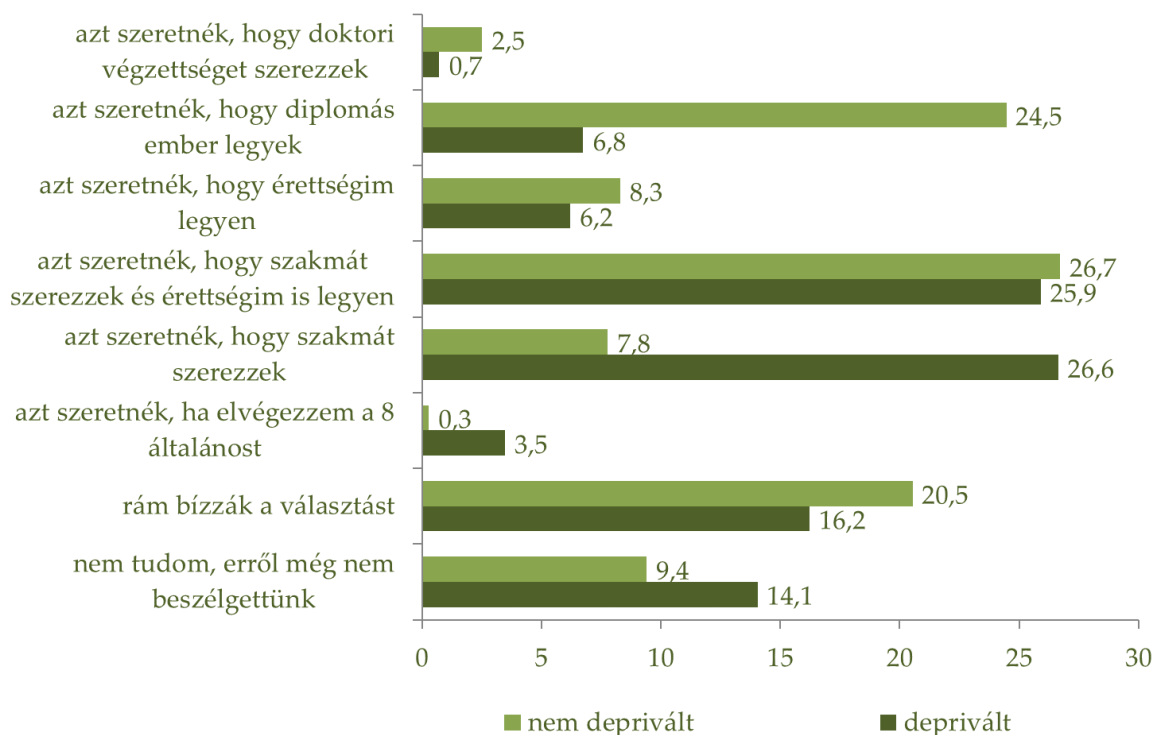
meg azzal, ha gyermeke szakmát szerezne, és 0,1%-uk azzal, ha csak az általános iskolát fejezné be. Emellett magas esetükben azoknak az aránya (22%), akik a gyermekükre bízják a döntést. A szakközépiskolai vagy gimnáziumi érettségivel rendelkező szülők gyermekeinek többségében azt javasolják a szülők, hogy szerezzenek szakmát és érettségit is (35%), 20%-uknak azt javasolják, hogy legyenek diplomások, 10%-uknak azt, hogy szerezzenek érettségit, 6%-uknak pedig, hogy tanuljanak szakmát. 20%-ukra a szülők rábízják a választást. A szakmunkásképzőt végző szülők többsége (41%) szintén a szakma tanulást és érettségizést javasolja, de elmondható az is, hogy az ilyen végzettségű szülők gyermekeinek alig kevesebb, mint ötöde kapja azt a tanácsot, hogy szakmát szerezzen érettségi nélkül. A legfeljebb 8 általánost befejező szülők gyermekeinél fordul elő leggyakrabban az a tanács, hogy csak szakmát szerezzenek (38%) és az, hogy az általános iskola befejezését célozzák meg (3%), a legkisebb arányban pedig az, hogy a szülők diplomaszerzést (4%) vagy érettségizést (5%) javasolnak. A legfeljebb 8 általánost befejező szülők gyermekinél 0,5% azok aránya, akik gyermeküket doktori végzettség szerzésére ösztönzik. (2.2.21. ábra)

2.2.21. ábra: A tanulók megoszlása szülei a (velük együtt élő) szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020

Deprivált helyzet szerint jelentős eltérés mutatkozik a tanulók között a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szülei szeretnének, hogy elérjenek. A deprivált helyzetű tanulókat szülei sokkal kisebb arányban szánják diplomásnak, a különbség a deprivált és nem deprivált helyzetű tanulók között 18 százalékpont. Doktori végzettség szerzését a deprivált helyzetű tanulók szüleinek kevesebb mint 1%-a szeretné gyermekének. A deprivált helyzetű tanulók szülei legnagyobb arányban azt kívánják gyermeküknek, hogy szakmát szerezzenek, 27%-uknak szeretnék ezt a legmagasabb végzettséget, míg nem deprivált tanulók esetén ez az arány 8%. A deprivált helyzetű tanulók esetében a szülők 16% bízza rá a gyerekére a választást, míg ez az arány nem deprivált helyzetű tanulóknál magasabb (21%). Ugyanakkor magasabb azoknak a tanulóknak az aránya, akik deprivált helyzetűek és még nem beszélgettek szüleikkel az általuk vágyott legmagasabb végzettségükről (deprivált helyzetű tanulók: 14%, nem deprivált helyzetű tanulók: 9%). (2.2.22. ábra)

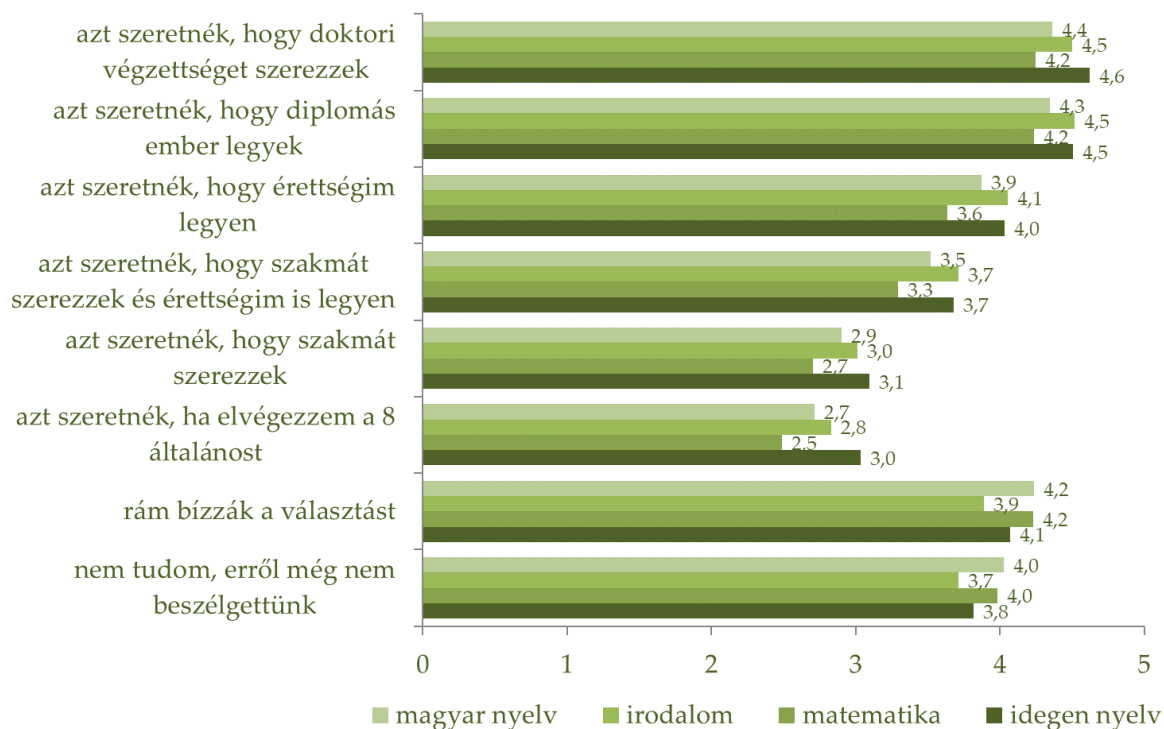
2.2.22. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (nem deprivált: n=8048 deprivált: n=548)

Megfigyelhető, hogy azoknak, akiknek a szüleik diplomaszerzést javasolnak és azoknak, akikre a szülők rábízzák a választást magasabb a tanulmányi átlaga, mint az egyéb tanácsot kapó diákoknak. Azoknak, akiknek az érettségizést javasolják a szülei 3,6-4,0 közötti átlaggal rendelkeznek a legfontosabb tantárgyakból, akiknek pedig az érettségizést és a szakmaszerzést is 3,3-3,7 közötti átlaguk van nyelvtanból, irodalomból, matematikából és idegen nyelvből. A szakma tanulást és a 8 általános befejezését a hármas vagy hármas alatti átlagokkal rendelkező diákoknak tanácsolják. Azoknak az átlaga, akikkel otthon még nem beszélgettek a továbbtanulásról, 3,7 és 4,0 közötti átlaga van a vizsgált tárgyakból. (2.2.23. ábra)

2.2.23. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020

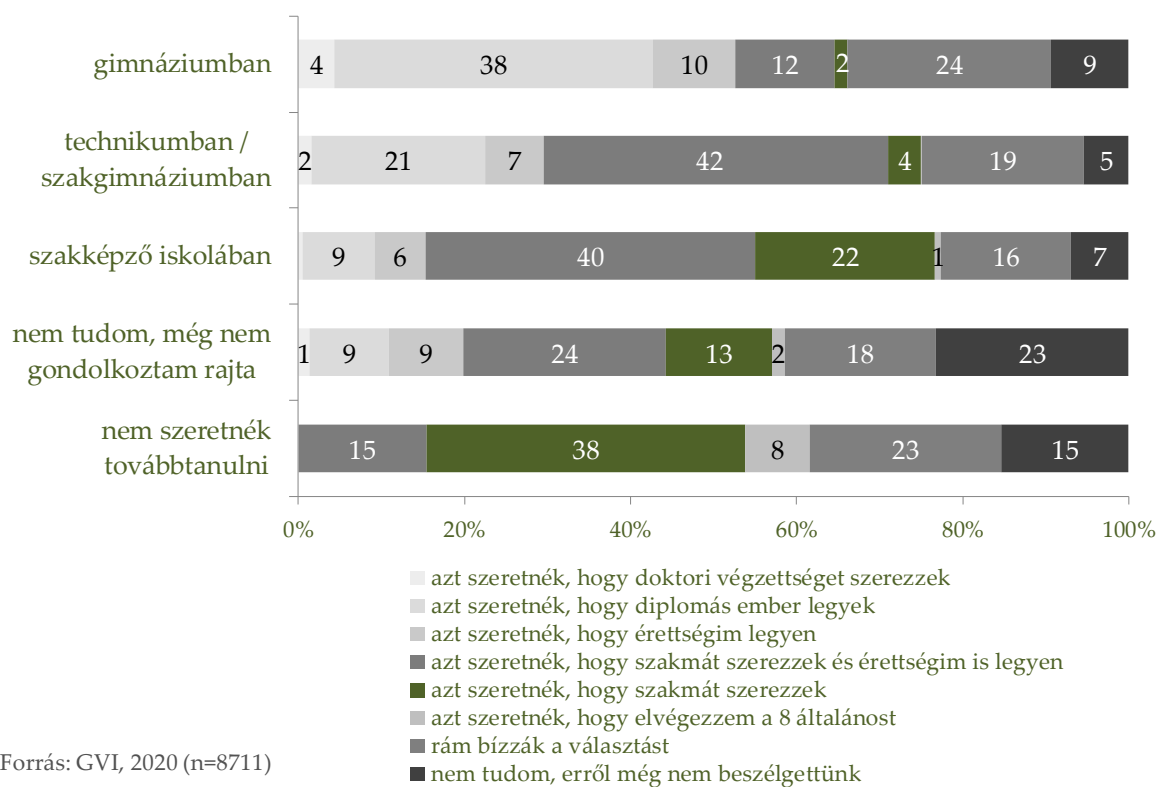

Forrás: GVI, 2020 (n=8384–8637)

Az, hogy a diák milyen iskolatípust választana általános iskola után, nagyrészt követi a legmagasabb végzettségre vonatkozó szülői tanácsokat. A gimnáziumba készülők 38%-ánál a szülők azt szeretnék, ha gyermekük diplomás ember lenne, 4%-uknál azt, hogy doktori végzettséget szerezzen. A gimnáziumot választók 10%-ánál a szülők azt szeretnék, hogy gyermekük érettségit szerezzen. Emellett az ilyen tanulók 24%-ára a szülők rábízzák a választást, 12%-uk esetében viszont a szülők a szakmaszerzést is javasolnák. A technikumi/szakgimnáziumi továbbtanuláson gondolkodók 21%-ának a szülők azt javasolják, hogy szerezzon diplomát, 2%-ának a doktori végzettség megszerzését javasolják. 7%-nak azt, hogy érettségizzen, többségüknek, 42%-uknak pedig azt, hogy szerezzenek érettségit és szakmát is. 19%-ukra a szülők rábízzák a döntést. A szakképző iskolába készülők esetében már csak 9% a felsőfokú végzettséget, 0% a doktori végzettséget, 6% pedig az érettségit javasoló szülők aránya. 40%-uk esetében azonban a szülők azt is szeretnék, ha a gyermekük a szakma mellett érettségit is szerezzene. 22%-uknak javasolják a szülők a gyermek által

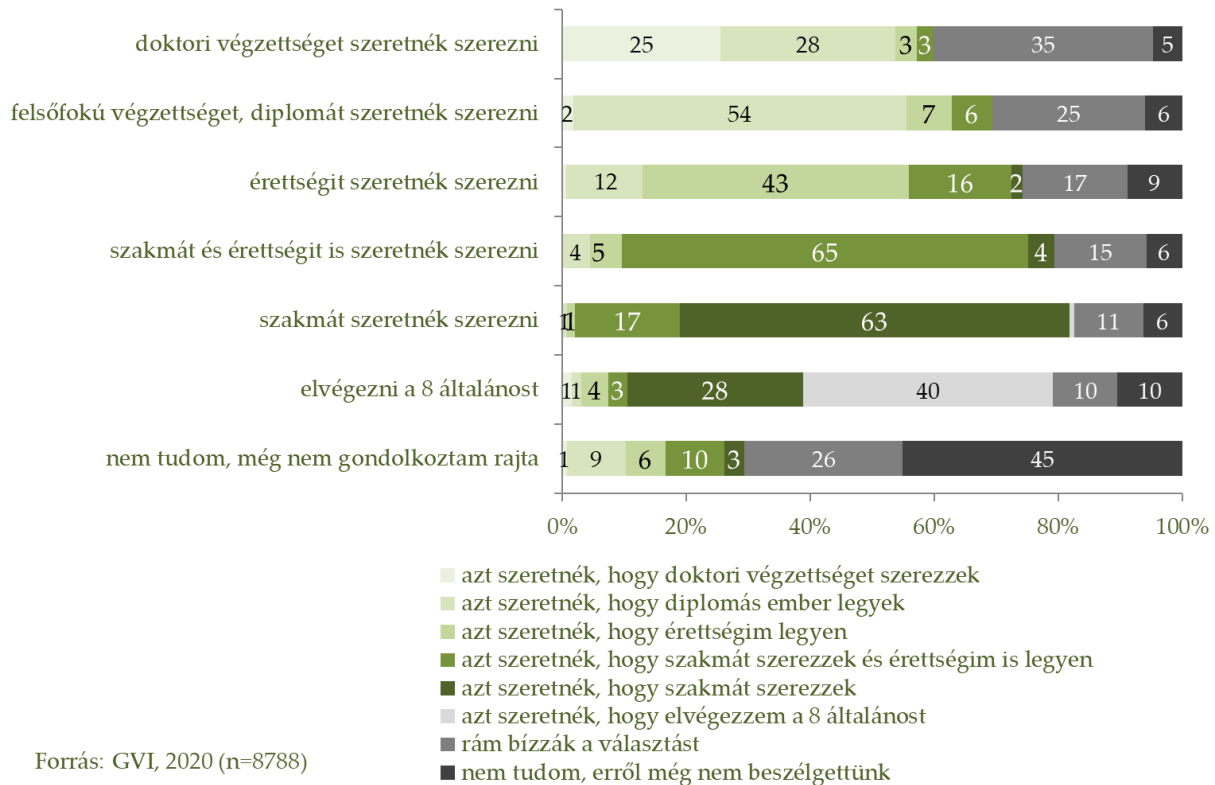
választott iskolatípusnak megfelelő végzettséget. Azoknak a gyerekeknek, akik nem szeretnék továbbtanulni, a szülők 38%-a javasolja azt, hogy szakmát szerezzenek, 15%-uknak azt, hogy szakmát és érettségit is szerezzenek. Az ilyen gyermekek szüleinek 23%-a rábízta a gyerekre a döntést, míg 15%-a még nem beszélgetett a gyerekekkel erről. Azok körében, akik még nem tudják, hogy általános iskola után hol szeretnék továbbtanulni még magasabb (23%) azok aránya, akik nem tudják, hogy szüleik milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnék számukra, még nem beszélgettek róla. (2.2.24. ábra)

2.2.24. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után, illetve, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnék a szüleik, hogy elérjenek életük során (százalék), 2020

Emellett azoknak a gyerekeknek, akik doktori végzettséget szeretnének szerezni, a szülők 25%-a ezt támogatja, 28%-uk a diploma megszerzését javasolja, 35%-uk a gyerekre bízta a választást. Akik felsőfokú végzettséget szeretnének szerezni azoknak a szülei 54%-a is diplomaszerzést támogatja, 2%-uk doktori végzettséget szeretne gyermekének, 25%-ukra a szülők rábízzák a választást, és körülbelül 13%-uknak javasolnak a szülők ennél alacsonyabb végzettséget. Az érettségit célként kitűző tanulók 43%-ának a szülők is az érettségit javasolják a legmagasabb végzettségként, 12%-uknak a diplomaszerzést, 16%-uknak pedig az érettségi mellett a szakmatanulást is javasolják. Az ilyen tanulók 17%-ára a szülők rábízzák a választást. Azok esetében, akik szakmát és érettségit is szeretnének, a szülők 65%-a támogatja ezt a célt, 9%-uknak magasabb végzettséget javasolnak, 15%-ukra pedig rábízzák a választást. A szakmaszerzést az ezt megcélzó gyerekek szüleinek 63%-a támogatja, 17% esetében azonban a szülők szeretnék, ha gyermekük érettségit is szerezne. A 8 általános befejezését megcélzó szüleinek 40%-a szintén ezt a célt javasolja, 28% azonban szeretné, ha gyermeke szakmát is szerezne. Azok között a tanulók között, akik még nem gondolkodtak azon, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni 45%-uk válaszolta azt, hogy nem tudja, hogy szülei milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének számára, 26%-uk pedig azt, hogy rábízzák a döntést. (2.2.25. ábra)

2.2.25. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során, illetve, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8788)

2.2.3. A továbbtanulási tervek megvalósulása

A továbbtanulási tervek megvalósulásáról az előző évekhez hasonlóan a felmérés tavalyi hullámának utánkövetési eredményei alapján van információnk. Az adatok nem a kérdőíves felvételtől származnak, hanem közvetlenül a felmérés előző hullámában résztvevő iskoláktól. Az egyes iskolákból gimnáziumba, szakgimnáziumba és szakközépiskolába⁷ felvételt nyert tanulók arányát tartalmazza az 2.2.4. táblázat. Gimnáziumba legtöbben Budapesten (47%) és Baranya megyében (47%) nyertek felvételt. A szakgimnáziumi képzésre Győr-Moson-Sopron megyében kerültek be a legnagyobb arányban (63%). A szakközépiskolai képzésre kerülők aránya Nógrád megyében a legmagasabb (38%).

⁷ Mivel az utánkövetéses adatok esetében a szakképzésben érintett iskolatípusok 2020 szeptembere előtti elnevezései a relevánsak, ezért itt ezeket alkalmazzuk: a technikum/szakgimnázium helyett szakgimnáziumot, szakképző iskola helyett szakközépiskolát.

2.2.4. táblázat: Az adatfelvétel előző hullámában részt vevő iskolák nyolcadik évfolyamra vonatkozó beiskolázási adatai az iskolák által szolgáltatott utánkövetési adatok alapján (százalék)

	Gimnázium	Szakgimnázium	Szakközépiskola	Nem tanul tovább
Bács-Kiskun	30	42	26	2
Baranya	47	35	18	0
Békés	31	41	28	0
Borsod-Abaúj-Zemplén*	36	45	5	1
Budapest	47	41	11	1
Csongrád-Csanád	27	54	18	0
Dunaújváros	29	54	17	0
Fejér**	25	59	14	0
Győr-Moson-Sopron	18	63	19	0
Hajdú-Bihar	26	52	21	1
Heves	38	43	19	0
Jász-Nagykun-Szolnok	33	39	28	0
Komárom-Esztergom	31	33	34	1
Nagykanizsa	32	49	19	0
Nógrád	26	36	38	1
Pest***	28	44	27	1
Somogy	22	43	35	1
Sopron	17	54	29	0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	38	35	27	0
Tolna****	39	29	29	1
Vas*****	39	42	18	0
Veszprém	31	43	25	0
Zala	28	44	26	2

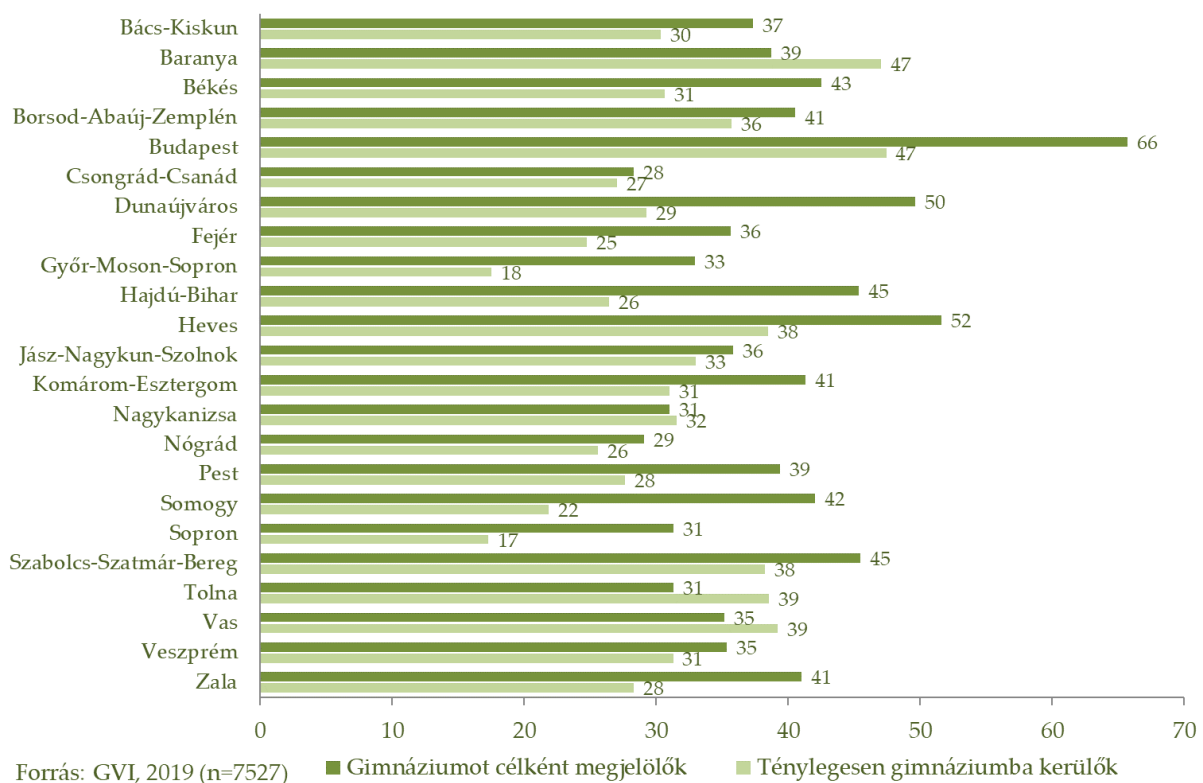
Forrás: GVI, 2020

Megjegyzés: A táblázat a tanulmány többi részétől eltérően nem a lekérdezéssel felvett adatokon alapul, hanem az iskolák által szolgáltatott utánkövetési adatokon. *Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 112 tanulóra nem rendelkezünk adatokkal a fenti arányok az ismert beiskolázási adatokra vonatkoznak. **Fejér megyében 3 tanuló elköltözött, 1 tanuló betöltötte a 16.életévét, 1 tanuló évismétlő, 1 tanulónak még nincs meg a felvételi eredménye ***Pest megyében két tanulóról nem rendelkezünk végleges adatokkal, 4 diák augusztusban pótvizsgázik ****Tolna megyében 6 fő szüneteltető *****Vas megyében 1 tanulóról nem rendelkezünk végleges adatokkal, 3 fő orientációs osztályban folytatta tanulmányait.

A beiskolázási adatokat összevetettük a felmérés tavalyi hullámában lekérdezett továbbtanulási tervekkel. A gimnáziumot választók arányát összevetve a ténylegesen gimnáziumba kerülők arányával azt láthatjuk, hogy szinte az összes megyében kevesebb tanuló kerül gimnáziumba, mint ahány terveinek megvalósításához ez lenne az ideális választás. Ez alól kivétel Baranya megye, ahol a ténylegesen gimnáziumba kerülők aránya 8 százalékponttal magasabb, mint akik ezt jelölték meg célként. A legnagyobb különbség Somogy megyében és Dunaújvárosban látható, ahol a gyerekek célja a tényleges gimnáziumba kerülésnél 20 százalékponttal alacsonyabb, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 18 százalékpontos ez a különbség. (2.2.26. ábra)

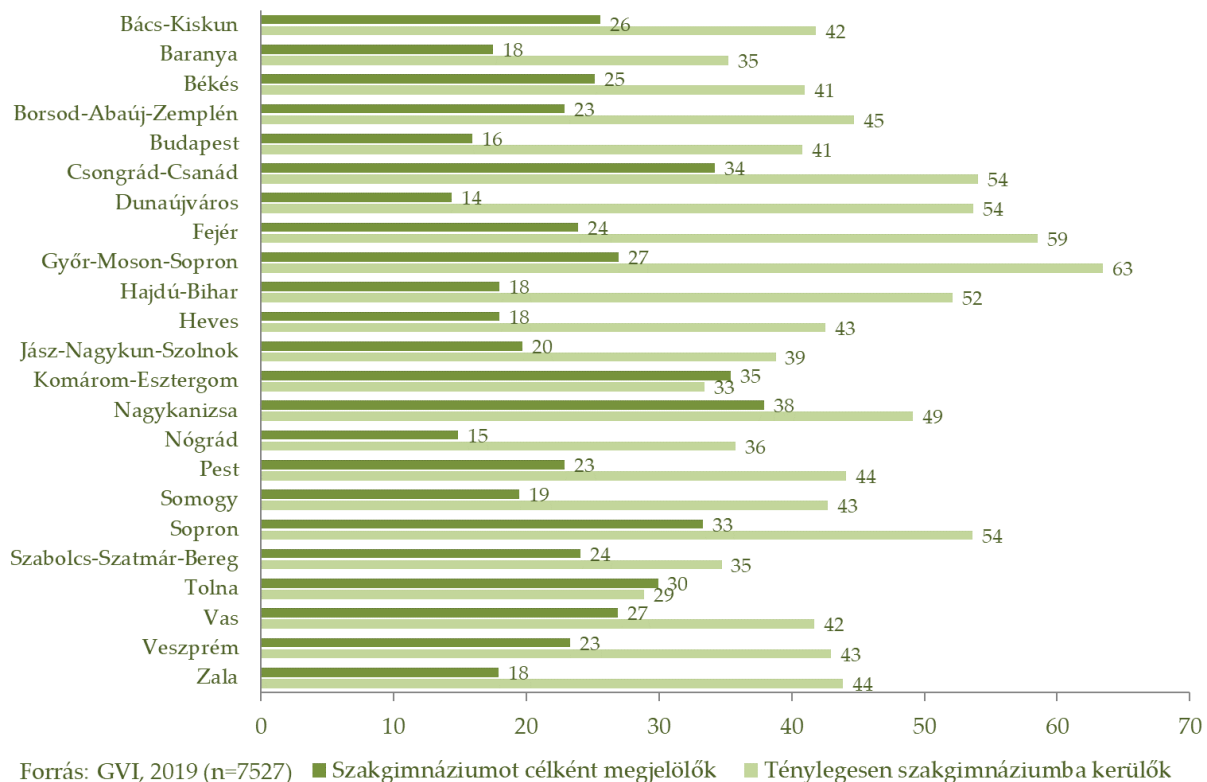
2.2.26. ábra: A gimnáziumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen gimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2019

A szakgimnáziumot választók arányát összevetve a ténylegesen szakgimnáziumba kerülők arányával azt láthatjuk, hogy szinte minden megyében magasabb azok aránya, akik ténylegesen szakgimnáziumba mentek, mint akik célként jelölték meg azt, kivéve Komárom-Esztergom és Tolna megyében. A legnagyobb különbség Dunaújvárosban tapasztalható, ahol a tanulók 14%-a jelölte meg a

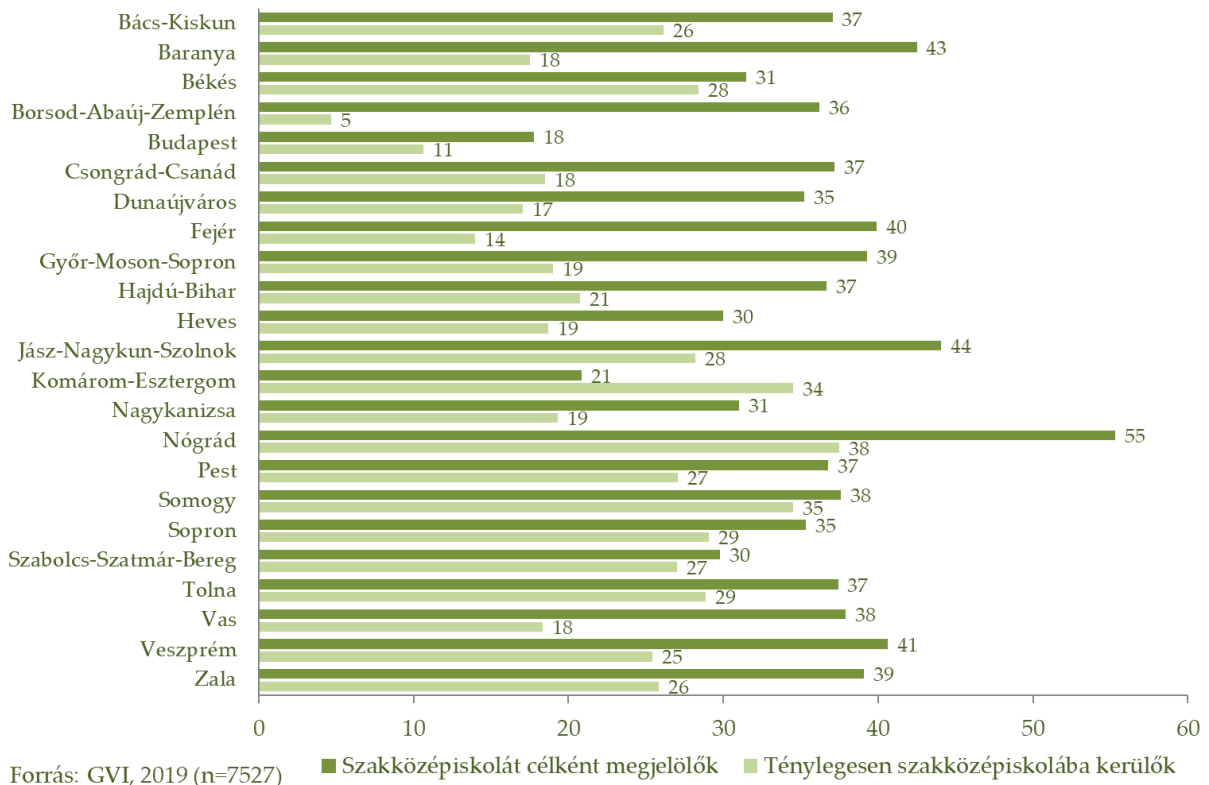
szakgimnáziumot célként, míg tényleges 54%-uk került ebbe az iskolatípusba, de Fejér, Győr-Moson-Sopron és Hajdú-Bihar megyében is 30 százalékpontnál magasabb ez a különbség. (2.2.27. ábra)

2.2.27. ábra: A szakgimnáziumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakgimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2019

A szakközépiskolába beiskolázott tanulók aránya látványosan alacsonyabb, mint ami a tanulói terveknek megfelelne. A legnagyobb eltérés Borsod-Abaúj-Zemplén megyében tapasztalható, ahol a tanulók 36%-a számára lett volna a szakközépiskola az ideális választás, mégis csak 5%-uk került ebben az intézménytípusban beiskolázásra. A legkisebb eltérés Békés, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Somogy megyében tapasztalható, itt 3 százalékpontos a különbség. Komárom-Esztergom megye az egyetlen, ahol magasabb a ténylegesen szakközépiskolába kerülők aránya, mint akik megcélozták (14 százalékpont különbség). (2.2.28. ábra)

2.2.28. ábra: A szakközépiskolát továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakközépiskolába kerülők aránya (százalék), 2019

3. Szakma- és pályaválasztás

Főbb eredmények

- A legtöbb tanulót a különböző művészeti ágak (46%) érdeklik, de sokan érdeklődnek a sport, sporthírek (23%), az informatika, számítástechnika, programozás (22%), az autók és motorok (22%), a sütés-főzés (21%) iránt is.
- A legtöbb diák idegen nyelvek tanulásában (32%), csapatsportban (28%), rajzolásban, festésben (28%), számítógép kezelésében, informatikában (27%), sütésben, főzésben (27%), emberi kapcsolatok kialakításában és kommunikációban (27%) mondta magát tehetségesnek.
- A legtöbb tanulónak (68%) azt a tanácsot adták a szülei, hogy szerezzen olyan szakmát, amivel szívesen foglalkozna. A tanulók több mint kétötödének (43%-ának) azt javasolták szülei, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel jól tud majd keresni. Az adatok arra is rámutatnak, hogy minél magasabb a családban tapasztalt legmagasabb szülői iskolai végzettség, annál valószínűbb, hogy a szülők a gyerekre bízzák a szakmaválasztással kapcsolatos döntés meghozatalát.
- A jövőbeli foglalkozások tekintetében a sportolás (21%), a művészeti ágak (20%), az informatika (20%), a sütés-főzés (20%) a legnépszerűbb a diákok körében, továbbá az állatgondozás (17%) is igen népszerű körükben. Az elmúlt években rendre a sport, a művészet, az informatika, sütés-főzés és az állatokkal való foglalkozás volt a legnépszerűbb irány a tanulók számára, míg a bútorkészítés, a fémekkel való foglalkozás és a növénytermesztés a legnépszerűtlenebb.

- Az előző évek felméréseiben is tapasztalható tendenciákhoz hasonlóan a munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős, megyék, településtípus és nemek szerinti eltéréseket mutatnak, továbbá a szülők iskolai végzettsége is fontos befolyásoló tényező. Az elmúlt évekhez hasonlóan az látható, hogy a tanulók általában olyan foglalkozásokat szeretnének űzni, amelyhez olyan szintű iskolai végzettség szükséges, ami igazodik a családjukban tapasztalható legmagasabb szülői végzettséghez: a szellemi foglalkozásokat általában a magasabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják vonzónak, a fizikai foglalkozásokat az alacsonyabb végzettségűeké.
- Kiemelkedő azon diákok aránya, akik a jövőbeli munkájukkal kapcsolatban fontosnak tartják, hogy szeressék munkakörüket (55%), emellett a diákok nagyjából fele választotta a magas keresetet a három legfontosabb szempont egyikeként (49%). A harmadik legfontosabb tényezőként pedig a munkatársakkal való jó kapcsolat jelent meg a diákok körében (33%).
- Az adatok alapján összességében megállapítható, hogy a szülők kulturális tőkéje, tapasztalatai és tanácsai jelentősen befolyásolhatják a fiatalok továbbtanulásra, szakmaválasztásra vonatkozó döntéseit.

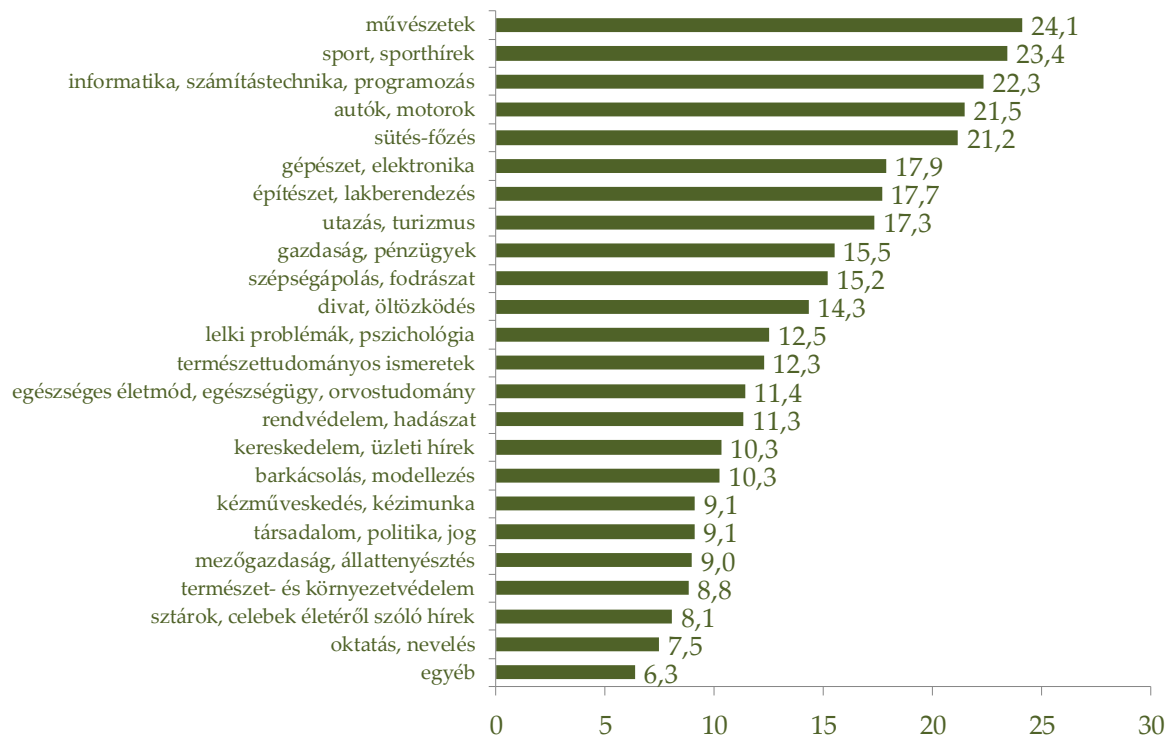
A fejezetben a tanulók érdeklődési körét vizsgáljuk meg, valamint azt, hogy miben érzik ügyesnek, tehetségesnek magukat, tehát motiváltságuk felől próbáljuk megközelíteni a munkával való kapcsolatukat. Tárgyaljuk továbbá a szakmaválasztással kapcsolatos szülői tanácsokat, valamint a tanulók munkával kapcsolatos tervei, elképzeléseit is.

3.1. Érdeklődési kör, tehetség

A diákok érdeklődési körét vizsgáló kérdés esetében a legtöbben (46%) a különböző művészeti ágakat (pl. zene, tánc, film, rajz, festészet, tánc, fotózás, irodalom, színészet) említették meg. Ezeken kívül sokan válaszolták, hogy a sport, sporthírek (23%), az informatika, számítástechnika, programozás (22%), az autók és motorok (22%), a sütés-főzés (21%) érdekli őket. Nagyjából minden hatodik diákot érdekel a gépészet, elektronika (18%), az építészet, lakberendezés (18%), az utazás, turizmus (17%), a gazdaság, pénzügyek (16%), valamint a szépségápolás, fodrászat (15%). Ennél kevesebben vannak, akiket a divat (14%), a lelki problémák, pszichológia (13%) természettudományos ismeretek (12%), az egészséges életmód, egészségügy, orvostudomány (11%), a rendvédelem, hadászat (11%), a kereskedelem, üzleti hírek (10%), illetve a barkácsolás, modellezés (10%) érdekli. A kézműveskedés, kézimunka; a társadalom, politika, jog; a mezőgazdaság, állattenyésztés; a természet- és környezetvédelem; a sztárok, celebek életéről szóló hírek és oktatás, nevelés területeit egyaránt 10% alatti arányban sorolták a tanulók érdeklődési területeik közé.

(3.1.1. ábra)

3.1.1. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük szerint (az említések százalékos aránya), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8953)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanulók érdeklődési köreit megyénként vizsgálva kitűnik, hogy a fővárosi diákok kiemelten érdeklődnek számos terület iránt. A művészetek (30%), az utazás, turizmus (23%), az építészet (21%), a gazdaság, pénzügyek (20%), a kereskedelem (15%), a társadalom, politika, jog (13%), illetve a természet- és környezetvédelem (13%) iránti érdeklődés egyaránt a fővárosi diákok körében a legmagasabb arányú. A sport (34%) és a természettudományos ismeretek (18%) iránt Győr-Moson-Sopron megyében, az informatika (27%), a gépészet, elektronika (22%), a lelki problémák, pszichológia (18%), valamint a rendvédelem, hadászat (17%) iránt Fejér megyében, az autók-motorok (30%) és a szépségápolás, fodrászat iránt Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (30%), a sütés-főzés (30%), illetve a divat, öltözködés (18%) iránt Somogy megyében, a egészséges életmód, egészségügy, orvostudomány iránt Csongrád-Csanád megyében, a barkácsolás, modellezés iránt Komárom-Esztergom megyében, a kézműveskedés, kézimunka iránt Baranya megyében, a mezőgazdaság,

állattenyésztés iránt Jász-Nagykun-Szolnok megyében, a sztárok, celebek életéről szóló hírek iránt Békés megyében, az oktatás és nevelés iránt Zala megyében a legmagasabb szintű az érdeklődés. (3.1.1. táblázatot)

3.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8 953), 2020

	művészetek	sport, sporthírek	informatika, számítás- technika, programozás	autók, motorok	sütés-főzés	gépészet, elektronika	építészet, lakberen- dezés	utazás, turizmus	gazdaság, pénzügyek	szépség- ápolás, fodrászat	divat, öltözködés	lelki problémák, pszichológia
Budapest	30,0	22,4	26,8	15,3	21,5	20,8	21,0	23,4	20,4	12,4	17,3	16,9
Baranya	21,1	23,9	22,1	21,9	19,9	14,5	18,5	13,8	13,2	15,2	13,0	8,4
Bács-Kiskun	19,4	22,2	20,2	21,4	16,9	20,7	13,9	15,7	15,6	12,8	13,0	10,9
Békés	25,7	20,9	20,8	23,2	23,8	15,1	18,2	17,3	11,8	20,5	15,1	11,0
Borsod-Abaúj- Zemplén	19,8	29,3	22,7	29,6	19,1	15,2	19,4	17,7	12,3	22,1	14,1	10,2
Csongrád-Csanád	26,5	20,9	22,2	19,7	21,2	15,2	16,2	16,1	12,4	16,2	16,8	13,3
Fejér	29,6	26,4	26,9	18,0	24,1	22,3	20,5	20,5	18,3	14,5	14,6	17,5
Győr-Moson-Sopron	26,9	33,8	24,4	25,0	27,7	18,9	20,6	20,9	15,5	16,6	14,4	13,0
Hajdú-Bihar	20,9	23,3	22,9	24,3	19,8	19,9	16,7	15,6	16,0	15,1	14,9	12,4
Heves	15,6	15,7	20,2	15,6	17,5	17,7	13,6	15,1	17,1	12,9	10,8	11,3
Jász-Nagykun- Szolnok	26,0	23,4	19,4	26,4	23,5	17,8	13,8	13,2	12,9	17,6	16,5	13,5
Komárom-Esztergom	26,0	26,0	19,6	26,7	26,7	17,8	13,0	21,7	15,6	14,9	14,1	11,1
Nógrád	27,5	28,6	22,1	29,4	24,2	16,1	20,9	16,4	17,7	15,5	14,4	10,9
Pest	21,0	19,1	20,0	18,7	18,9	20,0	15,0	15,4	14,9	13,9	11,7	11,4
Somogy	23,7	23,7	19,1	24,4	30,1	13,4	15,9	15,1	14,6	16,3	17,8	9,5
Szabolcs-Szatmár- Bereg	20,6	20,4	20,6	24,2	19,9	10,4	20,0	13,9	13,6	13,3	14,8	11,0
Tolna	26,3	26,9	24,9	23,2	18,6	21,1	17,8	10,0	14,2	14,4	14,0	12,8
Vas	20,1	20,2	22,9	17,1	18,9	21,6	15,4	12,3	13,1	14,8	12,6	11,2
Veszprém	29,1	28,4	18,9	24,9	23,1	15,3	19,7	19,4	15,0	18,0	13,4	13,5
Zala	27,2	26,6	22,8	19,3	18,6	12,7	17,9	18,2	14,7	14,6	9,1	10,2

Forrás: GVI, 2020

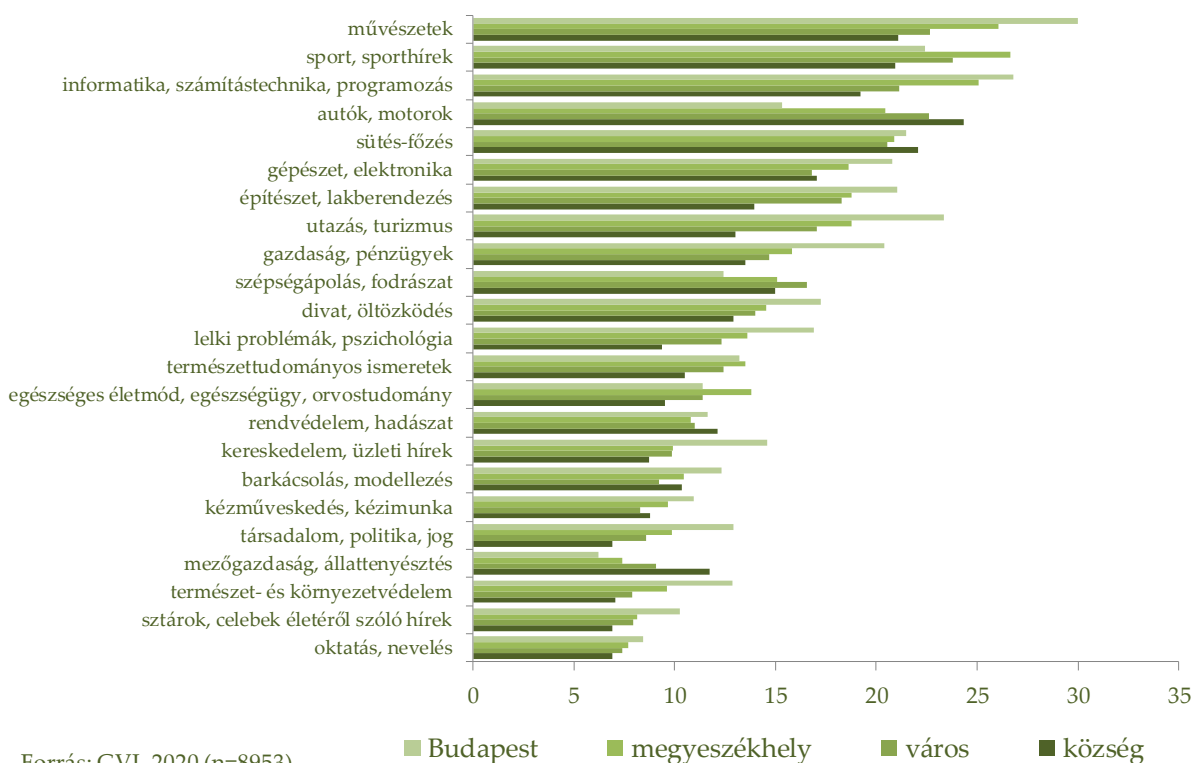
3.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8 953), 2020 (folyt.)

	természet- tudományos ismeretek	egészséges életmód, egészségügy, orvos- tudomány	rendvédelem, hadászat	kereskedelem, üzleti hírek	barkácsolás, modellezés	kézmű- veskedés, kézimunka	társadalom, politika, jog	mezőgazdaság, állattenyésztés	természet- és környezet- védelem	sztárok, celebek életéről szóló hírek	oktatás, nevelés
Budapest	13,2	11,4	11,6	14,6	12,3	10,9	12,9	6,2	12,8	10,3	8,5
Baranya	11,5	10,6	11,6	5,7	9,1	13,7	7,4	10,2	7,7	6,3	8,2
Bács-Kiskun	10,5	8,6	13,2	10,3	10,8	8,8	7,5	11,6	9,9	5,8	8,2
Békés	11,6	12,9	10,0	11,2	9,7	10,7	9,0	9,5	7,4	11,3	8,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	11,5	14,6	10,1	8,6	9,5	6,5	7,6	7,9	5,3	7,2	7,7
Csongrád-Csanád	12,3	15,8	13,4	8,4	8,4	10,1	8,1	10,0	9,9	10,6	7,6
Fejér	13,8	13,4	16,7	11,9	11,6	9,9	10,7	10,3	9,4	10,5	9,0
Győr-Moson-Sopron	18,0	15,3	9,2	11,4	11,6	7,9	10,0	9,3	8,9	10,5	5,2
Hajdú-Bihar	13,1	12,7	11,0	8,3	9,0	7,5	7,9	9,9	7,9	8,1	8,5
Heves	11,6	10,1	12,1	9,2	11,4	9,4	8,9	8,5	6,1	6,1	8,2
Jász-Nagykun-Szolnok	13,6	9,4	13,2	8,5	9,8	7,7	8,3	13,3	7,1	10,4	7,8
Komárom-Esztergom	11,9	10,0	13,4	6,5	13,9	9,8	5,8	8,3	8,3	8,4	7,1
Nógrád	14,6	8,7	9,4	6,6	12,8	11,3	8,4	9,0	7,2	6,2	6,9
Pest	9,8	7,7	10,2	10,9	8,4	9,0	7,9	8,1	8,2	6,2	5,5
Somogy	10,4	12,8	12,9	12,4	9,1	5,7	9,9	11,4	8,9	8,7	8,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	9,2	12,8	7,8	8,1	6,6	6,3	9,4	7,5	6,3	6,0	4,3
Tolna	14,8	12,6	11,2	9,5	10,5	8,1	8,6	12,9	7,3	5,7	5,0
Vas	11,6	8,6	9,1	11,0	13,2	10,6	6,7	7,6	11,2	5,3	6,6
Veszprém	16,1	14,0	12,5	9,8	12,0	13,3	7,7	12,1	11,0	8,4	11,3
Zala	15,0	10,8	13,7	9,8	10,8	5,4	10,4	9,4	8,4	6,8	12,5

Forrás: GVI, 2020

A tanulók iskolájának településtípusa szerint az érdeklődési körök vonatkozásában a legtöbb esetben az a tendencia rajzolódik ki, hogy a településméret növekedésével jellemzően érdeklődőbbek a diákok. Kivételt jelent ez alól az autók, motorok, a sütés-főzés, a szépségápolás, a barkácsolás, a rendvédelem, illetve a mezőgazdaság területe, amelyek a kisebb településeken iskolába járók körében általában népszerűbbek, mint a megyeszékhelyeken és Budapesten. (3.1.2. ábra)

3.1.2. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körök és iskolájuk településtípusa szerint (az említések százalékos aránya), 2020

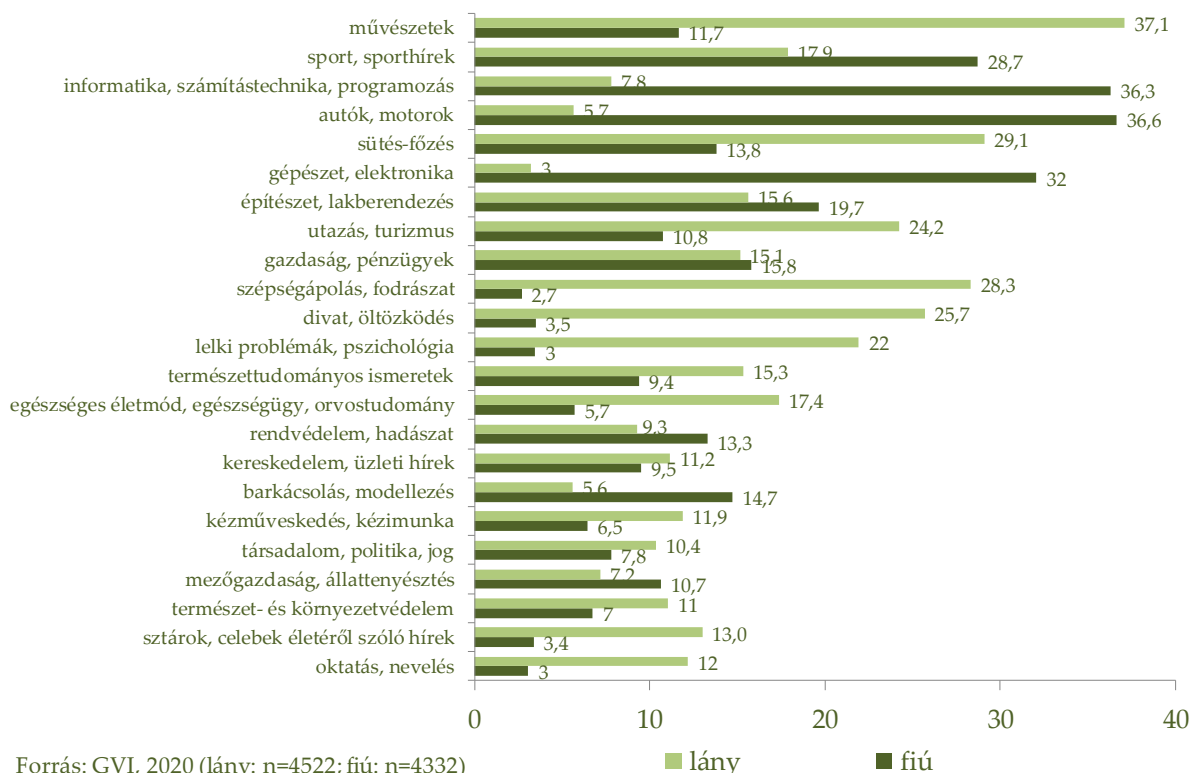

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Ha nemek szerint vizsgáljuk a diákok érdeklődési körét, azt tapasztaljuk, hogy a gazdaság, pénzügyek valamint a kereskedelem, üzleti hírek iránt érdeklődők körében kiegyenlítettnek mondható a nemek aránya. A többi érdeklődési terület esetében viszont jelentős eltérések figyelhetők meg. A lányok körében népszerűbbek a szépségápolás (lányok: 28%, fiúk: 3%), a művészetek (lányok: 37%, fiúk: 12%), a divat (lányok: 26%, fiúk: 4%), a lelki problémák, pszichológia (lányok: 22%, fiúk: 3%), a

sütés-főzés (lányok: 29%, fiúk: 14%), az utazás, turizmus (lányok: 24%, fiúk: 11%), az egészséges életmód, egészségügy, orvostudomány (lányok: 17%, fiúk: 6%), a sztárok, celebek életéről szóló hírek (lányok: 13%, fiúk: 3%), az oktatás, nevelés (lányok: 12%, fiúk: 3%), a természettudományos ismeretek (lányok: 15%, fiúk: 9%), a kézműveskedés (lányok: 12%, fiúk: 6%), a természet- és környezetvédelem (lányok: 11%, fiúk: 7%) és a társadalom, politika, jog (lányok: 8%, fiúk: 10%). A fiúkat pedig a lányoknál nagyobb arányban érdeklik az autók és motorok (fiúk: 37%, lányok: 6%), a gépészet, elektronika (fiúk: 32%, lányok: 3%), a számítástechnika és programozás (fiúk: 36%, lányok: 8%), a sporthírek (fiúk: 29%, lányok: 18%), a barkácsolás (fiúk: 15%, lányok: 6%), az építészet, lakberendezés (fiúk: 20%, lányok: 16%), a rendvédelem (fiúk: 13%, lányok: 9%), illetve a mezőgazdaság (fiúk: 11%, lányok: 7%). (3.1.3. ábra)

3.1.3. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és nemek szerint (az említések százalékos aránya), 2020

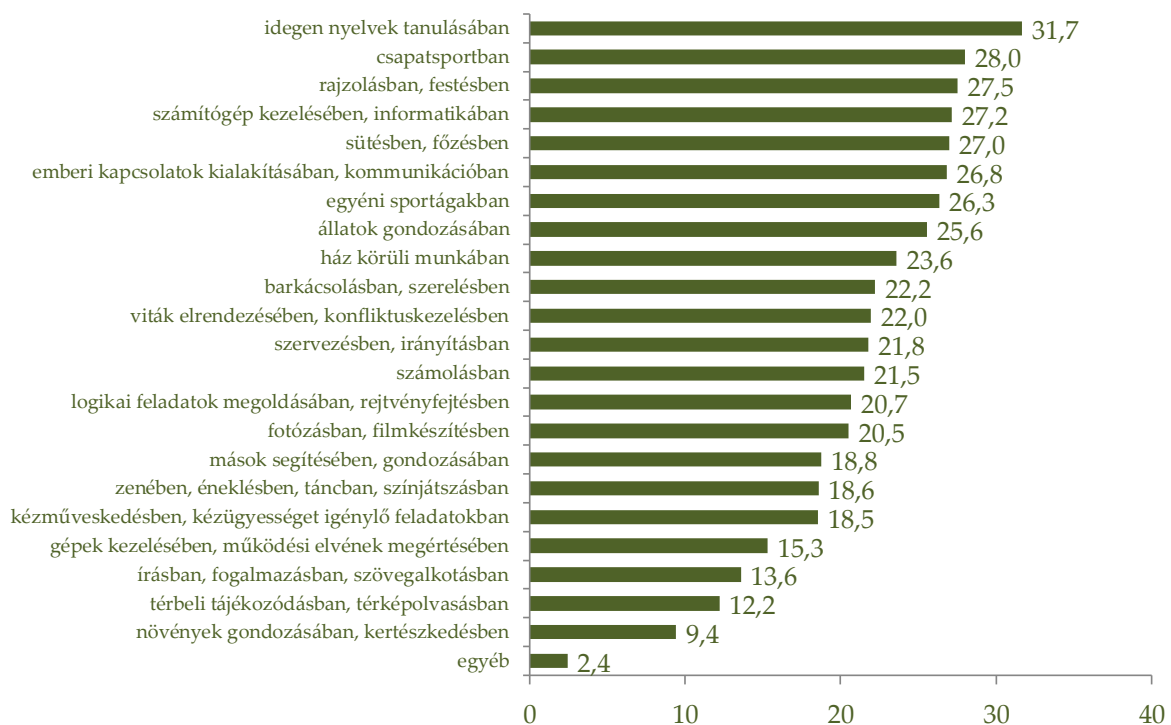

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanulókat arról is megkérdeztük, hogy miben érzik ügyesnek magukat, miben tehetségesek. A legtöbben idegen nyelvek tanulásában (32%), csapatsportban (28%),

rajzolásban, festésben (28%), számítógép kezelésében, informatikában (27%), sütésben, főzésben (27%), emberi kapcsolatok kialakításában, kommunikációban (27%), egyéni sportágakban (26%), illetve állatok gondozásában (26%) mondták magukat tehetségesnek. A ház körüli munkákat 24%-uk, a barkácsolást, szerelést, a konfliktuskezelést, a szervezést, valamint a számolást szintén 22%-uk, logikai feladatok megoldását, illetve fotózást, filmkészítést 21%-uk, mások segítségét, a kézműveskedést, illetve a zenélést, éneklést, táncot, színjátszást szintén 19%-uk említette. 15%-uk gépek kezelésében, 14%-uk írásban, fogalmazásban, szövegalkotásban, 12%-uk térbeli tájékozódásban, 9%-uk pedig növények gondozásában, kertészkedésben tartja magát ügyesnek. (3.1.4. ábra)

3.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=9851)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Megyéenként vizsgálva látható, hogy a tanulók legkevésbé Heves, Somogy, illetve Borsod-Abaúj-Zemplén megyében tartják magukat ügyesnek összességében, leginkább pedig Budapesten, Győr-Moson-Sopron, Fejér, valamint Veszprém

megyében érzik magukat tehetségesnek a felsorolt szempontok mentén. A fővárosi diákok a ház körüli teendők, a barkácsolás, illetve az állatok/növények gondozása kivételével jellemzően ügyesebbnek értékelték magukat a vidéki tanulókhoz képest.
(3.1.2. táblázat)

Általános iskolások pályaválasztása 2020

3.1.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya, N=8 951), 2020

	idegen nyelvek tanulásá- ban	csapat- sportban	rajzolás- ban, festésben	számítógép kezelésében, informati- kában	sütésben, főzésben	emberi kapcsolatok kialakításában, kommuni- kációban	egyéni sportágak- ban	állatok gondó- zásában	ház körüli mun- kában	barkácsolás- ban, szerelés- ben	viták elrendezésében, konfliktuske- zelésben	szervezésben, irányításban
Budapest	41,7	30,2	28,0	27,5	28,3	33,8	27,4	25,0	17,7	18,5	31,9	28,0
Baranya	33,0	27,2	31,4	28,9	24,7	25,3	24,7	23,8	22,1	26,2	17,0	21,5
Bács-Kiskun	28,1	30,4	26,5	26,2	24,9	21,9	25,1	27,6	24,6	18,9	22,9	19,6
Békés	27,3	20,6	30,0	25,0	29,3	22,5	25,9	23,8	25,4	23,7	14,6	17,2
Borsod-Abaúj- Zemplén	25,8	29,2	25,3	29,9	25,8	23,8	27,7	24,3	24,1	25,0	16,6	17,8
Csongrád- Csanád	31,2	24,2	26,4	26,4	29,1	24,8	25,7	24,4	24,2	25,1	14,7	20,1
Fejér	41,0	28,7	29,5	32,5	25,4	31,7	28,6	26,8	24,0	27,7	23,9	27,5
Győr-Moson- Sopron	41,8	31,2	31,7	32,2	29,1	34,5	38,0	30,3	22,6	23,7	22,6	25,0
Hajdú-Bihar	31,4	29,5	28,3	27,0	27,9	28,7	25,0	24,7	26,1	26,6	21,6	21,5
Heves	21,3	24,2	22,1	21,7	22,4	24,8	15,4	21,4	19,9	17,8	18,8	16,1
Jász-Nagykun- Szolnok	29,3	26,9	27,9	27,1	26,5	25,5	28,7	29,6	31,4	21,3	20,5	20,1
Komárom- Esztergom	23,7	26,8	31,1	27,0	33,3	23,4	27,1	28,7	23,6	24,4	16,6	18,1
Nógrád	27,0	26,4	26,1	29,5	23,0	21,6	23,2	27,1	31,7	26,4	15,4	17,7
Pest	28,8	25,3	25,7	24,2	26,7	24,6	23,4	25,8	23,2	17,9	23,3	21,8
Somogy	26,9	25,3	23,7	25,6	32,7	27,6	21,8	27,1	28,5	23,9	21,2	21,2
Szabolcs- Szatmár-Bereg	28,0	28,1	30,2	27,7	25,6	23,9	27,2	18,4	26,3	24,8	17,5	19,0
Tolna	31,4	32,6	25,3	30,9	23,7	24,1	29,9	26,9	22,7	28,6	19,2	19,4
Vas	27,0	29,0	26,3	25,8	27,2	18,6	20,6	24,9	22,3	18,5	18,6	16,6
Veszprém	31,3	29,7	28,9	25,3	28,1	26,4	29,5	32,7	28,0	26,6	24,4	24,6
Zala	32,6	32,4	26,4	26,9	20,9	30,2	30,6	25,5	23,7	21,2	23,1	22,9

Forrás: GVI, 2020

3.1.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya, N=8 951), 2020 (folyt.)

	számolásban	logikai feladatok megoldásában, rejtvényfejtésben	fotózásban, filmkészítésben	mások segítésében, gondozásában	zenében, éneklésben, táncban, színháztársásban	kézműveskedésben, kézügyességet igénylő feladatokban	gépek kezelésében, működési elvének megértésében	írásban, fogalmazásban, szövegalkotásban	térbeli tájékozódásban, térképolvasásban	növények gondozásában, kertészkedésben
Budapest	26,9	32,2	27,8	20,4	22,7	22,7	19,0	22,4	21,7	9,3
Baranya	19,8	17,9	17,1	16,7	16,3	20,8	11,9	11,3	9,2	6,6
Bács-Kiskun	23,6	21,3	22,6	19,6	17,0	18,2	18,9	15,4	13,9	10,7
Békés	19,2	20,1	15,4	17,0	18,4	19,0	13,4	10,4	9,6	11,5
Borsod-Abaúj- Zemplén	18,4	14,7	17,6	16,6	18,4	11,5	11,7	9,6	8,2	7,3
Csongrád- Csanád	19,4	16,8	20,1	20,9	14,9	18,9	11,6	9,8	8,1	9,4
Fejér	22,0	21,3	23,1	18,5	19,5	21,7	18,4	16,6	12,2	9,2
Győr-Moson- Sopron	26,6	20,2	23,7	19,9	21,6	16,7	15,8	12,7	12,8	9,2
Hajdú-Bihar	19,5	17,2	16,0	19,1	15,7	18,1	16,8	9,9	8,4	11,3
Heves	22,3	16,3	15,7	16,5	14,3	17,4	13,4	10,1	9,8	6,8
Jász- Nagykun- Szolnok	16,8	17,8	18,8	18,1	18,8	18,4	13,3	13,2	10,1	9,3
Komárom- Esztergom	20,5	17,8	17,1	20,0	16,3	19,0	12,3	12,1	9,1	11,9
Nógrád	23,8	15,4	19,1	13,7	15,6	22,7	14,3	10,3	15,4	13,6
Pest	21,4	21,8	21,1	19,6	18,0	19,1	17,3	13,8	12,3	9,6
Somogy	14,7	12,2	15,7	20,7	15,9	11,9	14,7	12,6	9,3	6,3
Szabolcs- Szatmár-Bereg	18,6	17,1	16,7	17,7	18,3	13,6	12,1	8,0	7,1	10,0
Tolna	21,5	15,7	16,8	15,5	20,9	15,3	11,4	9,3	8,6	8,3
Vas	22,9	23,9	15,2	15,6	19,1	20,6	17,7	10,3	10,8	9,4
Veszprém	20,2	19,7	23,8	20,6	15,8	22,0	13,2	14,9	11,5	14,0
Zala	19,1	16,7	22,6	18,0	23,6	20,5	11,3	13,4	12,5	6,2

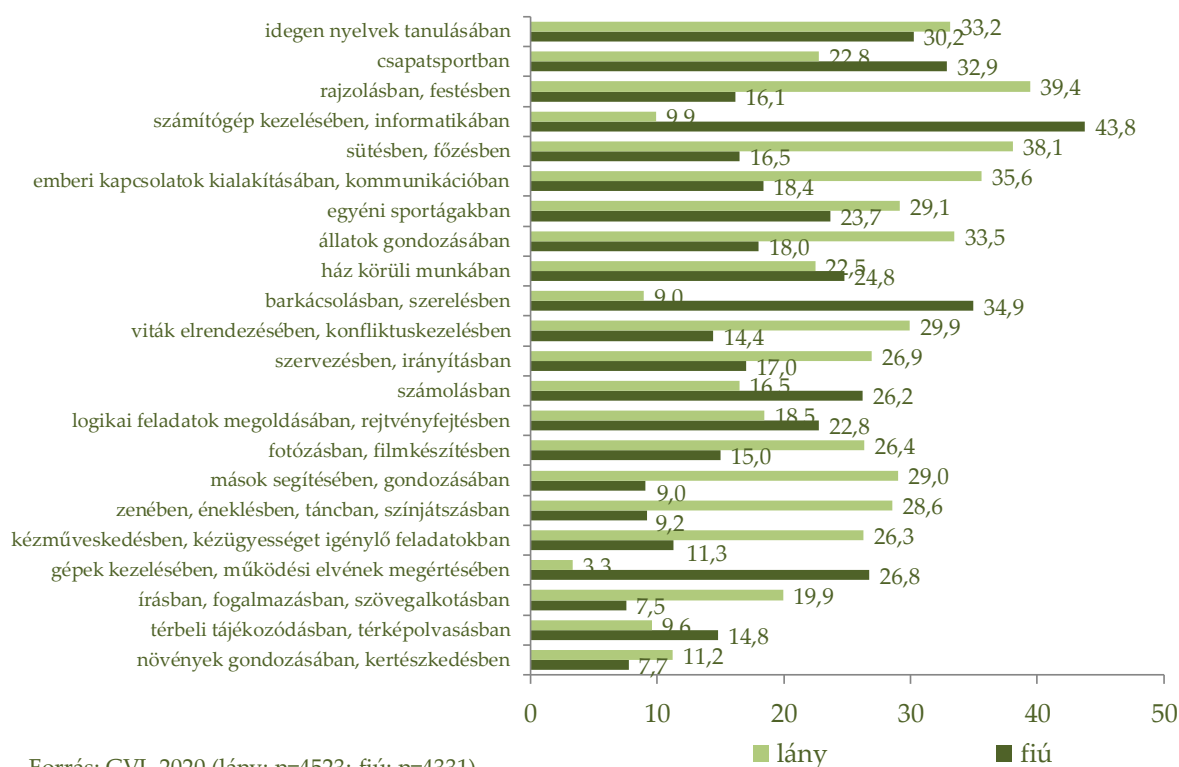
Forrás: GVI, 2020

A nemek szerinti bontás azt mutatja, hogy a fiúk a lányokhoz képest jóval nagyobb arányban érzik magukat ügyesnek a számítógép kezelésében, a barkácsolásban, a gépek kezelésében, a csapatsportokban és a számolásban. A lányok pedig általában zenében, éneklésben, rajzolásban, festésben, sütésben, főzésben, mások segítésében, emberi kapcsolatok kialakításában, viták elrendezésében, állatok gondozásában, kézműveskedésben, írásban, fogalmazásban, szövegalkotásban, szervezésben, valamint fotózásban, filmkészítésben tartják magukat ügyesebbnek, mint a fiúk. A ház körüli munkákban, idegen nyelvek tanulásában, rejtvényfejtésben, illetve kertészkedésben hasonló arányban tartják magukat ügyesnek a fiúk és a lányok.

(3.1.5. ábra)

3.1.5. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya), 2020

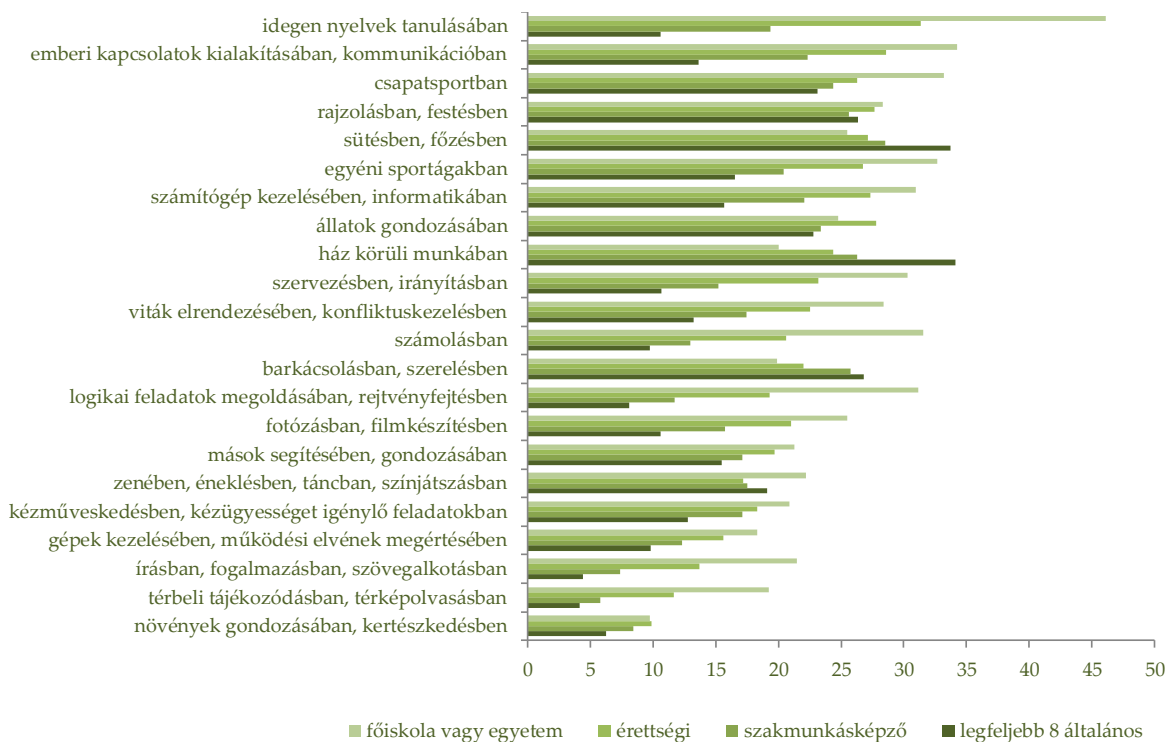
Forrás: GVI, 2020 (lány: n=4523; fiú: n=4331)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Több készség esetében szembeötlő, hogy minél magasabb a szülő iskolai végzettsége, a gyermeke annál nagyobb valószínűséggel tartja magát ügyesnek az

adott területen – ilyenek az idegen nyelvek tanulása, a kommunikáció, a csapat- és az egyéni sportok, a számítógép-kezelés, a szervezés, a konfliktuskezelés, a számolás, a rejtvényfejtés, a fotózás, mások segítése, a kézműveskedés, a gépek kezelése, a fogalmazás, valamint a térbeli tájékozódás is. A ház körüli munkák, a sütés-főzés, illetve barkácsolás és szerelés esetében fordított a helyzet: a legalacsonyabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják nagy százalékban ügyesnek magukat ezekben. (3.1.6. ábra)

3.1.6. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2020

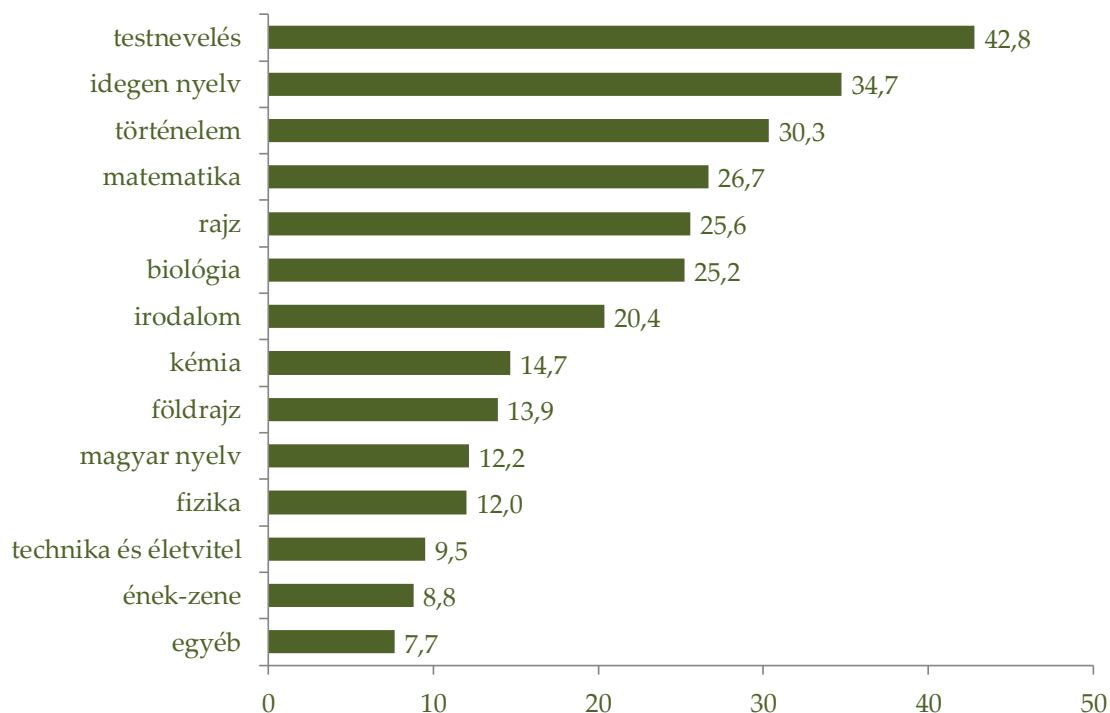

Forrás: GVI, 2020 (n=7357)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanulók legnagyobb arányban a testnevelést tartják kedvenc tantárgyuknak (43%). Szintén nagy arányban említették még az idegen nyelveket (35%), a történelmet (30%), a matematikát (27%) és a rajzot (26%). Legkevésbé az ének-zene (9%), a technika és életvitel (10%), a fizika, illetve a magyar nyelv (egyaránt 12-12%) népszerű tantárgy a diákok körében. (3.1.7. ábra)

3.1.7. ábra: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk szerint (említések százalékos aránya), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8939)

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

Az egyes tantárgyak népszerűségét megyénként vizsgálva jelentős, akár 10–20 százalékpontos különbségek rajzolódnak ki, ugyanakkor ezek nem mutatnak tendenciaszerű mintázatot. A testnevelés (53%) és a biológia (32%) Tolna megyében, az idegen nyelvek Budapesten (43%), a történelem Fejér megyében (38%), a matematika (33%) és az ének (16%) Heves megyében (33%), a rajz Nógrád megyében (34%), az irodalom (26%) és a földrajz (19%) Zala megyében (26%), a magyar nyelv Somogy megyében (24%), a fizika Vas megyében (19%), a technika és életvitel Békés megyében (15%) a legnépszerűbb. A tantárgyak leggyakrabban Baranya megyében a legkevésbé népszerűek. (3.1.3. táblázat)

3.1.3. táblázat: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8 939), 2020

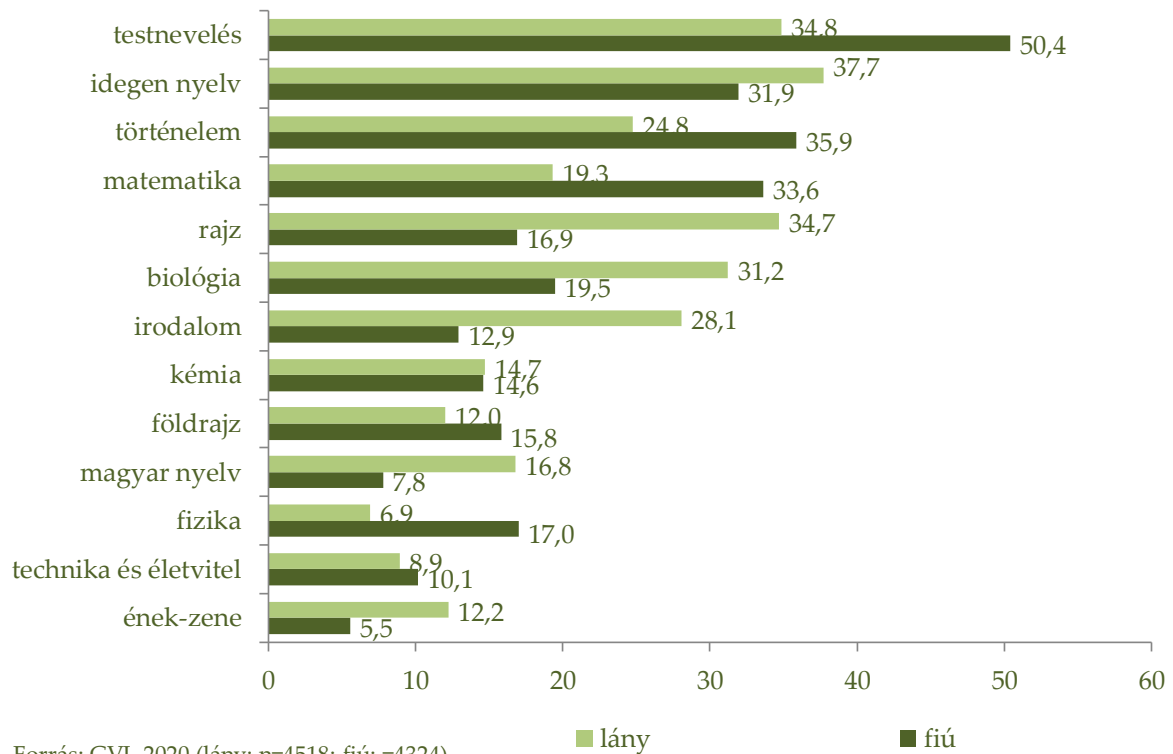
	testnevelés	idegen nyelv	történelem	matematika	rajz	biológia	irodalom	kémia	földrajz	magyar nyelv	fizika	technika és életvitel	éneke-zene
Budapest	36,8	42,9	36,0	26,2	20,6	22,8	22,7	14,5	17,3	13,4	13,6	8,8	5,0
Baranya	39,4	28,8	29,5	20,0	29,8	21,4	20,4	14,0	15,5	15,0	13,0	13,2	11,3
Bács-Kiskun	49,2	34,8	30,2	27,0	25,2	24,0	18,0	18,5	16,5	11,8	12,1	10,0	8,1
Békés	43,7	34,4	28,4	24,9	30,9	25,2	18,8	11,2	11,6	10,5	9,3	15,5	12,8
Borsod-Abaúj-Zemplén	43,2	28,9	22,5	27,0	25,9	27,6	21,5	14,0	15,9	11,5	12,9	6,7	11,6
Csongrád-Csanád	43,5	32,8	16,4	25,0	30,3	28,4	17,7	13,6	13,4	14,3	10,9	11,0	8,8
Fejér	39,8	41,7	38,3	29,4	19,7	20,3	19,2	8,7	13,0	10,5	14,3	10,4	7,5
Győr-Moson-Sopron	46,5	39,3	28,3	31,0	25,6	28,8	15,9	16,8	13,4	6,4	10,1	6,9	8,3
Hajdú-Bihar	40,6	36,1	34,7	24,7	24,6	30,6	19,9	13,0	8,8	11,0	12,1	5,8	8,6
Heves	45,6	27,1	25,1	32,0	22,8	25,8	25,2	12,6	15,2	12,8	8,2	13,4	15,8
Jász-Nagykun-Szolnok	46,5	29,2	34,4	18,3	31,9	28,6	16,7	11,9	9,3	8,6	10,6	14,6	9,2
Komárom-Esztergom	40,1	30,4	28,5	27,7	31,4	22,2	22,3	20,5	12,2	7,9	14,9	8,4	8,2
Nógrád	42,6	34,2	27,6	23,7	34,0	24,8	15,7	17,2	7,5	11,7	7,0	14,0	6,5
Pest	42,1	36,7	30,2	29,4	24,3	24,7	19,4	15,6	13,2	12,6	12,6	9,7	8,3
Somogy	45,4	33,3	28,3	25,5	25,4	25,0	21,7	16,7	9,6	23,9	11,2	9,6	12,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	46,2	31,4	28,3	29,3	26,9	22,9	22,1	19,6	12,1	14,1	11,5	7,2	8,1
Tolna	53,4	29,6	32,5	21,5	19,8	32,4	20,5	20,3	11,9	9,7	9,7	8,1	9,1
Vas	47,0	28,0	33,1	30,0	28,1	26,7	19,9	8,5	16,6	8,5	19,3	6,0	13,0
Veszprém	45,0	29,7	37,9	23,5	30,7	24,4	19,6	13,6	16,2	10,4	8,8	13,5	9,2
Zala	41,8	32,5	22,4	26,3	27,8	26,2	26,5	8,3	19,1	14,9	8,6	5,9	8,1

Forrás: GVI, 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

A testnevelés, a történelem, a matematika, a földrajz, illetve a fizika a fiúk körében népszerűbb, míg az idegen nyelveket, a biológiát, a rajzot, az irodalmat, a magyar nyelvet, valamint az ének-zenét a lányok tanulják szívesebben. (3.1.8. ábra)

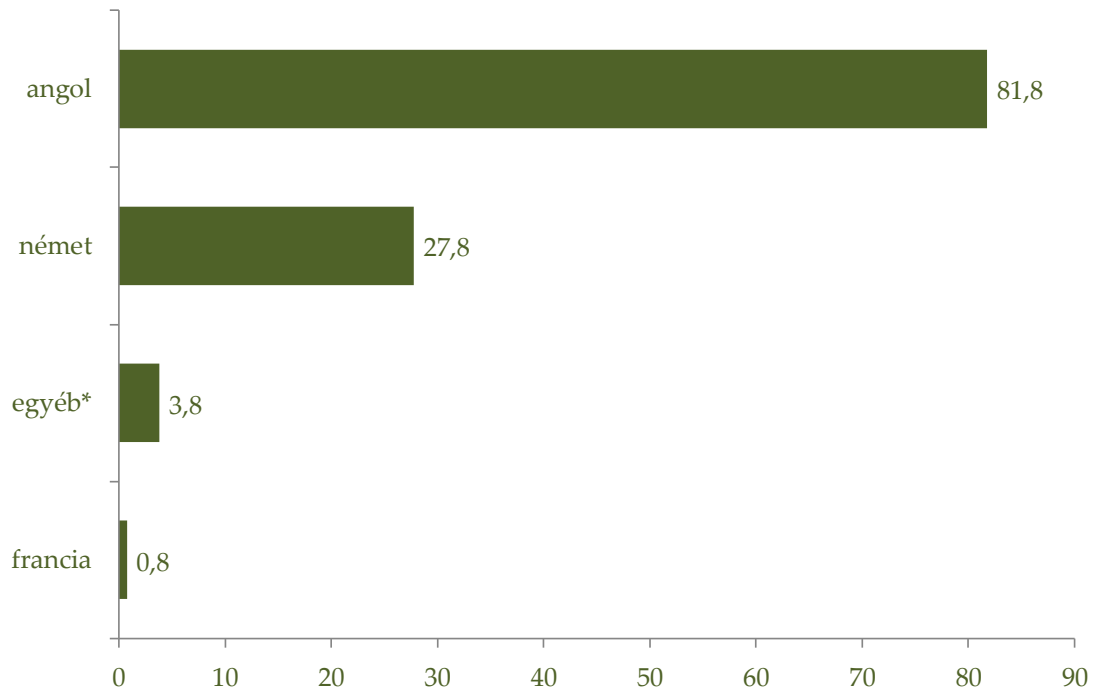
3.1.8. ábra: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk és nemek szerint (az említések százalékos aránya), 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

Ebben évben is megkérdeztük a diákoktól, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak. A diákok több mint négyötöde (81%) tanul angolul, bő egynegyedük németül (28%), és közel 1%-uk franciául. Egyéb idegen nyelvet említett a diákok 3,8%-a. Az egyéb nyelvek közül a spanyol, az olasz, az orosz, a japán és a koreai nyelv tanulói voltak 20 főnél többen. (3.1.9. ábra)

3.1.9. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8761)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. *Egyéb leggyakrabban: spanyol, olasz, orosz, japán.

A 3.1.4. táblázatban látható, hogy Győr-Moson-Sopron, Veszprém és Vas megye kivételével minden megyében az angol a domináns tanult idegen nyelv. Az angol nyelvet legnagyobb arányban Budapesten, valamint Heves, Csongrád-Csanád, Borsod-Abaúj-Zemplén, Pest és Tolna megyében tanulják, míg a németet leginkább a dunántúli megyékben.

3.1.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya, N=8 761), 2020

	angol	német	francia
Budapest	90,3	17,8	1,8
Baranya	58,8	47,0	0,5
Bács-Kiskun	77,7	33,5	0,8
Békés	89,3	24,5	0,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	90,3	14,6	0,1
Csongrád-Csanád	91,9	11,0	1,2
Fejér	83,5	20,7	1,2
Győr-Moson-Sopron	68,3	75,2	0,2
Hajdú-Bihar	80,0	25,9	0,4
Heves	93,6	12,7	1,4
Jász-Nagykun-Szolnok	79,3	29,0	1,1
Komárom-Esztergom	82,3	30,3	0,3
Nógrád	80,5	23,4	0,0
Pest	89,1	16,0	0,5
Somogy	71,2	33,9	0,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	85,8	15,1	0,2
Tolna	90,0	56,5	0,4
Vas	52,7	76,9	0,6
Veszprém	50,5	57,7	1,2
Zala	63,8	40,9	0,0

Forrás: GVI, 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A 3.1.5 táblázat alapján látható, hogy a két nyelven tanuló diákok aránya a dunántúli megyékben a legmagasabb: Tolna megyében a diákok 49%-a, Győr-Moson-Sopron megyében 46%-uk, Vas megyében pedig 35%-uk tanul két nyelvet is. A többi megyében 20% alatti a két nyelven tanuló diákok aránya, a legalacsonyabb Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (1%).

3.1.5. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy hány idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya, N=8 761), 2020

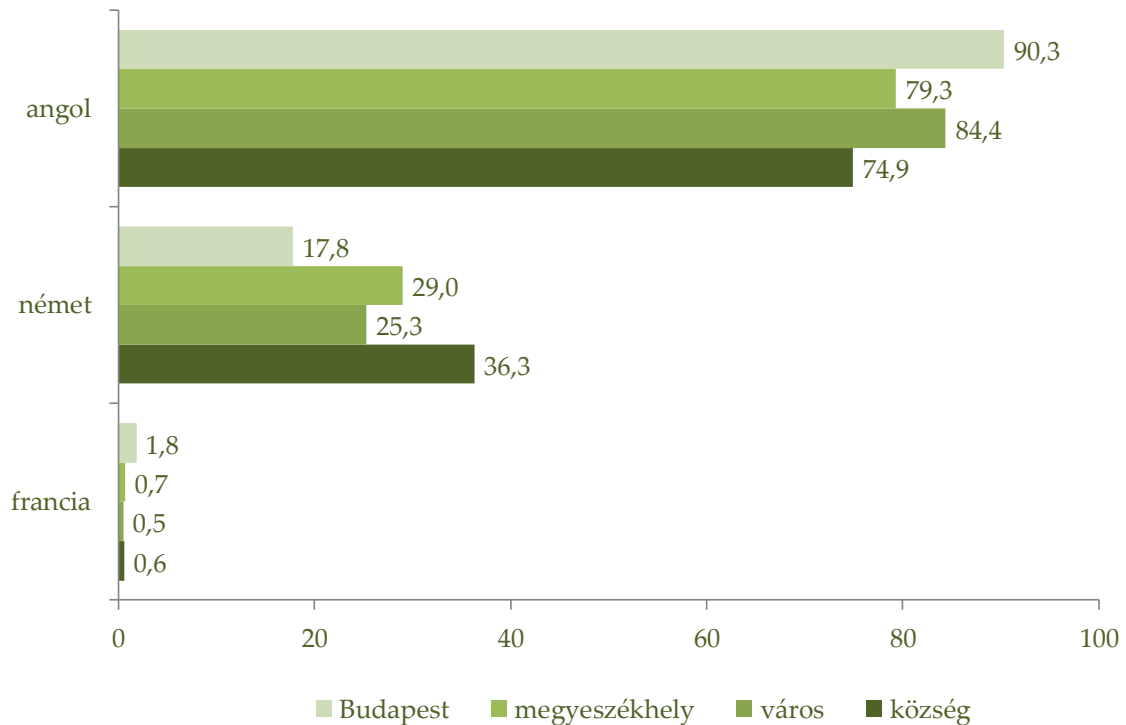
	egy nyelvet tanul	kettő vagy több nyelvet tanul
Budapest	84,0	16,0
Baranya	91,0	9,0
Bács-Kiskun	85,4	14,6
Békés	84,5	15,5
Borsod-Abaúj-Zemplén	92,4	7,6
Csongrád-Csanád	91,7	8,3
Fejér	91,6	8,4
Győr-Moson-Sopron	53,7	46,3
Hajdú-Bihar	92,5	7,5
Heves	90,3	9,7
Jász-Nagykun-Szolnok	88,1	11,9
Komárom-Esztergom	86,3	13,7
Nógrád	92,5	7,5
Pest	90,2	9,8
Somogy	90,3	9,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	98,6	1,4
Tolna	51,2	48,8
Vas	65,0	35,0
Veszprém	88,7	11,3
Zala	94,8	5,2

Forrás: GVI, 2020

A tanulók iskolájának településtípusát, illetve a tanult nyelveket összevetve az látható, hogy az angolt Budapesten és a kisebb városokban tanulják nagyobb arányban, a német pedig a községek és a megyeszékhelyek diákjainak körében gyakori. Francia nyelvet Budapesten 1 százalékponttal nagyobb arányban tanulnak a diákok, mint vidéken. (3.1.10. ábra)

3.1.10. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2020

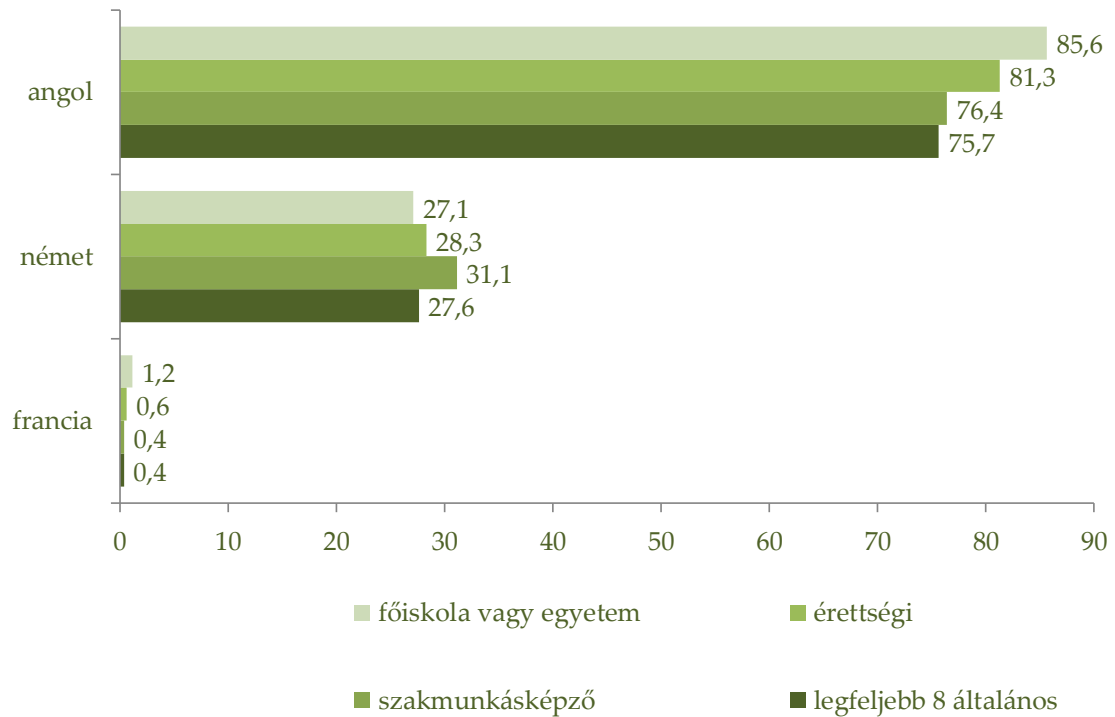

Forrás: GVI, 2020 (n=8761)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A 3.1.11. ábra azt mutatja, hogy az angol nyelv tanulása annál jellemzőbb, minél magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek a tanuló szülei. A német nyelv tanulása ellenben a szakmunkás végzettségű szülők gyermekei körében gyakoribb. Francia nyelvet legmagasabb arányban az egyetemi, főiskolai végzettségű szülők gyermekei tanulnak.

3.1.11. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2020

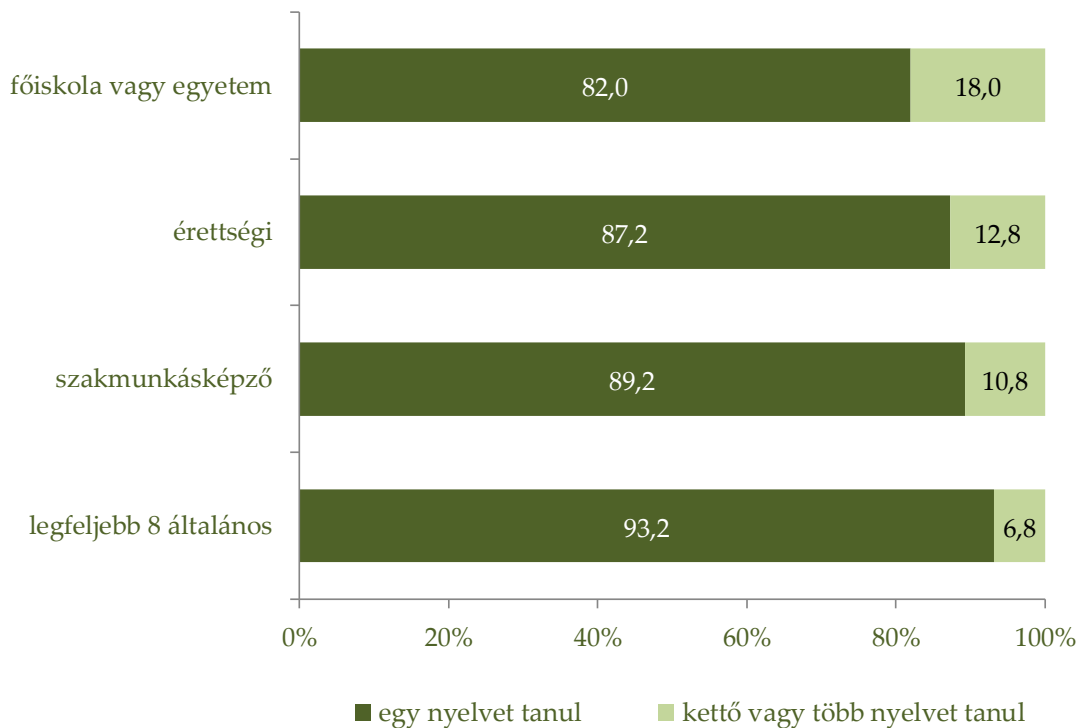

Forrás: GVI, 2020 (n=7204)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanult nyelvek száma szintén összefügg a tanulók szüleinek iskolai végzettségével: az iskolázottabb szülők gyermekei nagyobb arányban tanulnak két vagy több nyelvet (3.1.12 ábra).

3.1.12. ábra: A tanulók megoszlása a szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hány idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=7204)

3.2. Szülői tanácsok

A kérdőíves felmérés során arra is rákérdeztünk, hogy a gyerekeknek mit tanácsoltak szüleik azzal kapcsolatban, miként válasszanak szakmát. A legtöbb megkérdezett diák (68%) azt jelezte, hogy szülei azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel szívesen foglalkozna. A diákok több mint kétötöde (43%-a) említette, hogy szülei olyan szakma kitanulását javasolták, amivel jól tud majd keresni. A szülők jelentős része (37%) gyermekére bízta a döntést. A szülők 14%-a azt javasolta gyermekének, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel a közelben tud majd elhelyezkedni. A szülők 13%-a azt szeretné, ha pályaválasztási rendezvényen vennének részt, hogy utána könnyebben tudjanak dönteni. Más jellegű tanácsot a diákok kevesebb, mint 10%-a kapott, az arányokat a 3.2.1. ábra mutatja.

3.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8932)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A különböző szülői tanácsok aránya jelentős eltéréseket mutat megyei bontásban. A megyék többségében a gyerekek több mint héttizede mondta azt, hogy szülei azt szeretnék, ha olyan szakmát szerezne, amivel szívesen foglalkozik, Komárom-Esztergom (58%), Heves (61%), Nógrád (62%), Bács-Kiskun (64%) és Pest (64%) megyékben 65% alatt marad ez az arány, míg Tolna (79%) és Veszprém megyében (77%) megyékben meghaladja a 75%-ot. Komárom-Esztergom (37%), Zala (37%) és Vas (38%) megyei iskolákba járó gyerekek látják legkisebb arányban úgy, hogy szülei azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzenek, amivel jól tudnak majd keresni. Ez az arány több megyében is lényegesen meghaladja az országos átlagot, de Hajdú-Bihar, Csongrád-Csanád és Fejér megyékben a legmagasabb (50-50, illetve (49%). A fővárosi (46%), a Pest (43%) és a Vas megyei (42%) iskolákba járó gyerekek között legnagyobb azok aránya, akikre szülei rábízzák a szakmaválasztással kapcsolatos döntést, míg ez Nógrád (27%), Tolna (28%) és Szabolcs-Szatmár-Bereg

(29%) megyékben a legkevésbé jellemző. A lakóhely közelében történő elhelyezkedés a Hajdú-Bihar (22%), a Jász-Nagykun-Szolnok (19%), a Tolna és a Vas (18-18%) megyei iskolákba járó diákok szülei számára a legfontosabb, míg ez a szempont legkevésbé a Komárom-Esztergom (8%), a Nógrád (10%) és a Pest megyében (12%), valamint a fővárosban (12%) tanulók szülei körében jelenik meg. A pályaválasztási rendezvényeken való részvételt leginkább a Veszprém (23%) és a Vas (18%) megyei szülők támogatják, a legkevésbé pedig a Komárom-Esztergom (5%), a Nógrád (7%) és a Szabolcs-Szatmár-Bereg (9%) megyei szülők. (3.2.1. táblázat).

Általános iskolások pályaválasztása 2020

3.2.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8 932), 2020

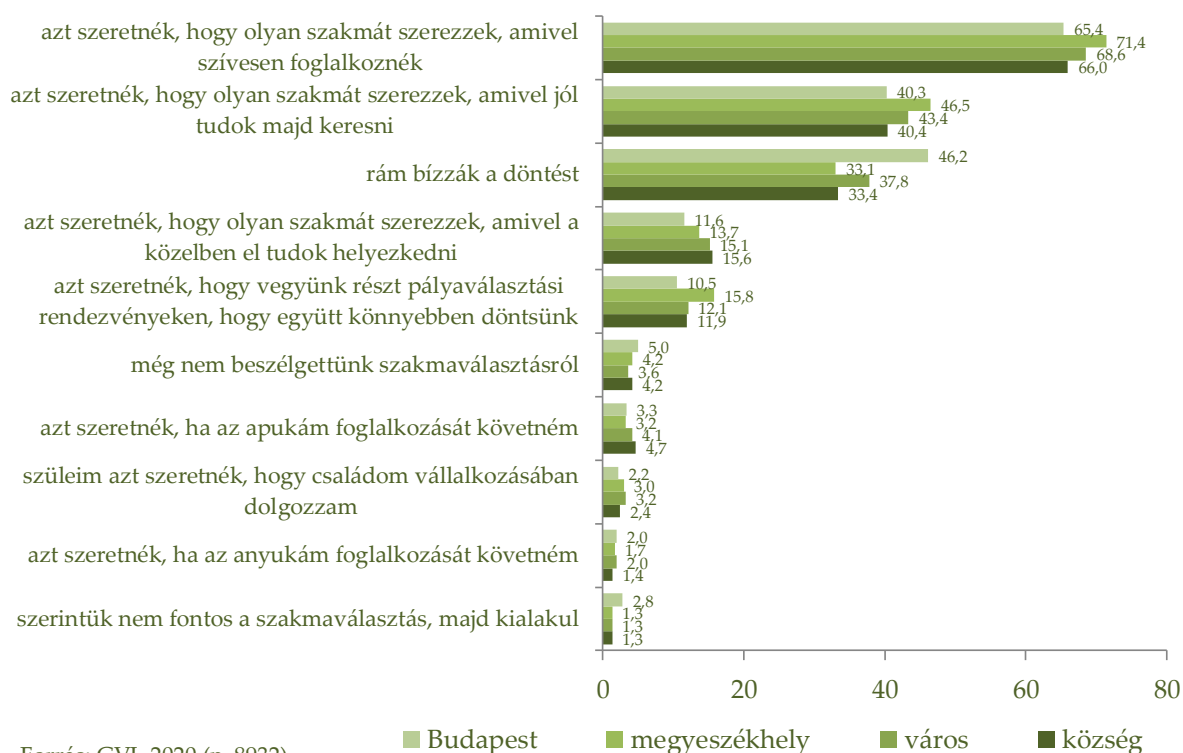
	olyan szakmát szerezzek, amivel szívesen foglalkoznék	olyan szakmát szerezzek, amivel jól tudok majd keresni	rám bizzák a döntést	olyan szakmát szerezzek, amivel a közelben el tudok helyezkedni	vegyünk részt pályaválasztási rendezvényeken, hogy együtt könnyebben döntsünk	ha az apukám foglalkozását követném	még nem beszélgettünk szakmaválasztásról	családom vállalkozásában dolgozom	ha az anyukám foglalkozását követném	szerintük nem fontos a szakmaválasztás, majd kialakul
Budapest	65,4	40,3	46,2	11,6	10,5	3,3	5,0	2,2	2,0	2,8
Baranya	65,5	43,3	32,3	14,2	16,5	2,9	5,6	2,7	2,3	1,8
Bács-Kiskun	63,6	41,8	40,2	15,0	11,8	5,8	3,4	2,5	1,9	1,3
Békés	68,6	44,3	33,6	14,4	15,4	3,0	3,1	3,4	2,5	0,6
Borsod-Abaúj-Zemplén	69,4	41,2	30,2	14,3	9,8	5,6	4,0	1,9	2,0	1,4
Csongrád-Csanád	75,0	49,5	37,6	16,2	12,2	2,5	0,9	3,3	1,1	0,5
Fejér	74,0	49,2	35,9	16,5	16,9	2,7	3,6	2,5	0,8	1,5
Győr-Moson-Sopron	72,3	43,9	31,4	14,7	17,1	3,7	5,0	2,5	1,4	1,2
Hajdú-Bihar	73,3	50,1	33,3	21,8	16,0	4,6	3,1	5,2	0,9	0,9
Heves	60,6	44,1	36,0	15,7	14,5	2,7	1,1	3,6	1,8	2,2
Jász-Nagykun-Szolnok	74,4	46,6	32,5	18,8	13,9	2,7	2,4	2,1	1,3	0,7
Komárom-Esztergom	58,1	36,6	37,8	7,8	5,1	3,8	10,6	1,5	1,6	1,2
Nógrád	61,8	48,3	26,6	9,6	7,5	3,7	3,2	3,4	1,9	0,5
Pest	64,1	38,0	42,9	11,8	11,1	4,0	4,6	3,0	1,6	2,0
Somogy	71,0	44,7	34,3	15,9	12,5	3,7	2,7	2,1	2,6	0,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	67,4	47,6	29,2	14,3	9,1	6,2	4,9	3,9	2,0	1,5
Tolna	78,8	41,5	28,2	18,4	12,2	4,3	1,5	3,9	1,9	0,4
Vas	65,0	37,8	41,9	17,6	17,8	3,8	3,0	1,5	0,3	0,8
Veszprém	76,6	42,4	32,9	16,5	23,2	2,9	3,8	2,4	1,4	1,5
Zala	70,8	37,4	35,1	14,4	10,6	4,7	4,7	3,3	4,3	1,1

Forrás: GVI, 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Bizonyos szakmaválasztásra vonatkozó szülői tanácsok esetében különbségek figyelhetők meg aszerint, hogy a diák milyen típusú településen (község, város, megyei jogú város vagy Budapest) jár iskolába. A két legjellemzőbb szülői tanács (szakma, amellyel szívesen foglalkoznának, illetve jó kereseti lehetőség) esetében látható, hogy a megyeszékhelyen és a kisebb városokban iskolába járó tanulók körében hangzik el gyakrabban. Ugyanakkor a fővárosi iskolákba járó tanulók esetében kimagasló azok aránya (46%), akikre a szülei rábízják a szakmaválasztással kapcsolatos döntést, és körükben vannak a legtöbben azok is, akiknek szülei szerint egyelőre nem fontos ez a kérdés. A községi iskolába járók szülei szeretnék a legnagyobb arányban azt, ha gyermekük olyan szakmát választana, amivel a közelben tud elhelyezkedni (16%), és hasonló arány látható a kisvárosban tanuló gyermekek esetében is (15%), míg a fővárosi iskolába járók szülei számára a legkevésbé fontos ez a szempont (12%). A megyeszékhelyen tanulóknak tanácsolják a legnagyobb arányban (16%) azt, hogy a pályaválasztás előtt vegyenek részt közösen pályaválasztási rendezvényen, míg a budapesti tanulóknak a legkisebb arányban (11%). A többi szülői tanács esetében nincs szignifikáns különbség a tanulók iskolájának településtípusa szerint. (3.2.2. ábra)

3.2.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020

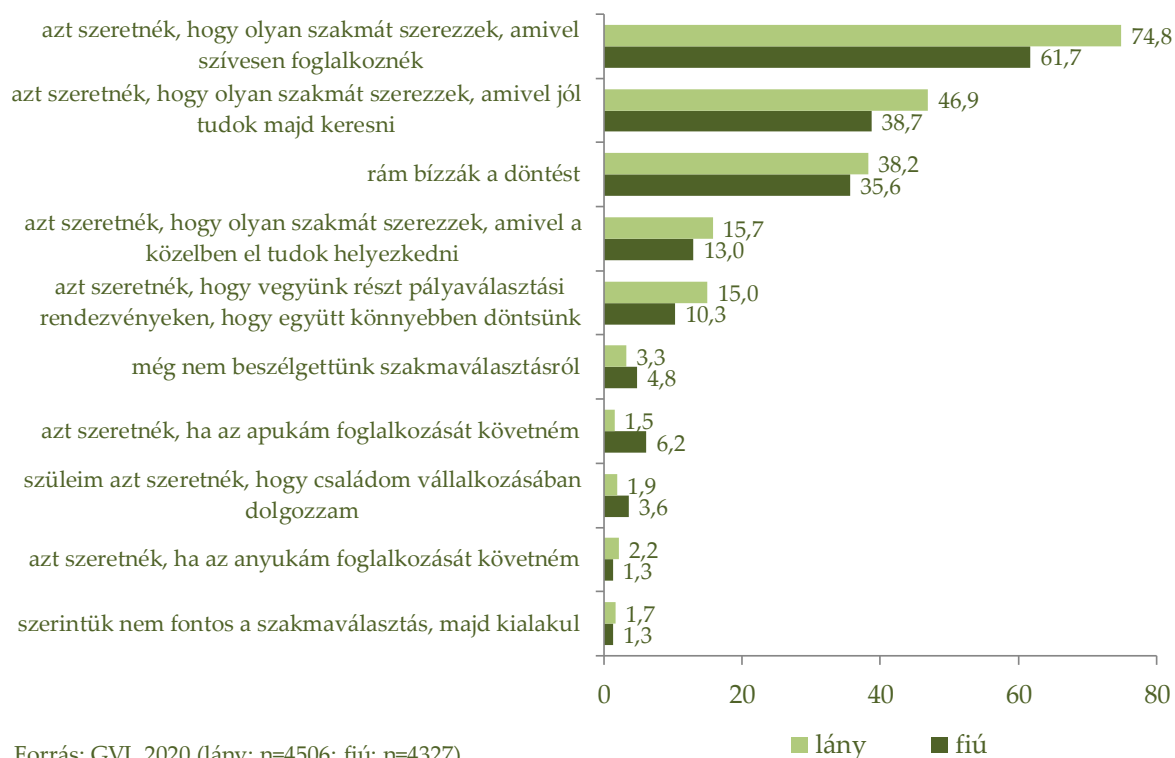

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Amennyiben nemek szerint vizsgáljuk a szülői tanácsokat, megállapítható, hogy mindössze egy esetben (a szülők szerint nem fontos a szakmaválasztás, majd kialakul) nem mutatható ki szignifikáns különbség. Ugyanakkor a lányok nagyobb arányban kapják azt a tanácsot szüleiktől, hogy olyan szakmát válasszanak, amivel szívesen foglalkoznának, amivel jól lehet keresni, illetve amivel a közelben el tud majd helyezkedni. A pályaválasztási rendezvényeken való részvételt is némiképp nagyobb arányban javasolják a lányok számára, de a döntés is gyakrabban bízzák rájuk. Ugyanakkor a fiúk nagyobb aránya (6%) kapja azt a tanácsot, hogy az apukája foglalkozását kövesse, illetve, hogy tovább vigye a családi vállalkozást (4%), miközben a lányok esetében nem tapasztalható ilyen „elvárás” (2–2%). Továbbá az is megfigyelhető, hogy a fiúkkal kevésbé beszélgetnek szakmaválasztásról. (3.2.3. ábra)

3.2.3. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020

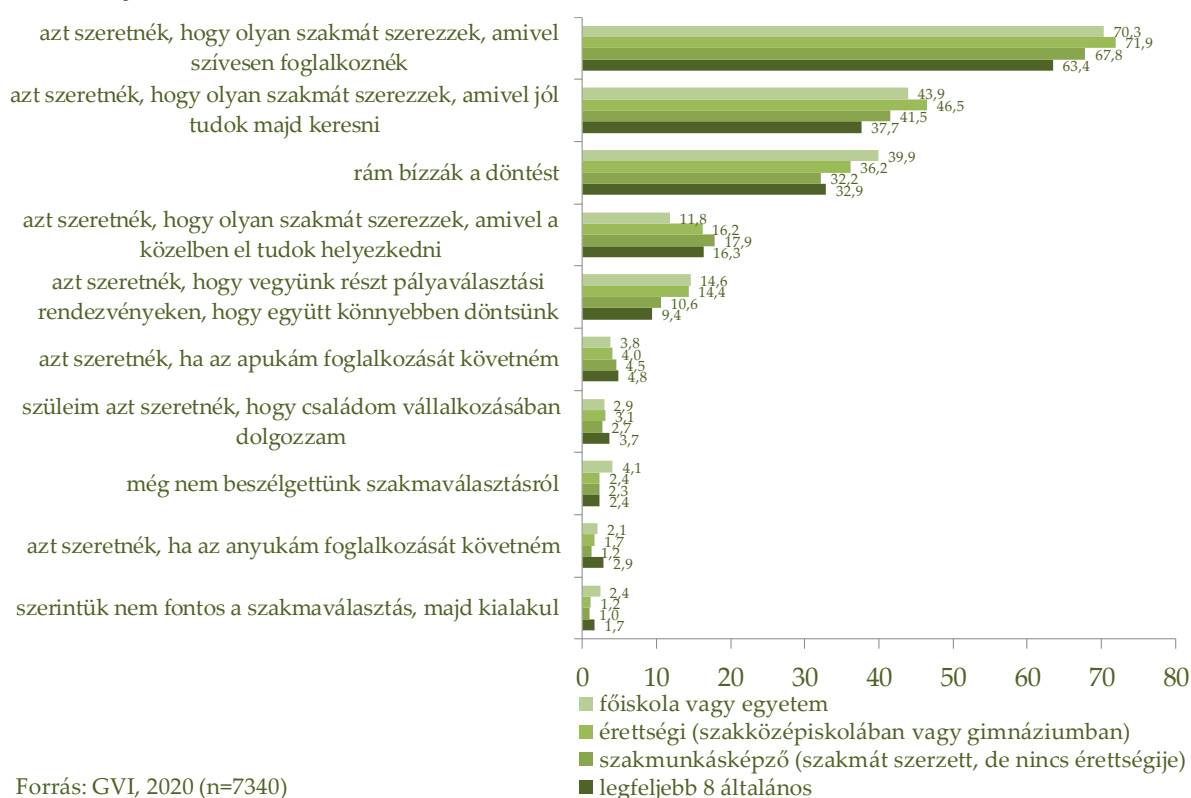

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Az 3.2.4. ábrán láthatjuk, hogy a szakmaválasztás módjára vonatkozó tanácsok esetében is megfigyelhető, hogy a különböző végzettségű szülők eltérő tanácsokat adnak gyermekeiknek. Mindössze három olyan szülői tanács van (az apa, az anya foglalkozásának követése és családi vállalkozás folytatása), amelyekben nincs számottevő különbség e tekintetben. Azt, hogy gyermekük olyan szakmát válasszon, amivel szívesen foglalkozik, a középfokú, azaz az érettségizett (72%), illetve a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők (70%) tartják a legfontosabbnak, míg a legfeljebb 8 általánost végzettek a legkevésbé fontosnak (63%). A jó keresetet azokban a családokban tartják a legfontosabbnak, ahol szintén az érettségi a szülők közötti legmagasabb végzettség (47%), s ott a legkevésbé, ahol a 8 általános (38%). Az adatok arra is rámutatnak, hogy minél magasabb a családban tapasztalt legmagasabb szülői iskolai végzettség, annál valószínűbb, hogy a szülők a gyerekekre bízzák a szakmaválasztással kapcsolatos döntés meghozatalát. Fordított tendencia látható a

közelben való elhelyezkedés fontosságának megítélésében: ezt az alacsonyabb végzettségű szülők javasolják inkább a gyerekeknek. Megfigyelhető az is, hogy a magasabb végzettségű szülők gyermekei esetében a legjellemzőbb az a tanács, hogy a pályaválasztási rendezvényeken informálódjanak a lehetőségekről. Viszont a felsőfokú végzettségű szülőkre jellemző leginkább az is, hogy nem tartják fontosnak a szakmaválasztást, illetve ezzel párhuzamosan az is, hogy még nem beszélgettek gyermekükkel erről a témáról. (3.2.4. ábra)

3.2.4. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020

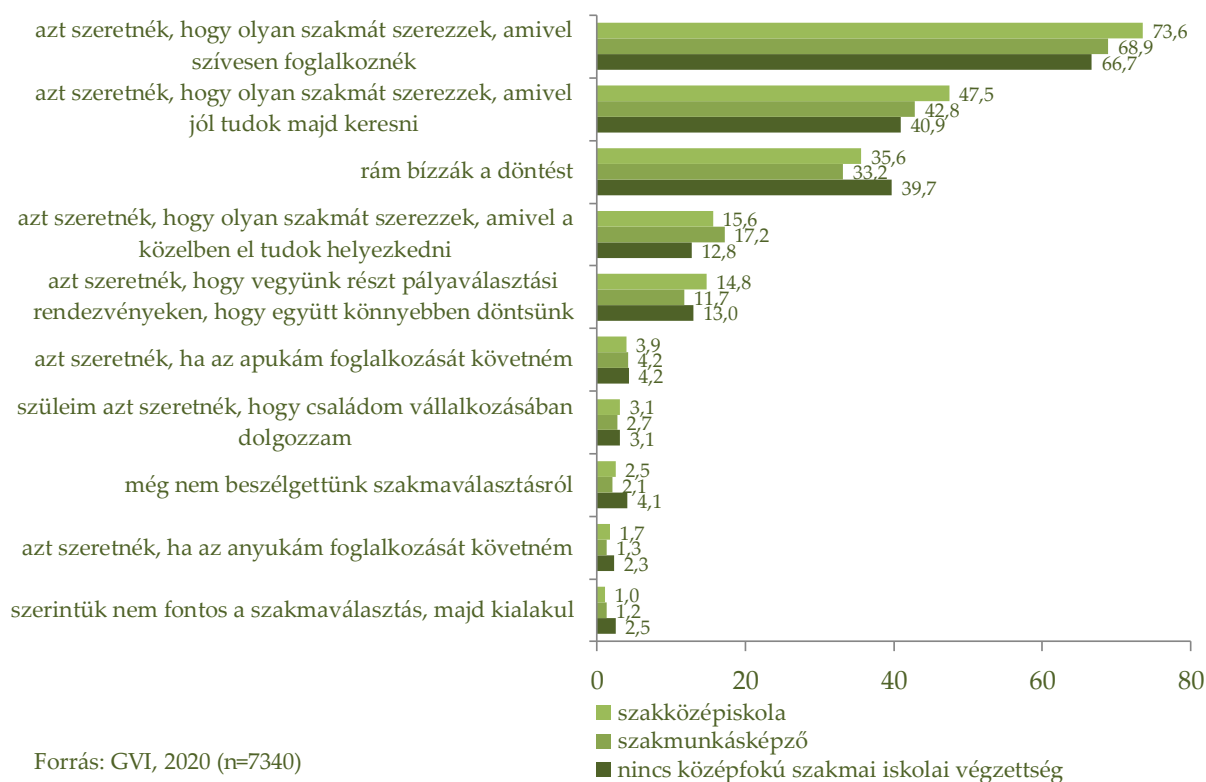

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Amennyiben a családban tapasztalt legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettséget vizsgáljuk, látható, hogy a középfokú szakmai végzettség jelenléte a családban növeli azon tanácsok arányát a tanulók körében, mely szerint olyan szakmát válasszanak, amivel szívesen foglalkoznának (szakközépiskola: 74%, szakmunkásképző: 69%), illetve, amivel jól lehet keresni (szakközépiskola: 48%,

szakmunkásképző: 43%). A pályaválasztási rendezvényeken való részvételt azokban a családokban preferálják nagyobb arányban (15%), ahol szakközépiskolai végzettséggel (is) rendelkezik valamelyik szülő. Ahol a szakmunkás végzettség a legmagasabb középfokú szakmai végzettség a szülők között, ott a gyerekek nagyobb aránya kapja azt a tanácsot, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel a közelben el tud majd helyezkedni (24%). Egyértelmű, hogy azokban a családokban bízzák inkább a gyerekekre a szakmaválasztással kapcsolatos döntést, amelyekben nem fordul elő középfokú szakmai végzettség a szülők között (40%), s ezekben a családokban nagyobb a valószínűsége annak is, hogy nem beszélgetnek a szakmaválasztásról a gyerekekkel (4%), illetve hogy nem tartják fontosnak a szakmaválasztást (3%).

3.2.5. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020

A szülők foglalkozása szerint is tapasztalható különbség abban, hogy a szülők milyen tanácsot adnak gyermeküknek a szakmaválasztás kapcsán. Akár az anya, akár az apa foglalkozása szerint vizsgálódunk hasonló megállapítások tehetők. A

vállalkozó szülők sokkal inkább gyermekükre bízzák a döntést, s kiemelkedő esetükben a családi vállalkozás, vagy valamelyik szülő foglalkozásának preferálása a tanácsadás során, míg a többi tanács sokkal visszafogottabban jelenik meg esetükben. Az állandó munkahellyel rendelkező, beosztottként dolgozó szülők a szakma örömét és pályorientációs rendezvények fontosságát emelik ki gyermekük számára, ez utóbbi a vezető munkakörben dolgozó szülőkre is jellemző. Az alkalmi munkások, a közmunkások, illetve a nem dolgozó szülők sokkal inkább szeretnék, ha gyermekük olyan szakmát választana, amivel a közelben el tud majd helyezkedni. (3.2.6. ábra)

3.2.6. ábra: A tanulók megoszlása az anya foglalkozása és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8316)

Az eredmények alapján az is megfigyelhető, hogy az iskolában az egyes tantárgyakra adott érdemjegyek alapján gyengébb teljesítményt nyújtó gyerekek szülei sokkal inkább az anya vagy az apa foglalkozásának követését, a családi vállalkozásban történő munkavállalást, valamint a közelben való elhelyezkedés lehetőségének figyelembe vételét javasolják gyermeküknek. Ezzel szemben az

iskolában jobb eredményeket elérő gyerekek között nagyobb arányban jelennek meg a szakma szeretetének és a jó kereseti lehetőségnek a döntéskor történő figyelembevételére irányuló szülői tanácsok, valamint az önálló döntés és a pályaválasztási rendezvényeken való részvétel támogatása, ösztönzése is.

3.3. Munkával kapcsolatos tervek

Az adatok szerint a sportolás, sportolóvá válás (21%) a legnépszerűbb jövőbeli foglalkozás a diákok körében, továbbá a különböző művészeti ágak (20%) is igen népszerűek. A tanulók szintén közel ötöde foglalkozna informatikával (19,9%), illetve sütés-főzéssel (19,8%). A tanulók több mint 15%-a állatgondozással (17%), gép- vagy járműszereléssel (16%), vendéglátással, turizmussal (16%), pénzügyekkel, gazdasággal (16%), illetve valamilyen irodai munkával foglalkozna (14%). Egyaránt 14% azon tanulók aránya, akik a szépségiparban dolgoznának, illetve, akik járművet vezetnének. A tanulók több mint tizede dolgozna a rendvédelemben (12%), vagy tervezne épületeket, gépeket (11%), s szintén 10% felett van azon tanulók aránya is, akik joggal foglalkoznának (11%), médiában dolgoznának (11%), lakásokat, házakat építenének (11%), illetve gyerekneveléssel, tanítással foglalkoznának (10%). Kevesebb, mint 10%-uk válaszolta, hogy betegeket gyógyítana (9%), kereskedne (9%), kézimunkával foglalkozna (8%), kutatna vagy tudománnyal foglalkozna (8%), rászorulóknak segítene (8%), fémekkel dolgozna (7%), növényeket termesztene (7%) vagy bútorokat készítené, barkácsolna (6%). (3.3.1. ábra)

A kérdőív tartalmi változásai miatt a 2020. évi felmérés eredményei csak részben vehetők össze az előző évekkkel. Az mindenesetre megállapítható, hogy az elmúlt években rendre a sport, az informatika, sütés-főzés és az állatokkal való foglalkozás volt a legnépszerűbb irány a tanulók számára, míg a növénytermesztés, a fémekkel való foglalkozás és a bútorkészítés a legnépszerűtlenebb. Összességében az is elmondható, hogy művészetek és a járművezetés az a két foglalkozási terület, melynek népszerűsége 2014-hez képest sokat erősödött.

3.3.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya), 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanulók jövőbeli foglalkozásával kapcsolatos terveit összehasonlítottuk a magyarországi megyék között is. Elmondható, hogy a fővárosban és a Pest megyében tanulók számára inkább a szellemi jellegű munkák (például pénzügyek, informatika), valamint a sport, művészet, a vendéglátás-turizmus és a sütés-főzés vonzóbbak, míg a fémekkel való foglalkozás, a növénytermesztés és a bútorgyártás kevésbé kedvelt a körükben. Baranya megyében a pénzügyek, a média, a kutatás és a növénytermesztés területei, míg Tolna megyében a vendéglátás, az irodai munka, a szépségipar, valamint a tanítás az országos átlaghoz képest kevésbé népszerűek. Somogy megye diákjai a sütés-főzést, rendvédelmet és a betegek ápolását preferálják jobban az országosnál. Komárom-Esztergom megyében a sportot, a művészetet, a sütés-főzést, a járművezetést és a növénytermesztést, Fejér megyében az informatikát, az irodai munkát, a rendvédelmi, illetve az építőipari területet, Veszprém megyében pedig a sportolást, az állatokkal való foglalkozást, a vendéglátást és a gyerekek nevelését,

tanítását választó diákok aránya haladja meg az országos átlagot. A Győr-Moson-Sopron megyében tanuló diákok az országosnál lényegesen magasabb arányban jelölték, hogy sporttal, informatikával, állatgondozással, lakás és házépítéssel, illetve épület- vagy géptervezéssel foglalkoznának. Zala megyében a sportolás, a művészet, az irodai munka, a szépségipar, illetve a gyerekek nevelés tanítása meg az országoshoz képest hangsúlyosabban, míg Vas megyében kevésbé hangsúlyos választás a sport, a gépek vagy járművek szerelése, illetve vezetése, a betegápolás és a fémekkel való munka. Bács-Kiskun megye diákjai körében a járművezetés, a Békés megyében a sütés-főzés, művészetek, a kereskedelem, illetve a növénytermesztés, Csongrád-Csanád megyében pedig a rendvédelem népszerűbb az országosnál. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei diákok a gép- és járműszerelés, a járművezetés, a lakás és házépítés, valamint a betegápolás és gyógyítás területeit jelölték meg az országosnál magasabb arányban, míg a Hajdú-Bihar megyeiek szintén a gép- és járműszerelés, a járművezetés, valamint a pedagógiai területeket. A Jász-Nagykun-Szolnok megyében tanuló diákok között a művészet, a gépszerelés, a járművezetés és a rendvédelem népszerűbb az országosnál. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a szépségipar, a járművezetés, lakás és házépítés, a betegápolás, valamint a fémekkel való dolgozás, Nógrádban a gépszerelés, a pénzügyek területe, a járművezetés, a pedagógia, a kereskedelem, a kutatás, a fémmegmunkálás és a bútorkészítés, míg Hevesben a jog és a kézműveskedés területének jövőbeli preferálása haladja meg az országos átlagot.

(3.3.1. táblázat)

Általános iskolások pályaválasztása 2020

3.3.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8 902), 2020

	sportoló vagy edző lennék	művészet- tel foglalkozn ék	informa- tikával foglal- koznék	sütnék, főznék	állatokkal foglalkoz- nák, állatokat gyógyítá- sok	gépeket, jármű- veket szerelnék	vendéglát ással, turizmuss al foglalkoz nák	pénzügyek- kel, gazdasággal foglalkoznák	irodai munkát végez- nék	szépség- iparban, divat- szakmában dolgoznák	járművet vezetnék	rendvé- delemben dolgoznák	épületeket, gépeket terveznék
Budapest	22,8	25,4	23,0	20,2	16,8	12,7	22,5	21,4	15,5	14,5	11,6	11,6	13,6
Baranya	20,0	19,1	19,5	20,7	16,3	15,1	13,8	12,7	19,1	13,7	13,4	11,1	11,7
Bács-Kiskun	22,8	14,7	19,1	18,8	17,6	16,7	14,9	16,0	15,2	13,7	17,1	13,3	8,7
Békés	17,0	22,5	18,9	23,4	16,6	12,3	13,8	12,9	14,3	13,7	12,6	12,1	10,3
Borsod-Abaúj- Zemplén	19,2	19,1	20,7	17,2	15,7	17,6	10,6	10,0	14,9	16,6	17,4	9,8	10,5
Csongrád-Csanád	15,1	19,9	18,6	18,8	14,0	13,9	12,2	14,0	15,4	14,3	13,8	15,0	7,5
Fejér	23,0	21,2	23,7	19,1	15,9	13,7	16,1	17,9	19,7	12,3	13,5	17,0	13,0
Győr-Moson- Sopron	25,6	22,5	25,0	20,5	19,9	16,5	15,4	15,8	15,0	12,9	13,9	8,6	17,3
Hajdú-Bihar	18,9	19,2	20,9	18,4	15,7	18,7	17,2	14,0	14,0	13,3	15,3	11,9	11,2
Heves	14,5	12,5	16,1	15,4	14,5	14,0	18,1	16,2	15,1	14,9	12,4	9,6	9,1
Jász-Nagykun- Szolnok	20,1	23,2	17,3	21,5	17,4	18,6	12,9	14,5	13,4	16,0	16,6	15,3	11,2
Komárom- Esztergom	22,6	22,8	21,1	26,5	17,2	17,0	10,0	12,6	15,1	12,2	15,0	8,2	7,2
Nógrád	20,1	21,1	18,1	20,3	19,5	22,7	14,0	17,9	16,3	8,9	16,2	10,3	13,0
Pest	20,5	18,3	17,2	20,0	15,6	15,6	16,3	15,9	14,4	14,7	13,4	11,0	9,7
Somogy	18,0	18,6	16,9	25,4	17,8	15,4	11,1	13,4	12,7	11,7	13,0	15,8	7,9
Szabolcs-Szatmár- Bereg	18,2	17,5	18,6	17,3	13,8	21,6	12,3	14,4	15,4	14,9	17,4	12,3	10,9
Tolna	26,1	21,1	22,1	18,1	19,8	16,2	10,2	14,9	13,6	12,5	15,6	13,8	12,0
Vas	17,6	18,4	21,5	19,0	15,6	13,9	15,6	15,8	12,2	14,7	11,7	9,5	9,9
Veszprém	24,5	21,6	15,5	22,0	23,6	16,5	21,7	14,9	17,1	15,2	15,0	12,9	12,3
Zala	26,4	22,8	20,0	17,3	16,4	15,2	18,3	14,1	19,5	18,4	12,8	12,2	12,3

Forrás: GVI, 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

3.3.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8 902), 2020 (folyt.)

	joggal, jogi ügyekkel foglalkoz- nák	médiában dolgoznák	lakásokat, házakat építenék	gyerekeket nevelnék, tanítanék	betegeket ápolnék, gyógyítanék	keresked- nék, eladó lennék	kézműves- kednék, kézimun- kával foglalkoznák	kutatnék, tudománnyal foglalkoznák	rászoruló- nak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném	fémekkel dolgoznák, fűrnék, hegesztenék	növényeket termesz- tenék	bútorokat készítenék, barkácsol- nák
Budapest	16,6	18,9	10,4	9,7	8,4	10,2	10,6	12,6	9,7	5,2	5,8	5,9
Baranya	9,6	6,2	11,4	10,2	9,2	8,4	11,6	5,8	6,3	7,0	4,9	5,7
Bács-Kiskun	9,9	8,9	8,7	12,9	7,4	8,0	7,4	6,3	7,5	7,9	7,5	6,4
Békés	12,3	5,8	9,9	12,2	8,3	12,2	8,7	8,3	7,0	8,5	9,0	6,5
Borsod-Abaúj- Zemplén	8,7	7,0	14,4	9,8	12,3	6,5	4,9	6,3	5,9	9,4	6,3	6,4
Csongrád- Csanád	8,8	9,2	9,7	11,7	9,4	7,6	8,6	5,6	8,2	7,0	5,9	5,2
Fejér	10,1	11,5	13,3	10,0	6,7	7,0	8,0	10,0	8,9	6,8	6,7	6,3
Győr-Moson- Sopron	10,7	11,2	12,6	9,5	9,5	8,9	9,0	8,7	8,5	6,3	6,0	4,5
Hajdú-Bihar	10,3	7,2	8,0	12,8	10,9	8,2	7,6	6,0	7,0	7,7	7,5	5,6
Heves	14,2	7,6	7,6	11,7	8,3	7,7	10,0	7,3	6,8	6,1	5,8	5,0
Jász-Nagykun- Szolnok	7,2	10,6	9,3	10,2	7,8	8,6	7,1	7,3	7,6	7,5	7,0	6,6
Komárom- Esztergom	8,3	9,0	10,1	9,2	7,8	4,7	5,4	8,8	7,0	5,5	8,5	5,1
Nógrád	8,2	9,4	12,9	14,4	6,6	11,5	9,5	11,7	4,1	11,7	8,3	10,9
Pest	11,3	11,2	9,6	7,6	6,6	9,1	7,9	6,8	7,0	4,8	6,3	5,4
Somogy	9,0	8,9	9,5	9,5	10,8	8,9	4,5	5,6	6,7	7,8	7,2	5,6
Szabolcs- Szatmár-Bereg	11,0	10,6	15,9	10,3	12,4	9,3	5,6	5,5	8,6	8,6	6,2	4,5
Tolna	9,6	9,0	10,7	7,7	8,9	6,2	7,2	10,2	7,5	7,1	8,6	5,7
Vas	9,9	7,3	8,2	8,5	5,7	5,6	10,0	6,8	7,4	2,7	7,3	5,4
Veszprém	9,6	10,7	9,5	17,3	11,1	10,0	9,7	8,9	11,4	6,8	7,1	6,7
Zala	9,3	12,5	12,1	16,8	7,0	7,2	9,1	6,6	8,4	6,0	5,1	5,7

Forrás: GVI, 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A diákok iskolájának településtípusa szerint a sütés-főzés, az állatokkal való foglalkozás, az irodai munka, a szépségipar, a rendvédelem, a lakásépítés, a betegápolás, a kereskedelem, a növénytermesztés és a bútorkészítés mint jövőbeli munkaterület kiválasztása kapcsán nem mutathatók ki statisztikailag szignifikánsan eltérések. A nagyobb településeken – Budapesten vagy megyeszékhelyen – tanuló diákok magasabb aránya menne sportolói, művészi, szellemi foglalkozású (informatika, épületek és gépek tervezése, gazdaság és pénzügyek, jog, média, kutatás), illetve vendéglátó pályára, mint a kisebb településeken iskolába járók. A járművezetést, a gépszerelést és -javítást, valamint a fémekkel dolgozást a kisebb településeken – főként a községekben – tanuló diákok választották lényegesen magasabb arányban, mint a nagyobb településeken tanuló társaik. (3.3.2. táblázat)

3.3.2. táblázat: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya, N=8902), 2020

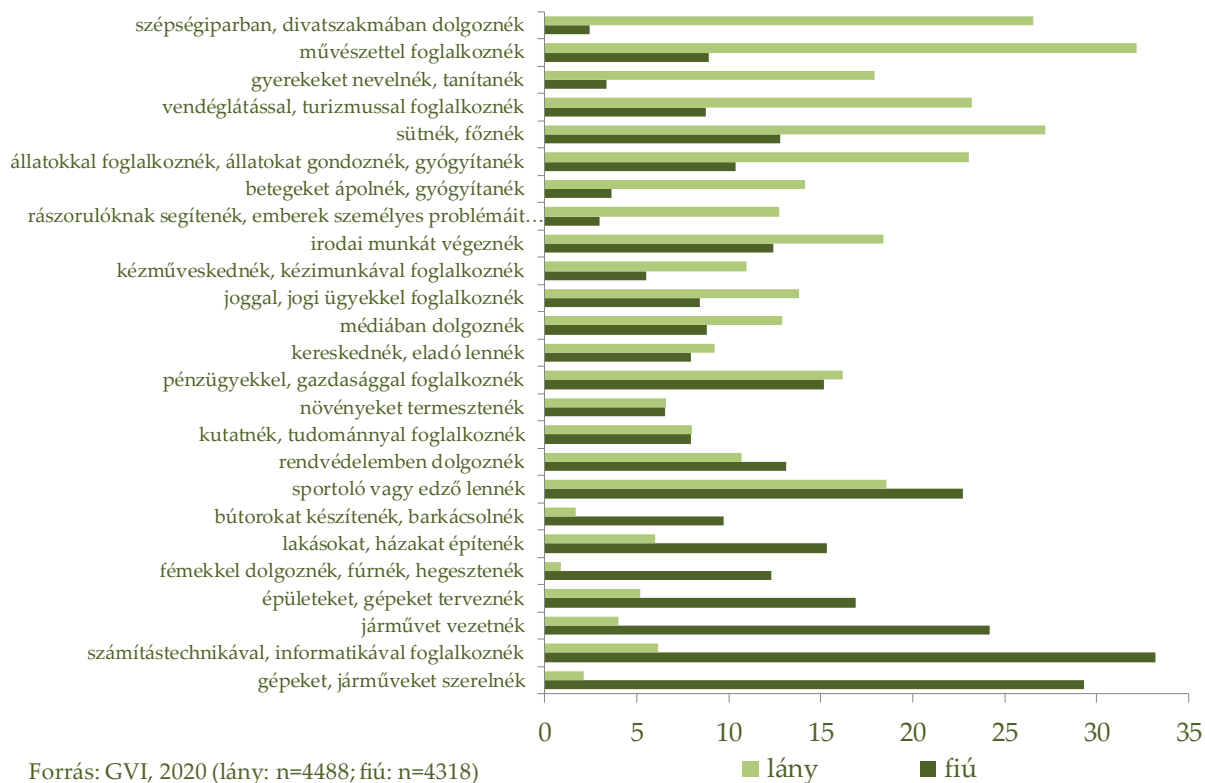
	Budapest	megyeszékhely	város	község
sportoló vagy edző lennék	22,8	23,3	20,2	18,2
művészettel foglalkoznék	25,4	21,8	19,7	17,0
számítástechnikával, informatikával foglalkoznék	23,0	23,0	19,0	16,9
sütnék, főznék	20,2	19,1	19,2	20,9
állatokkal foglalkoznék, állatokat gondoznék, gyógyítanék	16,8	16,7	16,9	15,9
gépeket, járműveket szerelnék	12,7	14,8	16,3	18,2
vendéglátással, turizmussal foglalkoznék	22,5	15,2	15,2	13,3
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznék	21,4	15,7	15,0	13,0
irodai munkát végeznék	15,5	16,9	15,2	14,0
szépségiparban, divatszakmában dolgoznék	14,5	13,7	14,9	13,7
járművet vezetnék	11,6	13,4	14,8	15,5
rendvédelemben dolgoznék	11,6	11,3	11,4	13,2
épületeket, gépeket terveznék	13,6	13,5	9,8	9,8
joggal, jogi ügyekkel foglalkoznék	16,6	10,5	11,1	8,5
médiában dolgoznék	18,9	11,0	9,6	7,7
lakásokat, házakat építenék	10,4	10,8	11,4	10,1
gyerekeket nevelnék, tanítanék	9,7	11,1	9,5	11,8
betegeket ápolnék, gyógyítanék	8,4	9,3	9,2	8,1
kereskednék, eladó lennék	10,2	7,7	8,7	8,1
kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznék	10,6	9,2	6,9	7,7
kutatnék, tudománnyal foglalkoznék	12,6	7,8	7,9	5,5
rászorulóknak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném	9,7	7,6	7,1	7,8
fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék	5,2	6,1	6,8	7,9
növényeket termesztenék	5,8	6,1	6,4	7,7
bútorokat készítenék, barkácsolnék	5,9	5,6	5,5	6,3

Forrás: GVI, 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős és az előző évek felméréseiben is tapasztalható tendenciákhoz hasonló nemek szerinti eltéréseket mutatnak. Szinte minden évben csak a pénzügyekkel, a kutatással, tudománnyal, illetve a növénytermesztéssel való tervezett foglalkozás jelölésében nem mutatható ki szignifikáns különbség a lányok és a fiúk válaszai között. Az adatok szerint a lányok körében jóval népszerűbb a szépségiparban végzett munka (lányok: 27%, fiúk: 2%), a művészettel való foglalkozás (lányok: 32%, fiúk: 9%), a sütés-főzés (lányok: 27%, fiúk: 13%), és a tanítás (lányok: 18%, fiúk: 3%), mint a fiúk között. Emellett állatokkal (lányok: 23%, fiúk: 10%), vendéglátással, turizmussal (lányok: 23%, fiúk: 9%), betegápolással és gyógyítással (lányok: 14%, fiúk: 4%), illetve személyes segítségnyújtással (lányok: 13%, fiúk: 3%) is inkább a lányok foglalkoznának. Irodai munkát is inkább a lányok végeznének, mint a fiúk (lányok: 22%, fiúk: 13%) és kézműveskedéssel inkább ők foglalkoznának (lányok: 11%, fiúk: 6%) ezen kívül jogi területen (lányok: 14%, fiúk: 8%) és a médiában is több lány helyezkedne el (lányok: 13%, fiúk: 9%). Ezzel szemben a gépszerelés (fiúk: 29%, lányok: 2%), a számítógéppel végzett munka (fiúk 33%, lányok: 6%), a gépjárművezetés (fiúk: 24%, lányok: 4%), az épületek és gépek tervezése (fiúk: 17%, lányok: 5%), a fémmegmunkálás (fiúk: 12%, lányok: 1%), , valamint a lakások és házak építése (fiúk: 15%, lányok: 6%) a fiúkat jelentősen jobban vonzzák, mint a lányokat. Emellett a fiúkat jobban érdekli a bútorasztalosság (fiúk: 10%, lányok: 2%), és szívesebben válnának sportolóvá (fiúk: 23%, lányok: 19%), illetve dolgoznának a rendvédelemben (fiúk: 13%, lányok: 11%), mint a lányok. (3.3.2. ábra)

3.3.2. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020

Forrás: GVI, 2020 (lány: n=4488; fiú: n=4318)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. A válaszok a lányok és fiúk közötti különbségek szerint jelennek meg.

A családban megtalálható legmagasabb iskolai végzettség szerint is megvizsgáltuk, hogy milyen szakmák érdeklik a tanulókat. Csak a gyerekek nevelése, tanítása, a betegek ápolása, gyógyítása, a kézműveskedés, az állatgondozás és a növénytermesztés, valamint a kereskedelem és a házépítés olyan terület, ahol nem tapasztalható jelentős eltérés e tekintetben. Elmondható, hogy sporthoz, művészethez, állatokhoz, szellemi foglalkozáshoz (informatika, épületek és gépek tervezése, irodai munka, gazdaság és pénzügyek, média, kutatás, jog) és vendéglátáshoz köthető tevékenységeket annál szívesebben végeznének a diákok, minél magasabb – s azon belül is inkább főiskolai vagy egyetemi diploma – szüleik iskolai végzettsége. Nagyjából fordított irányú kapcsolat látható a sütés-főzés, a járművezetés, a szépségipar, a gépszerelés, a fémekkel dolgozás és a bútorkészítés területek esetében – ezeket annál valószínűbb, hogy említette egy diák, minél alacsonyabb a szülők iskolai végzettsége. A rendvédelem választása azon családok gyerekeinél kiemelkedő, ahol szakmunkásképző a szülők közötti legmagasabb iskolai végzettség. Az elmúlt évekhez hasonlóan tehát azt tapasztalhatjuk, hogy a tanulók általában olyan foglalkozásokat szeretnének űzni, amelyhez olyan szintű iskolai végzettség szükséges, ami igazodik a családjukban tapasztalható legmagasabb szülői végzettséghez. (3.3.3. táblázat)

3.3.3. táblázat: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy felnőtteként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya, N=7 317), 2020

	legfeljebb 8 általános	szakmunkásképző	érettségi	főiskola vagy egyetem
sportoló vagy edző lennének	13,6	16,9	20,2	25,0
művészettel foglalkoznának	12,8	17,5	19,5	24,0
számítástechnikával, informatikával foglalkoznának	9,4	14,8	19,5	23,8
sütnék, főznék	30,6	22,9	18,8	15,8
vendéglátással, turizmussal foglalkoznának	11,8	13,4	16,3	19,9
állatokkal foglalkoznának, állatokat gondoznának, gyógyítanának	13,9	14,8	17,2	17,2
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznának	7,9	9,7	15,6	22,3
irodai munkát végeznék	6,7	12,2	16,2	19,6
gépeket, járműveket szerelnék	18,6	17,7	17,3	12,6
szépségiparban, divatszakmában dolgoznának	21,0	16,3	15,2	11,2
járművet vezetnének	18,4	15,3	14,7	11,2
joggal, jogi ügyekkel foglalkoznának	2,2	7,2	11,8	16,7
rendvédelemben dolgoznának	11,2	15,1	12,5	10,1
médiában dolgoznának	4,7	6,8	10,8	16,3
épületeket, gépeket terveznének	7,4	7,6	10,7	15,4
lakásokat, házakat építenének	12,6	10,8	10,5	11,5
gyerekeket nevelnének, tanítanának	8,9	9,1	10,9	11,7
betegeket ápolnának, gyógyítanának	8,6	7,5	9,2	10,3
kereskednék, eladó lennének	10,4	8,7	8,8	8,1
kutatnának, tudománnyal foglalkoznának	2,8	3,6	6,9	13,3
rászorulóknak segítenének, emberek személyes problémáit kezelném	6,4	6,6	7,8	9,7
kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznának	7,8	7,4	8,2	8,1
növényeket termesztenék	4,4	7,0	6,8	6,6
fémekkel dolgoznának, fűrnék, hegesztenék	11,1	8,2	6,6	4,8
bútorokat készítenének, barkácsolnának	6,5	7,0	5,3	4,7

Forrás: GVI, 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Ez jól látható a szülők foglalkozási státusza szerinti elemzésből is, hiszen a szellemi foglalkozású szülők gyerekei inkább szellemi, a fizikai foglalkozásúaké inkább fizikai jellegű munkát végezne a későbbiekben. A vállalkozó szülők gyerekei előszeretettel válasszák az olyan területeket, mint a sport, vendéglátás-turizmus, média, pénzügyek, épülettervezés, kereskedelem és állatgondozás vagy növénytermesztés.

Ahol van középfokú szakmai végzettségű szülő a családban és azon belül is szakmunkásképző a legmagasabb ilyen végzettség, ott a gyerek sokkal az átlagoshoz képest magasabb arányban választ sütés-főzéshez, járművezetéshez, gépszereléshez, bútorkészítéshez, rendvédelemhez, valamint fémfeldolgozáshoz és hegesztéshez kapcsolódó munkát, míg ahol a szakközépiskolában szerzett végzettség a legmagasabb iskolai végzettség a családban az állatgondozás, az irodai munka és a szépségipar az átlagosnál gyakoribb választás.

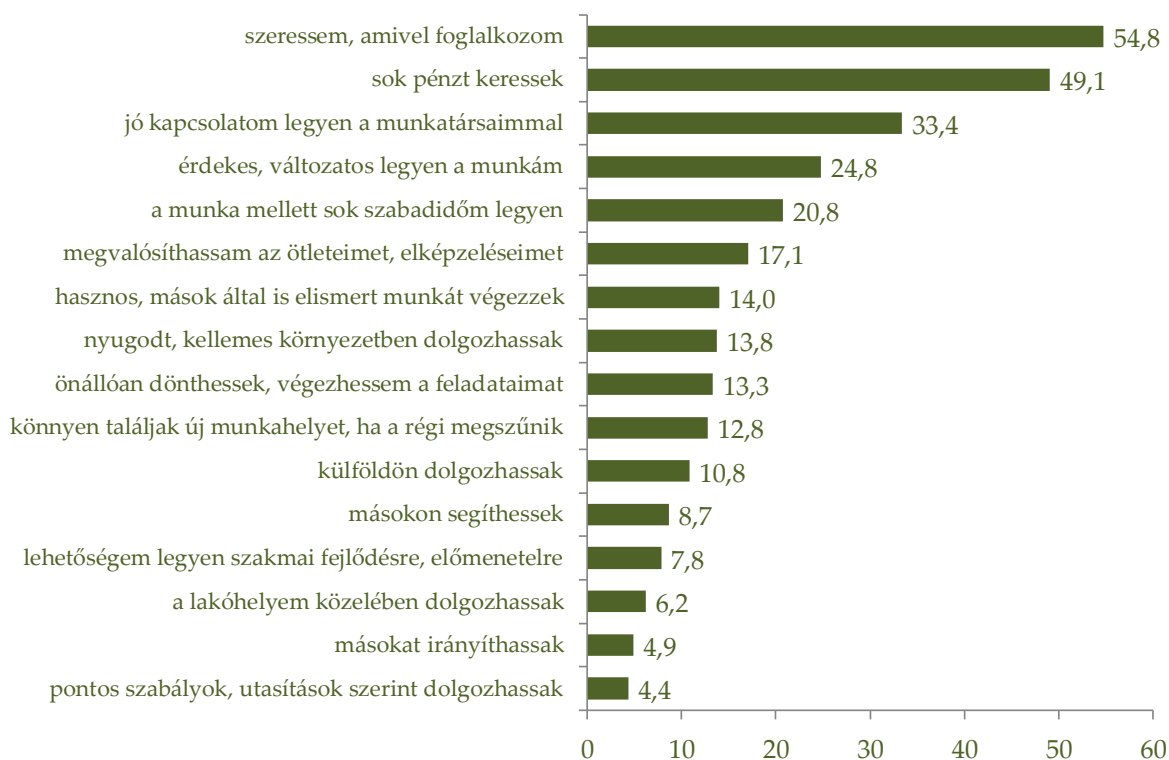
Amennyiben a tanulók iskolai teljesítménye szerint vizsgálódunk, megállapítható, hogy a sütés-főzés, a járművezetés, a szépségipar, a gépszerelés, a rendvédelem, a fémekkel dolgozás és a bútorkészítés kiválasztása az alacsonyabb iskolai teljesítményt nyújtó diákok körében magasabb, míg a művészet, az állatokkal való foglalkozás, az informatika, az irodai munka, a vendéglátás és turizmus, a gyereknevelés, a média, a pénzügyek és gazdaság, a jog, az épületek és gépek tervezése, a betegápolás és gyógyítás, a rászorulóknak segítése és a kutatás területei a jobb félévi érdemjegyekkel rendelkező tanulók körében. A többi foglalkozási terület esetén nem tapasztalható szignifikáns eltérés e tekintetben.

A kutatás kitért a diákok munkával, tartós munkavállalással kapcsolatos motivációira is. A diákok 11 állítás közül választhatták ki azt a három szempontot, amely számukra a legfontosabb. A tanulók leggyakrabban az a szempontot említették meg, hogy szeressék a jövőbeli foglalkozásukat (55%). Kiemelkedő azon diákok aránya, akik a jövőbeli munkájukkal kapcsolatban fontosnak tartják, hogy sok pénzt keressenek: minden második diák ezt a tényezőt is beválasztotta a három legfontosabb

közé (49%). Lényegesen kisebb azok aránya, akiknél a három legfontosabb szempont közé bekerült a jó munkatársi kapcsolatok (33%) fontossága, valamint a munka változatossága (25%). További fontos szempontként jelenik meg a munka melletti sok szabadidő (21%), a saját ötleteik, elképzeléseik megvalósítása (17%), a hasznos munka végzése (14%), a nyugodt, illetve kellemes munkahelyi légkör (14%). Valamivel kevésbé fontosnak vélik azt, hogy munkájuk során önállóan dönthessenek és végezhesék a feladataikat, illetve hogy könnyen találjanak új munkahelyet, ha a régi megszűnik (13-13%). Legkevesebben azt tartották fontosnak, hogy másokat irányíthassanak (5%), illetve, hogy pontos szabályok, utasítások szerint dolgozhassanak (4%). (3.3.3. ábra)

3.3.3. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

A munkavállalással kapcsolatban felmerülő motivációkat megyék szerint vizsgálva az önálló döntéshozatal, mások irányítása és a pontos utasítások szerinti munkavégzés kivételével szignifikáns különbségek tapasztalhatók. A munka szeretetét Vas, Bács-Kiskun, Pest megye és Budapest tanulói az átlagosnál jóval nagyobb arányban sorolták a legfontosabb szempontok közé, míg Borsod-Abaúj-Zemplén megyében kisebbre értékelték ennek fontosságát. A magas kereset Somogy megyében jelenik meg kiemelkedő arányban, míg Nógrád, Fejér és Veszprém megyékben az átlagosnál lényegesen kevesebb gyerek jelölte meg ezt a szempontot. A munkatársakkal való jó kapcsolat Veszprém, Baranya és Komárom-Esztergom megyékben a legfontosabb, míg Heves megyében a legkevésbé. A Fejér, Baranya, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Nógrád megyékben tanuló gyerekek a munka érdekességét, változatosságát választották az országosnál magasabb arányban, Bács-Kiskun megyében viszont ez a szempont lényegesen kisebb hangsúlyt kap. A munka melletti sok szabadidő fontossága Vas megyében kiemelkedő, ugyanakkor Jász-Nagykun-Szolnok, Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Baranya megyékben már kevésbé fontos ez a szempont annál, mint ami országosan tapasztalható. A saját ötletek megvalósításának fontossága Budapesten és Nógrád megyében jelenik meg az országosnál szignifikánsan magasabb arányban, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Komárom-Esztergom megyében viszont az ezt a szempontot jelölők aránya lényegesen kisebb az országos átlagnál. A Vas megyében tanuló diákok kiemelkedő arányban jelölték fontosnak a nyugodt, kellemes munkahelyi légkört a jövőbeli munkaválasztás során, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében tanulók viszont az országoshoz képest kevésbé fontos szempontnak értékelték ezt. A hasznos munka fontossága a Békés megye diákjai körében jelenik meg az országoshoz képest hangsúlyosabban, míg az új munkahelyhez való könnyebb hozzájutást Borsod-Abaúj-Zemplén és Jász-Nagykun-Szolnok megyében jelölték kiemelkedő arányban, Budapesten és Vas megyében viszont lényegesen kisebb az ezt a szempontot választók aránya az országosnál. A külföldi munka lehetősége a budapesti és a Vas megyei diákoknak fontos kiemelkedő arányban, a Veszprém megyében tanulók kevésbé

lényeges szempontnak tartják ezt a munkaválasztásban. A másokon való segítséget Bács-Kiskun megyében, a szakmai fejlődésre való lehetőséget Heves és Vas megye diákjai választották az országosnál nagyobb arányban, a lakóhely közelsége pedig szintén Vas megyében számít fontosabb szempontnak. Bár a mások irányítását, illetve a pontos utasítások mentén való munkavégzést összességében a diákon nagyon alacsony hányada válogatta be a három legfontosabb szempont közé, az előbbi szempont Komárom-Esztergom, az utóbbi pedig Baranya megye tanuló körében került elő az átlagosnál valamivel gyakrabban.

Általános iskolások pályaválasztása 2020

3.3.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8 918), 2020

	szeressem, amivel foglalkozom	sok pénzt keressek	jó kapcsolatom legyen a munkatársaim mal	érdekes, változatos legyen a munkám	a munka mellett sok szabadidőm legyen	megvalósíthassa m az ötleteimet, elképzeléseimet	hasznos, mások által is elismert munkát végezzenek	nyugodt, kellemes környezetben dolgozhatok
Budapest	66,2	53,1	27,0	15,0	23,8	21,4	9,8	16,6
Baranya	46,9	50,7	41,4	34,9	15,8	13,7	13,1	10,9
Bács-Kiskun	64,8	50,4	29,2	11,2	22,2	18,0	11,5	19,8
Békés	51,0	44,2	38,8	31,3	19,4	15,6	19,8	9,5
Borsod-Abaúj-Zemplén	38,9	49,7	37,9	32,8	16,3	13,6	15,8	9,2
Csongrád-Csanád	50,5	52,7	38,8	25,3	20,9	15,4	17,3	13,4
Fejér	48,6	42,4	32,7	36,5	19,5	16,0	17,0	9,2
Győr-Moson-Sopron	52,5	47,4	32,1	32,4	24,5	18,0	15,2	10,7
Hajdú-Bihar	53,6	45,1	36,8	33,3	18,1	16,1	16,5	11,8
Heves	58,6	52,8	25,8	13,8	19,5	19,0	14,5	16,3
Jász-Nagykun-Szolnok	47,1	45,9	36,4	32,3	16,5	14,9	14,5	11,8
Komárom-Esztergom	42,8	45,4	40,6	30,9	20,5	13,1	16,8	10,8
Nógrád	53,4	42,4	32,7	34,7	16,2	20,6	12,2	14,6
Pest	65,8	50,5	32,4	12,6	23,1	18,1	10,3	18,5
Somogy	45,8	58,7	28,1	32,9	23,0	16,4	15,9	9,9
Szabolcs-Szatmár-Bereg	41,9	48,4	33,3	34,7	18,2	13,1	18,6	8,4
Tolna	50,8	45,4	34,8	29,1	18,0	20,1	17,0	13,8
Vas	66,7	50,0	27,6	12,8	27,2	19,0	9,5	23,6
Veszprém	48,6	42,0	42,2	34,0	21,4	17,5	17,1	9,1
Zala	52,3	44,0	40,0	31,7	20,4	13,6	17,8	14,6

Forrás: GVI, 2020.

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

3.3.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8 918), 2020 (folyt.)

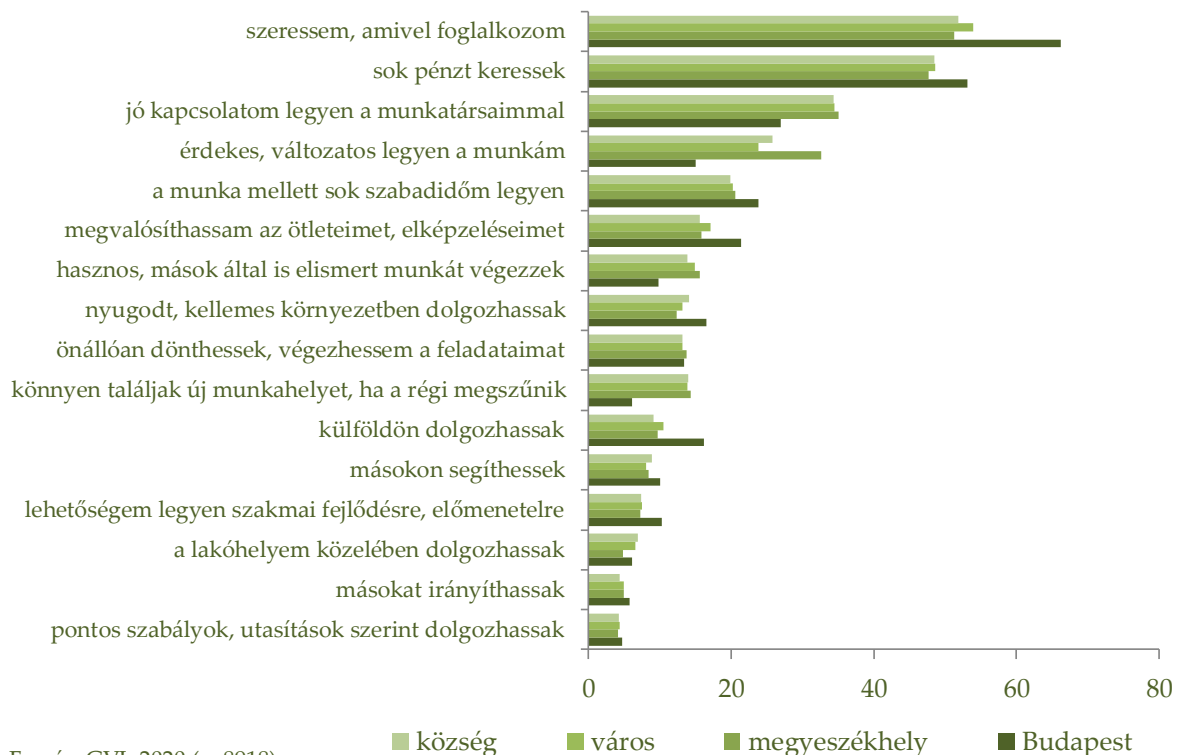
	önállóan dönthessek, végezhessem a feladataimat	könnyen találjak új munkahelyet, ha a régi megszűnik	külföldön dolgozhatok	másokon segíthessek	lehetőségem legyen szakmai fejlődésre, előmenetelre	a lakóhelyem közeliében dolgozhatok	másokat irányíthatok	pontos szabályok, utasítások szerint dolgozhatok
Budapest	13,4	6,1	16,2	10,0	10,3	6,1	5,8	4,8
Baranya	12,8	16,3	7,0	9,4	4,5	4,1	4,6	6,4
Bács-Kiskun	9,5	8,2	12,3	13,4	9,9	8,9	4,6	5,1
Békés	13,2	16,7	7,5	7,8	5,4	5,7	5,6	3,6
Borsod-Abaúj-Zemplén	13,3	20,9	11,4	5,2	5,0	3,1	4,8	4,5
Csongrád-Csanád	12,4	15,3	10,4	7,5	7,5	5,2	5,2	2,9
Fejér	17,0	18,6	10,6	6,4	7,8	4,1	5,7	2,7
Győr-Moson-Sopron	16,6	11,7	8,5	6,7	8,0	3,5	6,4	2,4
Hajdú-Bihar	13,6	16,0	7,9	7,2	6,8	3,1	5,2	4,4
Heves	12,4	10,2	11,7	10,8	12,3	11,7	2,2	5,3
Jász-Nagykun-Szolnok	15,6	19,9	9,2	6,8	4,6	4,8	4,8	5,2
Komárom-Esztergom	15,0	18,6	12,3	5,7	2,9	3,4	6,8	3,0
Nógrád	12,7	12,2	11,2	3,8	9,6	5,7	2,7	5,5
Pest	13,0	6,8	11,2	10,7	10,7	10,3	4,6	5,2
Somogy	10,5	16,6	8,9	8,8	4,2	3,3	4,8	4,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	12,4	19,0	8,3	8,4	3,4	5,9	6,3	3,5
Tolna	17,8	14,8	8,8	7,6	6,5	5,2	2,8	4,6
Vas	11,6	5,8	13,9	9,9	11,5	12,3	2,2	3,5
Veszprém	14,7	13,2	5,5	7,7	9,6	6,5	2,7	4,7
Zala	10,4	14,2	6,9	9,6	6,2	4,5	4,5	2,7

Forrás: GVI, 2020.

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

A másokon való segítség, az önálló döntéshozatal, a mások irányítása és a pontos utasítások szerinti munkavégzés szempontjainak kivételével, a többi szempont esetében a különböző településeken iskolába járó diákok különböznek abban, hogy fontosnak tartják-e az adott szempontot. A magas kereset, a munka szeretete, a munka melletti sok szabadidő, a saját ötletek megvalósíthatósága, a kellemes munkakörnyezet mellett, az előmenetel, illetve a külföldi munkavégzés lehetősége inkább a fővárosban élő gyerekek számára tűnik fontosabb szempontnak, míg a kisebb településeken a jó munkatársi kapcsolat, a munka változatossága és hasznossága, valamint a munkanélküliség elkerülése („könnyen találjak új munkahelyet, ha a régi megszűnik”). (3.3.4. ábra)

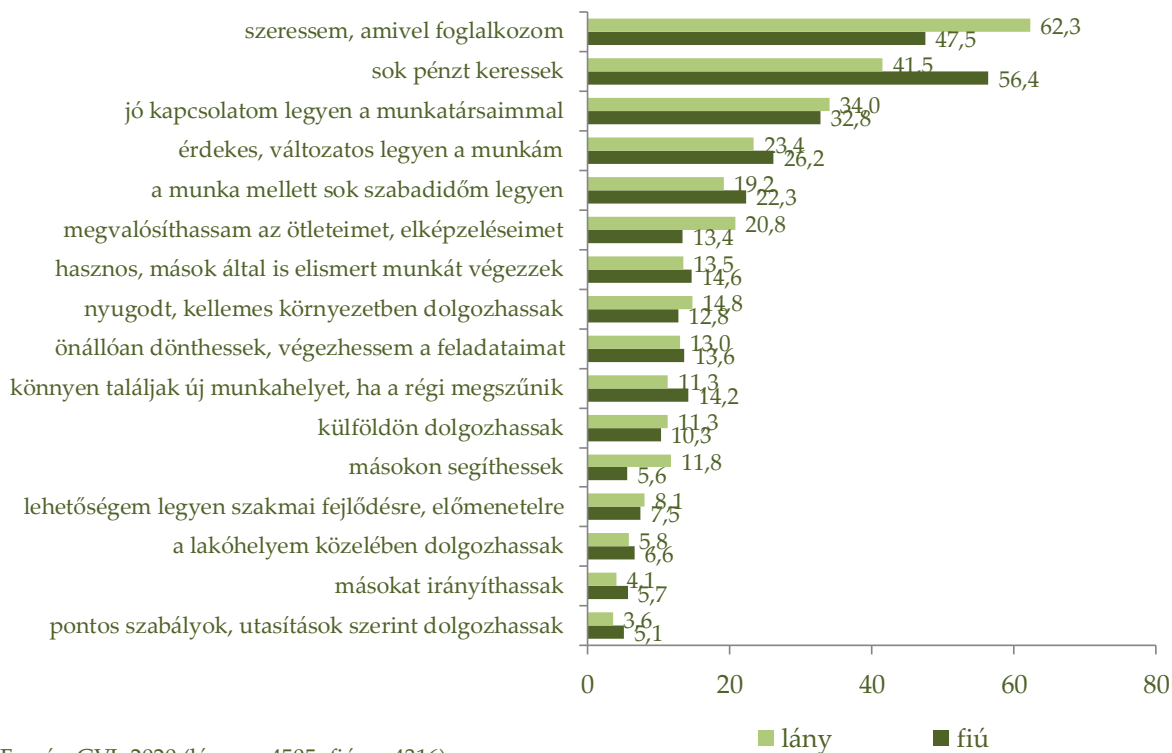
3.3.4. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya) 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

Ha a jövőbeli munkával kapcsolatos elképzeléseket nemek szerinti bontásban vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy a fiúk között a lányokhoz képest nagyobb arányban jelenik meg a jövőbeli munkájukkal kapcsolatosan az, hogy sok pénzt keressenek, hogy érdekesnek találják munkakörüket, hogy a munka mellett sok szabadidővel rendelkezzenek, hogy pontos utasítások szerint végezhessék munkájukat, hogy könnyen találjanak új munkahelyet, ha a régi megszűnik, illetve, hogy másokat irányíthassanak. Ezzel szemben a lányok nagyobb arányának fontos a munkakörük szeretete, a saját ötletek, elképzelések megvalósíthatósága, valamint a kellemes munkahelyi légkör. A munka hasznosságát, a munkatársakkal való jó kapcsolatot, az önálló döntéshozatal lehetőségét, a szakmai fejlődésre, illetve a külföldi munkavégzésre nyíló lehetőségeket, valamint a lakóhely közelségét a fiúk és a lányok csaknem ugyanakkora aránya ítéli fontosnak. (3.3.5. ábra)

3.3.5. ábra: A különböző nemű diákok a szerint, hogy mekkora részük értékeli fontosra az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék) 2020

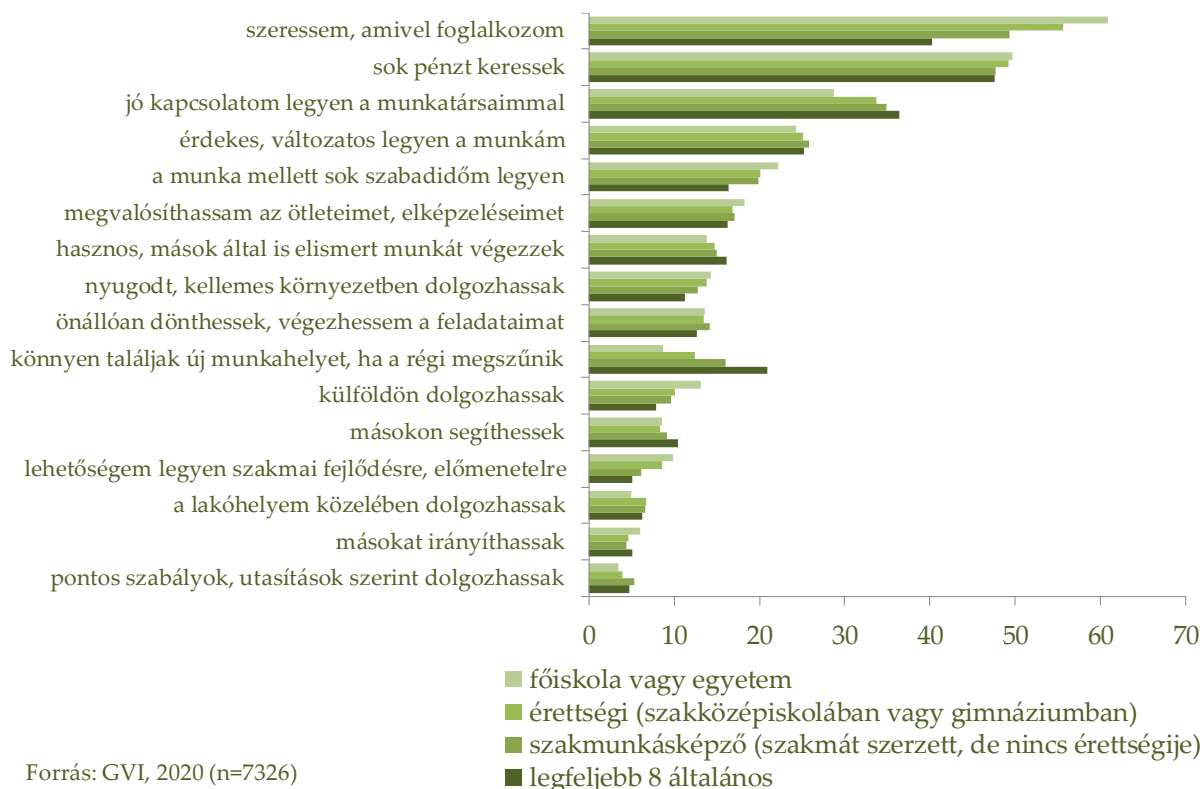

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

A különböző iskolai végzettségű szülők gyermekei jövőbeli munkájukkal kapcsolatos terveikben is különböznek, ami alól a sok pénz keresése, az önálló döntéshozatal lehetősége, a mások irányítása, a pontos utasítások szerinti munkavégzés, a másokon való segítség, a saját ötletek megvalósítása, a kellemes munkahelyi légkör és a hasznos, változatos munka végzése jelent kivételt. Az adatok azt mutatják, hogy jellemzően a magasabb iskolai végzettségű szülők gyerekei között vannak nagyobb arányban azok, akik a jövőbeli munkájuk kiválasztásakor fontosnak ítélik meg a munkakörük szeretetét, valamint a szakmai fejlődésre és a külföldi munkavégzésre nyújtott lehetőségeket. Ezzel szemben azon családok gyerekei, ahol a szülők iskolai végzettsége alacsonyabb, azt tartják fontosabbnak, hogy jó legyen a kapcsolatuk a kollégáikkal, hogy könnyen találjanak új munkahelyet, ha a régi megszűnik, illetve, hogy a lakóhelyük közelében tudjanak elhelyezkedni. Jól látható tehát, hogy a jövőbeli munkával kapcsolatban a szabadidő, a külföldi tapasztalatszerzés és a kreativitás szempontjai inkább a magasabban iskolázott szülők gyerekei körében jelenik meg hangsúlyosabban. (3.3.6. ábra)

3.3.6. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

Azon tanulók körében, akik jobb teljesítményt érnek el az iskolákban, a jövőbeli munka kiválasztásakor fontosabb szempontként jelenik meg a munkakör szeretete, a saját ötletek, elképzelések megvalósíthatósága, a hasznos munkavégzés, illetve az szakmai fejlődés lehetősége, mint azok körében, akik gyengébb iskolai teljesítményt nyújtanak. Míg a munkatársakkal való jó kapcsolat, a régi megszűnése esetén új munkahely könnyebb elérése, a lakóhely közelsége, valamint a pontos utasítások szerinti munkavégzés inkább a gyengébb iskolai teljesítményt nyújtó diákok körében fontosabb szempont. A többi szempont (változatos munka, önálló döntéshozás, magas kereset, munka mellett sok szabadidő, mások segítése, kellemes munkahelyi légkör, mások irányítása, külföldi munkavégzés) szerint nem tapasztalható szignifikáns különbség a tanulók iskolai teljesítménye szerint.

4. Pályaorientációs profilok elemzése

Főbb eredmények

- A diákoknak tág elképzelésük van jövőbeli szakmájukról, és jellemzően ehhez az elképzeléshez illeszkedő, egymáshoz hasonló 3 szakma-, illetve foglalkozástípust tartanak vonzónak.
- Elemzésünk szerint 7 fő foglalkozási terület (gép- és fémipar; építészet, tervezés, faipar; mezőgazdaság; humánszolgáltatás; fehérgalléros munkakörök; művészet és szórakoztatás; szolgáltatás) körvonalazható a tanulók együttes jelölései alapján.
- Ezen felül 4 további olyan foglalkozástípus is van (informatika; kutatás, tudomány; sport; rendvédelem), amelyek vagy önmagukban egy jól elkülönülő foglalkozásterületet jelölnek, vagy teljes mértékben függetlennek mutatkoztak bármely más foglalkozás választásától.
- A humánszolgáltatás, a fehérgalléros munkakörök, illetve a művészet és szórakoztatás területét az előnyösebb családi háttérből érkező, az iskolában jobban teljesítő tanulók választják nagyobb arányban.
- A gép- és fémipar, illetve a szolgáltatás foglalkozási terület a kevésbé előnyös körülmények közül érkező, az iskolában rosszabb eredményeket elérő tanulók számára vonzóbb.
- Az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterületre többféle szempontból tekintenek a tanulók (és szüleik), ezzel összefüggésben elsősorban a legkevésbé, illetve a leginkább jó kulturális családi háttérrel rendelkezők látnak benne nagyobb perspektívát.

- A mezőgazdasági területet választók csoportja valamivel kevésbé jól leírható a családi háttér és az iskolai teljesítmény alapján, mivel ők – az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterülettel ellentétben – mindkét dimenzió mentén a közepesen jó helyzetben lévők lehetnek.

A fejezetben azt vizsgáljuk, hogy a tanulók milyen foglalkozásokat jelöltek meg jellemzően együtt, és hogy az egyes foglalkozáscsoportokat választó tanulók milyen jellemzőkkel rendelkeznek. Erre – egy kezdeti feltáró faktoranalízis után – a főkomponenselemzés módszerét alkalmaztuk, mellyel a munkával, hivatással kapcsolatos terveket kíséreltük meg foglalkozásterületek szerint csoportosítani. A főkomponenselemzés módszere egyszerre teszteli, hogy a tanulók jelöléseiben mennyire tartoznak össze az adott munkakörök (vagyis mennyire jellemző, hogy egyszerre jelöltek meg bizonyos foglalkozásterületeket), illetve azt is biztosítja, hogy az eredeti kérdésekből a lehető legnagyobb információmennyiséget őrizze meg a létrejött új összetett mutató (főkomponens).⁸

A főkomponenselemzés során 7 fő foglalkozásterületet sikerült azonosítani:

- Gép- és fémipar (gépeket, járműveket szerelnék, javítanék; fémekkel dolgoznék, fúrnék, hegesztenék; járművet vezetnék);
- Építészet, tervezés, faipar (lakásokat, házakat építenék; épületeket, gépeket terveznék; bútorokat készítenék, barkácsolnék);
- Mezőgazdaság (növényeket termesztenék; állatokkal foglalkoznák, állatokat gondoznák, gyógyítanék);
- Humánszolgáltatás (betegeket ápolnék, gyógyítanék; gyerekeket nevelnék, tanítanék; rászorulóknak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném);
- Fehérgalléros munkakörök (irodai munkát végeznék; joggal, jogi ügyekkel foglalkoznák; pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák);
- Művészet és szórakoztatás (művészettel foglalkoznák; médiában dolgoznák; kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznák);

---

⁸ A főkomponenselemzés során kritériumként állapítottuk meg, hogy a kialakított főkomponensek az adott főkomponensbe bevont változók által megtestesített információ legalább 40%-át őrizzék meg.

- Szolgáltatás (sütnék, főznék; vendéglátással, turizmussal foglalkoznák; szépségiparban, divatszakmában dolgoznák; kereskednék, eladó lennék).

A 4.1. táblázatban összesítettük a főkomponenseket és azok tartalmát. A főkomponensek elemei alapján jól látható, hogy a tanulók nagy valószínűséggel összetartozó jelölései nem feltétlenül igazodnak a gazdasági ágak szerinti besorolásokhoz, inkább az érdeklődésük irányultságát mutatják, ezért a főkomponensek elnevezései is ezt tükrözik. A táblázatban található számok az egyes válaszokhoz tartozó faktorsúlyok, ami minél nagyobb, annál inkább kapcsolódik adott változó az adott főkomponenshez.

Általános iskolások pályaválasztása 2020

4.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveinek csoportosítása (a főkomponenselemzés eredményei), 2020

	Gép- és fémipar	Építészet, tervezés, faipar	Mezőgazdaság	Humánszolgált atás	Fehérgalléros munkakörök	Művészet és szórakoztatás	Szolgáltatás
gépeket, járműveket szerelnék, javítanék	0,783						
járművet vezetnék	0,712						
fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék	0,688						
lakásokat, házakat építenék		0,775					
épületeket, gépeket terveznék		0,696					
bútorokat készítenék, barkácsolnék		0,655					
növényeket termesztenék			0,807				
állatokkal foglalkoznák, állatokat gondoznék, gyógyítanék			0,807				
rászorulóknak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném				0,700			
betegeket ápolnék, gyógyítanék				0,693			
gyerekeket nevelnék, tanítanék				0,629			
penzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák					0,766		
joggal, jogi ügyekkel foglalkoznák					0,719		
irodai munkát végeznék					0,670		
művészettel foglalkoznák						0,781	
kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznák						0,643	
médiában dolgoznák						0,557	
sütnék, főznék							0,653
vendéglátással, turizmussal foglalkoznák							0,637
szépségiparban, divatszakmában dolgoznák							0,572
kereskednék, eladó lennék							0,503

Megjegyzés: Minden egyes főkomponens a bevont változók által megtestesített információ (heterogenitás) több mint 40 százalékát őrizte meg.

Az, hogy sikerült hét jól elkülönülő főkomponenst találni, jól mutatja, hogy a tanulók nem találomra jelölgettek olyan foglalkozásokat, amelyek valamiért tetszenek nekik. Valamilyen tág elképzelésük már van jövőbeli szakmájukról, és jellemzően ehhez az elképzeléshez illeszkedő, valamilyen szempontból hasonló 3 szakmát jelölték meg.

A főkomponenselemzés során minden diákhoz hozzárendelhetünk értékeket (ún. faktorszórokat), melyek átlaga 0 (szórása pedig 1). Adott főkomponens 0 átlaga az összes megkérdezett tanuló átlagos véleményét mutatja. Mind a hét foglalkozáscsoporthoz (főkomponenshez) tehát tartozik egy érték (faktorszór), mely annál magasabb az egyes válaszadóknál, minél inkább az adott csoportba tartozó foglalkozásokat jelölték meg. Vagyis a foglalkozásterületek összevont mutatóin (főkomponenseken) legmagasabb értékkel szereplő tanulók a főkomponensben összesített valamennyi szakma- és foglalkozástípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották. Másként fogalmazva: az adott foglalkozáscsoport választása a pozitív értékek felé növekszik, míg a negatív értékek felé csökken.

Négy szakmát, foglalkozást nem sikerült besorolni, összevonni ilyen nagyobb terület alá. Ezek vagy önmagukban egy jól elkülönülő foglalkozásterületet jelölnek, vagy teljes mértékben függetlennek mutatkoztak bármely más foglalkozás választásától.

- Informatika (számítástechnikával, informatikával foglalkoznék);
- Kutatás, tudomány (kutatnék, tudománnyal foglalkoznék);
- Rendvédelem (rendvédelemben dolgoznék – pl. rendőr, katona);
- Sport (sportoló vagy edző lennék).

Az eredmények ismertetése előtt fontos kiemelni, hogy az adatredukciós módszerek – mint amilyen a főkomponenselemzés – „ára”, hogy elveszítjük az egyedi

és az atipikus eseteket, ugyanakkor az információk sűrítése eredményeként az így nyert összefüggések, következtetések megbízhatósága nő. Az összevont mutatók által végzett elemzések, csoportosítások tehát lényeges tendenciákat, irányvonalakat tárnak fel, annak ellenére, hogy mindenképpen adatvesztéssel járnak.

A továbbiakban tehát azt mutatjuk be, hogy miként jellemezhetőek azok a tanulói csoportok, akik az egyes foglalkozásterületeket választották.

4.1. Gép- és fémipar

A gép- és fémipar főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

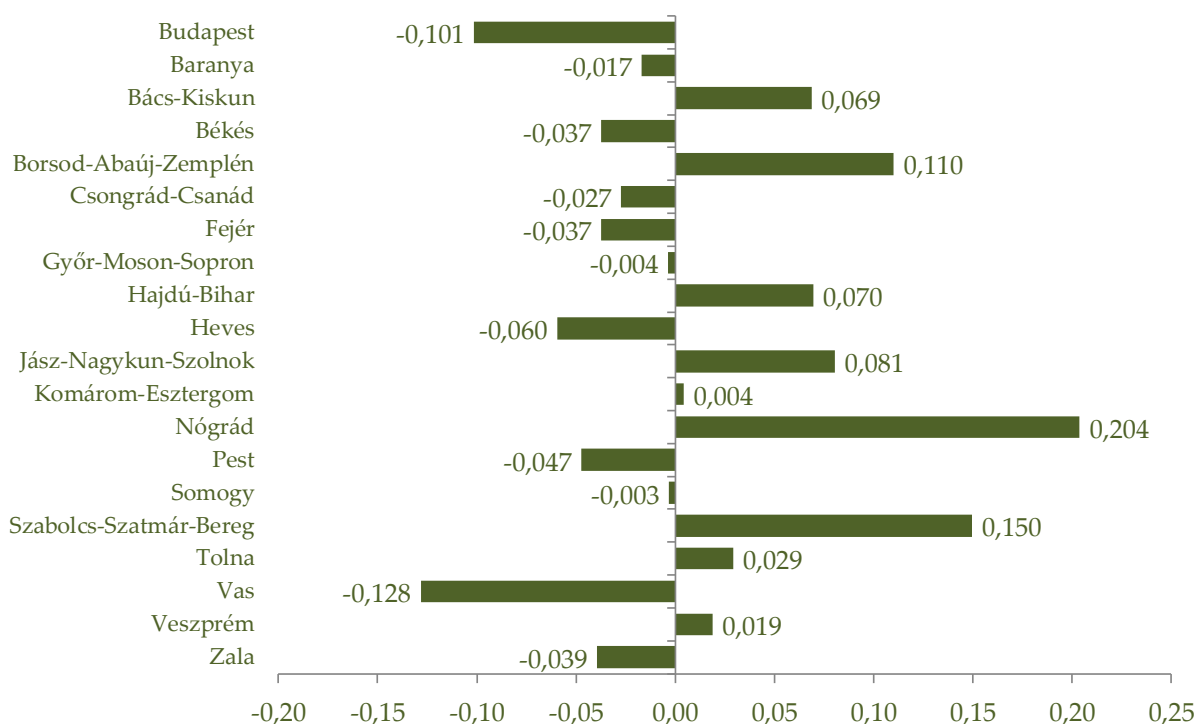
- gépeket, járműveket szerelnék, javítanék;
- fémekkel dolgoznék, fúrnék, hegesztenék;
- járművet vezetnék.

A mutatón legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mindhárom munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet vagy kettőt említettek a három munkaterület közül.

A gép- és fémipar foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Budapesten és Vas megyében az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben jelentősen magasabb (4.1.1. ábra).

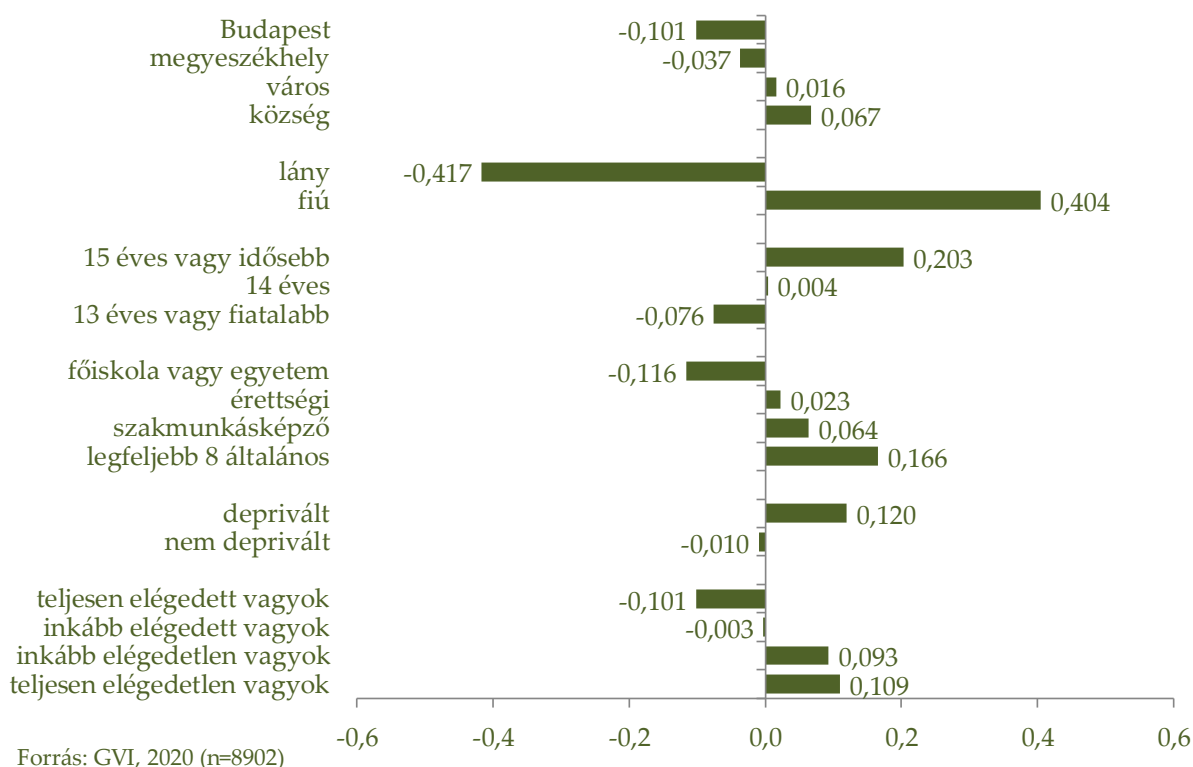
4.1.1. ábra: A gép- és fémipar foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8902)

Összességében az is megállapítható, hogy a mutató értéke a kisebb településeken tanuló diákok, a fiúk, az idősebbek, a deprivált tanulók, az alacsonyabb iskolai végzettségű, illetve fizikai munkát végző szülők gyerekei, valamint az iskolában rosszabb érdemjegyeket szerző és az iskolai teljesítményüket rosszabbra értékelők körében magasabb (4.1.2. ábra).

4.1.2. ábra: A gép- és fémipar foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2020

4.2. Építészet, tervezés, faipar

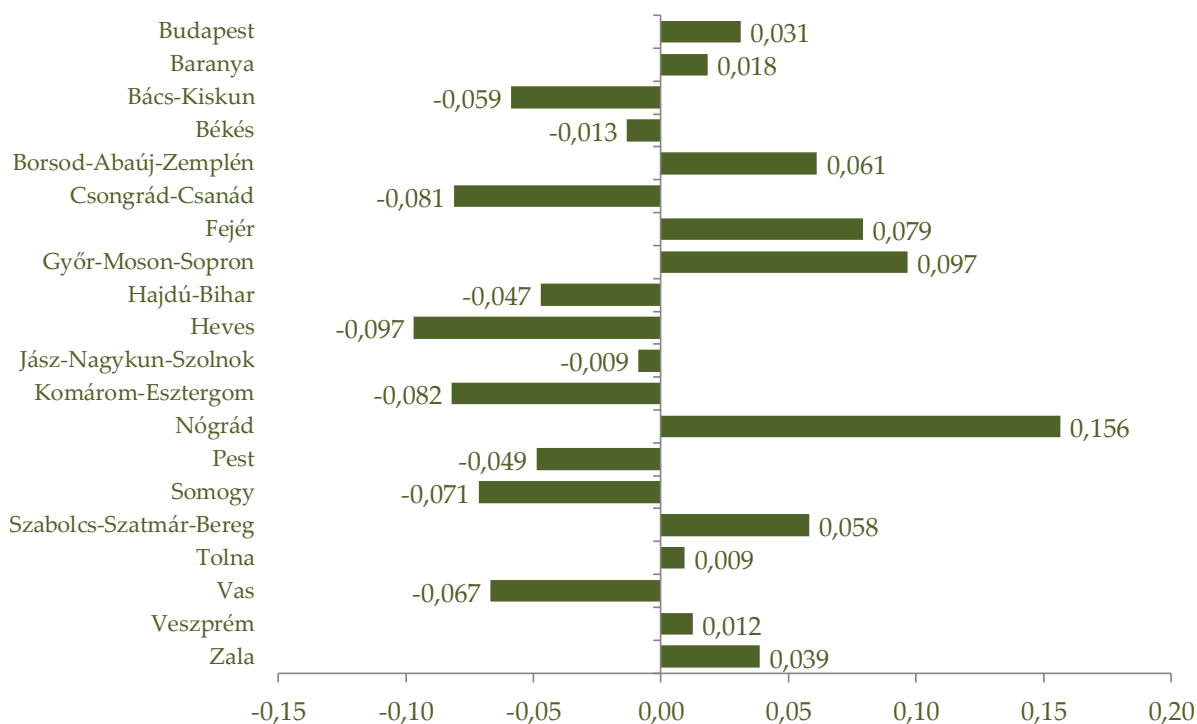
Az építészet, tervezés, faipar főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

- lakásokat, házakat építenék;
- épületeket, gépeket terveznék;
- bútorokat készítenék, barkácsolnék.

A mutató legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mindhárom munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet vagy kettőt említettek a három munkaterület közül.

Az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Heves, Csongrád-Csanád, Komárom-Esztergom, Somogy és Vas megyékben az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Fejér, Győr-Moson-Sopron, Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben jelentősen magasabb (4.2.1. ábra).

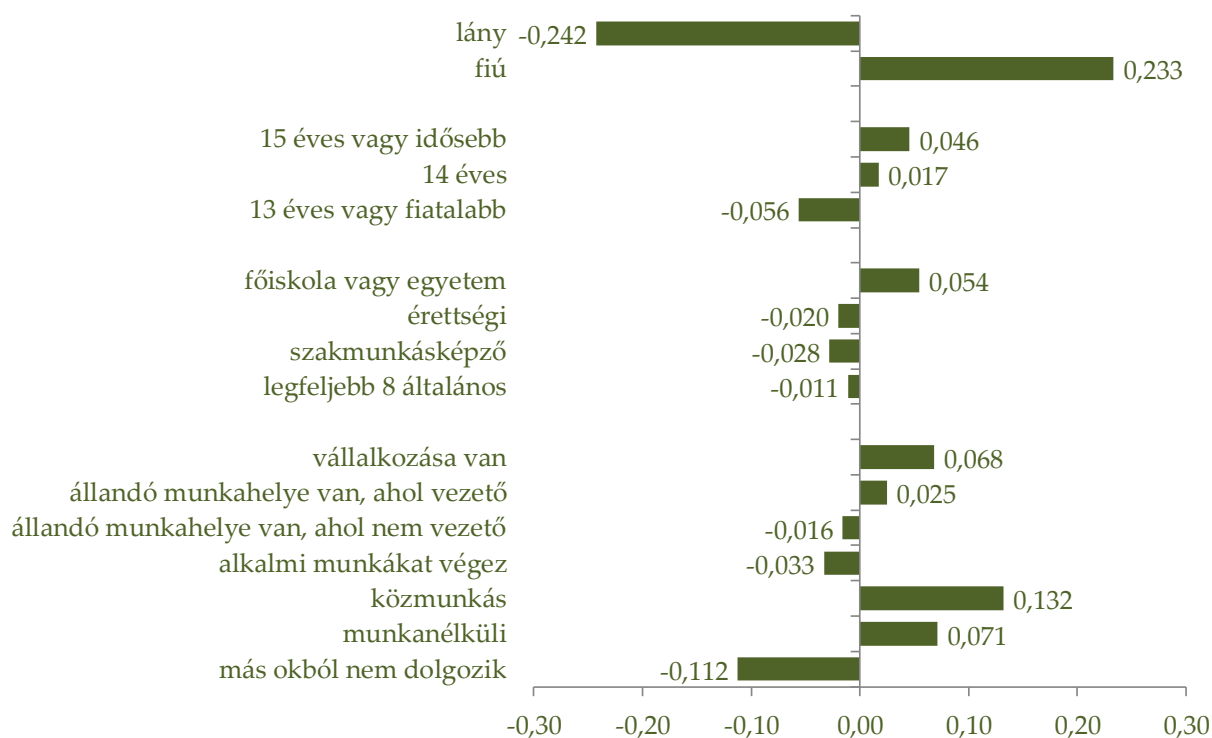
4.2.1. ábra: Az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8902)

Összességében az is megállapítható, hogy a mutató értéke a fiúk és az idősebb tanulók, a diplomával rendelkező, illetve a vállalkozó, közmunkás vagy munkanélküli szülők gyerekei körében magasabb (4.2.2. ábra). Mindez azt is jelenti, hogy a lakásépítés, a tervezés és a bútorkészítés területeire többféle szempontból tekintenek a tanulók (és szüleik), s elsősorban a legkevésbé, illetve a leginkább jó kulturális családi háttérrel rendelkezők látnak bennük nagyobb perspektívát.

4.2.2. ábra: Az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterület népszerűsége nem, kor, szülők iskolai végzettsége és az apa munkaerőpiaci státusza szerint, 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8902)

4.3. Mezőgazdaság

A gazdálkodás főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

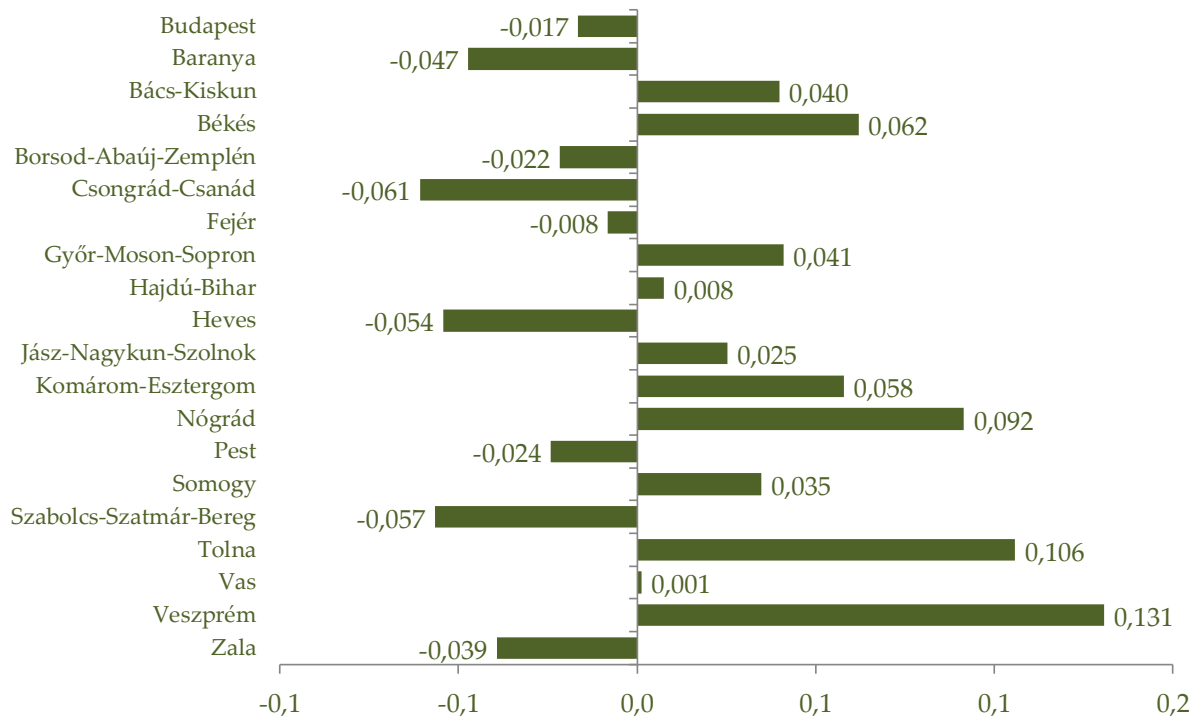
- növényeket termesztének;
- állatokkal foglalkoznék, állatokat gondoznék, gyógyítanéik.

A mutató legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mindkét munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik csak az egyiket említették a két munkaterület közül.

A mezőgazdaság foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Baranya, Csongrád-Csanád, Heves, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben az átlagnál

lényegesen alacsonyabb, míg Békés, Nógrád, Tolna és Veszprém megyékben jelentősen magasabb (4.3.1. ábra).

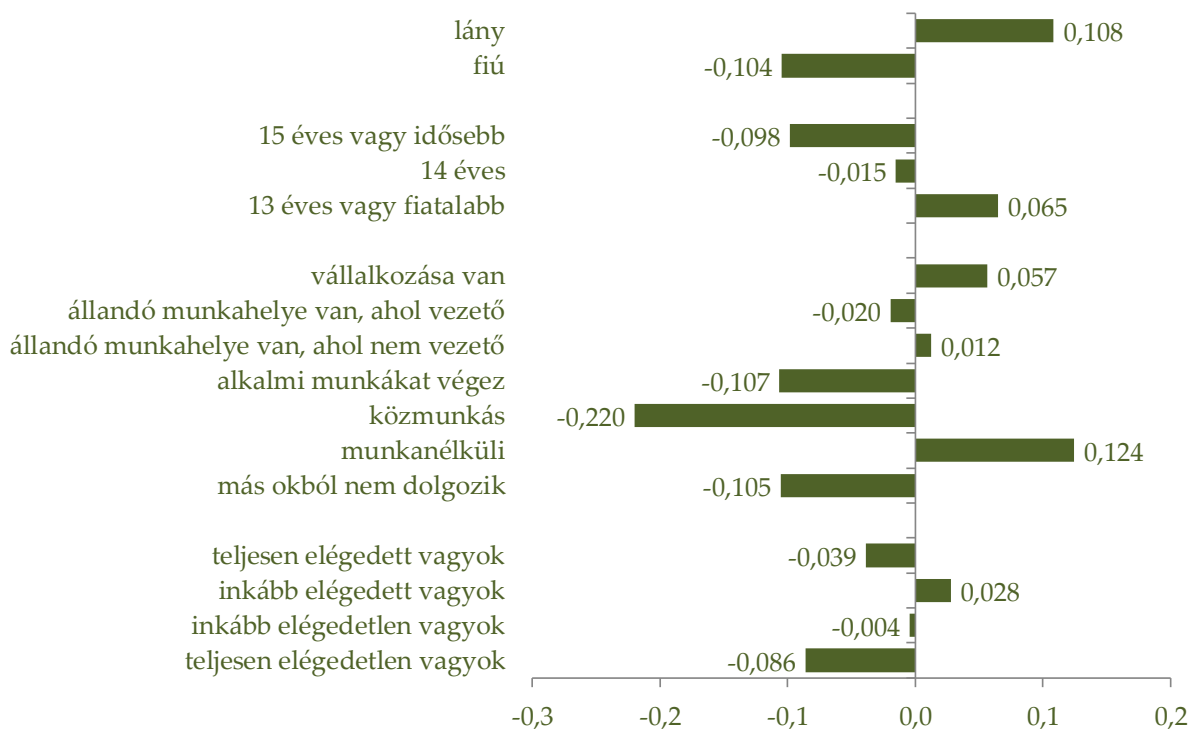
4.3.1. ábra: A mezőgazdaság foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8902)

Összességében az is megállapítható, hogy a mutató értéke a lányok és a fiatalabb tanulók, a vállalkozó, illetve a munkanélküli apák gyerekei, valamint az iskolai teljesítményükkel közepesen elégedett diákok körében magasabb (4.3.2. ábra).

4.3.2. ábra: A mezőgazdaság foglalkozásterület népszerűsége nem, kor, apa munkaerőpiaci státusza és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8902)

4.4. Humánszolgáltatás

A humánszolgáltatás főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

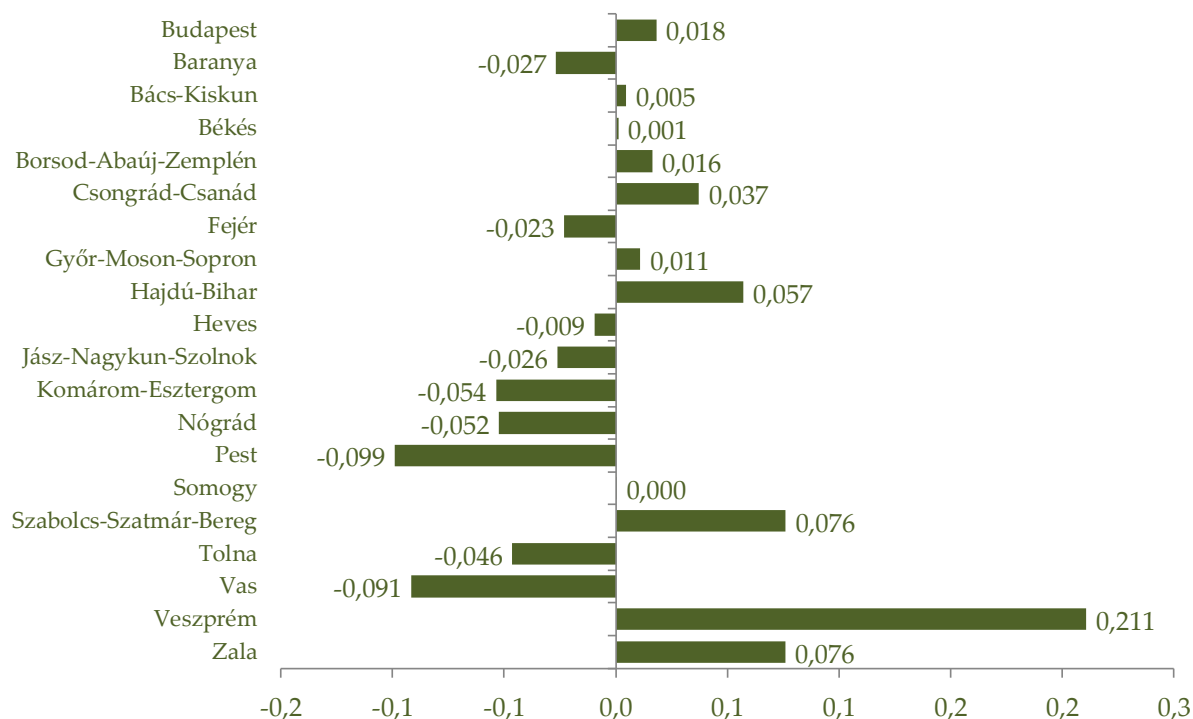
- betegeket ápolnék, gyógyítanék;
- gyerekeket nevelnék, tanítanék;
- rászorulóknak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném.

A mutatón legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mindhárom munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet vagy kettőt említettek a három munkaterület közül.

A humánszolgáltatás foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Komárom-Esztergom, Nógrád, Pest, Tolna és Vas megyékben az átlagnál

lényegesen alacsonyabb, míg Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Veszprém megyékben jelentősen magasabb (4.4.1. ábra).

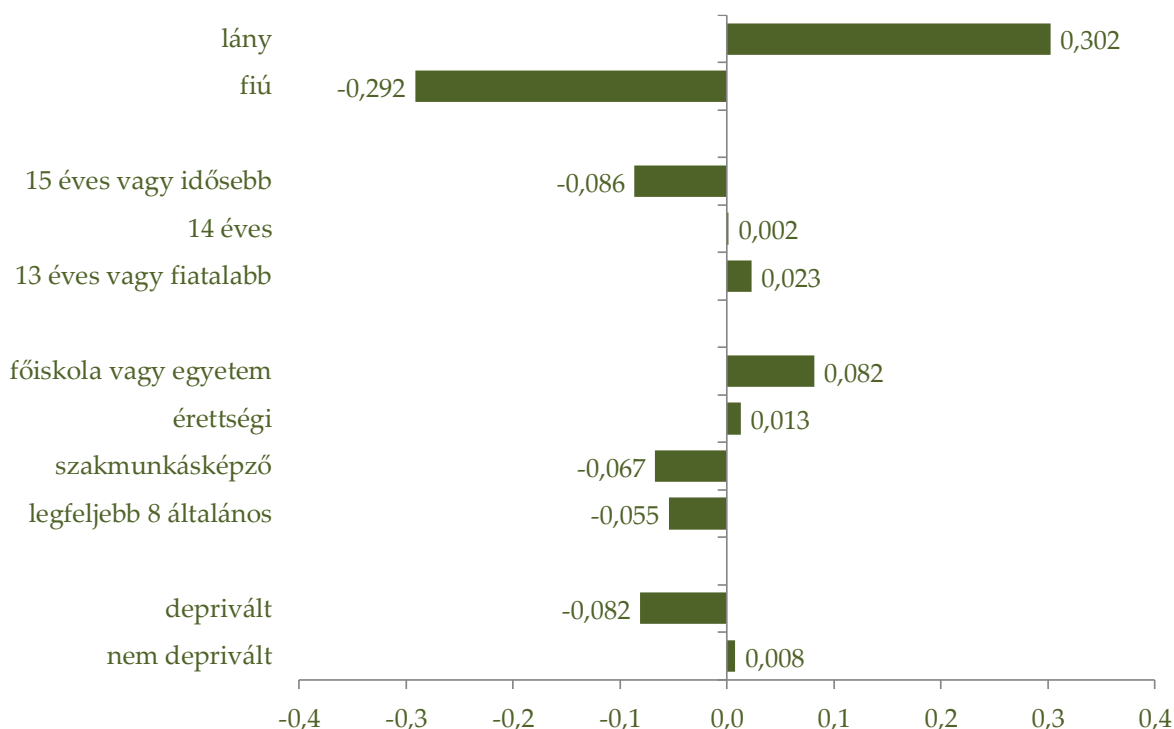
4.4.1. ábra: A humánszolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8902)

Összességében az is látható, hogy a mutató értéke a lányok, a fiatalabb és a nem deprivált tanulók körében magasabb (4.4.2. ábra). Ezen felül az is megállapítható, hogy minél magasabb szüleinek végzettsége annál inkább választ a humánszolgáltatás területéhez tartozó foglalkozásokat.

4.4.2. ábra: A humánszolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége nem, kor, szülők iskolai végzettsége és depriváltság szerint, 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8902)

4.5. Fehérgalléros munkakörök

A fehérgalléros munkakörök főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

- irodai munkát végeznék;
- joggal, jogi ügyekkel foglalkoznák;
- pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák.

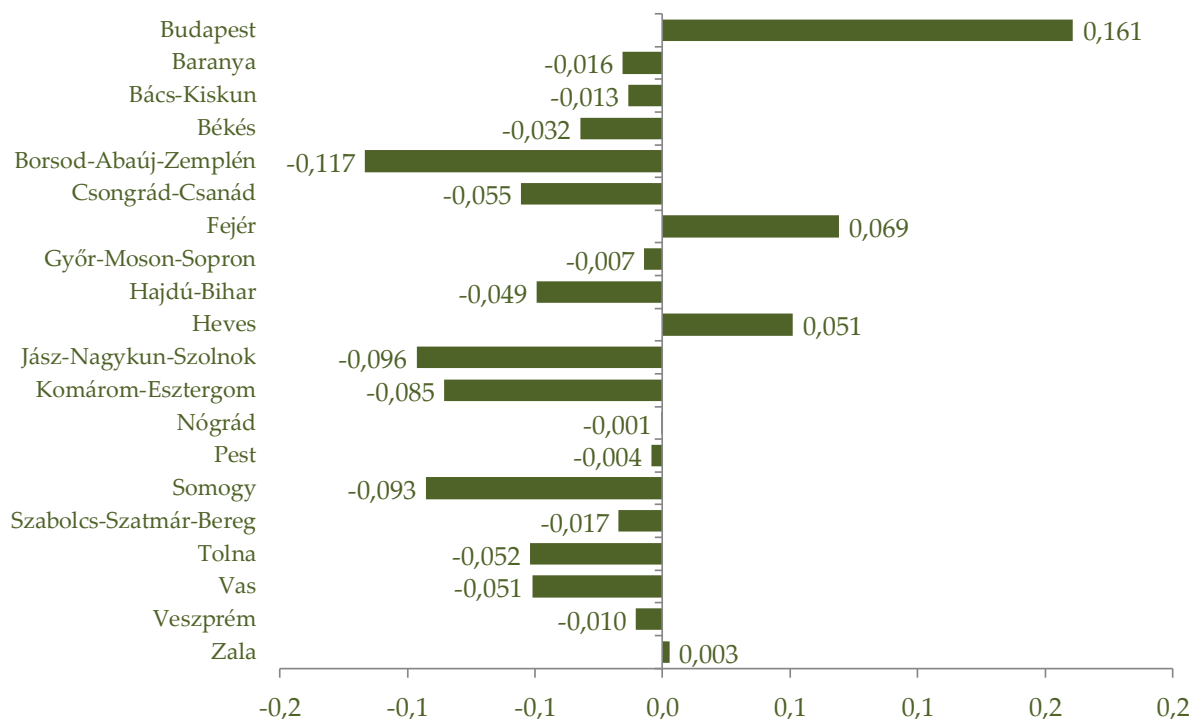
A mutatón legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mindhárom munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet vagy kettőt említettek a három munkaterület közül.

A fehérgalléros munkakörök népszerűségét mutató főkomponens értéke Borosod-Abaúj, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom és Somogy megyékben

az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Budapesten, Fejér és Heves megyékben jelentősen magasabb (4.5.1. ábra).

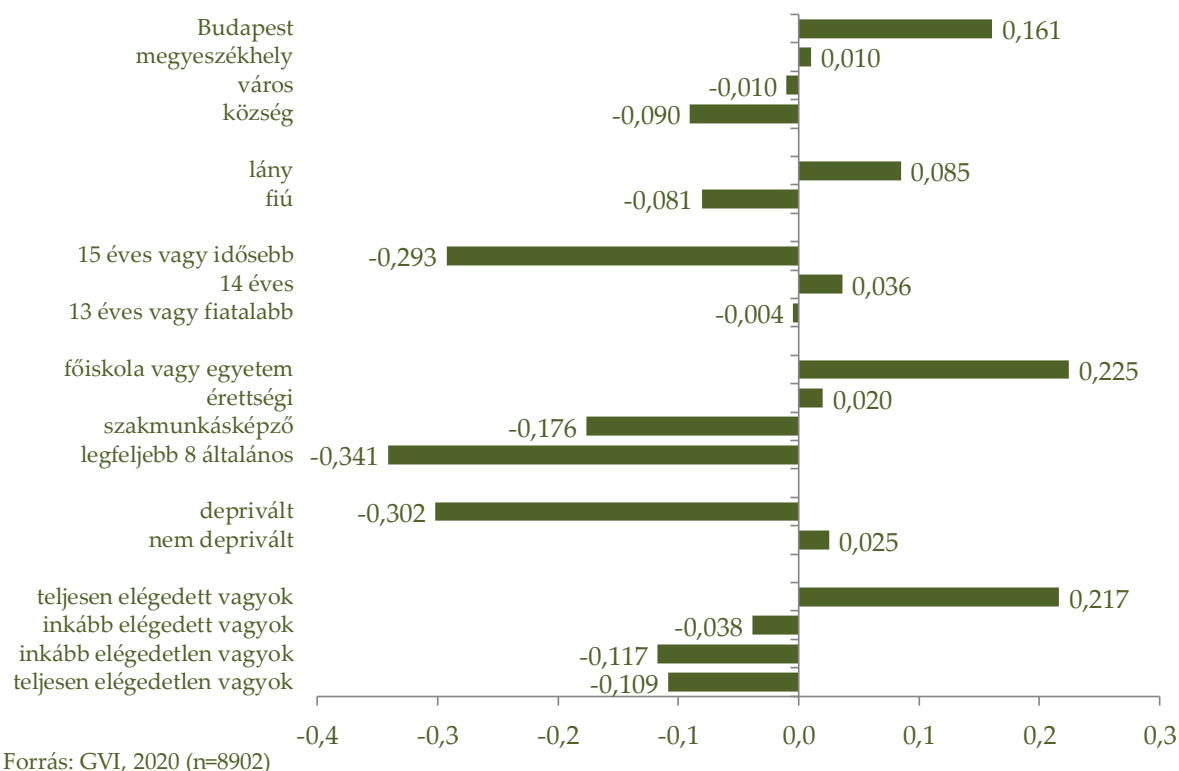
4.5.1. ábra: A fehérgalléros munkakörök népszerűsége megyék szerint, 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8902)

Az adatok összességében azt mutatják, hogy a mutató értéke fővárosban és a megyeszékhelyeken tanulók, a 14 évesek, a diplomás szülők, illetve a vállalkozók és a szellemi foglalkozásúak gyerekei, valamint a nem deprivált diákok körében magasabb (4.5.2. ábra). Ezen felül az is megállapítható, hogy minél jobbak egy tanuló iskolában kapott érdemjegyei, és ő minél elégedettebb ezekkel, annál inkább választ fehérgalléros munkakört.

4.5.2. ábra: A fehérgalléros munkakörök népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2020

4.6. Művészet és szórakoztatás

A szórakoztatás és művészet főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

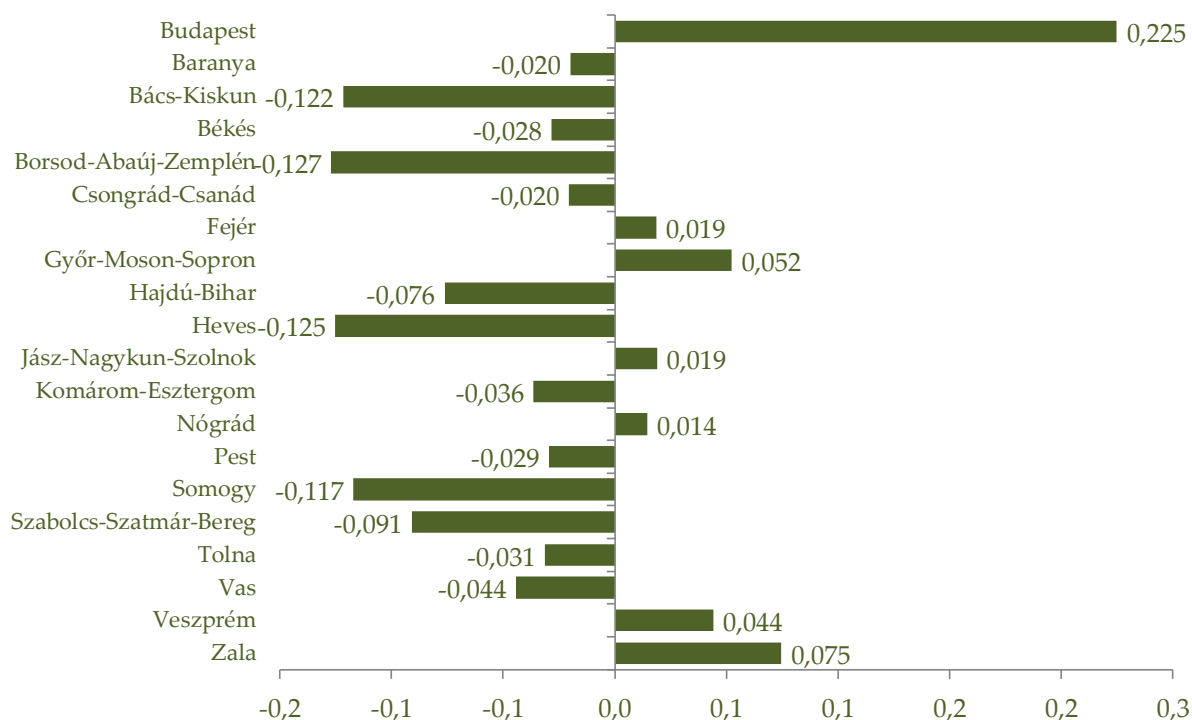
- művészettel foglalkoznék;
- kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznék;
- médiában dolgoznék.

A mutatón legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mind a négy munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet vagy kettőt említettek a három munkaterület közül.

A művészet és szórakoztatás foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Somogy

megyékben az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Budapesten és Zala megyében jelentősen magasabb (4.6.1. ábra).

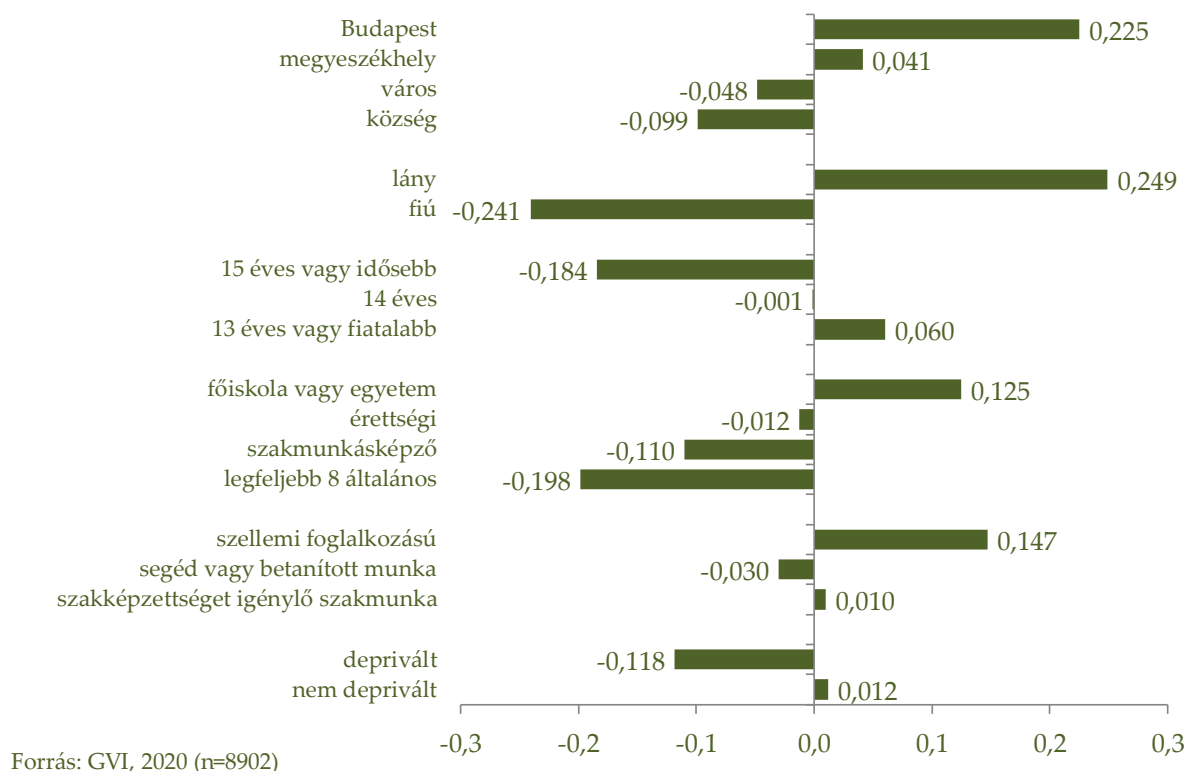
4.6.1. ábra: A művészet és szórakoztatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8902)

Összességében az is látható, hogy a mutató értéke a fővárosban és a megyeszékhelyeken tanulók, a lányok, a 13 éves vagy fiatalabbak, a diplomás, illetve a szellemi foglalkozású szülő gyerekei, valamint a nem deprivált diákok körében magasabb (4.6.2. ábra). Ezen felül az is megállapítható, hogy minél jobbak egy tanuló iskolában kapott érdemjegyei, annál inkább szeretne művészet és szórakoztatás foglalkozásterülethez tartozó munkát.

4.6.2. ábra: A művészet és szórakoztatás foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, apa foglalkozása és depriváltság szerint, 2020

4.7. Szolgáltatás

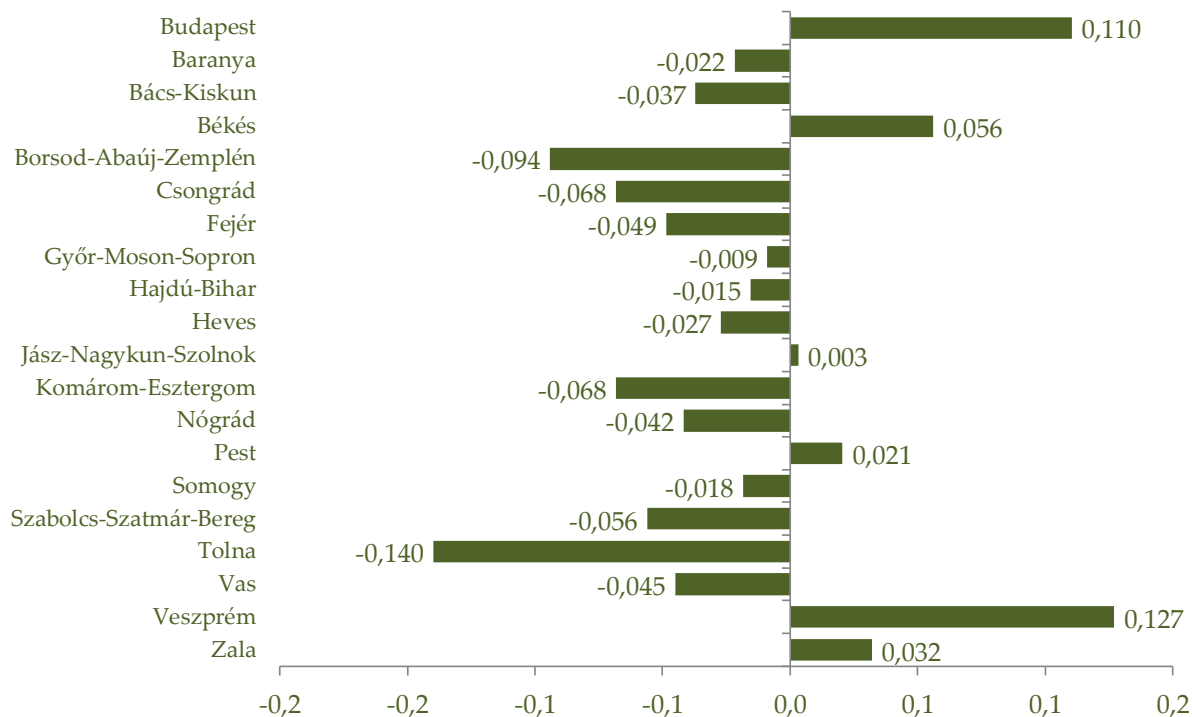
A szolgáltatás főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

- sütnék, főznék;
- vendéglátással, turizmussal foglalkoznák;
- szépségiparban, divatszakmában dolgoznák;
- kereskednék, eladó lennének.

A mutató legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mind a négy munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet, kettőt vagy hármat említettek a négy munkaterület közül.

A szolgáltatás foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Borsod-Abaúj-Zemplén és Tolna megyékben az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Budapesten és Veszprém megyében jelentősen magasabb (4.7.1. ábra).

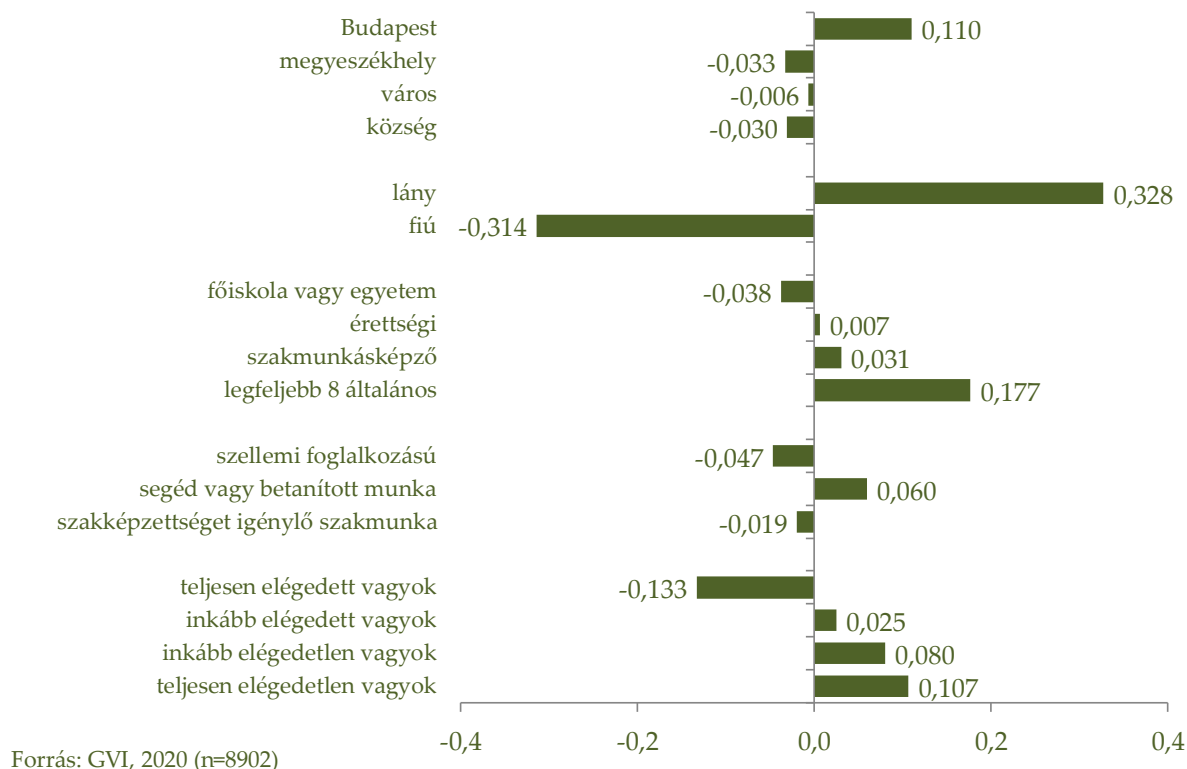
4.7.1. ábra: A szolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=8902)

Összességében az is látható, hogy a mutató értéke a fővárosban tanulók, a lányok, az alacsonyabb végzettségű, illetve a segéd- vagy betanított munkát végző szülők gyerekei körében magasabb (4.7.2. ábra). Ezen felül az is megállapítható, hogy az iskolában kevésbé jól teljesítő és az eredményeikkel kevésbé elégedett tanulók szintén nagyobb valószínűséggel választanak a szolgáltatás foglalkozásterülethez tartozó munkát.

4.7.2. ábra: A szolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, szülők iskolai végzettsége, apa foglalkozása és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2020

5. Következtetések

Tanulmányunk körbejárta a nyolcadik osztályos tanulók pályaválasztásról alkotott véleményét, továbbtanulási és foglalkozási terveit. 2020-as eredményeink nagymértékben illeszkednek a korábbi adatfelvételek által jelzett főbb tendenciákba.

Az adatokból összességében az látható, hogy az általános iskola végzős évfolyamába járók továbbtanulási és szakmaválasztási terveire jelentős mértékben hat a családi háttérük és életkörülményeik: a szülők iskolai végzettsége, munkaerőpiaci státusza és pályaválasztási tanácsai nagymértékben befolyásolják a tanulók preferenciáit, pályaorientációját.

A szülők több, mint fele azt szeretné, hogy gyermeke szakmát és/vagy érettségit szerezzen az általános iskola után, de emellett a szülők csaknem egynegyede felsőfokú végzettséget szán gyermekének. A szülők jelentős aránya, egyötöde gyermekére bízta a választást. A szülők és gyermekeik továbbtanulási céljai általában egybeesnek. Hozzáteve, hogy a szülők iskolai végzettsége sok esetben továbböröklődik, ez mind a szakképzettséggel rendelkező, mind a diplomás szülőkre igaz. Emellett az alacsonyabb végzettségű szülők többsége a saját végzettségénél egy kategóriával magasabb szintű képzést szán gyermekének. Ezt azért is fontos megjegyeznünk, mert az adatok alapján elmondható, hogy a gyermek pályaválasztási döntésére még akkor is jelentős hatást gyakorol a szülői példa és az otthon hallott tanácsok, ha a szülők teljesen rábízják gyermekükre a jövőjükre vonatkozó fontos továbbtanulási döntést.

Az eredményekből mindemellett arra is következtethetünk, hogy a szülők a szakmaszerzést és a diplomaszerezést egymást kizáró továbbtanulási utaknak gondolják, holott a technikum/szakgimnázium utáni diplomaszerezés is egy lehetséges továbbtanulási mód. Ráadásul a pályaválasztás során rendkívül fontos, hogy a gyerek érdeklődése, készségei és a választott pályaút egy irányba tartson.

A nyolcadik osztályos tanulók attitűdjét, terveit megvizsgálva azt láttuk, hogy jellemzően hét nagyobb foglalkozási csoport rajzolódik ki közöttük. A (1)

humánszolgáltatás, (2) a fehérgalléros munkakörök, illetve (3) a művészet és szórakoztatás területét az előnyösebb családi háttérből érkező, az iskolában jobban teljesítő tanulók választják nagyobb arányban. A (4) gép- és fémipar, illetve (5) a szolgáltatás foglalkozási terület a kevésbé előnyös körülmények közül érkező, az iskolában rosszabb eredményeket elérő tanulók számára vonzóbb. Az (6) építészeti, tervezési, faipari foglalkozásokat a legkevésbé, illetve a leginkább jó kulturális családi háttérrel rendelkezők preferálják. Míg (7) a mezőgazdasági területet választók csoportját mind a családi háttér, mind az iskolai teljesítmény alapján a közepesen jó helyzetben lévők alkotják. Összességében az is megállapítható, hogy a szellemi foglalkozásokat általában a magasabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják vonzónak, a fizikai foglalkozásokat az alacsonyabb végzettségűeké.

Problémát jelenthet, hogy a szakmunkásnak szánt gyerekek sok esetben rossz anyagi helyzetű családból származnak, szüleik gyakran alacsony végzettségű fizikai munkások, illetve segélyből élő munkanélküliek. A családi háttér nagyon nagy hátrányt jelenthet ezen fiatalok számára, mivel alacsony motivációs szintet és önállóságot hoznak otthonról, és a tanulásban gyakran elmaradnak társaiktól. Ez gyakran egyenes utat jelent a szakképzésbe, holott nem lenne szükségszerű, hogy csak az alacsonyabb tanulási képességekkel rendelkező gyerekekből váljanak szakmunkások. A jól képzett, érettségivel is rendelkező szakképzett pályakezdők számára sokkal szélesebb körű munka- és továbblépési lehetőségek nyílnának meg, akár egy későbbi szakmaváltás, továbbtanulás, vagy külföldi munkaszerzés során. Ezért lenne fontos, hogy a szakmát tanulók – korábbi esetleges hátrányaikat kompenzálандó – a szakképzésben tovább fejlődjenek alapkompenciáik és több, problémamegoldással kapcsolatos általános készséget sajátíthassanak el.

A probléma területi vonatkozásai is figyelmet érdemelnek: az adatok azt mutatják, hogy a gazdaságilag és jövedelmileg rosszabb helyzetű kelet-magyarországi régiókban a gyerekek – szüleik által is támogatott – szakmaválasztása is újratermeli az egyenlőtlenségeket, és ezáltal tovább mélyítheti a regionális leszakadást. Az

eredményekből ugyanis kiderül, hogy Közép-Magyarországon és a Dunántúlon a diákok inkább választják a szellemi munkákat, Magyarország keleti részén (főként az Alföldön) pedig a fizikai foglalkozások a népszerűbbek.

Az egyenlőtlenségek újratermelésére hívja fel a figyelmet az is, hogy az eredmények szerint a szegény környezetben felnövő gyerekek továbbtanulási, pályaválasztási ambíciói sokkal alacsonyabb szintűek, mint a jobb módú családból származóké. Így a rossz körülmények között élő fiatalok jellemzően érettségig nem adó szakképző iskolába készülnek, és csak nagyon ritkán terveznek felsőfokú tanulmányokat végezni, ami azt jelenti, hogy várhatóan alacsonyabb bérszintet fognak elérni életpályájuk során, mint hosszabb ideig tanuló társaik.

A szakképzés magyarországi helyzete, a szakmunkáshiány és az egyes területeken ezzel egy időben fennálló túlképzés felhívja a figyelmet az ebben a területben rejlő lehetőségekre és kihívásokra. Ezért is lenne érdemes minél több vizsgálatot folytatni a témában. Ez a kutatássorozat jelentheti az általános iskolások pályaaorientációjának helyzetét feltérképező folyamat első lépéseit. A témakör további vizsgálati lehetőségeket rejt, a felmérés több irányban is továbbfejleszhető. További adatfelvételek lennének szükségesek az időbeli tendenciák megismerésére, valamint egy pályakövetéses vizsgálat gazdag információt szolgáltatna a pályaválasztási tervek megvalósulásáról, megteremtve a továbbtanulási szándékok és a pályaválasztási tervek mélyebb megismerésének, az összefüggések részletesebb feltárásának lehetőségét.

Ábrajegyzék

Ö1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2014–2020	6
1.1. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya kérdező kamaránként, 2020 12	
1.2. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya megyénként, 2020	13
1.3. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya régióként, 2020.....	14
1.1. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa szerint (százalék), 2020 ...	15
1.2. ábra: A tanulók megoszlása nemük szerint (százalék), 2020	16
1.3. ábra: A tanulók megoszlása életkoruk szerint (százalék), 2020	17
1.4. ábra A tanulók megoszlása lakóhelyük és iskolájuk elhelyezkedése szerint (százalék), 2020	18
1.5. ábra A tanulók megoszlása lakóhelyük és iskolájuk elhelyezkedése településtípus szerint (százalék), 2020	19
1.6. ábra A tanulók megoszlása szüleik legmagasabb iskolai végzettsége szerint (százalék), 2020	20
1.7. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy mi a legmagasabb iskolai végzettség a (velük együtt élő) szüleik között (százalék), 2020	21
1.8. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy mi a legmagasabb iskolai végzettség a (velük együtt élő) szüleik között figyelembe véve a szülők végzettségbeli különbségét (százalék), 2020.....	22
1.9. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy van-e és ha igen, akkor mi a (velük együtt élő) szüleik között a legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettség (szakmunkásképző vagy szakközépiskola) (százalék), 2020	23
1.10. ábra: A tanulók megoszlása a szülők foglalkozása szerint (százalék), 2020	24
1.11. ábra: A tanulók megoszlása az alapvető szükségletre vonatkozó állításokra adott válaszai szerint (százalék), 2020	25
1.12. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hány alapvető szükséglet esetében tekinthetők depriváltak (százalék), 2020	26
1.13. ábra: A tanulók félévi eredményei a főbb tantárgyakból (átlag), 2020.....	27
1.14. ábra: A tanulók elégedettsége az iskolai teljesítményükkel (százalék), 2020.....	28

2.1.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020.....	32
2.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2020.....	33
2.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2020 (folyt.).....	34
2.1.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya). 2020.....	35
2.1.3. ábra: A tanulók megoszlása nem és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020.....	36
2.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020.....	37
2.1.5. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020.....	38
2.1.6. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020.....	39
2.1.7. ábra: A tanulók megoszlása iskolai teljesítményükkel való elégedettségük és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2020.....	40
2.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020.....	41
2.2.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék, N=8822), 2020.....	42
2.2.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020.....	43
2.2.3. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020.....	44
2.2.4. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020.....	45

2.2.5. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020	46
2.2.6. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020	47
2.2.7. ábra: A tanulók megoszlása iskolai teljesítményükkel való elégedettségük és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020	48
2.2.8. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után, 2020.....	49
2.2.9. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020	50
2.2.10. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2014–2020	51
2.2.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék, N=8 877), 2020	52
2.2.11. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020...	53
2.2.12. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020.....	54
2.2.13. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020	56
2.2.14. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020	57
2.2.15. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020...	58
2.2.16. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020.....	59
2.2.17. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után, illetve, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2020	60

2.2.18. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020.....	61
2.2.3. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék, N=8 848), 2020.....	62
2.2.19. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020	63
2.2.20. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020	64
2.2.21. ábra: A tanulók megoszlása szüleik a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020	66
2.2.22. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020	67
2.2.23. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020	68
2.2.24. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után, illetve, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének a szüleik, hogy elérjenek életük során (százalék), 2020	69
2.2.25. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során, illetve, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2020	71
2.2.4. táblázat: Az adatfelvétel előző hullámában részt vevő iskolák nyolcadik évfolyamra vonatkozó beiskolázási adatai az iskolák által szolgáltatott utánkövetési adatok alapján (százalék)	72
2.2.26. ábra: A gimnáziumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen gimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2019	73
2.2.27. ábra: A szakgimnáziumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakgimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2019	74
2.2.28. ábra: A szakközépiskolát továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakközépiskolába kerülők aránya (százalék), 2019	75

3.1.1. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük szerint (az említések százalékos aránya), 2020	79
3.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8 953), 2020	81
3.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8 953), 2020 (folyt.).....	82
3.1.2. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és iskolájuk településtípusa szerint (az említések százalékos aránya), 2020	83
3.1.3. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és nemek szerint (az említések százalékos aránya), 2020.....	84
3.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya), 2020	85
3.1.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya, N=8 951), 2020	87
3.1.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya, N=8 951), 2020 (folyt.).....	88
3.1.5. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya), 2020.....	89
3.1.6. ábra: A tanulók megoszlása a szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2020	90
3.1.7. ábra: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk szerint (említések százalékos aránya), 2020	91
3.1.3. táblázat: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8 939), 2020	92
3.1.8. ábra: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk és nemek szerint (az említések százalékos aránya), 2020.....	93
3.1.9. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2020.....	94
3.1.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya, N=8 761), 2020	95
3.1.5. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy hány idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya, N=8 761), 2020	96

3.1.10. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2020.....	97
3.1.11. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2020	98
3.1.12. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hány idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2020.....	99
3.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020.....	100
3.2.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8 932), 2020	102
3.2.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020	104
3.2.3. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020...	105
3.2.4. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020.....	106
3.2.5. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020	107
3.2.6. ábra: A tanulók megoszlása az anya foglalkozása és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020	108
3.3.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya), 2020	110
3.3.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8 902), 2020	112
3.3.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8 902), 2020 (folyt.)	113

3.3.2. táblázat: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya, N=8902), 2020	115
3.3.2. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020... 117	
3.3.3. táblázat: A tanulók megoszlása a szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya, N=7 317), 2020	119
3.3.3. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020.....	121
3.3.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8 918), 2020	124
3.3.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8 918), 2020 (folyt.)	125
3.3.4. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya) 2020.....	126
3.3.5. ábra: A különböző nemű diákok a szerint, hogy mekkora részük értékeli fontosra az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék) 2020	127
3.3.6. ábra: A tanulók megoszlása a szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2020.....	129
4.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveinek csoportosítása (a főkomponenselemzés eredményei), 2020.....	134
4.1.1. ábra: A gép- és fémipar foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020	137
4.1.2. ábra: A gép- és fémipar foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2020.....	138
4.2.1. ábra: Az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020.....	139

4.2.2. ábra: Az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterület népszerűsége nem, kor, szülők iskolai végzettsége és az apa munkaerőpiaci státusza szerint, 2020.....	140
4.3.1. ábra: A mezőgazdaság foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020	141
4.3.2. ábra: A mezőgazdaság foglalkozásterület népszerűsége nem, kor, apa munkaerőpiaci státusza és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2020.....	142
4.4.1. ábra: A humánszolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020	143
4.4.2. ábra: A humánszolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége nem, kor, szülők iskolai végzettsége és depriváltság szerint, 2020	144
4.5.1. ábra: A fehérgalléros munkakörök népszerűsége megyék szerint, 2020	145
4.5.2. ábra: A fehérgalléros munkakörök népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2020	146
4.6.1. ábra: A művészet és szórakoztatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020	147
4.6.2. ábra: A művészet és szórakoztatás foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, apa foglalkozása és depriváltság szerint, 2020	148
4.7.1. ábra: A szolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2020 ...	149
4.7.2. ábra: A szolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, szülők iskolai végzettsége, apa foglalkozása és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2020	150

Melléklet 1: Mintavétel és súlyozás

A mintavétel alapelveit az MKIK és az MKIK GVI közösen határozta meg. A mintát a 2019–2020-as tanév nappalis 7. évfolyamos általános iskolai tanulóinak megye és településtípus szerinti megoszlása alapján alakítottuk ki. A minta kialakításához a KIR-STAT adatbázis 2019–2020-as tanévre vonatkozó adatait használtuk, s az így kapott arányok figyelembevételével írtuk elő a területi kamarák részére, hogy a különböző méretű és elhelyezkedésű iskolákban hány tanulót szükséges megkérdezniük.

A korábbi évektől eltérően az adatfelvételre nem a tavaszi, hanem az őszi félévben, és nem a hetedik, hanem a nyolcadik évfolyamos általános iskolai tanulók körében került sor. További változás, hogy a papír-alapú kérdőíves felmérés mellett lehetőség volt a kérdőívek online lekérdezésére is: a kérdőívek kitöltését 5 megyei kamara (Bács-Kiskun, Budapest, Heves, Pest és Vas) online keretek között, a többi területi kamara hagyományosan, papír-alapon oldotta meg. Mindezen változtatások szükségességét a járványhelyzet indokolta.

Az adatfelvétel során összesen 10 163 nyolcadik osztályos tanuló töltötte ki a kérdőívet. A súlyozás által a megkérdezett tanulók megoszlását iskoláik⁹ bizonyos jellemzői szerint igazítottuk hozzá a populációs arányokhoz. A figyelembe vett tulajdonságok a következők:

- 1) az iskola elhelyezkedése megyei bontásban;
- 2) az iskola elhelyezkedése településtípus szerint:
  - a) Budapest,
  - b) megyeszékhely, megyei jogú város,
  - c) város,

---

⁹ A súlyozásnál statisztikai feladatellátási hely szintű adatokat használtunk.

- d) község szerint;
- 3) az iskola 2019. évi kompetenciamérésen elért eredményei a következő három kategória szerint:
- a) a 6. évfolyamos diákok olvasás és matematika pontszáma is szignifikánsan elmarad az országos átlagtól,
  - b) legalább az egyik pontszám megegyezik az országos átlaggal, de nem haladja meg azt,
  - c) legalább az egyik pontszám meghaladja az országos átlagot;
- 4) az iskolában tanuló hetedikes diákok létszáma a következő két kategória szerint:
- a) legfeljebb 30 hetedikest tanító iskolák,
  - b) több mint 30 hetedikest tanító iskolák.

A fenti ismérvek szerinti arányokat a KIR-STAT 2019–2020-as tanévre vonatkozó adatai, illetve az Országos Kompetenciamérés 2019. évi eredményei alapján állapítottuk meg.

A súlyváltozót iteratív eljárással hoztuk létre, mely így biztosítja, hogy a mintában szereplő 8. évfolyamos tanulók iskolájuk megyéje, településtípusa, mérete és a kompetenciamérésen elért átlagos eredménye alapján számított arányai megegyezzenek a teljes nyolcadik évfolyamos populációban tapasztaltakkal. Feltételezve, hogy a rendelkezésünkre álló 2019–2020-as tanév hetedik évfolyamos tanulói adatai jól közelítik a jelenleg nyolcadik osztályba járók adatait.

A rendelkezésre álló adatok 10 010 tanuló esetében tették lehetővé a súlyozást, így eredményeink 10 010 fő adatain alapulnak. Ugyanakkor módszertani megfontolásokból, többek között a tervezett 9 000 fős elemszám, valamint a megvalósult minta területi kamarák szerinti megoszlásának tervezettől való eltérése

miatt – mely főként az online kérdés eredménye volt – a végső, elemzett adatbázis súlyozott elemszámát 9 000 főben határoztuk meg.

Melléklet 2: A 2020. évi adatfelvétel kérdőíve

Kérdőív azonosító sorszáma:								
a1. Iskola 9-jegyű kódja:								

(Ezeket a mezőket a Kamara munkatársa tölti ki, kérjük, hagyj üresen!)

„Ahol a világ igénye és az egyén tehetsége találkozik, ott van az ember munkahelye.” (Arisztotelész)

Pályaválasztási kérdőív tanulók részére

Kedves Tanuló!

Arra kérünk, hogy töltsd ki ezt a kérdőívet, amely az érdeklődési körödről, az általános iskola utáni továbbtanulási terveidről és a munka világáról szóló kérdéseket tartalmaz.

Van, ahol csak EGY általunk megadott választ adhatsz, máshol TÖBB választ is megjelölhetsz, és vannak olyan kérdések, ahol legfeljebb HÁROM választ jelölhetsz meg! Ezt mindig jelezzük majd neked (zárójelben).

Kérjük, olvasd alaposan át a kérdéseket, és utána jelöld a válaszodat!

A NEVEDET NEM KELL MEGADNOD.

Köszönjük a segítséged!

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara

A válaszadás önkéntes. Az adatszolgáltatás név nélkül, kizárólag statisztikai és kutatási célra történik. A kapott információk kezelése és feldolgozása az Európai Unió 2016/679 számú általános adatvédelmi rendeletében (GDPR) megállapított szabályoknak megfelelően történik.

Mi az iskolád neve?

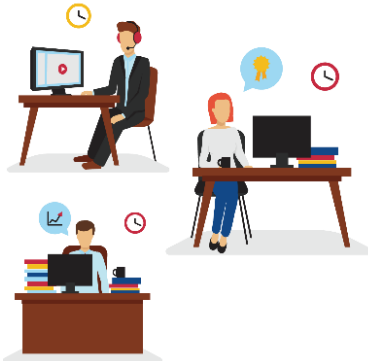
.....

Melyik településen (városban vagy faluban) van az iskolád?

.....

1. Melyik évben születél?
2. Nemed: a) fiú b) lány
3. Lakóhelyed? (Csak EGY választ jelölj!)
- a) Budapest .....
- b) megyeszékhely, megyei jogú város.....
- c) más város.....
- d) község, falu.....
4. Ugyanazon a településen laksz, ahol az iskolád is van? (Csak EGY választ jelölj!)
- a) igen.....
- b) nem, ezért bejáró vagyok (naponta utazom a két település között) .....
- c) nem, ezért nem otthon lakom (pl. kollégium, intézet, albérlet, rokonok).
5. Hány testvéred van? (Amennyiben nincs testvéred, kérjük, írd 0-át. Kérjük, a féltestvéreid is számítsd bele.)
..... fő
6. Mi édesanyád/nevelőanyád legmagasabb iskolai végzettsége? (Csak EGY választ jelölj!)
- a) 8 általánosnál kevesebb .....
- b) 8 általános.....
- c) szakmunkásképző (szakmát szerzett, de nincs érettségije).....
- d) szakközépiskola (szakmája és érettségije van).....
- e) gimnázium.....
- f) főiskola vagy egyetem .....
- g) nem tudom.....
- h) nem él édesanyám, nincs nevelőanyám.....

7a. Édesanyád/nevelőanyád dolgozik-e jelenleg? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) igen, vállalkozása van (vállalkozó, őstermelő) .....
- b) igen, állandó munkahelye van, ahol vezető beosztásban dolgozik.....
- c) igen, állandó munkahelye van, ahol nem vezető beosztásban dolgozik .....
- d) igen, alkalmi munkákat végez.....
- e) igen, közmunkás .....
- f) nem, jelenleg munkanélküli .....
- g) nem, más okból nem dolgozik (pl. GYES, nyugdíjas, háztartásbeli) .....
- h) nem tudom.....
- i) nem él édesanyám, nincs nevelőanyám .....

7b. Ha DOLGOZIK édesanyád/nevelőanyád, milyen munkát végez? (Csak EGY választ jelölj! Amennyiben NEM DOLGOZIK, kérjük, hogy a jelenleg nem dolgozik válaszlehetőséget jelöld.)

- a) szakképzettséget igénylő szakmunkát .....
- b) szakképzettséget nem igénylő segéd vagy betanított munkát .....
- c) szellemi foglalkozású (pl. orvos, ügyvéd, tanár, irodai alkalmazott) .....
- d) nem tudom.....
- e) jelenleg nem dolgozik .....
- f) nem él édesanyám, nincs nevelőanyám .....

8. Mi édesapád/nevelőapád legmagasabb iskolai végzettsége? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) 8 általánosnál kevesebb .....
- b) 8 általános.....
- c) szakmunkásképző (szakmát szerzett, de nincs érettségije).....
- d) szakközépiskola (szakmája és érettségije van).....
- e) gimnázium .....
- f) főiskola vagy egyetem .....
- g) nem tudom.....
- h) nem él édesapám, nincs nevelőapám .....

9a. Édesapád/nevelőapád dolgozik-e jelenleg? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) igen, vállalkozása van (vállalkozó, őstermelő) .....
- b) igen, állandó munkahelye van, ahol vezető
beosztásban dolgozik .....
- c) igen, állandó munkahelye van, ahol nem vezető
beosztásban dolgozik .....
- d) igen, alkalmi munkákat végez .....
- e) igen, közmunkás .....
- f) nem, jelenleg munkanélküli .....
- g) nem, más okból nem dolgozik (pl. GYES, nyugdíjas,
háztartásbeli) .....
- h) nem tudom .....
- i) nem él édesapám, nincs nevelőapám .....

9b. Ha DOLGOZIK édesapád/nevelőapád, milyen munkát végez? (Csak EGY választ jelölj! Amennyiben NEM DOLGOZIK, kérjük, hogy a jelenleg nem dolgozik válaszlehetőséget jelöld.)

- a) szakkézettséget igénylő szakmunkát .....
- b) szakkézettséget nem igénylő segéd vagy betanított munkát .....
- c) szellemi foglalkozású (pl. orvos, ügyvéd, tanár, irodai alkalmazott) .....
- d) nem tudom .....
- e) jelenleg nem dolgozik .....
- f) nem él édesapám, nincs nevelőapám .....

10. Szóba került-e már az általános iskola 8. osztálya utáni iskolaválasztásod, pályaválasztásod?

NEM, még nem került szóba .....

IGEN, mivel... (TÖBB választ is jelölhetsz!)

- a) TV-ben, rádióban hallottam, újságban,
kiadványokban olvastam róla .....
- b) interneten (pl. honlapok, facebook) olvastam róla .....
- c) szüleimmel, családtagjaimmal beszélünk róla .....
- d) osztálytársaimmal, barátaimmal, ismerőseimmel beszélünk róla .....
- e) osztályfőnöki órán beszélgettünk róla .....
- f) más tanárral beszélgettünk róla .....
- g) pályaválasztási tanácsadóval beszélgettünk róla .....
- h) általános iskolai pályaválasztási rendezvényen beszélgettünk róla .....
- i) középiskolai tájékoztatón, nyílt napon vettem részt .....
- j) kamarai pályaválasztási rendezvényen (pl. Szakmavilág roadshow, Szakma Sztár Fesztivál, pályaaorientációs táborok) beszélgettünk róla .....
- k) egyéb, éspedig: .....

11. Az általános iskola befejezése után hol szeretnél továbbtanulni? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) szakképző iskolában .....
- b) technikumban/szakgimnáziumban .....
- c) gimnáziumban .....
- d) nem szeretnék továbbtanulni .....
- e) nem tudom, még nem gondolkoztam rajta .....

12. Milyen témák érdekelnek? (TÖBB választ is jelölhetsz!)

- a) autók, motorok.....
- b) sütés-főzés.....
- c) sport, sporthírek .....
- d) egészséges életmód, egészségügy, orvostudomány
- e) szépségápolás, fodrászat .....
- f) építészet, lakberendezés .....
- g) sztárok, celebek életéről szóló hírek.....
- h) gazdaság, pénzügyek .....
- i) kereskedelem, üzleti hírek .....
- j) természettudományos ismeretek (pl. állat- és növényvilág, csillagászat).....
- k) társadalom, politika, jog .....
- l) divat, öltözködés .....
- m) művészetek (pl. zene, tánc, film, rajz, festészet, fotózás, irodalom).....
- n) informatika, számítástechnika, programozás.....
- o) utazás, turizmus .....
- p) barkácsolás, modellezés .....
- q) kézműveskedés, kézimunka.....
- r) rendvédelem, hadászat .....
- s) mezőgazdaság, állattenyésztés.....
- t) gépészet, elektronika .....
- u) oktatás, nevelés .....
- v) lelki problémák, pszichológia .....
- w) természet- és környezetvédelem.....
- x) egyéb, éspedig: .....

**13. Mi az a legmagasabb iskolai végzettség, amit életed során szeretnél elérni?
(Csak EGY választ jelölj!)**

- a) elvégezni a 8 általánost.....
- b) szakmát szeretnék szerezni.....
- c) szakmát és érettségim is szeretnék szerezni.....
- d) érettségim szeretnék szerezni.....
- e) felsőfokú végzettséget, diplomát szeretnék szerezni.....
- f) doktori végzettséget szeretnék szerezni.....
- g) nem tudom, még nem gondolkoztam rajta.....

14. Mi az a legmagasabb iskolai végzettség, amelyet a szüleid (nevelőszüleid) szeretnének, hogy elérj? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) azt szeretnék, hogy elvégezzem a 8 általánost.....
- b) azt szeretnék, hogy szakmát szerezzek.....
- c) azt szeretnék, hogy szakmát szerezzek és érettségim is legyen.....
- d) azt szeretnék, hogy érettségim legyen.....
- e) azt szeretnék, hogy diplomás ember legyek.....
- f) azt szeretnék, hogy doktori végzettséget szerezzek.....
- g) rám bízzák a választást.....
- h) nem tudom, erről még nem beszélgettünk.....

15. Miben vagy ügyes? (TÖBB választ is jelölhetsz!)

- a) barkácsolásban, szerelésben.....
- b) rajzolásban, festésben.....
- c) számítógép kezelésében, informatikában .....
- d) számolásban .....
- e) idegen nyelvek tanulásában.....
- f) emberi kapcsolatok kialakításában, kommunikációban
- g) ház körüli munkában .....
- h) logikai feladatok megoldásában, rejtvényfejtésben ...
- i) egyéni sportágakban (pl. futás, úszás, torna, lovaglás)
- j) csapatsportban (pl. foci, kézilabda, kosárlabda) .....
- k) kézműveskedésben, kézimunkában, kézügyességet igénylő feladatokban .....
- l) szervezésben, irányításban .....
- m) mások segítésében, gondozásában.....
- n) zenében, éneklésben, táncban, színjátszásban.....
- o) fotózásban, filmkészítésben.....
- p) sütésben, főzésben.....
- q) növények gondozásában, kertészkedésben.....
- r) gépek, berendezések kezelésében, működési elvének megértésében .....
- s) térbeli tájékozódásban, térképolvasásban .....
- t) viták elrendezésében, konfliktuskezelésben.....
- u) állatok gondozásában.....
- v) írásban, fogalmazásban, szövegalkotásban .....
- w) egyéb, éspedig: .....

16. Mit tanácsolnak szüleid, hogyan válassz szakmát? (TÖBB választ is jelölhetsz!)

- a) azt szeretnék, ha az anyukám foglalkozását követném .....
- b) azt szeretnék, ha az apukám foglalkozását követném .....
- c) azt szeretnék, hogy családom vállalkozásában dolgozzam .....
- d) azt szeretnék, hogy vegyünk részt pályaválasztási rendezvényeken, hogy együtt, könnyebben döntsünk.....
- e) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel szívesen foglalkoznék .....
- f) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel jól tudok majd keresni .....
- g) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel a közelben el tudok helyezkedni .....
- h) szerintük nem fontos a szakmaválasztás, majd kialakul .....
- i) rám bízzák a döntést .....
- j) még nem beszélgettünk szakmaválasztásról .....

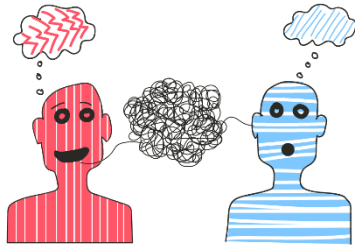
17. Melyik a HÁROM kedvenc tantárgyad? (Legfeljebb 3-AT jelölj!)

- a) magyar nyelv .....
- b) irodalom .....
- c) matematika.....
- d) történelem .....
- e) biológia.....
- f) kémia.....
- g) fizika.....
- h) földrajz.....
- i) ének-zene .....
- j) rajz.....
- k) idegen nyelv .....
- l) testnevelés.....
- m) technika és életvitel .....
- n) egyéb, éspedig:.....

18. Hányas voltál az előző tanév végén az alábbi tantárgyakból?

- a) magyar nyelv: .....
- b) irodalom: .....
- c) matematika: .....

19. Tanulsz valamilyen idegen nyelvet?

NEM, nem tanulok idegen nyelven.....

IGEN (TÖBB választ is jelölhetsz!)

a) angol .....

b) német .....

c) francia.....

d) egyéb idegen nyelv, éspedig: .....

19.1. Hányas voltál előző tanév végén abból az idegen nyelvből, amit a legtöbb órában tanulsz?

.....

20. Jellemzően igazak-e rád az alábbiak? (Válassz IGEN és NEM válasz között! Soronként EGY választ jelölj!)

	Igen	Nem
a) naponta legalább háromszor étkezem	☐	☐
b) minden nap eszem friss gyümölcsöt vagy zöldséget	☐	☐
c) a tankönyveimen kívül van legalább egy saját könyvem	☐	☐
d) van zsebpénzem (olyan pénzed, amit magadra költhetsz)	☐	☐
e) megvannak a sportolásomhoz, hobbijaimhoz szükséges felszerelések, dolgok	☐	☐
f) előfordult már, hogy nem tudtam elmenni egy iskolai programra, mert a szüleim nem tudták kifizetni	☐	☐
g) több, mint egy pár jó állapotú cipőm van	☐	☐
h) van olyan nyugodt hely otthon, ahol meg tudom írni a házi feladatokat	☐	☐
i) van otthon internet (wifi) elérésünk	☐	☐
j) évente legalább egyszer el szoktunk utazni a családdal pihenni	☐	☐

21. Általános iskolai tanulmányaid során buktál-e valaha év végén vagy félévkor? (Kérjük, mindegyiket jelöld be, ami előfordult veled!) (TÖBB választ is jelölhetsz!)

a) igen, félévkor.....

b) igen, év végén, de a pótvizsgán átmentem.....

c) igen, évet is ismételttem.....

d) nem, soha.....

22. Mennyire vagy elégedett az iskolai teljesítményeddel (Csak EGY választ jelölj!)

- a) teljesen elégedett vagyok.....
- b) inkább elégedett vagyok.....
- c) inkább elégedetlen vagyok.....
- d) teljesen elégedetlen vagyok .....

23. Felőttként milyen munkát végeznél szívesen? (TÖBB választ is jelölhetsz!)

- a) gépeket, járműveket szerelnék.....
- b) fémekkel dolgoznék, fúrnék, hegesztenék.....
- c) számítástechnikával, informatikával foglalkoznék .....
- d) sütnék, főznék.....
- e) betegeket ápolnék, gyógyítanék.....
- f) lakásokat, házakat építenék .....
- g) épületeket, gépeket terveznék .....
- h) bútorokat készítenék, barkácsolnék.....
- i) járművet vezetnék .....
- j) irodai munkát végeznék .....
- k) gyerekeket nevelnék, tanítanék .....
- l) növényeket termesztenék .....
- m) állatokkal foglalkoznék, állatokat gondoznék, gyógyítanék .....
- n) szépségiparban (pl. fodrász, kozmetikus), divatszakmában dolgoznék.....
- o) kereskednék, eladó lennék.....
- p) művészettel foglalkoznék (pl. zene, tánc, színészet, rajz, fotózás, filmezés, írás).....
- q) sportoló vagy edző lennék.....
- r) pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznék.....
- s) rászorulókon segítenék, emberek személyes problémáit kezelném
- t) médiában dolgoznék (pl. tévé, újság).....
- u) kutatnék, tudománnyal foglalkoznék .....
- v) rendvédelemben dolgoznék (pl. rendőr, katona).....
- w) vendéglátással, turizmussal foglalkoznék .....
- x) joggal, jogi ügyekkel foglalkoznék.....
- y) kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznék .....
- z) egyéb, éspedig:.....

24. Az alábbiak közül jelöld meg azt a HÁRMAT, amit a legfontosabbnak tartasz a jövőbeli munkáddal kapcsolatban! (Legfeljebb 3-AT jelölj!)

- a) érdekes, változatos legyen a munkám.....
- b) könnyen találjak új munkahelyet, ha a régi megszűnik.....
- c) hasznos, mások által is elismert munkát végezzek.....
- d) jó kapcsolatom legyen a munkatársaimmal .....
- e) másokat irányíthassak.....
- f) önállóan dönthessek, végezhessem a feladataimat .....
- g) pontos szabályok, utasítások szerint dolgozhassak.....
- h) sok pénzt keressek .....
- i) a munka mellett sok szabadidőm legyen.....
- j) megvalósíthassam az ötleteimet, elképzeléseimet .....
- k) nyugodt, kellemes környezetben dolgozhassak.....
- l) lehetőségem legyen szakmai fejlődésre, előmenetelre.....
- m) a lakóhelyem közelében dolgozhassak .....
- n) szeressem, amivel foglalkozom .....
- o) másokon segíthessek .....
- p) külföldön dolgozhassak .....

Köszönjük a válaszokat és sikeres pályaválasztást kívánunk!
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara